

ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ສຳລັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ໃນສປປ ລາວ

ບົດສຶກສາຂໍ້ມູນເບື້ອງຕົ້ນ

ເດືອນ ມີນາ 2026

Composed of up to 60 eminent judges and lawyers from all regions of the world, the International Commission of Jurists (ICJ) promotes and protects human rights through the Rule of Law, by using its unique legal expertise to develop and strengthen national and international justice systems. Established in 1952 and active on the five continents, the ICJ aims to ensure the progressive development and effective implementation of international human rights and international humanitarian law; secure the realization of civil, cultural, economic, political and social rights; safeguard the separation of powers; and guarantee the independence of the judiciary and legal profession.

ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ສຳລັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ໃນສປປ ລາວ

ບົດສຶກສາຂໍ້ມູນເບື້ອງຕົ້ນ

© Copyright International Commission of Jurists

Published in March 2026

The International Commission of Jurists (ICJ) permits free reproduction of extracts from any of its publications provided that due acknowledgment is given and a copy of the publication carrying the extract is sent to its headquarters at the following address:

International Commission of Jurists
Rue des Buis 3
P.O. Box 1740
1211 Geneva 1
Switzerland
t: +41 22 979 38 00
www.icj.org

**ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ສຳລັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ
ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV)
ໃນສປປ ລາວ**

ບົດສຶກສາຂໍ້ມູນເບື້ອງຕົ້ນ

ເດືອນ ມີນາ 2026

ຄໍາຂອບໃຈ

ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ໄດ້ຮັບການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຮຽບຮຽງໂດຍ Sanhawan Srisod, ທີ່ປຶກສາດ້ານກົດໝາຍອາວຸໂສ, ຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (International Commission of Jurists: ICJ), ໂດຍໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນດ້ານການຄົ້ນຄວ້າຈາກຜູ້ຊ່ວຍສາດສະດາຈານ ເສົາວະນີ ແກ້ວຈຸລາການ (Saowalee Kaewchulakan), ຮອງທີ່ປຶກສາດ້ານກົດໝາຍຂອງ ICJ, ທັງເປັນຜູ້ດຳເນີນການສຳພາດ. ນອກຈາກນີ້, Reema Omer, ທີ່ປຶກສາດ້ານກົດໝາຍອາວຸໂສຂອງ ICJ, ກໍໄດ້ຮ່ວມຮ່າງບາງສ່ວນຂອງບົດລາຍງານສະບັບນີ້ເຊັ່ນກັນ.

ການທົບທວນດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍຂອງບົດລາຍງານໄດ້ດຳເນີນໂດຍ Livio Zilli, ຮອງຜູ້ອຳນວຍການຝ່າຍໂຄງການກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍຂອງ ICJ.

ICJ ຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈຢ່າງເລິກເຊິ່ງຕໍ່ທຸກໆທ່ານທີ່ໄດ້ປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ໂດຍຜ່ານການເຂົ້າຮ່ວມໃນການສຳພາດ ແລະ ການຮ່ວມປຶກສາຫາລື, ເຊິ່ງຖືເປັນຂໍ້ມູນທີ່ມີຄວາມສຳຄັນໃຫ້ການວິເຄາະ ແລະ ການສະຫຼຸບຜົນການຄົ້ນຄວ້າທີ່ນຳສະເໜີໃນບົດລາຍງານສະບັບນີ້. ການສຶກສາຂໍ້ມູນເບື້ອງຕົ້ນນີ້ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງຜົນການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ທັດສະນາຂອງ ICJ ເທົ່ານັ້ນ ແລະ ບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງສອດຄ່ອງກັບທັດສະນະຂອງຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມທັງໝົດສະເໝີໄປ.

ICJ ຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈຢ່າງຈິງໃຈຕໍ່ສະຖານທູດແຫ່ງລາຊະອານາຈັກເນເທີແລນ ສຳລັບການສະໜັບສະໜູນທີ່ເຮັດໃຫ້ການພິມເຜີຍແຜ່ເອກະສານສະບັບນີ້ເກີດຂຶ້ນໄດ້.

ສາລະບານ

ຄໍາຫຍໍ້.....	1
ຄໍາສັບ.....	2
ບົດສະຫຼຸບສໍາລັບຜູ້ບໍລິຫານ.....	6
1. ຄວາມເປັນມາ.....	13
1.1 ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ໃນ ສປປ ລາວ.....	13
1.2 ລາຍລະອຽດ ແລະ ຈຸດປະສົງຂອງໂຄງການ.....	15
1.3 ວິທີການຄົ້ນຄວ້າ.....	16
2. ກອບກົດໝາຍສາກົນ ແລະ ພາຍໃນປະເທດ.....	17
2.1 ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນທີ່ນໍາໃຊ້ກັບ ສປປ ລາວ ກ່ຽວກັບ SGBV.....	17
2.2 ກົດໝາຍພາຍໃນປະເທດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຕ້ານ SGBV ແລະ ຂໍ້ບົກຜ່ອງ.....	22
2.2.1 ການບໍ່ຮັບຮອງຜູ້ຊາຍ ແລະ ບຸກຄົນ LGBTQI+ ເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດ ຊີວິດຈາກ SGBV ພາຍໃຕ້ກອບກົດໝາຍທີ່ມີຢູ່	22
2.2.2 ຂໍ້ກຳນົດທີ່ບໍ່ພຽງພໍໃນປະມວນກົດໝາຍອາຍາເພື່ອຮັບປະກັນການເຂົ້າເຖິງ ຄວາມຍຸຕິທໍາສໍາລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV.....	24
3. ອຸປະສັກທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ປະເຊີນເນື່ອງຈາກກົດໝາຍທີ່ມີການຈໍາ ແນກ ແລະ ລະບົບຍຸຕິທໍາຫຼາຍຝ່າຍ.....	43
3.1 ຂໍ້ກຳນົດທີ່ມີການຈໍາແນກໃນປະມວນກົດໝາຍອາຍາ.....	43
3.1.1 ການກຳນົດໃຫ້ການຫຼຸດລູກເປັນການກະທໍາຜິດທາງອາຍາ.....	44
3.1.2 ການກຳນົດໃຫ້ການຂາຍປະເວນີມີຄວາມຜິດທາງອາຍາ.....	46
3.1.3 ການກຳນົດໃຫ້ຜິດຕິກຳທາງເພດແບບສະໝັກໃຈໃນຮູບແບບອື່ນໆມີຄວາມ ຜິດທາງອາຍາ.....	48
3.2 ການອີງໃສ່ກົນໄກການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງເລືອກ.....	50
3.2.1 ກໍລະນີທີ່ສາມາດນໍາໃຊ້ຂະບວນການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງເລືອກອື່ນໄດ້.....	51
3.2.2 ຫຼັກປະກັນທີ່ພຽງພໍສໍາລັບການນໍາໃຊ້ກົນໄກການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງ ເລືອກ.....	53
4. ອຸປະສັກທາງປະຕິບັດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນໃນການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທໍາສໍາລັບຜູ້ເຄາະ ຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດໃນກຸ່ມ SGBV.....	57

4.1 ຄວາມຄິດທີ່ມີອະຄະຕິທາງເພດໃນລະບົບຍຸຕິທຳ.....	58
4.2 ການຮັບປະກັນສະພາບແວດລ້ອມທີ່ຄຳນຶງເຖິງຄວາມຮຸນແຮງບົດຜື້ນຖານທາງເພດ	60
4.3 ການຂາດແຄນບຸກຄະລາກອນເພດຍິງທີ່ໄດ້ຮັບການຜິກອົບຮົມໃນຂະແໜງຍຸຕິທຳ ແລະ ອຸປະສັກໃນການມີຜູ້ຕາງໜ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ.....	61
4.4 ພາລະທີ່ຕົກຢູ່ກັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດໃນການຮວບຮວມຫຼັກຖານ ແລະ ການ ພິສູດຄວາມເສຍຫາຍ.....	62
4.5 ການເຂົ້າເຖິງທີ່ພັກອາໄສຊົ່ວຄາວທີ່ຈຳກັດ ແລະ ຮູບແບບການສະໜັບສະໜູ ນອື່ນໆ.....	62
4.6 ການຂາດການສະໜັບສະໜູທີ່ພຽງພໍສຳລັບ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຈາກຄວາມ ຮຸນແຮງທາງເພດໃນກຸ່ມ SGBV ທີ່ມີຄວາມພິການ.....	64

ຄໍາຫຍໍ້:

CAT	ຄະນະກຳມະການຕໍາຕ້ານການທໍລະມານຂອງສະຫະປະຊາຊາດ
CEDAW	ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການລົບລ້າງທຸກຮູບແບບການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ
CEDAW Committee	ຄະນະກຳມະການສະຫະປະຊາຊາດວ່າດ້ວຍການລົບລ້າງທຸກຮູບແບບການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ
CERD	ຄະນະກຳມະການສະຫະປະຊາຊາດວ່າດ້ວຍການລົບລ້າງທຸກຮູບແບບຂອງການຈຳແນກເຊື້ອຊາດ
CRC	ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິເດັກ
CRPD	ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິຂອງຄົນພິການ
CRPD Committee	ຄະນະກຳມະການ CRPD (ຄະນະກຳມະການສະຫະປະຊາຊາດວ່າດ້ວຍສິດທິຂອງຄົນພິການ)
ICC	ສານອາຍາສາກົນ
ICCPR	ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍ ສິດທິພົນລະເມືອງ ແລະ ສິດທິດ້ານການເມືອງ
ICESCR	ສົນທິສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍສິດດ້ານເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນະທຳ
ICPPED	ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການປົກປ້ອງການຫາຍສາບສູນແບບບັງຄັບ
SGBV	ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ
SOGIE	ແນວໂນ້ມທາງເພດ, ອັດຕະລັກທາງເພດ ແລະ ການສະແດງອອກທາງເພດ
TFGBV	ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ
UNCAT	ສົນທິສັນຍາຕໍາຕ້ານການທໍລະມານ ແລະ ການປະຕິບັດ ຫຼື ການລົງໂທດອື່ນໆ ທີ່ໂຫດຮ້າຍ, ໄຮ້ມະນຸດສະທຳ ຫຼື ຢຽດຢາມກຽດສັກສີ
UPR	ການທົບທວນຄືນສະຖານະການສິດທິມະນຸດທົ່ວໂລກ

ປະມວນຄຳສັບ

ເນື່ອງຈາກກົດໝາຍສາກົນກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ມີການພັດທະນາຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ, ຄຳນິຍາມທີ່ຍອມຮັບໂດຍທົ່ວໄປຂອງຄຳສັບທີ່ໃຊ້ໃນບົດລາຍງານນີ້ຈຶ່ງມີຂໍ້ຈຳກັດບາງຢ່າງ. ດັ່ງນັ້ນ, ບົດລາຍງານນີ້ຈຶ່ງອີງໃສ່ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນຫຼາກຫຼາຍ, ລວມທັງອົງການສຶດທິມະນຸດສາກົນ, ອົງການສືບສວນ-ສອບສວນ ແລະ ສານ, ເພື່ອສະໜອງຕົວຢ່າງຂອງຄຳນິຍາມທີ່ສະທ້ອນເຖິງການພັດທະນາ, ຄວາມຄືບໜ້າ ແລະ ຄວາມໜ້າເຊື່ອຖືລ່າສຸດໃນຂົງເຂດນີ້.

ຄຳສັບທີ່ໃຊ້ໃນບົດລາຍງານນີ້ແມ່ນໄດ້ສະໜອງໃຫ້ສຳລັບຄວາມໝາຍ ຈຸດປະສົງຂອງບົດລາຍງານນີ້ເທົ່ານັ້ນ ແລະ ບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງສະທ້ອນເຖິງທຳທີ ຫລື ຈຸດຢືນຂອງຄະນະກຳມະການນັກນິຕິສາດສາກົນ.

ບົດບາດທາງເພດ (Gender): ບໍ່ໄດ້ມີຄຳຈຳກັດຄວາມຂອງຄຳວ່າ “ບົດບາດທາງເພດ.”ທີ່ເປັນອັນຫນຶ່ງອັນດຽວ ແລະ ເປັນທີ່ຍອມຮັບໂດຍທົ່ວໄປ ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ມີການພັດທະນາຄຳນິຍາມໄປໃນທາງທີ່ດີ ແລະ ທີ່ສຳຄັນທີ່ເປັນຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບບົດບາດທາງເພດ ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສຶດທິມະນຸດສາກົນ ແລະ ກົດໝາຍອາຍາສາກົນ. ບົດບາດທາງເພດໄດ້ຮັບການຍອມຮັບເພີ່ມຂຶ້ນເປັນໂຄງສ້າງທາງສັງຄົມ ແລະ ແນວຄວາມຄິດທີ່ມີການນຳມາຈັດຕັ້ງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຄວາມເປັນຊາຍ ແລະ ຄວາມເປັນຍິງ, ເຮັດໜ້າທີ່ເປັນກົນໄກໃນການຈັດປະເພດ ຈັດລະບຽບ ແລະ ການຕີຄວາມຫມາຍກ່ຽວກັບສາຍພົວພັນດ້ານອຳນາດ¹. ດັ່ງນັ້ນ, ບົດບາດຍິງຊາຍຈຶ່ງແຕກຕ່າງກັນໄປໃນແຕ່ລະສັງຄົມ ແລະ ລະຫວ່າງສັງຄົມ². ຄວາມເຂົ້າໃຈນີ້ຊ່ວຍໃຫ້ສາມາດແຍກ “ບົດບາດທາງເພດ” ອອກຈາກ “ເພດ” ແລະ ຍັງອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ການຄິດວິເຄາະແບບແຜນຕໍ່ກັບການຈຳແນກເພດແບບ ຕາຍໂຕເຊິ່ງມັກຈະຖືກຍອມຮັບໃນໂຕໂດຍບໍ່ຂໍ້ໂຕ້ແຍ່ງ³.

¹ ກົນໄກຂັ້ນຕອນພິເສດຂອງສະຫະປະຊາຊາດ, “ຖະແຫຼງການຮ່ວມ ‘ຄຳເຫັນກ່ຽວກັບຮ່າງສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍອາຊະຍາກຳຕໍ່ມະນຸດຊາດ’,” ລົງວັນທີ 30 ພະຈິກ 2018, ໜ້າ 2, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Executions/LetterGender.pdf>; Agnès Callamard, “ບົດລາຍງານຂອງຜູ້ລາຍງານພິເສດກ່ຽວກັບການປະຫານຊີວິດໂດຍລ່າຜັງໃຈ, ບໍ່ເປັນທາງການ ຫຼື ຜິດກົດໝາຍ,” ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ A/HRC/35/23 (6 ມິຖຸນາ 2017), ວັກ 17; ເບິ່ງເພີ່ມເຕີມ ສານອາຍາສາກົນ, “ເອກະສານນະໂຍບາຍຂອງອົງການໄອຍະການວ່າດ້ວຍອາຊະຍາກຳບົນພື້ນຖານທາງເພດ (ທັນວາ 2023), ວັກ 16–17.

² ສານອາຍາສາກົນ (ICC), “ເອກະສານນະໂຍບາຍຂອງອົງການໄອຍະການວ່າດ້ວຍອາຊະຍາກຳບົນພື້ນຖານທາງເພດ (ທັນວາ 2022),”ເບິ່ງເພີ່ມເຕີມ: ສານອາຍາສາກົນ, “ເອກະສານນະໂຍບາຍຂອງອົງການໄອຍະການວ່າດ້ວຍອາຊະຍາກຳບົນພື້ນຖານທາງເພດ (ທັນວາ 2023),” ວັກ 17.

³ ກົນໄກຂັ້ນຕອນພິເສດຂອງສະຫະປະຊາຊາດ, “ຖະແຫຼງການຮ່ວມ ‘ຄວາມຄິດເຫັນກ່ຽວກັບຮ່າງສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍອາຊະຍາກຳຕໍ່ມະນຸດຊາດ’,” ລົງວັນທີ 30 ພະຈິກ 2018, ໜ້າ 2, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Executions/LetterGender.pdf>

• **ເພດ (Sex):** ເພດໝາຍເຖິງເພດສະພາບຂອງບຸກຄົນໂດຍອີງໃສ່ລັກສະນະທາງຊີວະວິທະຍາ ແລະ ສະລັກວິທະຍາ, ລວມທັງເພດຍິງ, ເພດຊາຍ ແລະ/ຫຼື ຄົນສອງເພດ (intersex), ເຊິ່ງໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວແມ່ນຖືກກຳນົດໂດຍໜ້າທີ່ການຈະເລີນພັນຂອງບຸກຄົນ⁴. ເຖິງແມ່ນວ່າເດັກນ້ອຍມັກຈະຖືກກຳນົດໃຫ້ເປັນເພດຊາຍ ຫຼື ເພດຍິງໃນເວລາເກີດໂດຍອີງໃສ່ອະໄວຍະວະພາຍນອກເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ໃນຄວາມເປັນຈິງແລ້ວ, ເພດຂອງບຸກຄົນແມ່ນຜົນລວມຂອງລັກສະນະທາງກາຍະພາບຫຼາຍຢ່າງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບເພດ.

• **ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (Sexual and Gender-based Violence –SGBV) ແລະຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (GBV):** ອົງການໄອຍະການຂອງສານອາລາສາກິນ International Criminal Court (ICC) ໄດ້ກຳນົດ "ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ" ວ່າເປັນ "ຄຳສັບລວມສຳລັບການກະທຳທີ່ເປັນອັນຕະລາຍທຸກຮູບແບບທີ່ກະທຳໂດຍອີງໃສ່ຄວາມແຕກຕ່າງທາງສັງຄົມທີ່ກຳນົດໂດຍເພດ, ເຊິ່ງມັກຈະເກີດຂຶ້ນຈາກເພດ, ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ, ຫຼື ລົດສະນິຍົມທາງເພດທີ່ແທ້ຈິງ ຫຼື ເພດທີ່ຖືກຍອມຮັບ"⁵

ທັງນີ້, ຍັງໄດ້ອະທິບາຍວ່າຄວາມຮຸນແຮງດັ່ງກ່າວລວມມີການກະທຳທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດອັນຕະລາຍ ຫຼື ຄວາມທຸກທໍລະມານທາງຮ່າງກາຍ, ທາງເພດ ຫຼື ຈິດໃຈ, ການຂົ່ມຂູ່, ການບັງຄັບ ແລະ ຮູບແບບອື່ນໆຂອງການຈຳກັດສິດເສລີພາບ. ການກະທຳດັ່ງກ່າວອາດຈະເກີດຂຶ້ນໃນພື້ນທີ່ສາທາລະນະ ຫຼື ສ່ວນຕົວ ແລະ ເປັນການລະເມີດສິດທິມະນຸດຂອງບຸກຄົນ. ມັນມີຮາກຖານມາຈາກຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບທາງດ້ານໂຄງສ້າງລະຫວ່າງເພດ, ແລະ ຄວາມບໍ່ສົມດຸນທາງດ້ານອຳນາດ ແລະ ທັງເປັນຜົນມາຈາກຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບດັ່ງກ່າວ ແລະ ເປັນເຄື່ອງມືທີ່ຢັ້ງຢືນຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບນັ້ນ, ເຊິ່ງກວມເອົາຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງດ້ານສຸຂະພາບການຈະເລີນພັນ.⁶

ອີງໄປກວ່ານັ້ນ, ກົນໄກທີ່ເປັນເອກະລາດ ແລະ ເປັນກາງເພື່ອສະໜັບສະໜູນການສືບສວນ-ສອບສວນ ແລະ ການດຳເນີນຄະດີຕໍ່ບຸກຄົນທີ່ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການກະທຳຜິດທີ່ຮ້າຍແຮງພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສາກົນໃນ Syrian Arab Republic (IIM) ໄດ້ໃຫ້ຄຳນິຍາມ “ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ” ວ່າເປັນ “ຄວາມຮຸນແຮງທາງດ້ານໂຄງສ້າງທີ່ນຳໄປສູ່ ຫຼື ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່

⁴ ກົນໄກທີ່ເປັນເອກະລາດ ແລະ ບໍ່ລ່າອຽງເພື່ອສະໜັບສະໜູນການສືບສວນ-ສອບສວນ ແລະ ການດຳເນີນຄະດີຕໍ່ຜູ້ທີ່ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ອາຊະຍາກຳຮ້າຍແຮງພາຍໃຕ້ກົດໝາຍລະຫວ່າງປະເທດໃນສາທາລະນະລັດອາຣັບຊີເຣຍ (ຕໍ່ໄປນີ້ເອີ້ນວ່າ IIM), “ຍຸດທະສາດ ແລະ ແຜນປະຕິບັດງານກ່ຽວກັບບົດບາດຍິງຊາຍ (ສະບັບດ້ານວິຊາການ)” ລົງວັນທີ 30 ກັນຍາ 2022, ໜ້າ 8.

⁵ ສານອາລາສາກິນ (ICC), “ເອກະສານນະໂຍບາຍຂອງອົງການໄອຍະການວ່າດ້ວຍອາຊະຍາກຳບົນພື້ນຖານທາງເພດ (ທັນວາ 2023), ວັກ 27.

⁶ ສານອາລາສາກິນ (ICC), “ເອກະສານນະໂຍບາຍຂອງອົງການໄອຍະການວ່າດ້ວຍອາຊະຍາກຳບົນພື້ນຖານທາງເພດ (ທັນວາ 2023), ວັກ 28–29.

ບຸກຄົນຢ່າງບໍ່ສົມສ່ວນ ເນື່ອງຈາກເພດ ຫຼື ອັດຕະລັກທາງເພດຂອງເຂົາເຈົ້າ, ລວມທັງກໍລະນີທີ່ ບຸກຄົນໃດໜຶ່ງຖືກຮັບຮູ້ວ່າໄດ້ລະເມີດບັນທຸດຖານບົດບາດທາງເພດຂອງຊຸມຊົນ ຫຼື ສັງຄົມ.”⁷

• **ອັດຕະລັກທາງເພດ (Gender identity):** ອີງຕາມບົດລາຍງານປີ 2019 ໂດຍຂ້າງໜ້າໃຫຍ່ສະຫະ ປະຊາຊາດເພື່ອສິດທິມະນຸດກ່ຽວກັບລົດສະນິຍົມທາງເພດ (Sexual Orientation), ອັດຕະລັກ ທາງເພດ (Gender Identity) ແລະ ລັກສະນະທາງເພດ ອັດຕະລັກທາງເພດໝາຍເຖິງ "ຄວາມ ຮູ້ສຶກພາຍໃນທີ່ເລືກເຊິ່ງ ແລະ ປະສົບການທີ່ບຸກຄົນມີຕໍ່ເພດຂອງເຂົາເຈົ້າ. ຄົນສ່ວນໃຫຍ່ມີ ອັດຕະລັກທາງເພດເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງອັດຕະລັກໂດຍລວມຂອງຕົນເອງ ແລະ ອັດຕະລັກທາງ ເພດຂອງບຸກຄົນອາດຈະສອດຄ່ອງກັບເພດທີ່ເຂົາເຈົ້າຕັ້ງແຕ່ເກີດ." ⁸ ຜູ້ຊ່ຽວຊານເອກະລາດ ຂອງສະຫະປະຊາຊາດກ່ຽວກັບລົດສະນິຍົມທາງເພດ ແລະ ອັດຕະລັກທາງເພດຍັງໄດ້ກ່າວວ່າ ອັດຕະລັກທາງເພດລວມມີ "ຄວາມຮູ້ສຶກສ່ວນຕົວຕໍ່ຮ່າງກາຍຂອງຕົນເອງ (ເຊິ່ງອາດຈະລວມ ເຖິງການປ່ຽນແປງຮູບລັກສະນະ ຫຼື ໜ້າທີ່ຂອງຮ່າງກາຍໂດຍຜ່ານທາງການແພດ, ການຜ່າຕັດ, ຫຼື ວິທີການອື່ນໆ, ຖ້າເປັນຄວາມສະໝັກໃຈ) ແລະ ຮູບແບບອື່ນໆຂອງ ການສະແດງອອກທາງເພດ, ເຊັ່ນ: ເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ, ການປາກເວົ້າ ແລະ ກິລິຍາ ທ່າທາງ."⁹

• **ຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງເພດ (Gender Diverse):** ຜູ້ຊ່ຽວຊານເອກະລາດຂອງສະຫະປະຊາຊາດ ກ່ຽວກັບລົດສະນິຍົມທາງເພດ ແລະ ອັດຕະລັກທາງເພດໃຊ້ຄຳວ່າ "ຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງ ບົດບາດທາງເພດ" ເພື່ອອ້າງເຖິງບຸກຄົນທີ່ອັດຕະລັກທາງເພດ, ລວມທັງການສະແດງອອກ ທາງເພດ, ບໍ່ສອດຄ່ອງກັບ ຫຼື ຂັດແຍ້ງກັບສິ່ງທີ່ຖືກຮັບຮູ້ວ່າເປັນມາດຕະຖານທາງເພດໃນ ສະພາບການໜຶ່ງໃນເວລາໃດໜຶ່ງ.¹⁰

• **LGBTQI+:** ອີງຕາມຄຳອະທິບາຍຂອງອົງການໄອຍະການຂອງສານອາຍາສາກົນ, “ຄຳຫຍໍ້ LGBTQI+ ໝາຍເຖິງຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງລົດສະນິຍົມທາງເພດ, ເອກະລັກທາງເພດ, ການສະແດງອອກທາງເພດ ແລະ ລັກສະນະທາງເພດ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນປະກອບມີ ກຸ່ມຍິງ ຮັກຍິງ (Lesbian), ຊາຍຮັກຊາຍ (Gay), ບຸກຄົນທີ່ ຮັກທັງເພດຍິງ ແລະ ຊາຍ (Bisexual), ບຸກຄົນ ຂ້າມເພດ (Transgender), ບຸກຄົນທີ່ມີອະໄວຍະວະສືບພັນທັງສອງເພດ (Intersex), ໂດຍມີເຄື່ອງ ໝາຍບວກເພື່ອຊີ້ບອກວ່າລາຍຊື່ດັ່ງກ່າວບໍ່ໄດ້ຈຳກັດພຽງແຕ່ກຸ່ມເຫຼົ່ານັ້ນເທົ່ານັ້ນ.”¹¹

⁷ ກົນໄກທີ່ເປັນເອກະລາດ ແລະ ເປັນກາງເພື່ອສະໜັບສະໜູນການສືບສວນ-ສອບສວນ ແລະ ການດຳເນີນຄະດີຕໍ່ຜູ້ທີ່ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ອາຊະ ມາກຳຮ້າຍແຮງພາຍໃຕ້ກົດໝາຍລະຫວ່າງປະເທດໃນ Syrian Arab Republic (SIIM), “ຍຸດທະສາດ ແລະ ແຜນປະຕິບັດງານກ່ຽວກັບບົດບາດ ຍິງຊາຍ (ສະບັບດ້ານວິຊາການ)” ລົງວັນທີ 30 ກັນຍາ 2022, ໜ້າ 13

⁸ ຫ້ອງການຂອງຂ້າງໜ້າໃຫຍ່ເພື່ອສິດທິມະນຸດ (OHCHR), “ເກີດມາມີອິດສະລະພາບ ແລະ ສະເໝີພາບ: ຮູບແບບທາງເພດ, ອັດຕະລັກທາງ ເພດ ແລະ ລັກສະນະທາງເພດໃນກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ (ສະບັບທີ 2: 2019),” ໜ້າ 5, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/Born_Free_and_Equal_WEB.pdf

⁹ ຜູ້ຊ່ຽວຊານອິດສະຫຼະກ່ຽວກັບການປົກປ້ອງຈາກຄວາມຮຸນແຮງ ແລະ ການຈຳແນກໂດຍອີງໃສ່ຮູບແບບທາງເພດ ແລະ ອັດຕະລັກທາງເພດ, “ບົດລາຍງານກ່ຽວກັບການຮັບຮູ້ທາງກົດໝາຍກ່ຽວກັບອັດຕະລັກທາງເພດ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນການຫຼອກລວງ,” ເອກະສານສະຫະປະຊາ ຊາດ A/73/152, ລົງວັນທີ 12 ກໍລະກົດ 2018, ວັກ 2.

¹⁰ ອ້າງອີງຂ້າງເທິງ, ວັກ 5.

¹¹ ສານອາຍາສາກົນ (ICC), “ເອກະສານນະໂຍບາຍຂອງອົງການໄອຍະການວ່າດ້ວຍອາຊະມາກຳບົນພື້ນຖານທາງເພດ,” ເດືອນທັນວາ 2023, ວັກ 38.

• **ລົດສະນິຍົມທາງເພດ (Sexual Orientation):** ໝາຍເຖິງແຮງດຶງດູດທາງດ້ານຮ່າງກາຍ, ທາງດ້ານຄວາມຮັກ ແລະ/ຫຼື ທາງດ້ານອາລົມຂອງບຸກຄົນທີ່ມີຕໍ່ຄົນອື່ນ. ຄົນສ່ວນໃຫຍ່ມີລົດສະນິຍົມທາງເພດເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງຕົວຕົນຂອງເຂົາເຈົ້າ. ຕົວຢ່າງ: ຊາຍຮັກຊາຍ ແລະ ຍິງຮັກຍິງ ມັກດຶງດູດຄົນທີ່ມີເພດດຽວກັນ; ບຸກຄົນທີ່ມີຮັກຕ່າງເພດມັກດຶງດູດຄົນທີ່ມີເພດກົງກັນຂ້າມ; ບຸກຄົນທີ່ ຮັກທັງເພດຍິງ ແລະ ຊາຍ ອາດມີແຮງດຶງດູດຕໍ່ບຸກຄົນເພດດຽວກັນ ຫຼື ຕ່າງເພດ; ບຸກຄົນຮັກທຸກເພດ (pansexual) ມີແຮງດຶງດູດຕໍ່ບຸກຄົນທຸກເພດ ຫຼື ທຸກສະພາບທາງເພດ ແລະ ບຸກຄົນທີ່ບໍ່ມີຄວາມຕ້ອງການທາງເພດ (asexual) ຈະບໍ່ມີຄວາມດຶງດູດທາງເພດຕໍ່ບຸກຄົນໃດໆ. ທັງນີ້, ບຸກຄົນຮັກຕ່າງເພດ "[ຍິງຮັກຍິງ, ຊາຍຮັກຊາຍ, ບຸກຄົນທີ່ຮັກທັງເພດຍິງ ແລະ ຊາຍ (ຄົນຮັກທຸກເພດ ແລະ ຄົນທີ່ບໍ່ມີຄວາມຕ້ອງການທາງເພດ)] ອາດມີອັດຕະລັກທາງເພດ ຫຼື ລັກສະນະທາງເພດໃນຮູບແບບໃດກໍໄດ້."¹²

• **ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ:** ອີງຕາມອົງການໄອຍະການຂອງສານອາຍາສາກົນ, “ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແມ່ນຮູບແບບໜຶ່ງຂອງຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການກະທຳ ຫຼື ຄວາມພະຍາຍາມໃນການກະທຳທາງເພດ. ການກະທຳອາດຈະຖືກພິຈາລະນາວ່າເປັນ ‘ການກະທຳທາງເພດ’ ເຖິງແມ່ນວ່າບໍ່ມີການສຳຜັດທາງຮ່າງກາຍ, ເຊັ່ນ: ຄວາມຮຸນແຮງທາງຈິດໃຈທີ່ເກີດຈາກການຂົ່ມຂູ່ ຂົ່ມຂືນ ຫຼື ການຕັດອະໄວຍະວະເພດ ການກະທຳໃດໜຶ່ງອາດຈະຖືກພິຈາລະນາວ່າເປັນການກະທຳທາງເພດໄດ້ ໂດຍບໍ່ຄຳນຶງວ່າຄວາມຟຶ້ງຟ້າທາງເພດນັ້ນຈະເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງເຈດຕະນາ ຫຼື ຜົນຂອງການກະທຳນັ້ນ ຫຼື ບໍ່ກໍຕາມ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດສາມາດກະທຳໂດຍ ແລະ ຕໍ່ບຸກຄົນໃດກໍໄດ້ ໂດຍບໍ່ຄຳນຶງເຖິງ ເພດ ຫຼື ເພດພາວະ ແລະ ສາມາດເກີດຂຶ້ນລະຫວ່າງບຸກຄົນທີ່ມີເພດດຽວກັນກໍໄດ້.”¹³ ສຳນັກງານອົງການໄອຍະການກໍຍັງລະບຸເພີ່ມຕື່ມວ່າ: “ບໍ່ມີຄວາມເຂົ້າໃຈທີ່ເປັນໜຶ່ງດຽວຂອງຄຳວ່າ ‘ທາງເພດ’ ແລະ ບໍ່ຄວນກຳນົດຄຳນິຍາມດັ່ງກ່າວ. ແຕ່ໃນຫຼາຍບໍລິບົດ, ລັກສະນະທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງຂອງການກະທຳແມ່ນຖືກກຳນົດໂດຍຫຼາຍບັດໃຈເຊັ່ນ: ຕົວຕົນ, ຄວາມສາມາດ, ອາຍຸ, ເຊື້ອຊາດ, ເພດ, ວັດທະນະທຳ, ສາສະໜາ, ຮູບແບບທາງປະຫວັດສາດ, ຊົນເຜົ່າ, ຄວາມອັບອາຍ ແລະ ການມີ ຫຼື ບໍ່ມີການຍືນຍອມ. ນອກຈາກນີ້, ຍັງເປັນສິ່ງສຳຄັນທີ່ຈະຕ້ອງຄຳນຶງເຖິງທັດສະນະຂອງຜູ້ລອດຊີວິດເອງກ່ຽວກັບ ສິ່ງທີ່ປະກອບເປັນ ‘ການກະທຳທີ່ມີລັກສະນະທາງເພດ’.”¹⁴

¹² ເບິ່ງສຳນັກງານຂ້າຫຼວງໃຫຍ່ເພື່ອສິດທິມະນຸດ (OHCHR), “ເກີດມາມີອິດສະລະພາບ ແລະ ສະເໝີພາບ: ຮູບແບບທາງເພດ, ອັດຕະລັກທາງເພດ ແລະ ລັກສະນະທາງເພດໃນກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ (ສະບັບທີ 2),” 2019, ໜ້າ 5, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: <https://www.ohchr.org/en/publications/special-issue-publications/born-free-and-equal-sexual-orientation-gender-identity-and>

¹³ ເອກະສານນະໂຍບາຍຂອງສານອາຍາສາກົນ (ICC) ວ່າດ້ວຍອາຊະຍາກຳທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (ທັນວາ 2023), ວັກ 31-32

¹⁴ ເອກະສານນະໂຍບາຍຂອງສານອາຍາສາກົນ (ICC) ວ່າດ້ວຍອາຊະຍາກຳທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (ທັນວາ 2023), ວັກ 33

ບົດສະຫຼຸບຜູ້ບໍລິຫານ

ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (Sexual and Gender-based Violence –SGBV)¹⁵ ຍັງເປັນບັນຫາສິດທິມະນຸດທີ່ຮ້າຍແຮງ, ແຜ່ຫຼາຍ ແລະ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນບໍ່ໄດ້ຮັບການລາຍງານໃນສາທາລະນະລັດປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ (ສປປ ລາວ), ເຖິງແມ່ນວ່າ ຍັງຈະຂາດຂໍ້ມູນລະດັບຊາດທີ່ມີຄວາມຮອບດ້ານ ແລະ ທັນສະໄໝກ່ຽວກັບບັນຫາດັ່ງກ່າວ. ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຫຼັກຖານທີ່ມີຢູ່ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ SGBV ຍັງສືບຕໍ່ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ປະຊາກອນໃນອັດຕາສ່ວນທີ່ສູງພາຍໃນປະເທດ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ ແລະ ສົ່ງຜົນກະທົບທາງລົບ ຕໍ່ກຸ່ມທີ່ມີຄວາມສ່ຽງໃນອັດຕາທີ່ບໍ່ສົມດຸນ, ເຊິ່ງລວມມີທັງແມ່ຍິງພິການ.

ຂໍ້ມູນການສຳຫຼວດ ຍັງເປີດເຜີຍເຖິງຄວາມແຜ່ຫຼາຍຂອງ SGBV ແລະ ຊີ້ໃຫ້ເຫັນເຖິງບັນທັດຖານທາງສັງຄົມທີ່ຜັງເລິກ ເຊິ່ງຍອມຮັບ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ຄວາມຮຸນແຮງເປັນເລື່ອງບົກກະຕິ, ໂດຍສະເພາະໃນສາຍພົວພັນທີ່ໃກ້ຊິດ ແລະ ພາຍໃນຄອບຄົວ. ບັນທັດຖານເຫຼົ່ານີ້ລວມມີຄວາມເຊື່ອຮ່ວມກັນໃນສັງຄົມວ່າ ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວເປັນເລື່ອງສ່ວນຕົວ, ແມ່ຍິງຄວນອົດທົນຕໍ່ການຖືກກະທຳເພື່ອຮັກສາຄວາມສາມັກຄີຂອງຄອບຄົວ ແລະ ການທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດບໍ່ໄດ້ຂັດຂຶ້ນທາງຮ່າງກາຍຕໍ່ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ຖືກຕີຄວາມວ່າເປັນປະຕິເສດວ່າມັນບໍ່ແມ່ນຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ. ທັດສະນະຄະຕິເຫຼົ່ານີ້ມີສ່ວນໂດຍກົງຕໍ່ອັດຕາການລາຍງານທີ່ຕ່ຳຂອງ SGBV ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດກັບກົນໄກຍຸຕິທຳທາງການມີຄວາມຈຳກັດ.

ການສຶກສາເບື້ອງຕົ້ນນີ້, ດຳເນີນການໂດຍຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (International Commission of Jurists –ICJ) ໂດຍໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກສະຖານທູດແຫ່ງລາຊະອານາຈັກເນເທີແລນ. ການສຶກສານີ້ມີຈຸດປະສົງເພື່ອພິຈາລະນາວ່າກົດໝາຍ, ນະໂຍບາຍ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂອງສາທາລະນະລັດປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ຫຼື ກົດກັນຕໍ່ການເຂົ້າເຖິງຄວາມການຍຸຕິທຳ ແລະ ການໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ (SGBV). ບົດສຶກສານີ້ ໄດ້ລະບຸໃຫ້ເຫັນເຖິງຂໍ້ບົກຜ່ອງດ້ານລະບົບພາຍໃນກອບຂອງກົດໝາຍ, ການຕອບສະໜອງຂອງສະຖາບັນ ແລະ ການບໍລິການຊ່ວຍເຫຼືອທີ່ມີຢູ່ ພ້ອມທັງໄດ້ສະໜອງຂໍ້ສະເໜີແນະນຳທີ່ເປັນຮູບປະທຳ ທີ່ມີຈຸດປະສົງເພື່ອສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ແກ່ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກງານ ຕອບສະໜອງຕໍ່(SGBV) ໂດຍຖືເອົາຜູ້ເຄາະຮ້າຍເປັນໃຈກາງ ແລະ ອີງໃສ່ພື້ນຖານດ້ານສິດທິ.

¹⁵ ຄຳນິຍາມຂອງຄຳສັບທີ່ໃຊ້ກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ແມ່ນໄດ້ລະບຸໄວ້ໃນປະມວນຄຳສັບຂອງບົດລາຍງານນີ້. ຫ້ອງການໄອຍະການໃຫຍ່ຂອງສານອາລາສາກົນ (ICC) ໄດ້ນິຍາມ “ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ” ວ່າເປັນ “ຄຳສັບລວມສຳລັບການກະທຳທີ່ເປັນອັນຕະລາຍທຸກຮູບແບບທີ່ກະທຳບົນພື້ນຖານຂອງຄວາມແຕກຕ່າງທາງສັງຄົມທີ່ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນບົນພື້ນຖານຂອງເພດ, ໂດຍບົກກະຕິແລ້ວເກີດຂຶ້ນຈາກເພດ, ເພດ, ຫຼື ຮູບແບບທາງເພດຕົວຈິງ ຫຼື ທີ່ຮັບຮູ້ຂອງບຸກຄົນ.” ຫ້ອງການໄອຍະການໃຫຍ່ຍັງລະບຸຕື່ມອີກວ່າ ຄວາມຮຸນແຮງດັ່ງກ່າວລວມມີການກະທຳທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດອັນຕະລາຍທາງຮ່າງກາຍ, ທາງເພດ, ຫຼື ຈິດໃຈ ຫຼື ຄວາມທຸກທ່ລະມານ; ການຂົ່ມຂູ່ທີ່ຈະກະທຳການດັ່ງກ່າວ; ການບັງຄັບ; ແລະ ການຕັດສິດເສລີພາບ. ການກະທຳດັ່ງກ່າວອາດຈະເກີດຂຶ້ນໃນພື້ນທີ່ສາທາລະນະ ຫຼື ສ່ວນຕົວ ແລະ ເປັນການລະເມີດສິດທິມະນຸດຂອງບຸກຄົນ. ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດແມ່ນມີຮາກຖານມາຈາກຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບທາງດ້ານໂຄງສ້າງລະຫວ່າງເພດ ແລະ ຄວາມບໍ່ສົມດຸນດ້ານອຳນາດ, ແລະ ທັງເປັນຜົນມາຈາກຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບເຫຼົ່ານີ້ ແລະ ເປັນເຄື່ອງມືທີ່ໃຊ້ເພື່ອເສີມສ້າງພວກມັນ, ເຊິ່ງກວມເອົາຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງດ້ານສຸຂະພາບການຈະເລີນພັນ.

ກອບກົດໝາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ SGBV

ການຕອບສະໜອງຂອງ ສປປ ລາວ ຕໍ່ກັບ ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ແມ່ນຢູ່ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍທີ່ສໍາຄັນຄື: ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ສະກັດກັ້ນການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ (Law on Preventing and Combatting Violence against Women and Children – LPCVWC) ແລະ ປະມວນກົດໝາຍອາຍາ. ເຖິງແມ່ນວ່າກົດໝາຍເຫຼົ່ານີ້ຈະກໍານົດກອບພື້ນຖານສໍາລັບການແກ້ໄຂຄວາມຮຸນແຮງແຕ່ຍັງມີຊ່ອງຫວ່າງສໍາຄັນທີ່ເຮັດໃຫ້ປະສິດທິພາບຫຼຸດລົງ ແລະ ໃນບາງກໍລະນີ ຍັງເປັນອຸປະສັກເຮັດໃນການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທໍາຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ.

ຂໍ້ບົກຜ່ອງທີ່ສໍາຄັນໃນກອບກົດໝາຍ ແມ່ນການຈຳກັດການຮັບຮອງຂອບເຂດຂອງບຸກຄົນທີ່ສາມາດຖືກພິຈາລະນາວ່າເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV. ໂດຍນິຍາມຂອງ ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການສະກັດກັ້ນ ແລະ ຕ້ານຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ (LPCVWC) ແມ່ນນຳໃຊ້ສະເພາະເຈາະຈົງກັບແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກເທົ່ານັ້ນ, ໃນຂະນະທີ່ຂໍ້ກຳນົດໃນປະມວນກົດໝາຍອາຍາຫຼາຍປະການ ຫຼື ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕົວຈິງ ຍັງຈຳກັດຂອບເຂດຂອງຜູ້ທີ່ອາດຖືກຖືວ່າເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍໄວ້ສະເພາະຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກເຊັ່ນກັນ. ສິ່ງນີ້ສົ່ງຜົນໃຫ້ ຜູ້ຊາຍ ແລະ ບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຫຼາກລາຍທາງເພດ ເຊິ່ງອາດຈະປະສົບກັບ SGBV ສ່ວນໃຫຍ່ ແມ່ນຖືກກົດກັນອອກຈາກການຮັບຮູ້ທາງກົດໝາຍ ໃນຖານະເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ແລະ/ຫຼື ບໍ່ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງ.

ນອກຈາກນີ້, ຄຳນິຍາມ ຂອງສິ່ງທີ່ຖືເປັນຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດພາຍໃຕ້ກົດໝາຍຂອງ ສປປລາວ ຍັງບໍ່ທັນເປັນໄປຕາມຂໍ້ກຳນົດຂອງກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານລະຫວ່າງປະເທດ. ຕົວຢ່າງ: ການຂົ່ມຂືນ ບໍ່ໄດ້ຖືກນິຍາມໂດຍອີງໃສ່ ການຂາດການຍືນຍອມ, ແຕ່ສຸມໃສ່ການໃຊ້ກຳລັງ, ການຂົ່ມຂູ່, ຫຼື ການຫຼອກລວງ, ໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບຮອງສະຖານະການຖືກບັງຄັບທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການຍືນຍອມຢ່າງພຽງພໍ ແລະ ຍັງຖືກຈຳກັດສະເພາະຢູ່ໃນຮູບແບບການກະທຳທາງເພດທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບການຍືນຍອມທີ່ກຳນົດໄວ້ຢ່າງແຄບໆເທົ່ານັ້ນ.

ການຂົ່ມຂືນທຳຊ້າເລົ່າລະຫວ່າງຄູ່ສົມລົດ ຖືກນິຍາມວ່າເປັນການກະທຳຜິດແຍກຕ່າງຫາກ ແລະ ມີລະດັບຄວາມເປັນຮ້າຍແຮງໜ້ອຍກວ່າ ໂດຍມີການລົງໂທດທີ່ເບົາກວ່າຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ ແລະ ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ທີ່ຈະຖືກນຳເຂົ້າສູ່ຂະບວນການໄກ່ເກ່ຍ¹⁶. ຂໍ້ບົກຜ່ອງດັ່ງກ່າວຍັງຍືນແບບແຜນທາງເພດທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ, ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຮ້າຍແຮງຂອງຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດໃນຊີວິດການແຕ່ງດອງ ແລະ ທຳລາຍຄວາມເປັນເອກະລາດ ແລະ ການປົກປ້ອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ.

ນອກຈາກນີ້, ການຂົ່ມຂືນຕາມດ້ວຍການຄາດຕະກຳອາດຈະຖືກລົງໂທດປະຫານຊີວິດ. ໃນຈຸດນີ້, ICJ ຖືວ່າ, ໃນຂະນະທີ່ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ, ລັດ

¹⁶ ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍ LPCVWC, “ການໄກ່ເກ່ຍ” ອາດຈະຖືກນຳໃຊ້ເປັນຮູບແບບໜຶ່ງຂອງການແກ້ໄຂຂັດແຍ່ງ ແລະ ອາດຈະດຳເນີນການໂດຍອົງການທີ່ໄດ້ຮັບການສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນແລ້ວເທົ່ານັ້ນ ເຊັ່ນ: ໜ່ວຍງານໃຫ້ຄຳປຶກສາ ແລະ ປົກປ້ອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ສືບສວນ-ສອບສວນ, ພະນັກງານໄອຍະການ ຫຼື ສານປະຊາຊົນ, ແລະ ຈຳກັດສະເພາະກໍລະນີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການກະທຳຜິດແກ້ໄຂໜ້ອຍ ຫຼື ຜູ້ທີ່ຖືກລົງໂທດຕັດອິດສະລະພາບສູງສຸດໜຶ່ງປີ (ເບິ່ງພາກ 3.2).

ຕ່າງໆມີພັນທະທີ່ຈະໃຊ້ມາດຕະການທີ່ຈຳເປັນທັງໝົດເພື່ອຕອບສະໜອງຕໍ່ SGBV ຢ່າງມີ
ປະສິດທິພາບ, ລວມທັງການດຳເນີນການສືບສວນ-ສອບສວນຢ່າງວ່ອງໄວ ແລະ ບໍ່ລ່າອາຍຸເພື່ອ
ນຳຜູ້ກະທຳຜິດເຂົ້າສູ່ຂະບວນຍຸຕິທຳ ແລະ ການໃຫ້ການປົກປ້ອງ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນທີ່
ມີຄວາມໝາຍແກ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ, ຈຸດປະສົງເຫຼົ່ານີ້ສາມາດ ແລະ ຕ້ອງຈັດຕັ້ງ
ປະຕິບັດໄດ້ໂດຍບໍ່ຕ້ອງເພິ່ງພາການລົງໂທດປະຫານຊີວິດ.

ICJ ຄັດຄ້ານການລົງໂທດປະຫານຊີວິດໃນທຸກໆກໍລະນີໂດຍບໍ່ມີຂໍ້ຍົກເວັ້ນ, ເນື່ອງຈາກ
ໂທດປະຫານຊີວິດເປັນການລົງໂທດທີ່ໂຫດຮ້າຍ, ໄຮ້ມະນຸດສະທຳ ແລະ ເປັນການດູກູກກຽດສັກ
ສີຢ່າງທີ່ສຸດ ແລະ ເປັນການລະເມີດສິດທິໃນການມີຊີວິດຢູ່ຢ່າງຮ້າຍແຮງ.¹⁷

ກອບກົດໝາຍຍັງບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂບັນຫາການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ ແລະ ຄວາມ
ຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ (Technology-Facilitated
Gender-Based Violence – TFGBV) ໄດ້ຢ່າງພຽງພໍ. ບໍ່ມີຂໍ້ກຳນົດສະເພາະ ທີ່ກຳນົດໃຫ້ການ
ລ່ວງລະເມີດທາງເພດເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາ, ແຕ່ອີງໃສ່ຂໍ້ກຳນົດທີ່ກະແຈກກະຈາຍ ຢູ່ໃນ
ກົດໝາຍແຮງງານ, ກົດໝາຍ LPCVWC ແລະ ປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ເຊິ່ງຂໍ້ກຳນົດສ່ວນ
ຫຼາຍແມ່ນຍັງກຳນົດໄວ້ບໍ່ທັນຮັດກຸມ, ບໍ່ມີການນິຍາມຄວາມໝາຍທີ່ຊັດເຈນ ຫຼື ຈຳກັດຢູ່ພຽງ
ແຕ່ມາດຕະການທີ່ບໍ່ແມ່ນທາງອາຍາ.

ປະໂຫຍກສຳຄັນໃນປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ເຊັ່ນ “ຄວາມອັບອາຍທາງເພດ” ແລະ
“ການກະທຳທີ່ຂັດກັບຮີດຄອງປະເພນີທີ່ດີງາມ” ບໍ່ໄດ້ມີການໃຫ້ຄຳນິຍາມ ແລະ ມີລັກສະນະ
ກວ້າງຂວາງເກີນໄປ, ເຊິ່ງນຳໄປສູ່ການຕີຄວາມ ໝາຍທີ່ບໍ່ສອດຄ່ອງກັນ ແລະ ການບັງຄັບໃຊ້
ກົດໝາຍທີ່ບໍ່ມີປະສິດທິພາບ.

ດັ່ງນັ້ນ, ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ມັກຈະປະເຊີນກັບຄວາມບໍ່ແນ່ນອນທາງກົດໝາຍ,
ການປະຕິເສດຄຳຮ້ອງ ທຸກ, ຫຼື ການຂາດການສືບສວນ-ສອບສວນທີ່ມີຄວາມໝາຍກ່ຽວກັບ
ເຫດການທີ່ລາຍງານຕໍ່ເຈົ້າໜ້າທີ່. ໃນເວລາດຽວກັນ, ບາງຂໍ້ກຳນົດຂອງປະມວນກົດໝາຍ
ອາຍາຍັງຖືກນຳໄປໃຊ້ໃນລະສະນະທີ່ກວ້າງຂວາງເກີນໄປ, ເຊິ່ງມີຄວາມສ່ຽງທີ່ຈະຈຳກັດເສລີພາບ

¹⁷ ສິດໃນການມີຊີວິດຢູ່ໄດ້ຮັບການຮັບປະກັນໂດຍເຄື່ອງມືສິດທິມະນຸດສາກົນ ແລະ ພາກພື້ນທີ່ສຳຄັນທັງໝົດ, ລວມທັງຖະແຫຼງການສາກົນວ່າ
ດ້ວຍສິດທິມະນຸດ (ມາດຕາ 3), ສັນທິສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍສິດທິພົນລະເມືອງ ແລະ ສິດທິດ້ານການເມືອງ (ມາດຕາ 6), ອະນຸສັນຍາທາງເລືອກ
ສະບັບທີສອງຂອງສັນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິພົນລະເມືອງ ແລະ ສິດທິດ້ານການເມືອງ ເຊິ່ງມີຈຸດປະສົງເພື່ອຍົກເລີກໂທດປະຫານຊີວິດ, ອະນຸ
ສັນຍາເອີຣົບວ່າດ້ວຍສິດທິມະນຸດ (ມາດຕາ 2), ອະນຸສັນຍາສະບັບທີສອງຂອງອະນຸສັນຍາເອີຣົບວ່າດ້ວຍສິດທິມະນຸດກ່ຽວກັບການຍົກເລີກໂທດ
ປະຫານຊີວິດໃນຍາມສັນຕິພາບ, ແລະ ອະນຸສັນຍາສະບັບທີສອງຂອງອະນຸສັນຍາເອີຣົບວ່າດ້ວຍສິດທິມະນຸດກ່ຽວກັບການຍົກເລີກໂທດ
ປະຫານຊີວິດໃນທຸກກໍລະນີ. ໂທດປະຫານຊີວິດແມ່ນບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂໄດ້, ມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະເກີດຄວາມຜິດພາດ, ແລະ ມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະມີຜົນ
ກະທົບທີ່ບໍ່ສົມສ່ວນຕໍ່ກຸ່ມຄົນທີ່ຖືກກົດກັນ ແລະ ກຸ່ມທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ. ດັ່ງນັ້ນ, ການນຳໃຊ້ຂອງມັນບໍ່ພຽງແຕ່ຂັດກັບຄຸນຄ່າທີ່ໄດ້ລະບຸໄວ້ໃນ
ເຄື່ອງມືສິດທິມະນຸດສາກົນຫຼາຍສະບັບເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງທຳລາຍການສະແຫວງຫາຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ການຜັດທະນາລະບົບກົດໝາຍທີ່ຍຸຕິທຳ
ແລະ ມີມະນຸດສະທຳອີກດ້ວຍ.

ໂທດປະຫານຊີວິດບໍ່ສາມາດບັນລຸຈຸດປະສົງຫຼັກຂອງການຕັດສິນລົງໂທດໃນຂະບວນການຍຸຕິທຳທາງອາຍາ, ເຊິ່ງຄວນຈະເປັນການຟື້ນຟູ ແລະ
ການເຊື່ອມໂຍງເຂົ້າສູ່ສັງຄົມຄືນ. ອີງໄປກວ່ານັ້ນ, ຍັງບໍ່ມີຫຼັກຖານໃດໆທີ່ສະໜັບສະໜູນການອ້າງວ່າໂທດປະຫານຊີວິດເປັນຕົວຢັ້ງຢືນອາຍາ
ກຳທີ່ມີປະສິດທິພາບ. ການຍົກເລີກໂທດປະຫານຊີວິດບໍ່ພຽງແຕ່ເປັນບາດກ້າວທີ່ສຳຄັນໃນການສ້າງໂລກທີ່ເຄົາລົບຄຸນຄ່າຂອງມະນຸດທີ່ມີມາ
ແຕ່ກຳເນີດຂອງບຸກຄົນ ແລະ ຊອກຫາຄວາມຍຸຕິທຳໂດຍອີງໃສ່ຄວາມຍຸຕິທຳ, ມະນຸດສະທຳ, ແລະ ກົດລະບຽບຂອງກົດໝາຍເທົ່ານັ້ນ. ເຖິງ
ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ມັນຍັງມີບົດບາດສຳຄັນໃນການສົ່ງເສີມ ແລະ ປົກປ້ອງກຽດສັກສີຂອງມະນຸດ ແລະ ສິດທິມະນຸດ. ດັ່ງນັ້ນ, ICJ ຈຶ່ງຮຽກຮ້ອງໃຫ້
ທຸກປະເທດທີ່ຍັງມີໂທດປະຫານຊີວິດ ຍົກເລີກໂທດດັ່ງກ່າວ ແລະ ໃນເວລາການລ່ຖືກການຍົກເລີກນັ້ນ, ແມ່ນໃຫ້ກຳນົດມາດຕະການໂຈະການ
ປະຕິບັດໂທດ ແລະ ປະຕິບັດຕາມສິດທິໃນການມີຊີວິດຢ່າງເຂັ້ມງວດ.

ໃນການສະແດງອອກທີ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍແທນທີ່ຈະແກ້ໄຂຄວາມເສຍຫາຍຢ່າງມີປະສິດທິ ພາບ.

ນອກຈາກນີ້, ຫຼາຍຂໍ້ກຳນົດຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາໄດ້ກຳນົດການກະທຳບາງຢ່າງ ເປັນການກະທຳຜິດ. ບັນດາຂໍ້ກຳນົດເຫຼົ່ານີ້ສົ່ງຜົນກະທົບຢ່າງບໍ່ສົມສ່ວນຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ຂັດຂວາງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຈາກການລາຍງານຕໍ່ SGBV. ບັນດາຂໍ້ກຳນົດເຫຼົ່ານີ້ລວມມີ ການກຳນົດໃຫ້ການຫຼຸດລູກ, ການເປັນເຫຍືອຈາກ ການຮ່ວມປະເວນີກັບຍາດໃກ້ຊິດ, ການຂາຍ ປະເວນີ, ການທຳມິດສາຈານ ແລະ ຮູບແບບອື່ນໆຂອງການຜົວພັນທາງເພດທີ່ຍືນຍອມ, ເຊັ່ນ: ການຜົວພັນທາງເພດກັບ ພິຊຸ, ສຳມະເນນ, ແມ່ຂາວ, ຫຼື ພີ່ນ້ອງ ແມ່ນເປັນການກະທຳຜິດທາງ ອາຍາ.

ເຖິງແມ່ນວ່າການຫຼຸດລູກຈະໄດ້ຮັບການອະນຸຍາດໃນບາງກໍລະນີ, ແຕ່ຍັງຄົງຖືກຄວບຄຸມ ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍອາຍາ ແລະ ໃນທາງປະຕິບັດ ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການການຫຼຸດລູກທີ່ປອດ ໄພ ແລະ ຖືກກົດໝາຍຍັງຄົງມີຂໍ້ຈຳກັດຢ່າງຫຼວງ ຫຼາຍ.

ການອົງໃສ່ກົນໄກຄວາມຍຸຕິທຳທີ່ບໍ່ເປັນທາງການ ແລະ ການໄກ່ເກ່ຍ

ອຸປະສັກທີ່ສຳຄັນອີກອັນໜຶ່ງຕໍ່ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດ ຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ແມ່ນ ການອົງໃສ່ກົນໄກຄວາມຍຸຕິທຳລະດັບລຸ່ມທີ່ບໍ່ເປັນທາງການ ຫຼື ແບບດັ້ງເດີມຢ່າງ ກວ້າງຂວາງ, ເຊິ່ງນຳສະເໜີເປັນຊ່ອງທາງການແກ້ໄຂຂັດແຍ່ງທາງເລືອກອື່ນ. ກົດໝາຍ LPCVWC ອະນຸຍາດໃຫ້ມີ "ການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳ," "ການໄກ່ເກ່ຍປະນີປະນອມ"¹⁸ ແລະ ການ ໄກ່ເກ່ຍໃນຫຼາຍໆກໍລະນີ, ລວມທັງບາງກໍລະນີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ SGBV ໃນຮູບແບບທີ່ຮ້າຍແຮງທີ່ ສຸດ ອີງໄປກວ່ານັ້ນ, ເຖິງແມ່ນວ່າໃນກໍລະນີທີ່ກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນອາດຈະອະນຸຍາດໃຫ້ ນຳໃຊ້ກົນໄກດັ່ງກ່າວເປັນກໍລະນີພິເສດ ¹⁹ ກົດໝາຍພາຍໃນປະເທດຍັງຂາດແນວທາງທີ່ຊັດ ເຈນກ່ຽວກັບກໍລະນີໃດທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ກົນໄກເຫຼົ່ານີ້ ແລະ ບໍ່ໄດ້ກຳນົດໃຫ້ມີການປະເມີນ ເອກະລາດເປັນປະຈຳເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ໄດ້ໃຫ້ຄວາມຍືນຍອມຢ່າງ ແທ້ຈິງ ແລະ ໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນຢ່າງຄົບຖ້ວນ²⁰. ຂໍ້ມູນການສຳພາດໃນການສຶກສາຄັ້ງນີ້ສະແດງໃຫ້ ເຫັນເຖິງຄວາມສັບສົນຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນບັນດາເຈົ້າໜ້າທີ່ທ້ອງຖິ່ນກ່ຽວກັບກໍລະນີທີ່ຕ້ອງ ເຂົ້າສູ່ລະບົບຍຸຕິທຳຢ່າງເປັນທາງການ, ເຖິງແມ່ນວ່າການກະທຳຜິດທີ່ຮ້າຍແຮງເຊັ່ນ: ການ ຂົ່ມຂືນບາງຄັ້ງກໍຖືກສົ່ງໄປຫາການໄກ່ເກ່ຍ, ເຊິ່ງສົ່ງຜົນໃຫ້ ຜູ້ກະທຳຜິດລອຍນວນ ບໍ່ໄດ້ຮັບ ການລົງໂທດຕາມຄວາມເປັນຈິງ.

¹⁸ ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍ LPCVWC, “ການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳ” ຫຼື “ການໄກ່ເກ່ຍ” ອາດຈະຖືກນຳໃຊ້ເປັນຮູບແບບໜຶ່ງຂອງການແກ້ໄຂຂັດ ແຍ່ງ, ເຊິ່ງວິທີວິໄລໂດຍສະມາຊິກໃນຄອບຄົວ, ຍາດພີ່ນ້ອງໃກ້ຊິດ, ຜູ້ເຖົ້າຜູ້ແກ່ໃນບ້ານ, ຫຼື ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ຫຼື ຜູ້ກະທຳຜິດເປັນ ສະມາຊິກ, ໃນກໍລະນີທີ່ການກະທຳດັ່ງກ່າວ “ບໍ່ໄດ້ກໍ່ໃຫ້ເກີດອັນຕະລາຍ.”

¹⁹ ຄະນະກຳມະການລົບລ້າງທຸກຮູບແບບການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ, “ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 35 ກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດຕໍ່ແມ່ຍິງ, ການບັບປຸງຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 19 (1992),” ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ CEDAW/C/GC/35, 2017, ອັກ 32 (b); ແລະ ຄະນະກຳມະການ CEDAW, “ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 33 ກ່ຽວກັບການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳຂອງແມ່ຍິງ,” ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ CEDAW/C/GC/33, ລົງ ວັນທີ 3 ສິງຫາ 2015, ອັກ 57.

²⁰ ການນຳໃຊ້ກົນໄກການແກ້ໄຂຂັດແຍ່ງທາງເລືອກແມ່ນໄດ້ອະທິບາຍຕື່ມອີກໃນພາກທີ 3.2 ຂອງການສຶກສານີ້.

ໃນທາງປະຕິບັດ, ການໄກ່ເກຍແມ່ນຖືກດຳເນີນໂດຍບຸກຄະລາກອນໃນລະດັບບ້ານ ທີ່ຂາດການຝຶກອົບຮົມສະ ເພາະ ແລະ ຍັງມີທັດສະນະຄະຕິແບບຜູ້ຊາຍເປັນໃຫຍ່ທີ່ຜັງເລິກ. ຂະບວນການດັ່ງກ່າວມັກຈະໃຫ້ຄວາມສຳຄັນກັບຄວາມສາມັກຄີ ແລະ ການປອງດອງໃນຄອບຄົວຫຼາຍກວ່າຄວາມປອດໄພຂອງ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ, ຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຜູ້ກະທຳຜິດ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງວິທີແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິພາບ.

ອຸປະສັກທາງດ້ານປະຕິບັດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນ.

ນອກຈາກຂໍ້ບົກຜ່ອງທາງດ້ານກົດໝາຍ, ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ຍັງປະເຊີນກັບອຸປະສັກທີ່ສຳ ຄັນໃນການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳຄື ຄວາມຄິດແບບແຜນທາງເພດທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ ແລະ ທັດສະນະຄະຕິທີ່ດຳເນີນຕົວຢ່າງຜູ້ເຄາະຮ້າຍຍັງຄົງມີຢູ່ໃນບັນດາເຈົ້າໜ້າທີ່ຕຳຫຼວດ, ອົງການໄອຍະການ ແລະ ຜູ້ພິພາກສາ. ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດມັກຖືກຖາມຄຳຖາມຢ່າງບໍ່ເໝາະສົມ ຫຼື ໃນລັກສະນະຕິດຕາ, ຖືກສອບສວນຊ້ຳແລ້ວຊ້ຳອີກ ແລະ ຖືກຕັ້ງຂໍ້ສົງໄສກ່ຽວກັບຄວາມໜ້າເຊື່ອຖືຂອງເຂົາເຈົ້າ, ເຊິ່ງນຳໄປສູ່ການດົກເປັນຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍຊ້ຳຊ້ອນ ²¹ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍບໍ່ກ້າແຈ້ງຄວາມ ຫຼື ລາຍງານເຫດການທີ່ເກີດຂຶ້ນກັບຕົນ.

ສະຖາບັນຍຸຕິທຳໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວຍັງຂາດຂະບວນການ ແລະ ມາດຕະການປົກປ້ອງທີ່ຄຳນຶງເຖິງຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ. ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດສ່ວນໃຫຍ່ມັກລາຍງານວ່າ ບໍ່ມີສະຖານທີ່ສະເພາະ/ຫ້ອງສ່ວນຕົວໃນການແຈ້ງຄວາມ ຫລື ບໍ່ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານຈິດວິທະຍາ, ບໍ່ມີມາດຕະການປົກປ້ອງຈາກການຖືກແກ້ແຄ້ນ ແລະ ບໍ່ມີທາງເຂົ້າອອກແຍກຕ່າງຫາກຈາກຜູ້ຖືກຫາ, ບໍ່ມີການພິຈາລະນາຄະດີແບບປິດລັບ, ຫຼື ບໍ່ມີທາງເລືອກໃນການໃຫ້ການຜ່ານລະບົບການສື່ສານ ຫຼື ຈາກສະຖານທີ່ທີ່ປອດໄພໃນລະຫວ່າງການສອບສວນ ແລະ ການພິຈາລະນາຄະດີ. ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຫຼາຍຄົນຍັງຖືກບັງຄັບໃຫ້ປະເຊີນໜ້າໂດຍກົງກັບຜູ້ຖືກຫາໃນລະຫວ່າງຂະບວນການພິຈາລະນາຄະດີ, ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ຄວາມເຈັບປວດທາງຈິດໃຈຂອງເຂົາເຈົ້າຮ້າຍແຮງຂຶ້ນຕື່ມອີກ.

ຂໍ້ຈຳກັດດ້ານຂີດຄວາມສາມາດເຮັດໃຫ້ສະຖານະການສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດຮ້າຍແຮງຂຶ້ນຕື່ມອີກ, ຍ້ອນການຂາດແຄນເຈົ້າໜ້າທີ່ຕຳຫຼວດຍິງ ແລະ ທະນາຍຄວາມຍິງທີ່ໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມຢ່າງຮ້າຍແຮງ, ໂດຍສະເພາະໃນເຂດຊົນນະບົດ. ການເຂົ້າເຖິງຕົວແທນທາງກົດໝາຍຍັງມີຈຳກັດ, ທະນາຍຄວາມຍັງຕ້ອງປະເຊີນກັບຂໍ້ຈຳກັດທີ່ບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນໃນການເຂົ້າເຖິງເອກະສານໃນສຳນວນຄະດີ ແລະ ຫຼັກຖານ. ນອກຈາກນີ້, ການຍັງຍືນທາງດ້ານນິຕິວິທະຍາຍັງແມ່ນຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດທີ່ຕ້ອງຮັບຜິດຊອບຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການສະໜອງຫຼັກຖານທາງການແພດດ້ວຍຕົນເອງ.

ການບໍລິການຊ່ວຍເຫຼືອອັນຈຳເປັນສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຍັງບໍ່ພຽງພໍ. ທີ່ພັກອາໄສຊົ່ວຄາວທີ່ລັດສະ ໜອງໃຫ້ແມ່ນມີຈຳກັດຫຼາຍ, ບໍ່ມີງົບປະມານສະເພາະສຳລັບການຊົດ

²¹ ການຖືກເຄາະຮ້າຍຊ້ຳຊ້ອນໝາຍເຖິງການກາຍເປັນຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍທີ່ບໍ່ໄດ້ເກີດຈາກການກະທຳທາງອາຍາໂດຍກົງ, ແຕ່ເປັນຜົນມາຈາກການຕອບສະໜອງຂອງສະຖາບັນ ແລະ ບຸກຄົນ, ລວມທັງໃນລະຫວ່າງການພິຈາລະນາກັບລະບົບຍຸຕິທຳທາງອາຍາ ແລະ ລະບົບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ຕໍ່ຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ.

ເຊື່ອຄຳເສຍຫາຍ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງນາຍແປພາສາ, ໂດຍສະເພາະສຳລັບພາສາຊົນເຜົ່າກຸ່ມນ້ອຍ ແລະ ພາສາມື ແມ່ນບໍ່ພຽງພໍ. ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດທີ່ມີຄວາມພິການຍັງຕ້ອງປະເຊີນກັບອຸປະສັກຊຳຊ້ອນ ແລະ ເພີ່ມຂຶ້ນ, ລວມທັງການຕ້ອງເຝິງພາສາໃສ່ຜູ້ດູແລທີ່ອາດຈະເປັນອຸປະສັກຕໍ່ການລາຍງານການລ່ວງລະເມີດ, ພື້ນຖານໂຄງລ່າງທີ່ບໍ່ເອື້ອອຳນວຍໃນການເຂົ້າເຖິງ, ການຂາດມາດຕະການອຳນວຍຄວາມສະດວກທາງດ້ານຂັ້ນຕອນ, ການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຂ່າວສານໃນຮູບແບບທີ່ເໝາະສົມກັບຜູ້ພິການຍັງມີຈຳນວນຈຳກັດ, ຕະຫຼອດຮອດກົນໄກການສົ່ງຕໍ່ ແລະ ການຊ່ວຍເຫຼືອທີ່ຍັງບໍ່ທັນຄຳນຶງເຖິງຄວາມຕ້ອງການສະເພາະຂອງຜູ້ພິການຢ່າງພຽງພໍ.

ສະຫຼຸບຂໍ້ແນະນຳຫຼັກ:

ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າກອບກົດໝາຍ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂອງ ສປປ ລາວ ສອດຄ່ອງກັບພັນທະຂອງຕົນພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ ແລະ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ສາມາດເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ການຊົດເຊີຍຢ່າງມີປະສິດທິພາບ, ການສຶກສາພື້ນຖານນີ້ແນະນຳໃຫ້ ສປປ ລາວ ດຳເນີນການດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

- ສົ່ງເສີມກອບກົດໝາຍກ່ຽວກັບ SGBV ໂດຍການປັບປຸງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ແລະ ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ສະກັດກັ້ນຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ LPCVWC ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າການບຸກປ້ອງຈະກວມເອົາຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດທຸກຄົນ, ລວມທັງເພດຊາຍ ແລະ ບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງເພດ
- ປະຕິຮູບກົດໝາຍ ກ່ຽວກັບ ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ລວມທັງການກຳນົດນິຍາມຄວາມຜິດຂອງ ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ ໂດຍຍຶດເອົາຫຼັກການ ຍືນຍອມ ເຊິ່ງໝາຍເຖິງການຕົກລົງໂດຍສະໝັກໃຈ ທີ່ເກີດຈາກເຈດຈຳນົງອັນເປັນອິດສະລະຂອງບຸກຄົນນັ້ນ, ກຳນົດໃຫ້ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາຄູ່ສົມລົດເປັນອາດຊະຍາກຳທີ່ມີຄວາມຮ້າຍແຮງເທົ່າທຽມກັນ, ກຳນົດ ການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ (TFGBV) ເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາ ແລະ ຍົກເລີກໂທດປະຫານຊີວິດໃນທຸກກໍລະນີ. ໃນລະຫວ່າງທີ່ລໍຖ້າການຍົກເລີກນັ້ນ, ໃຫ້ກຳນົດມາດຕະການໂຈະໂທດປະຫານຊີວິດ ແລະ ປະຕິບັດຕາມສິດໃນການມີຊີວິດຢ່າງເຕັມສ່ວນ.
- ຍົກເລີກຂໍ້ກຳນົດທາງອາຍາທີ່ມີລັກສະນະຈຳແນກ ເຊິ່ງເປັນອຸປະສັກຕໍ່ການລາຍງານ ແລະ ສົ່ງຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ແມ່ຍິງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ຢ່າງບໍ່ສົມສ່ວນ, ລວມທັງກົດໝາຍທີ່ກຳນົດໃຫ້ ການຫຼຸດລູກ, ການຖືກເຄາະຮ້າຍໂດຍ "ການຮ່ວມປະເວນີກັບຍາດໃກ້ຊິດ", ການຂາຍປະເວນີ ແລະ ການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ ເປັນການກະທຳຜິດ ແລະ ຍົກເລີກການການມີເພດສຳພັນໂດຍສະໝັກໃຈໃນຮູບແບບອື່ນໆ ເປັນຄວາມຜິດ.
- ຈຳກັດການນຳໃຊ້ຂະບວນການແກ້ໄຂຂັດແຍ່ງທາງເລືອກໃນກໍລະນີ SGBV ໂດຍຕ້ອງບໍ່ໃຫ້ "ການປັບປຸງພຶດຕິກຳ", "ການປະນີປານອມ" ແລະ "ການໄກ່ເກ່ຍ" ໄດ້ຮັບຄວາມສຳຄັນຫຼາຍກວ່າຂະບວນການພິຈາລະນາຄະດີຂອງສານ ແລະ ໃຫ້ນຳໃຊ້ສະເພາະໃນກໍລະນີພິເສດເທົ່ານັ້ນ

ຕາມທີ່ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນອະນຸຍາດ, ເຊິ່ງຕ້ອງໄດ້ຮັບຄວາມຍິນຍອມດ້ວຍຄວາມສະໝັກໃຈ ແລະ ບົນພື້ນຖານການຮັບຂໍ້ມູນຢ່າງຄົບຖ້ວນຂອງ ຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ, ທັງຕ້ອງມີມາດຕະການປົກປ້ອງທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ດຳເນີນໂດຍຜູ້ຊ່ວຍຊານທີ່ຜ່ານການຝຶກອົບຮົມ.

- ປັບປຸງການຕອບສະໜອງຂອງຂະບວນການຍຸຕິທຳ ຜ່ານການສ້າງໜ່ວຍງານສະເພາະດ້ານ SGBV ພາຍໃນໜ່ວຍງານ ຂອງຕຳຫຼວດ ແລະ ອົງການໄອຍະການ; ກຳນົດໃຫ້ມີການຝຶກອົບຮົມທີ່ຄຳນຶງເຖິງບົດບາດອົງ-ຊາຍໃຫ້ແກ່ບຸກຄະລາກອນໃນຂະບວນການຍຸຕິທຳ; ເພີ່ມການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ຍິງ ທີ່ຜ່ານການຝຶກອົບຮົມໃນການແກ້ໄຂຄະດີ SGBV ແລະ ຢຸດຕິການປະຕິບັດທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບທາງຈິດໃຈຈາກການຖືກໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຊ້ຳຊ້ອນ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍຕົກຢູ່ໃນຄວາມສ່ຽງຈາກການແກ້ແຄ້ນ.

- ຂະຫຍາຍການຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ ໂດຍເພີ່ມຈຳນວນສະຖານທີ່ພັກເຊົາຊົ່ວຄາວ, ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານກົດໝາຍ, ການບໍລິການນິຕິເວດ, ການຈັດສັນສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກສຳລັບຄົນພິການ, ຜູ້ແປພາສາ ແລະ ງົບປະມານສະເພາະສຳລັບການບັນເທົາທຸກ ແລະ ການຊ່ວຍເຫຼືອ, ໂດຍສະເພາະໃນເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ໃນຊຸມຊົນດ້ອຍໂອກາດ, ລວມທັງກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ຊຳນານພາສາລາວ ແລະ ຄົນພິການ.

- ເສີມສ້າງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ, ການຕິດຕາມ ແລະ ການເກັບກຳຂໍ້ມູນ ໂດຍການສ້າງລະບົບການເກັບກຳ ແລະ ເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນແບບແຍກປະເພດກ່ຽວກັບທຸກຮູບແບບຂອງ SGBV ຢ່າງເປັນປົກກະຕິ.

1. ຄວາມເປັນມາ

1.1 ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ໃນ ສປປ ລາວ

ໃນຖານະທີ່ເປັນປະເທດທີ່ມີປະຊາກອນຫຼາຍກວ່າ 7.9 ລ້ານຄົນ, ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (Sexual and Gender-based Violence - SGBV) ²² ຍັງເປັນບັນຫາສິດທິມະນຸດທີ່ຮ້າຍແຮງ ແລະ ແຜ່ຂະຫຍາຍຢູ່ໃນສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ (ສປປ ລາວ). ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ SGBV ຍັງຖືວ່າຖືກລາຍງານໜ້ອຍຫຼາຍ ຍ້ອນຫຼາຍປັດໄຈເປັນດ້ານແມ່ນ ຄວາມອັບອາຍ, ຄວາມກົດດັນຈາກຄອບຄົວທີ່ບໍ່ຕ້ອງການດຳເນີນຄະດີ ຫຼື ລາຍງານເຫດການ, ຍ້ອນຄວາມຢ້ານກົວຕໍ່ການຖືກແກ້ແຄ້ນ, ຄວາມກັງວົນຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດໃນການປະເຊີນກັບຂະບວນການສອບສວນ ແລະ ການດຳເນີນຄະດີທາງອາຍາ ແລະ ບັນທັດຖານທາງວັດທະນະທຳທີ່ກົດກັນການສົນທະນາຢ່າງເປີດເຜີຍກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງ. ເຖິງວ່າຈະຂາດຂໍ້ມູນສະເພາະເພດທີ່ຮອບດ້ານ ແລະ ທັນເຫດການ ກ່ຽວກັບ SGBV, ແຕ່ຜົນການສຳຫຼວດຫຼາຍໆຄັ້ງທີ່ຜ່ານມາໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນເຖິງທ່າອ່ຽງຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງໃນການແຜ່ຫຼາຍຂອງຄວາມຮຸນແຮງດັ່ງກ່າວ ແລະ ຍັງຄົງຄວາມກັງວົນ ກ່ຽວກັບລະດັບການຍອມຮັບຂອງສັງຄົມຕໍ່ບັນຫານີ້.

ໜຶ່ງໃນການສຳຫຼວດລ່າສຸດເຊິ່ງດຳເນີນໂດຍ ອົງການ ແຄຣ໌ ສາກິນ (CARE International) ປະຈຳ ສປປ ລາວ ໃນປີ 2022, ເຊິ່ງມີຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ 864 ຄົນ ຢູ່ ສີ່ແຂວງຄື: ແຂວງຫຼວງນ້ຳທາ, ແຂວງ ຜົ້ງສາລີ, ແຂວງ ອຸດົມໄຊ ແລະ ແຂວງ ສະຫວັນນະເຂດ, ພົບວ່າ 16% ຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມເພດຍິງເຄີຍປະສົບກັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ, ການກັ່ນແກ້ງ (Bullying) ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ໃນຮູບແບບໃດຮູບແບບໜຶ່ງ, ລວມທັງການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງທາງຮ່າງກາຍ. ນອກຈາກນີ້, 11% ໄດ້ລາຍງານວ່າເຄີຍຖືກໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງວາຈາ, ເຊັ່ນ: ການຖືກຜົວຂອງເຂົາເຈົ້າດູກຕໍ່ໜ້າຄົນອື່ນຢ່າງໜ້າອັບອາຍ. ສິ່ງທີ່ໜ້າຕົກໃຈຄື 40% ຂອງແມ່ຍິງພິການທີ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນການສຶກສາຄັ້ງນີ້ ລາຍງານວ່າ ເຄີຍປະສົບກັບ SGBV ເຊັ່ນກັນ.²³

ການສຶກສາດັ່ງກ່າວຍັງພົບວ່າ ມີລະດັບການຍອມຮັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ໃນບາງສະພາບການ ແລະ ສະຖານະການຢູ່ໃນລະດັບສູງ, ໂດຍສະເພາະຄວາມຮຸນແຮງທີ່ເກີດຂຶ້ນພາຍໃນຄວາມສຳພັນຂອງຄູ່ຮັກ. ການສຶກສາດຽວກັນຍັງສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງທັດສະນະຄະດີທີ່ໜ້າເປັນຫ່ວງຢ່າງຍິ່ງໃນບັນດາຜູ້ຕອບແບບສອບຖາມເພດຊາຍ, ໂດຍຫຼາຍກວ່າເຄິ່ງໜຶ່ງເຫັນດີກັບຂໍ້ສະເໜີທີ່ວ່າ "ຖ້າເມຍກະທຳຜິດ, ຜົວມີສິດທີ່ຈະລົງໂທດເມຍ." ເກືອບສອງສ່ວນສາມ ຫລື (60%) ຂອງຜູ້ຊາຍທີ່ຖືກສຳຫຼວດ

²² ຄຳນິຍາມຂອງຄຳສັບທີ່ໃຊ້ກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ (SGBV) ແມ່ນໄດ້ລະບຸໄວ້ໃນປະມວນຄຳສັບ.

²³ Sharon Smee, Athena Nguyen ແລະ Pimpisa Sriprasert, "ການຮັບຮູ້ຂອງຜູ້ຊາຍກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ: ແຂວງຫຼວງນ້ຳທາ, ຜົ້ງສາລີ, ອຸດົມໄຊ, ແລະ ສະຫວັນນະເຂດ, ສປປ ລາວ", ອົງການ ແຄຣ໌ ສາກິນ (CARE International) ປະຈຳ ສປປ ລາວ, ພະຈິກ 2022, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່:

https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-05/Male%20Perceptions%20of%20Gender%20Based%20Violence_FINAL.pdf

ເຫັນດີ ຫຼື ເຫັນດີຢ່າງຍິ່ງ (5%), ກັບຂໍ້ຄວາມທີ່ວ່າ "ຜູ້ອົງຄວນອົດທົນຕໍ່ຄວາມຮຸນແຮງເພື່ອ ຮັກສາຄອບຄົວໃຫ້ຄົງຢູ່ຮ່ວມກັນ." ທັດສະນະຄະດີທີ່ຄ້າຍຄືກັນນີ້ຍັງພົບເຫັນໃນບັນດາຜູ້ຕອບ ແບບສອບຖາມທີ່ເປັນເພດຍິງ, ເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີອັດຕາສ່ວນຕ່ຳກວ່າ, ໂດຍມີແມ່ຍິງ 34% ເຫັນດີ ແລະ 10% ເຫັນດີຢ່າງຍິ່ງ ກັບທັດສະນະດັ່ງກ່າວ ກ່ຽວກັບ ຄວາມເປັນເອກະພາບ (ການຮັກສາ) ຄອບຄົວ. ນອກຈາກນີ້, ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທຸກເພດ ຍັງສະແດງຄວາມເຊື່ອຮ່ວມກັນ ໂດຍທົ່ວໄປວ່າ ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວເປັນເລື່ອງສ່ວນຕົວທີ່ຄວນຈະຖືກຈຳກັດຢູ່ພາຍໃນ ຄອບຄົວ.²⁴

ເຖິງວ່າຜົນຂອງການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຈະມີຄວາມສຳຄັນ, ແຕ່ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຮັບການຕີ ຄວາມຫມາຍໂດຍຄຳນຶງເຖິງຂໍ້ຈຳກັດທີ່ສຳຄັນຫຼາຍຢ່າງ. ເຊິ່ງຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວຍັງມີຄວາມລ້ຳສະໄ ໝໃນລະດັບໜຶ່ງ ແລະ ຜູ້ຕອບແບບສອບຖາມອາດຈະອະທິບາຍປະສົບການທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນ ອະດີດ, ບໍ່ແມ່ນເຫດການທີ່ເກີດຂຶ້ນເມື່ອບໍ່ດົນມານີ້. ການສຳຫຼວດຍັງສຸມໃສ່ການຮັບຮູ້ຂອງຜູ້ ເຂົ້າຮ່ວມເປັນຫຼັກ, ໂດຍມີຂໍ້ມູນຈຳກັດກ່ຽວກັບຮູບແບບສະເພາະຂອງ SGBV ທີ່ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ປະສົບ ແລະ ວິທີການຈັດການກໍລະນີ/ຄະດີດັ່ງກ່າວ ທັງໃນຂະບວນການຍຸຕິທຳທີ່ເປັນທາງການ ແລະ ບໍ່ເປັນທາງການ. ບັດຈຸບັນ ຍັງບໍ່ມີຂໍ້ມູນໃໝ່ ແລະ ລະອຽດກວ່ານີ້, ຍ້ອນວ່າ ສປປ ລາວ ຍັງ ບໍ່ທັນມີລະບົບຖານຂໍ້ມູນແຫ່ງຊາດທີ່ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໂດຍສະເພາະສຳລັບການເກັບກຳ, ວິເຄາະ ແລະ ເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນສະຖິຕິທີ່ຈັດປະເພດກ່ຽວກັບ ການຮ້ອງທຸກ ຫລື ການລາຍງານກ່ຽວກັບຄວາມ ຮຸນແຮງທາງເພດທຸກຮູບແບບ, ລວມທັງຜົນໄດ້ຮັບຂອງຄະດີດັ່ງກ່າວ (ຖ້າມີ). ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງເປັນ ເລື່ອງຍາກທີ່ຈະປະເມີນຂະໜາດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງຂອງບັນຫາໃນປະຈຸບັນຢ່າງຖືກຕ້ອງ. ອີ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ການສຳຫຼວດດັ່ງກ່າວໄດ້ສຸມໃສ່ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດທີ່ເປັນເພດຍິງເປັນ ຫຼັກ, ໃນຂະນະທີ່ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດຍັງສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຜູ້ຊາຍ ແລະ ເດັກຊາຍ²⁵, ເຊັ່ນດຽວ ກັນກັບບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຫລາກຫລາຍທາງເພດໄດ້ແກ່ ກຸ່ມຍິງຮັກຍິງ (Lesbian), ຊາຍຮັກຊາຍ (Gay), ບຸກຄົນທີ່ຮັກທັງເພດຍິງ ແລະ ຊາຍ (Bisexual), ບຸກຄົນຂ້າມເພດ (Transgender), ບຸກຄົນທີ່ມີອະໄວຍະວະສືບພັນທັງສອງເພດ (Intersex) (LGBTQI+)²⁶, ເຊິ່ງປະສົບການຂອງກຸ່ມ ຄົນເຫຼົ່ານີ້ບໍ່ໄດ້ຖືກນຳມາລວມຢູ່ໃນການສຶກສາ.

ເຖິງວ່າຈະມີຊ່ອງຫວ່າງຂອງຂໍ້ມູນເຫຼົ່ານີ້, ແຕ່ຫຼັກຖານທີ່ມີຢູ່ຊຶ່ງໃຫ້ເຫັນຢ່າງຈະແຈ້ງ ວ່າຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ຍັງຄົງແຜ່ ຫຼາຍຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ. ບົດສະຫຼຸບນີ້ຍັງສອດຄ່ອງກັບບັນທັດຖານທາງເພດທີ່ຖືກຝັງເລິກ ແລະ ທັດສະນະຄະດີທີ່ມີການຈຳແນກ ເຊິ່ງຍັງເປັນບັດໄຈພື້ນຖານຂອງ (SGBV) ໃນຂອບເຂດທົ່ວ

²⁴ ຕາມທີ່ໄດ້ອ້າງອີງກ່ອນໜ້ານີ້.

²⁵ ICJ, "ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳຂອງແມ່ຍິງສຳລັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ: ຄູ່ມືຜູ້ປະຕິບັດ ICJ ສະບັບເລກທີ 12 ໄດ້ເປີດຕົວ", 2016, ໜ້າ 203-204, ເຂົ້າເບິ່ງທີ່: <https://www.icj.org/resource/womens-access-to-justice-for-gender-based-violence-icj-practitioners-guide-n-12-launched/> ("ຄູ່ມືຜູ້ປະຕິບັດ ICJ ສະບັບເລກທີ 12")

²⁶ ອົງຕາມເອກະສານຂອງສານອາຍາສາກົນ (ICC), ເອກະສານນະໂຍບາຍຂອງອົງການໄອຍະການວ່າດ້ວຍອາຊະຍາກຳບົນພື້ນຖານທາງເພດ, "ຕົວຫຍໍ້ LGBTQI+ ໝາຍເຖິງຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງແນວໂນ້ມທາງເພດ, ອັດຕະໄນທາງເພດ, ການສະແດງອອກທາງເພດ ແລະ ລັກສະນະ ທາງເພດ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນລວມທັງ ກຸ່ມຍິງຮັກຍິງ (Lesbian), ຊາຍຮັກຊາຍ (Gay), ບຸກຄົນທີ່ ຮັກທັງເພດຍິງ ແລະ ຊາຍ (Bisexual), ບຸກຄົນ ຂ້າມເພດ (Transgender), ບຸກຄົນທີ່ມີອະໄວຍະວະສືບພັນທັງສອງເພດ (Intersex). ເຄື່ອງໝາຍບວກ (+) ໃຊ້ເພື່ອຊີ້ບອກວ່າລາຍຊື່ນີ້ບໍ່ໄດ້ຄົບ ຖ້ວນ." ສານອາຍາສາກົນ, ເອກະສານນະໂຍບາຍຂອງອົງການໄອຍະການວ່າດ້ວຍອາຊະຍາກຳບົນພື້ນຖານທາງເພດ (ທັນວາ 2023), ວັກ 38.

ປະເທດ. ຄະນະກຳມະການລົບລ້າງການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ (CEDAW Committee) ຍັງໄດ້ສະແດງຄວາມກັງວົນກ່ຽວກັບຄວາມແຜ່ຫຼາຍຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງຂອງ SGBV ໃນຂໍ້ສັງເກດສະຫຼຸບລ່າສຸດ ພາຍຫຼັງການທົບທວນບົດລາຍງານໄລຍະ 10 ປີ ຂອງ ສປປ ລາວ ໃນປີ 2024 ເຊິ່ງຄະນະກຳມະການໄດ້ລະບຸວ່າ “ມີອັດຕາຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດຕໍ່ແມ່ຍິງ ໃນລະດັບທີ່ໜ້າຕົກໃຈ, ທັງໃນສະຖານທີ່ສາທາລະນະ ແລະ ພື້ນທີ່ສ່ວນຕົວ, ລວມທັງການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງກໍລະນີການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ ພາຍໃຕ້ສະພາບການຂອງວິກິດການທາງດ້ານເສດຖະກິດ, ເຊິ່ງສົ່ງຜົນກະທົບຢ່າງບໍ່ສົມສ່ວນ ຕໍ່ແມ່ຍິງທີ່ດ້ອຍໂອກາດ ແລະ ກຸ່ມຄົນບອບບາງ”²⁷

1.2 ລາຍລະອຽດ ແລະ ຈຸດປະສົງຂອງໂຄງການ

ເພື່ອຕອບສະໜອງຕໍ່ຄວາມກັງວົນທີ່ໄດ້ກ່າວມາຂ້າງເທິງ ແລະ ດ້ວຍການສະໜັບສະໜູນຈາກສະຖານທູດແຫ່ງລາຊະອານາຈັກເນເທີແລນ, ຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ) ໄດ້ດຳເນີນການສຶກສາພື້ນຖານນີ້ເພື່ອສຳຫຼວດ ແລະ ວິເຄາະກົດໝາຍ, ນະໂຍບາຍ ແລະ ການປະຕິບັດທີ່ມີຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ ເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ. ການສຶກສາໄດ້ລະບຸຊ່ອງຫວ່າງທັງໃນການອອກແບບ ແລະ ການບັງຄັບໃຊ້ກົດ ໝາຍ, ນະໂຍບາຍ ແລະ ການປະຕິບັດທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ, ລວມທັງການແກ້ໄຂສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ໄດ້ໃຫ້ຄຳແນະນຳທີ່ເປັນຮູບປະທຳ ແລະ ເປົ້າໝາຍຕໍ່ອົງການລັດຖະບານລາວທີ່ກ່ຽວຂ້ອງເພື່ອປັບປຸງກອບກົດໝາຍ ໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບພັນທະດ້ານກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນຂອງ ສປປ ລາວ .

ການສຶກສາພື້ນຖານນີ້ແມ່ນສ່ວນໜຶ່ງຂອງໂຄງການໄລຍະ 02 ປີ ທີ່ໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກສະຖານທູດແຫ່ງລາຊະອານາຈັກເນເທີແລນ, ພາຍໃຕ້ຫົວຂໍ້ “ການເພີ່ມທະວີການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ການແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິພາບສຳລັບຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ,” ໂດຍມີຈຸດປະສົງຫຼັກໃນການເສີມສ້າງຄວາມຮັບຜິດຊອບ ແລະ ສົ່ງເສີມການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ການແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິພາບສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກວ່າຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV), ໂດຍອີງໃສ່ສິດທິ ແລະ ວິທີການທີ່ເນັ້ນການເອົາຜູ້ເຄາະຮ້າຍເປັນໃຈກາງ. ພາຍໃຕ້ໂຄງການດຽວກັນ, ບົດລາຍງານພື້ນຖານອີກສະບັບໜຶ່ງໄດ້ຖືກເຜີຍແຜ່ ກ່ຽວກັບ "ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳສຳລັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດໃນປະເທດໄທ," ບົດລາຍງານນີ້ແມ່ນອີງໃສ່ບົດລາຍງານເດືອນພະຈິກ 2025²⁸ ແລະ ລວມມີການວິເຄາະທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຈາກບົດລາຍງານດັ່ງກ່າວ, ເຊັ່ນດຽວກັນກັບມາດຕະຖານ ແລະ ຫຼັກການກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນທີ່ນຳໃຊ້ກັບ SGBV ໄດ້ຖືກນຳມາໃຊ້ເພື່ອເປັນຖານຂໍ້ມູນໃນການເຮັດບົດລາຍງານສະບັບນີ້.

²⁷ ຄະນະກຳມະການລົບລ້າງທຸກຮູບແບບການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ, “ການສັງເກດການສະຫຼຸບກ່ຽວກັບບົດລາຍງານຮອບວຽນທີ 10 ຂອງສາທາລະນະລັດປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ”, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ CEDAW/C/LAO/CO/10, 2024, ໜ້າ 26A (“ການສັງເກດການສະຫຼຸບຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW ກ່ຽວກັບສາທາລະນະລັດປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ, 2024”).

²⁸ ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: https://www.icj.org/wp-content/uploads/2025/11/Baseline-study_GBV_Thailand.pdf

ນອກຈາກນີ້, ການສຶກສາຄັ້ງນີ້ຍັງໄດ້ອີງໃສ່ ແລະ ຄຳນຶງເຖິງຂໍ້ສະເໜີຂອງ ICJ ທີ່ໄດ້ຍື່ນຕໍ່ຄະນະກຳມະການລົບລ້າງການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ (CEDAW Committee) ໃນວັນທີ 9 ກັນຍາ 2024, ເຊິ່ງຍື່ນກ່ອນການພິຈາລະນາບົດລາຍງານໄລຍະ 10 ປີ ຂອງ ສປປ ລາວ ພາຍໃຕ້ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການລົບລ້າງທຸກຮູບການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ (CEDAW)²⁹, ພ້ອມທັງການສັງເກດການສະຫຼຸບຂອງຄະນະກຳມະການຫຼັງຈາກການພິຈາລະນາບົດລາຍງານດັ່ງກ່າວ, ຕະຫຼອດຮອກ ຂໍ້ສະເໜີຂອງ ICJ ກ່ຽວກັບຂະບວນການທົບທວນສະຖານະການ ສິດທິມະນຸດຕາມໄລຍະເວລາ (UPR) ຂອງ ສປປ ລາວ ໃນວັນທີ 11 ຕຸລາ 2024³⁰.

1.3 ວິທີການຄົ້ນຄວ້າ

ການສຶກສາພື້ນຖານນີ້ອີງໃສ່ການຄົ້ນຄວ້າທັງ ການວິໄຈພາກສະໜາມ (Primary Research) ແລະ ການວິໄຈເອກະສານ (Secondary Research), ລວມທັງການສຳພາດກັບຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນສຳຄັນຈຳນວນ 20 ຄົນ ໂດຍຜູ້ໃຫ້ສຳພາດປະກອບດ້ວຍ ຕົວແທນຈາກ ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ (NGOs) ທີ່ເຮັດວຽກກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ແລະ/ຫຼື ການສະໜັບສະໜູນ ບຸກຄົນຈາກກຸ່ມຄົນດ້ອຍໂອກາດ, ທະນາຍຄວາມທີ່ມີປະສົບການຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນການເປັນຕົວແທນໃຫ້ແກ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ແລະ ນັກວິຊາການ.

ການວິເຄາະແມ່ນອີງໃສ່ພັນທະກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ ຂອງ ສປປ ລາວ ແລະ ອີງໃສ່ຄູ່ມືຜູ້ປະຕິບັດ (Practitioner's Guide) ສະບັບທີ 12 ຂອງ ICJ ກ່ຽວກັບ ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳຂອງແມ່ຍິງສຳລັບຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (Women's Access to Justice for Gender-Based Violence)³¹. ການສຶກສາແບ່ງອອກເປັນ 03 ພາກສ່ວນຄື: (1) ກອບກົດໝາຍສາກົນ ແລະ ກົດໝາຍພາຍໃນປະເທດ; (2) ອຸປະສັກທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ປະເຊີນຍ້ອນກົດໝາຍທີ່ເລືອກປະຕິບັດ ແລະ ລະບົບຍຸຕິທຳຫຼາຍຝ່າຍ³²; ແລະ (3) ອຸປະສັກທາງປະຕິບັດ ແລະ ດ້ານຊັບພະຍາກອນຕໍ່ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ການໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິພາບໃນກໍລະນີ SGBV.

²⁹ ICJ, "Submission of the International Commission of Jurists to the UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women in View of the Committee's Examination of Lao PDR's Tenth Periodic Report Under the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women", ວັນທີ 9 ກັນຍາ 2024 ເຂົ້າເຖິງໄດ້ທີ່: https://www.icj.org/wp-content/uploads/2024/09/Submission-on-CEDAW-Lao-PDR_09092024.pdf ("ຂໍ້ສະເໜີຂອງ ICJ ຕໍ່ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໃນປີ 2024")

³⁰ ICJ, "Submission of the International Commission of Jurists to the UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women in View of the Committee's Examination of Lao PDR's Tenth Periodic Report Under the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women", ວັນທີ 9 ກັນຍາ 2024 ເຂົ້າເຖິງໄດ້ທີ່: https://www.icj.org/wp-content/uploads/2024/09/Submission-on-CEDAW-Lao-PDR_09092024.pdf ("ຂໍ້ສະເໜີຂອງ ICJ ຕໍ່ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໃນປີ 2024")

³¹ ICJ, "ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳຂອງແມ່ຍິງສຳລັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ: ຄູ່ມືຜູ້ປະຕິບັດ ICJ ສະບັບເລກທີ 12 ເປີດຕົວ", 2016, ເຂົ້າເຖິງໄດ້ທີ່: <https://www.icj.org/resource/womens-access-to-justice-for-gender-based-violence-icj-practitioners-guide-n-12-launched/> ("ຄູ່ມືຜູ້ປະຕິບັດ ICJ ສະບັບເລກທີ 12")

³² ອີງຕາມຄະນະກຳມະການ CEDAW, "ລະບົບຍຸຕິທຳຫຼາຍຝ່າຍ" ໝາຍເຖິງສະຖານະການທີ່ກົດໝາຍ, ລະບຽບການ ແລະ ຂະບວນການຕຸລາການຂອງລັດໃດໜຶ່ງຢູ່ຮ່ວມກັນກັບກົດໝາຍ ແລະ ການປະຕິບັດຂອງສາສະໜາ, ຮິດຄອງປະເພນີ, ຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງ ຫຼື ຊຸມຊົນພາຍໃນລັດດຽວກັນ, ແລະ ລະບົບດັ່ງກ່າວອາດຈະຖືກຮັບຮູ້ຢ່າງເປັນທາງການໃນກົດ ໝາຍແຫ່ງຊາດ ຫຼື ອາດຈະດຳເນີນການໂດຍບໍ່ມີພື້ນຖານທາງກົດໝາຍທີ່ຊັດເຈນ.

ແຕ່ລະພາກສ່ວນຂອງບົດລາຍງານແມ່ນລວມມີຂໍ້ສະເໜີແນະສະເພາະ ເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ ໂດຍສູນໃສ່ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ, ເຊິ່ງໃນບັນລວມມີ ສະພາແຫ່ງຊາດ ເຊິ່ງເປັນອົງການຕົວແທນສູງສຸດ ແລະ ເປັນຝ່າຍນິຕິບັນຍັດທີ່ມີສິດອຳນາດສູງສຸດໃນການດັດແກ້ລັດຖະທຳມະນູນ ແລະ ການສ້າງ, ດັດແກ້ ຫຼື ລົບລ້າງກົດໝາຍ; ບັນດາກະຊວງ ແລະ ອົງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງພາຍໃນລະບົບຍຸຕິທຳ; ແລະ ຄະນະກຳມາທິການແຫ່ງຊາດເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ, ແມ່ ແລະ ເດັກ (National Commission for the Advancement of Women, Mothers and Children: NCAWMC), ເຊິ່ງເປັນກົນໄກລັດຖະບານຂັ້ນສູງລະຫວ່າງ ກະຊວງທີ່ມີພາລະບົດບາດໃນການກຳນົດ, ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ຕິດຕາມກວດກາບັນດານະໂຍບາຍກ່ຽວກັບຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ແລະ ສິດທິເດັກ.

2. ກອບກົດໝາຍສາກົນ ແລະ ພາຍໃນປະເທດ

2.1 ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນທີ່ນຳໃຊ້ກັບ ສປປ ລາວ ກ່ຽວກັບບັນຫາຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV)

ສປປ ລາວ ມີພູນທະຫຼາຍປະການ ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຮັບປະກັນການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ການແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິພາບສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV), ໂດຍສະເພາະພາຍໃຕ້ສົນທິສັນຍາທີ່ລັດເປັນພາຄີ, ດັ່ງນີ້:

- ກ) ສົນທິສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍສິດທິພົນລະເມືອງ ແລະ ສິດທິດ້ານການເມືອງ (ICCPR)
- ຂ) ສົນທິສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍສິດດ້ານເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນະທຳ (ICESCR)
- ຄ) ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການລົບລ້າງທຸກຮູບແບບການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ (CEDAW)
- ງ) ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິເດັກ (CRC) ແລະ ອານຸສັນຍາທາງເລືອກສອງສະບັບໄດ້ແກ່: ອານຸສັນຍາການເຂົ້າຮ່ວມຂອງເດັກໃນການປະທະກັນດ້ວຍກຳລັງອາວຸດ ແລະ ອານຸສັນຍາການຄ້າເດັກ, ການຄ້າໃສ່ເພນີເດັກ ແລະ ສິ່ງລາມົກອະນາຈານທີ່ກ່ຽວກັບເດັກ
- ຈ) ສົນທິສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍການລົບລ້າງທຸກຮູບແບບການຈຳແນກເຊື້ອຊາດ (CERD)
- ສ) ສົນທິສັນຍາຕໍ່ຕ້ານການທໍລະມານ ແລະ ການປະຕິບັດ ຫຼື ການລົງໂທດອື່ນໆ ທີ່ໂຫດຮ້າຍ, ໄຮ້ມະນຸດສະທຳ ຫຼື ຢຽດຢາມກຽດສັກສີ (UNCAT)
- ຈ) ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິຂອງຄົນພິການ (CRPD)

ນອກຈາກນີ້, ສປປ ລາວ ຍັງໄດ້ລົງນາມໃນສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການບົກປ້ອງການຫາຍສາບສູນແບບບັງຄັບ (ICPPED) ແຕ່ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ໃຫ້ສັດຕະຍາບັນ.

ສົນທິສັນຍາເຫຼົ່ານີ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ ສປປ ລາວ ຮັບປະກັນວ່າສິດທິທີ່ກຳນົດໄວ້ໃນສົນທິສັນຍາເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ຮັບການຮັບຮອງທັງທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ໃນທາງປະຕິບັດ. ທັງ

ນີ້ລວມທັງພັນທະສໍາລັບເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງລັດໃນການເຄົາລົບສິດທິທີ່ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງພາຍໃຕ້ສົນທິສັນຍາ ແລະ ສໍາລັບອົງການຂອງລັດໃນການດຳເນີນມາດຕະການເພື່ອປົກປ້ອງບຸກຄົນຈາກການລະເມີດສິດທິມະນຸດທີ່ກະທຳໂດຍຜູ້ກະທຳທີ່ບໍ່ແມ່ນລັດ, ລວມທັງບຸກຄົນທົ່ວໄປ.

ສົນທິສັນຍາທັງໝົດເຫຼົ່ານີ້ສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ອົງການຂອງລັດໃນທຸກລະດັບ, ຕັ້ງແຕ່ຝ່າຍບໍລິ ຫານ, ລວມທັງເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດໃນຝ່າຍປົກຄອງ, ຝ່າຍນິຕິບັນຍັດ ແລະ ຝ່າຍຕຸລາການ³³.

ສົນທິສັນຍາແຕ່ລະສະບັບດັ່ງທີ່ກ່າວມານີ້ລ້ວນແຕ່ກຳນົດພັນທະທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການແກ້ໄຂຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ໃນຫຼາຍວິທີທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ຕົວຢ່າງ: ສົນທິສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍສິດຂອງພົນລະເມືອງ ແລະ ສິດດ້ານການເມືອງ (ICCPR) ຮັບປະກັນສິດທິຕ່າງໆໄດ້ແກ່: ສິດໃນການບໍ່ຖືກຈຳແນກ (ມາດຕາ 2, ວັກ 1), ສິດທີ່ຈະໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂ ແລະ ການຊົດເຊີຍທີ່ມີປະສິດທິຜົນ (ມາດຕາ 2), ຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຊາຍ ແລະ ຍິງ (ມາດຕາ 3), ສິດໃນການມີຊີວິດ (ມາດຕາ 6), ອິດສະລະພາບຈາກການທໍລະມານ ແລະ ການປະຕິບັດ ຫຼື ການລົງໂທດທີ່ໂຫດຮ້າຍ, ບໍ່ມີມະນຸດສະທຳ ຫຼື ເປັນການດູກຸກກຽດສັກສີ (ມາດຕາ 7), ສິດໃນການມີອິດສະລະພາບ ແລະ ຄວາມປອດໄພຂອງບຸກຄົນ (ມາດຕາ 9) ແລະ ສິດໃນຄວາມສະເໝີພາບຕໍ່ໜ້າກົດໝາຍ ແລະ ການໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງຕາມກົດໝາຍຢ່າງເທົ່າທຽມກັນໂດຍປາສະຈາກການຈຳແນກ (ມາດຕາ 26). ສົນທິສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍສິດດ້ານເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນະທຳ (ICESCR) ຮັບປະກັນສິດທິຕ່າງໆໄດ້ແກ່: ສິດໃນການບໍ່ຖືກຈຳແນກ (ມາດຕາ 2, ວັກ 2), ຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຊາຍ ແລະ ຍິງ (ມາດຕາ 3) ແລະ ສິດດ້ານສຸຂະພາບ (ມາດຕາ 12) ແລະອື່ນໆ. ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິເດັກ (CRC) ຮັບປະກັນສິດທິຕ່າງໆໄດ້ແກ່: ສິດໃນການບໍ່ຖືກຈຳແນກ (ມາດຕາ 2, ວັກ 1), ຫຼັກການຜົນປະໂຫຍດສູງສຸດຂອງເດັກ (ມາດຕາ 3), ສິດໃນການມີຊີວິດ (ມາດຕາ 6) ເສລີພາບຈາກການສະແຫວງຫາຜົນປະໂຫຍດທາງເພດ ແລະ ການລ່ວງລະເມີດທາງເພດທຸກຮູບແບບ (ມາດຕາ 34) ແລະ ສິດໃນການຟື້ນຟູທັງທາງຮ່າງກາຍ ແລະ ຈິດໃຈ ລວມທັງການກັບຄືນສູ່ສັງຄົມຂອງເດັກຜູ້ເຄາະຮ້າຍ (ມາດຕາ 39), ສົນທິ ສັນຍາຕໍ່ຕ້ານການທໍລະມານ ແລະ ການປະຕິບັດ ຫຼື ການລົງໂທດອື່ນໆ ທີ່ໂຫດຮ້າຍ, ໄຮ້ມະນຸດສະທຳ ຫຼື ຢຽດຢາມກຽດສັກສີ (UNCAT) ຮັບປະກັນເສລີພາບຈາກການທໍລະມານ ແລະ ການປະຕິບັດທີ່ໂຫດຮ້າຍອື່ນໆ. ສ່ວນສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການລົບລ້າງທຸກຮູບແບບການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ (CEDAW) ຮັບປະກັນສິດໃນການບໍ່ຖືກຈຳແນກ (ມາດຕາ 2), ກຳນົດພັນທະໃນການລົບລ້າງຄວາມຄິດແບບເກົ່າກ່ຽວກັບບົດບາດຍິງຊາຍ ແລະ ບັນທັດຖານທາງວັດທະນະທຳທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ (ມາດຕາ 5) ແລະ ຄວາມສະເໝີພາບພາຍໃນຄອບຄົວ (ມາດຕາ 16).

³³ ຄະນະກຳມະການສິດທິມະນຸດ, "ຄຳເຫັນທົ່ວໄປເລກທີ 31 ກ່ຽວກັບລັກສະນະຂອງພັນທະທາງກົດໝາຍທົ່ວໄປຂອງລັດພາສີຕໍ່ສົນທິສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍສິດທິພົນລະເມືອງ ແລະ ສິດທິດ້ານການເມືອງ ", ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ CCPR/C/21/Rev.1/Add.13, 2004, ວັກ 74 ແລະ 127.

ຂອບເຂດ ແລະ ເນື້ອໃນຂອງບັນດາຂໍ້ກຳນົດໃນສົນທິສັນຍາເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ຮັບການຊີ້ແຈງ ແລະ ຕີຄວາມໝາຍຢ່າງມີສິດອຳນາດໂດຍຄະນະກຳມະການຜູ້ຊ່ວຍຊານອິດສະຫຼະດ້ານສິດທິມະນຸດ, ເຊິ່ງປະຕິບັດໜ້າທີ່ໃນຖານະເປັນສະມາຊິກຂອງອົງການຕິດຕາມກວດກາຂອງສົນທິສັນຍາແຕ່ລະສະບັບ. ການຕີຄວາມໝາຍດັ່ງກ່າວແມ່ນໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນຄຳເຫັນທົ່ວໄປ ແລະ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບບັນດາຂໍ້ກຳນົດດ້ານສິດທິສະເພາະ, ລວມທັງສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນແນວທາງ ວິນິດໄສ ແລະ ຄຳອະທິບາຍຂອງຄະນະກຳມະການໃນບົດບາດໜ້າທີ່ຂອງຕົນເພື່ອທົບທວນການລາຍງານແຕ່ລະໄລຍະຂອງບັນດາລັດພາຄີ ແລະ ພິຈາລະນາຄຳຮ້ອງທຸກສ່ວນບຸກຄົນ.

ຄະນະກຳມະການວ່າດ້ວຍການລົບລ້າງການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ (CEDAW Committee) ແມ່ນອົງການທີ່ໄດ້ຮັບຜິດຊອບການປະຕິບັດຕາມສົນທິສັນຍາ CEDAW, ໄດ້ສ້າງຄຳແນະນຳກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ໃນສະພາບການຂອງພັນທະຂອງລັດ ໂດຍສະເພາະ, ໃນຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 35, ຄະນະກຳມະການຍືນຍັນວ່າ ການຢຸດຕິຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ໄດ້ຜຸດທະນາໄປສູ່ມາດຕະຖານຂອງກົດໝາຍປະເພນີສາກົນແລ້ວ³⁴. ເຊິ່ງມີຜົນບັງຄັບໃຊ້ຕໍ່ທຸກລັດທີ່ເປັນພາຄີຂອງສົນທິສັນຍາ ໂດຍຄຳນຶງເຖິງວ່າ ລັດເຫຼົ່ານັ້ນຈະໄດ້ມີການບັນຍັດໄວ້ເປັນກົດໝາຍພາຍໃນຂອງຕົນ ຫຼື ເຂົ້າເປັນພາຄີຂອງສົນທິສັນຍາໃດໆ ທີ່ມີການກຳນົດຂໍ້ຫ້າມດັ່ງກ່າວໄວ້ຫຼືບໍ່. ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປສະບັບເລກທີ 35 ວ່າດ້ວຍຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດຕໍ່ແມ່ຍິງ ໄດ້ຍືນຍັນວ່າ SGBV ແມ່ນກວມເອົາການກະທຳ ຫຼື ການເມີນເສຍທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດ ຫຼື ອາດຈະເຮັດໃຫ້ເກີດ ຫຼື ສົ່ງຜົນໃຫ້ແມ່ຍິງ ຫຼື ເປັນອັນຕະລາຍທາງດ້ານຮ່າງກາຍ, ທາງເພດ, ຈິດໃຈ ຫຼື ເສດຖະກິດ ລວມທັງໄພຂົ່ມຂູ່ວ່າຈະກະທຳ, ການລົບກວນ, ການບັງຄັບ ແລະ ຈຳກັດສິດເສລີພາບໂດຍພາລະການ³⁵.

ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໄດ້ສັງເກດເຫັນວ່າ ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ຍັງກວມເອົາການລ່ວງລະເມີດ ແລະ ການກະທຳທີ່ລະເມີດສິດທິທາງເພດ ແລະ ສຸຂະພາບຈະເລີນພັນຂອງແມ່ຍິງ, ເຊັ່ນ ການເຮັດໃຫ້ການຫຼຸດລູກເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາ, ການປະຕິເສດ ຫຼື ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການການຫຼຸດລູກທີ່ບໍ່ອດໄພ ແລະ ການເບິ່ງແຍງຫຼັງການຫຼຸດລູກ, ການບັງຄັບໃຫ້ສືບຕໍ່ຖືພາ ແລະ ການປະຕິບັດທີ່ບໍ່ເໝາະສົມຕໍ່ແມ່ຍິງໃນການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບຈະເລີນພັນ ³⁶ . ໃນບາງກໍລະນີນີ້, ຄະນະກຳມະການໄດ້ເນັ້ນໜັກວ່າ ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດອາດຈະກ່ຽວຂ້ອງກັບການທໍລະມານ ຫຼື ການປະຕິບັດ ຫຼື ການລົງໂທດທີ່ໂຫດຮ້າຍ, ໄຮ້ມະນຸດ ສະທຳ, ຫຼື ທິດຖຸກກຽດສັກສີ, ໂດຍສະເພາະໃນກໍລະນີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຂົ່ມຂູ່ທຳຊໍາເລົາ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດຮູບແບບອື່ນໆ, ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ, ຫຼື ການປະຕິບັດທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ³⁷.

ເຊັ່ນດຽວກັບຄຳເຫັນຂອງຄະນະກຳມະການສິດທິເດັກ ເຊິ່ງເປັນອົງການທີ່ມີສິດອຳນາດໃນການກວດກາການປະຕິບັດຕາມສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິເດັກ ໄດ້ມີຄຳເຫັນທົ່ວໄປສະບັບ

³⁴ ຄະນະກຳມະການລົບລ້າງທຸກຮູບແບບການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ, “ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 35 ກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດຕໍ່ແມ່ຍິງ,” ເຊິ່ງໄດ້ປັບປຸງຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 19 (1992), ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ CEDAW/C/GC/35, 2017, ວັກ 2 (“ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ CEDAW ເລກທີ 35”).

³⁵ ຂໍ້ຄວາມຕົ້ນສະບັບ, ວັກ 14

³⁶ ຂໍ້ຄວາມຕົ້ນສະບັບ, ວັກ 18

³⁷ ຂໍ້ຄວາມຕົ້ນສະບັບ, ວັກ 16 ແລະ 18

ເລກທີ 13 ກ່ຽວກັບສິດທິຂອງເດັກທີ່ຈະຫຼຸດພົ້ນຈາກຄວາມຮຸນແຮງທຸກຮູບແບບ, ຊຶ່ງໄດ້ເນັ້ນໜັກເຖິງຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດຕໍ່ເດັກ ແລະ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ລັດພາຄີຮັບປະກັນວ່າ ນະໂຍບາຍ ແລະ ມາດຕະການຕ່າງໆ ຄໍານຶງເຖິງຄວາມສ່ຽງທີ່ແຕກຕ່າງກັນຕໍ່ເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍ ສໍາລັບຄວາມຮຸນແຮງໃນຮູບແບບຕ່າງໆ ໃນສະພາບການທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ລັດຄວນແກ້ໄຂການຈໍາແນກເພດໃນທຸກຮູບແບບ, ລວມທັງແບບແຜນທາງເພດ, ຄວາມບໍ່ສົມດຸນຂອງອຳນາດ, ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ ແລະ ທຸກຮູບແບບການຈໍາແນກ ຄວາມຮຸນແຮງ ແລະ ການບັງຄັບໃນຄອບຄົວ, ໂຮງຮຽນ ແລະ ສະຖາບັນການສຶກສາ, ຊຸມຊົນ, ສະຖານທີ່ເຮັດວຽກ, ສະຖາບັນ ແລະ ສັງຄົມໂດຍລວມ³⁸.

ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ບາງຮູບແບບ ເຊັ່ນ: ການຂົ່ມຂືນທໍາຊໍາເລົາ, ການເປັນຂ້າທາດທາງເພດ, ການບັງຄັບໃຫ້ຂາຍປະເວນີ, ການບັງຄັບໃຫ້ຖືພາ, ການບັງຄັບໃຫ້ເປັນ ໝັນ, ຫຼື ຮູບແບບອື່ນໆ ຂອງຄວາມຮຸນແຮງທີ່ອີງໃສ່ເພດທີ່ມີຄວາມຮຸນແຮງເທົ່າທຽມກັນ, ອາດຈະຖືກພິຈາລະນາວ່າເປັນການກະທໍາຜິດພາດໃຕ້ກົດໝາຍສາກົນ. ນີ້ລວມທັງອາຊະຍາກໍາຕໍ່ມະນຸດສະທໍາ ແລະ ອາຊະຍາກໍາສົງຄາມ, ຕາມທີ່ໄດ້ກໍານົດໄວ້ໃນ, ຕົວຢ່າງ: ມາດຕາ 7 (1) (g), 8 (2) (b) (xxii) ແລະ 8 (2) (e) (vi) ຂອງທໍາມະນູນໂລມຂອງສານອາຍາສາກົນ (ICC)³⁹.

ຄະນະກຳມະການ CEDAW ພ້ອມກັບອົງການອື່ນໆ⁴⁰ ໄດ້ອະທິບາຍຕື່ມກ່ຽວກັບພັນທະຂອງລັດໃນການເອົາໃຈໃສ່ຢ່າງຈິງຈັງຕໍ່ກັບພັນທະຂອງຕົນໃນການປົກປ້ອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ ຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV). ຄະນະກຳມະການໄດ້ລະບຸຢ່າງຊັດເຈນວ່າ ລັດພາຄີອາດຈະຕ້ອງຮັບຜິດ ຊອບຖ້າພວກເຂົາບໍ່ໄດ້ໃຊ້ມາດຕະການທີ່ເໝາະສົມທັງໝົດ ເພື່ອປ້ອງກັນ, ສືບສວນ-ສອບສວນ, ດໍາເນີນຄະດີ, ລົງໂທດ ແລະ ໃຫ້ການແກ້ໄຂສໍາລັບການກະທໍາ ຫຼື ການເມີນເສີຍໂດຍບຸກຄົນທີ່ບໍ່ແມ່ນລັດທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດຕໍ່ແມ່ຍິງ⁴¹. ນອກຈາກນີ້, ຄະນະກຳມະການຍັງໄດ້ແນະນຳໃຫ້ລັດຕ່າງໆ ດໍາເນີນມາດຕະການໃນຫຼາຍຂົງເຂດທີ່ສໍາຄັນ ຄື: ການປ້ອງກັນ, ການປົກປ້ອງ, ການດໍາເນີນຄະດີ ແລະ ການລົງໂທດ, ການແກ້ໄຂ, ການເກັບກຳຂໍ້ມູນ, ການຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ການຮ່ວມມືສາກົນ ເພື່ອເລັ່ງການລົບລ້າງຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ⁴². ສອດຄ່ອງກັບແນວທາງເຫຼົ່ານີ້, ລັດຕ່າງໆ ຍັງມີໜ້າທີ່ຍົກເລີກກົດໝາຍທີ່ມີລັກສະນະຈໍາແນກທີ່ “ບັນຍັດ,

³⁸ ຄະນະກຳມະການ CRC ວ່າດ້ວຍສິດທິເດັກ (ຄະນະກຳມະການ CRC), “ຄໍາເຫັນທົ່ວໄປເລກທີ 13 (2011): ສິດທິຂອງເດັກທີ່ຈະເປັນອິດສະຫຼະ ຈາກຄວາມຮຸນແຮງທຸກຮູບແບບ”, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ CRC/C/GC/13, ວັນທີ 18 ເມສາ 2011, ວັກ 72 (b)

³⁹ ຄໍາແນະນຳທົ່ວໄປ CEDAW ເລກທີ 35, ວັກ 18; ເບິ່ງເພີ່ມເຕີມ: ສານອາຍາສາກົນ (ICC), “ເອກະສານນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບອາຊະຍາກໍາທາງເພດ ແລະ ອາຊະຍາກໍາບົນພື້ນຖານທາງເພດ”, 2014, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/iccdocs/otp/Policy_Paper_on_Sexual_and_Gender-Based_Crimes-20_June_2014-ENG.pdf

⁴⁰ ຕົວຢ່າງ, ຄະນະກຳມະການດ້ານການທໍລະມານ (CAT), “ຄໍາເຫັນທົ່ວໄປເລກທີ 2 (2007) ກ່ຽວກັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດມາດຕາ 2 ໂດຍລັດພາຄີ”, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ CAT/C/GC/2, ລົງວັນທີ 24 ມັງກອນ 2008, ວັກ 18 (“ຄໍາເຫັນທົ່ວໄປ CAT ເລກທີ 2”); ແລະ CAT, “ຄໍາເຫັນທົ່ວໄປສະບັບທີ 3 ກ່ຽວກັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດມາດຕາ 14 ໂດຍລັດພາຄີ”, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ CAT/C/GC/3, ລົງວັນທີ 13 ທັນວາ 2012, ວັກ 23 (“ຄໍາເຫັນທົ່ວໄປ CAT ສະບັບທີ 3”).

⁴¹ ຄໍາແນະນຳທົ່ວໄປຂອງ CEDAW ເລກທີ 35, ວັກ 24 (b)

⁴² ຂໍ້ຄວາມຕົ້ນສະບັບ, ວັກ 28

ສົ່ງເສີມ, ອຳນວຍຄວາມສະດວກ, ໃຫ້ເຫດຜົນ, ຫຼື ຍອມຮັບທຸກຮູບແບບຂອງຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ⁴³.”

ເຖິງແມ່ນວ່າຄະນະກຳມະການ CEDAW ຈະສຸມໃສ່ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງເປັນຫຼັກ, ແຕ່ຄະນະກຳມະການກໍຍັງຮັບຮອງວ່າ ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ຜູ້ຊາຍ ແລະ ເດັກຊາຍ⁴⁴, ລວມທັງບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງເພດ (LGBTQI+), ກໍອາດຈະ “ຖືເປັນຮູບແບບໜຶ່ງຂອງຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ ທີ່ຖືກຂັບເຄື່ອນໂດຍຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈະລົງໂທດຜູ້ທີ່ຖືກເບິ່ງວ່າ ມີພຶດຕິກຳຂັດຕໍ່ບັນທັດ ຖານທາງເພດ⁴⁵,”

ສປປ ລາວ ໄດ້ມີການໃຫ້ຄຳໝັ້ນສັນຍາດ້ານນະໂຍບາຍຫຼາຍປະການ ເພື່ອແກ້ໄຂຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV), ລວມທັງພາຍໃຕ້ຂະບວນການທົບທວນສະຖານນະການສິດທິມະນຸດເປັນໄລຍະ ຫຼື ຢູເປີອາ (Universal Periodic Review - UPR), ເຊິ່ງເປັນຂະບວນການທີ່ສະພາສິດທິມະນຸດແຫ່ງສະຫະປະຊາຊາດ ໃຊ້ເພື່ອທົບທວນສະຖານນະການສິດທິມະນຸດຂອງທຸກລັດ ແລະ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ລັດຕ່າງໆໃຫ້ຄຳໝັ້ນສັນຍາໃນການດຳເນີນມາດຕະການສະເພາະເພື່ອປັບປຸງສະຖານະການດັ່ງກ່າວໃຫ້ດີຂຶ້ນ. ເປັນທີ່ໜ້າສັງເກດວ່າ, ໃນການທົບທວນຄັ້ງລ່າສຸດໃນປີ 2025, ສປປ ລາວ ໄດ້ສະແດງຄວາມສະໜັບສະໜູນຕໍ່ຄຳແນະນຳທັງໝົດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການແກ້ໄຂບັນຫາ SGBV.

ໃນບັນດາຄຳແນະນຳເຫຼົ່ານີ້, ສປປ ລາວ ຍອມຮັບຄຳແນະນຳທີ່ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີ (1) ດຳເນີນມາດຕະການທີ່ເປັນຮູບປະທຳໃນການຕ້ານຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV); (2) ການຍົກເລີກບົດບັນຍັດໃນປະມວນກົດໝາຍອາຍາທີ່ມີການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ; (3) ການກຳນົດໃຫ້ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດຕໍ່ແມ່ຍິງທຸກຮູບແບບເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາ; (4) ຮັບຮອງຄຳນິຍາມຂອງການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາໂດຍພື້ນຖານຂອງຄວາມອິນຍອມ; (5) ການກຳນົດໃຫ້ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາລະຫວ່າງຄູ່ສົມລົດເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາ; (6) ປັບປຸງກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ການສະກັດກັ້ນການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ; (7) ເສີມສ້າງການປົກປ້ອງທາງດ້ານກົດໝາຍ, ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ການບໍລິການຊ່ວຍເຫຼືອສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ; (8) ຮັບປະກັນໃຫ້ມີການສືບສວນ-ສອບສວນ ແລະ ດຳເນີນຄະດີອາຍາຕໍ່ແມ່ຍິງທີ່ມີປະສິດທິພາບ; (9) ສ້າງສະພາບແວດລ້ອມທີ່ເອື້ອອຳນວຍໃຫ້ແກ່ແມ່ຍິງສາມາດຈັງຄວາມ ແລະ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນຂະບວນການດຳເນີນຄະດີອາຍາ, ລວມທັງການສ້າງຕັ້ງໜ່ວຍງານສະເພາະດ້ານທາງເພດໃນ ອົງການສືບສວນ-ສອບສວນ, ອົງການໄອຍະການ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງຜູ້ຊ່ຽວຊານດ້ານຈິດຕະວິທະຍາ; ແລະ (10) ຂະຫຍາຍທີ່ພັກເຊົາຊົ່ວຄາວທີ່ປອດໄພ ສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ⁴⁶.

⁴³ ຂໍ້ຄວາມດັ່ງນີ້ສະບັບ, ວັກ 29 (c)

⁴⁴ ຄູ່ມືຜູ້ປະຕິບັດ ICJ ເລກທີ 12, ໜ້າ 203–204

⁴⁵ OHCHR, “ເກີດມາຢ່າງເສລີ ແລະ ສະເໝີພາບ: ຮູບແບບທາງເພດ, ອັດຕະລັກທາງເພດ ແລະ ລັກສະນະທາງເພດໃນກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ (ສະບັບທີ 2)”, 2019, ໜ້າ 13, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: <https://cambodia.ohchr.org/en/content/born-free-and-equal-0>

⁴⁶ ກຸ່ມເຮັດວຽກກ່ຽວກັບການທົບທວນສິດທິມະນຸດຢ່າງຮອບດ້ານ (UPR), “ບົດລາຍງານຂອງກຸ່ມເຮັດວຽກກ່ຽວກັບການທົບທວນສິດທິມະນຸດຢ່າງຮອບດ້ານ”, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ A/HRC/60/7, ວັນທີ 11 ມິຖຸນາ 2025, ວັກ 121.216–220 ແລະ 121.228–240.

2.2 ກົດໝາຍພາຍໃນປະເທດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຕ້ານຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ແລະ ຂໍ້ບົກຜ່ອງ

ສປປ ລາວ ມີພັນທະພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນໃນການອອກກົດໝາຍ ແລະ ບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍເພື່ອແກ້ໄຂຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV). ພັນທະເຫຼົ່ານີ້ລວມມີ ການຮັບປະກັນວ່າ ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດທຸກຮູບແບບຂອງ SGBV ທີ່ລະເມີດຄວາມສົມບູນທາງດ້ານຮ່າງກາຍ, ທາງເພດ, ຫຼື ຈິດໃຈຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຈະຕ້ອງຢູ່ພາຍໃຕ້ການກຳນົດໂທດທາງອາຍາ ແລະ ຕ້ອງຮັບປະກັນວ່າ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ສາມາດເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ມີປະສິດທິຜົນ⁴⁷.

ກົດໝາຍຫຼັກທີ່ບັງຄັບໃຊ້ໃນກໍລະນີ ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ໃນ ສປປ ລາວ ມີສອງສະບັບຄື: ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ສະກັດກັ້ນການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ (ປີ 2014) ແລະ ປະມວນກົດໝາຍອາຍາ (ປີ 2017). ເຖິງວ່າຈະມີກົດໝາຍເຫຼົ່ານີ້, ໃນ ສປປ ລາວ ກໍຍັງບໍ່ສາມາດບັນລຸພັນທະຂອງຕົນພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ ກ່ຽວກັບ ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ໃນຫຼາຍດ້ານ, ເຊິ່ງລວມມີ:

ກ) ການບໍ່ຮັບຮອງເອົາ ຜູ້ຊາຍ ແລະ ບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງເພດ (LGBTQI+) ເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ພາຍໃຕ້ກອບກົດໝາຍທີ່ມີຢູ່;

ຂ) ຄວາມບໍ່ພຽງພໍຂອງບັນດາຂໍ້ກຳນົດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ໃນປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ໃນການກຳນົດໃຫ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ທຸກຮູບແບບເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາ.

2.2.1 ການບໍ່ຮັບຮອງຜູ້ຊາຍ ແລະ ບຸກຄົນ LGBTQI+ ເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຈາກ SGBV ພາຍໃຕ້ກອບກົດໝາຍທີ່ມີຢູ່

ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວມາຂ້າງເທິງ, ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນໄດ້ຮັບຮອງວ່າ ຄວາມຮຸນແຮງທຸກຮູບແບບຕໍ່ຜູ້ຊາຍ ແລະ ເດັກຊາຍ⁴⁸, ເຊິ່ງລວມກັນກັບບຸກຄົນ LGBTQI+, ອາດຈະ “ຖືເປັນຮູບແບບໜຶ່ງຂອງຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ ທີ່ຂັບເຄື່ອນໂດຍຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈະລົງໂທດຜູ້ທີ່ຖືກເບິ່ງວ່າ ມີຜິດຕິກຳຂັດຕໍ່ຈາກບັນທັດຖານທາງເພດ.”⁴⁹ ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ບຸກຄົນເຫຼົ່ານີ້ສ່ວນໃຫຍ່ບໍ່ໄດ້ຮັບການຍອມຮັບວ່າ ເປັນຜູ້ເຄາະ

⁴⁷ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 35 ຂອງ CEDAW, ວັກ 29 (a)–(c).

⁴⁸ ICJ Practitioners' Guide No. 12, ໜ້າ 203–204

⁴⁹ OHCHR, “ເກີດມາມີອິດສະລະພາບ ແລະ ສະເໝີພາບ: ແນວທາງທາງເພດ, ອັດຕະໂນທາງເພດ ແລະ ລັກສະນະທາງເພດໃນກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ (ສະບັບທີ 2)”, 2019, ໜ້າ 13, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: <https://cambodia.ohchr.org/en/content/born-free-and-equal-0>

ຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV, ທັງໃນບົດບັນຍັດຂອງກົດໝາຍລາວທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ SGBV ແລະ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕົວຈິງ.

ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ການສະກັດກັ້ນການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ (LPCVWC), ຕາມຊື່ຂອງກົດໝາຍ ໄດ້ກຳນົດກອບໃນການປ້ອງກັນ ແລະ ການສະກັດກັ້ນຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ “ແມ່ຍິງ” ແລະ “ເດັກ” ເທົ່ານັ້ນ. ໃນທຳນອງດຽວກັນ, ຂໍ້ກຳນົດຫຼາຍຢ່າງພາຍໃຕ້ຫມວດທີ VI ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ທີ່ມີຫົວຂໍ້ວ່າ “ການກະທຳຜິດຕໍ່ສາຍຜົວເມຍ, ຄອບຄົວ ແລະ ຮິດຄອງປະເພນີ” ເຊິ່ງຖືເປັນຫມວດທີ່ມີຂໍ້ກຳນົດຫຼັກທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ SGBV, ແມ່ນໄດ້ຈຳກັດການຮັບຮອງສະຖານະ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດໄວ້ສະເພາະແຕ່ແມ່ຍິງ ແລະ/ຫຼື ເດັກ, ທັງໃນຄຳສັບຂອງກົດໝາຍ ແລະ ໃນການຕີຄວາມໝາຍ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕົວຈິງ. ສະຖານະການນີ້ເຮັດໃຫ້ເກີດຊ່ອງຫວ່າງດ້ານການບົກປ້ອງທີ່ສຳຄັນ ແລະ ບໍ່ໄດ້ສະທ້ອນເຖິງຄວາມເປັນຈິງທີ່ວ່າ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ບໍ່ໄດ້ຈຳກັດພຽງແຕ່ແມ່ຍິງ ຫຼື ເດັກເທົ່ານັ້ນ. ແຕ່ອາດຈະລວມເຖິງຜູ້ຊາຍ ແລະ ບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຫລາກຫລາຍທາງເພດອີກດ້ວຍ.

ຕົວຢ່າງ: ພາຍໃຕ້ມາດຕາ 263 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ເຊິ່ງກຳນົດຄວາມຜິດໃນ “ການທາລຸນແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ” ວ່າແມ່ນ “ການໃຊ້ວິທີການລົງໂທດທາງຮ່າງກາຍ ຫຼື ຈິດໃຈ,” ເຊັ່ນ: ການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ⁵⁰, ໄດ້ກຳນົດໃຫ້ມີພຽງແຕ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍເທົ່ານັ້ນທີ່ຖືກລະບຸວ່າເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍ.

ຄຳນິຍາມຂອງການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ, ເຊິ່ງຖືກກຳນົດວ່າເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍຸພາຍໃຕ້ 3 ຂໍ້ 9, 248 ແລະ 249 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂເມື່ອບໍ່ດົນມານີ້ເພື່ອຂະຫຍາຍຂອບເຂດຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍຈາກກ່ອນໜ້ານີ້ທີ່ອ້າງອີງເຖິງພຽງແຕ່ “ແມ່ຍິງ” ເທົ່ານັ້ນ. ຄຳນິຍາມໃໝ່ໄດ້ລວມເອົາ “ບຸກຄົນ” ໂດຍທົ່ວໄປ, ເຊິ່ງສະທ້ອນເຖິງແນວຄວາມຄິດທີ່ວ່າບຸກຄົນທຸກເພດສາມາດເປັນ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຈາກການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາໄດ້. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຈາກການສຳພາດທະນາຍຄວາມຫຼາຍທ່ານທີ່ດຳເນີນພາຍໃຕ້ການສຶກສາຂໍ້ມູນຜູ້ນຖານນີ້ພົບວ່າ ເຖິງວ່າຈະມີການແກ້ໄຂຄຳສັບຂອງກົດໝາຍ, ແຕ່ຜູ້ປະຕິບັດກົດໝາຍໂດຍທົ່ວໄປຍັງເຂົ້າໃຈວ່າ ໃນທາງປະຕິບັດ, ການຂົ່ມຂືນ ທຳຊຳເລົາຖືກຖືວ່າເປັນການກະທຳທີ່ຜູ້ຊາຍກະທຳຕໍ່ຜູ້ຍິງ ຫຼື ເດັກຍິງເທົ່ານັ້ນ ແລະ ຖືກຈຳກັດຢູ່ໃນສະພາບການຂອງການກະທຳທີ່ມີເພດສຳພັນກັບເພດກົງກັນຂ້າມ. ຄວາມເຂົ້າໃຈນີ້ຍັງຄົງແຜ່ຫຼາຍເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີການດັດແກ້ກົດໝາຍລ່າສຸດແລ້ວກໍຕາມ.

⁵⁰ ຂໍ້ກຳນົດດັ່ງກ່າວໄດ້ກຳນົດການກະທຳຜິດວ່າເປັນ “ການໃຊ້ການລົງໂທດທາງຮ່າງກາຍ ຫຼື ທາງຈິດໃຈຕໍ່ແມ່ຍິງ, ເຊັ່ນ: ການຕະ, ການທຸບຕີ, ການມັດ, ການກັກຂັງ, ການອັດໃຫ້ອາຫານ, ການບັງຄັບໃຊ້ແຮງງານເກີນຂອບເຂດທີ່ກຳນົດໄວ້, ການນອກໃຈ, ຫຼື ການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ,” ແທນທີ່ຈະເປັນ “ການທຳລະມານ” ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ພາຍໃຕ້ສັນທິສັນຍາຕໍ່ຕ້ານການທຳລະມານ ແລະ ການປະຕິບັດ ຫຼື ການລົງໂທດອື່ນໆ ທີ່ໂຫດຮ້າຍ, ໄຮ້ມະນຸດສະທຳ ຫຼື ຍຸດຢາມກຽດສັກສີ (UNCAT) ໃນມາດຕາ 212 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ.

ນອກຈາກນີ້, ວັກ 2 ແລະ 3 ຂອງມາດຕາ 248 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ຍັງກຳນົດວ່າມີຄວາມເປັນອັນຕະລາຍຮ້າຍແຮງຈະເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນກໍລະນີຫາກ ຂົ່ມຂຶ້ນ “ຜູ້ຍິງ” “..ທີ່ມີອາຍຸແຕ່ ສິບຫ້າປີ ຫາ ຕ່ຳກວ່າ, ສິບແປດປີ ແລະ ໃນກໍລະນີທີ່ຜູ້ກະທຳຜິດ ຫາກໄດ້ຂົ່ມຂຶ້ນທຳຊຳເລົາດ້ວຍວິທີປ່ຽນຜຽນກັນ, ຂົ່ມຂຶ້ນທຳຊຳເລົາເດັກ ທີ່ມີອາຍຸຕ່ຳກວ່າ ສິບຫ້າປີ, ໄດ້ທຳຮ້າຍຮ່າງກາຍຜູ້ຍິງໃນເວລາຂົ່ມຂຶ້ນ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ຜູ້ຍິງພິການຕະຫຼອດຊີວິດ ຫຼື ເສຍຊີວິດ” ບັນດາຂໍ້ກຳນົດເຫຼົ່ານີ້ບໍ່ສອດຄ່ອງກັບການແກ້ໄຂໃນວັກ 1 ຂອງມາດຕາດຽວກັນ, ເຊິ່ງໄດ້ຂະຫຍາຍຂອບເຂດໃຫ້ລວມເອົາບຸກຄົນເພດອື່ນເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ.

ຄຳແນະນຳ

- ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນທົບທວນຄືນກອບກົດໝາຍທັງໝົດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV), ລວມທັງບັນດາຂໍ້ກຳນົດພາຍໃຕ້ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ສະກັດກັ້ນການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ (LPCVWC) ແລະ ຫມວດທີ VI ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ແລະ ດຳເນີນການປັບປຸງແກ້ໄຂຕາມຄວາມຈຳເປັນ ເພື່ອໃຫ້ຮັບປະກັນວ່າການຮັບຮອງສະຖານະຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຈະຖືກຈຳກັດສະເພາະແຕ່ ບໍ່ໄດ້ຈຳກັດພຽງແຕ່ເພດໃດເພດໜຶ່ງ, ແຕ່ໃຫ້ກວມເອົາທັງຜູ້ຊາຍ ແລະ ບຸກຄົນ ທີ່ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງເພດ (LGBTQ+) ຢ່າງທົ່ວເຖິງ, ທັງທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕົວຈິງ.

2.2.2 ຂໍ້ກຳນົດທີ່ບໍ່ພຽງພໍໃນປະມວນກົດໝາຍອາຍາເພື່ອຮັບປະກັນການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV

ກ. ການຂົ່ມຂຶ້ນທຳຊຳເລົາ”

ຄຳນິຍາມຂອງການຂົ່ມຂຶ້ນທຳຊຳເລົາ

ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ ການຂົ່ມຂຶ້ນແມ່ນການກະທຳຜິດທາງອາຍາ ແລະ ເປັນການລະເມີດ ຫຼື ການກະທຳທີ່ລະເມີດສິດທິມະນຸດ, ລວມທັງຮູບແບບໜຶ່ງຂອງຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV)⁵¹, ເຊິ່ງອາດຈະເປັນການທໍລະມານ ⁵² . ການຂົ່ມຂຶ້ນລະເມີດສິດທິມະນຸດຫຼາຍຢ່າງຮ້າຍແຮງ, ລວມທັງສິດທິໃນຄວາມສົມບູນທາງຮ່າງກາຍ, ສິດທິໃນຄວາມເປັນອິດສະຫລະ ແລະ ອຳນາດການຕັດສິນໃຈດ້ວຍຕົນເອງ, ສິດທິໃນເສລີພາບທາງເພດ, ສິດທິໃນຄວາມເປັນສ່ວນຕົວ ແລະ ສິດທິທີ່ຈະບອດໄພຈາກຄວາມຮຸນແຮງ, ການຈຳແນກ, ການທໍລະມານ ແລະ ການປະຕິບັດ ຫຼື ການລົງໂທດທີ່ໂຫດຮ້າຍ, ໄຮ້ມະນຸດສະທຳ ຫຼື ເປັນການດູກູກກຽດສັກສີ⁵³.

ຄຳນິຍາມໃນປະຈຸບັນຂອງການຂົ່ມຂຶ້ນທຳຊຳເລົາໃນປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ແລະ ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ສະກັດກັ້ນການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ

⁵¹ ຜູ້ລາຍງານພິເສດກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ: ສາເຫດ ແລະ ຜົນກະທົບ, Dubravka Šimonović, “ການຂົ່ມຂຶ້ນທຳຊຳເລົາເປັນການລະເມີດສິດທິມະນຸດທີ່ຮ້າຍແຮງ, ເປັນລະບົບ ແລະ ແຜ່ຂະຫຍາຍຢ່າງກວ້າງຂວາງ, ເປັນອາຊະຍາກຳ ແລະ ເປັນຮູບແບບຂອງຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ, ລວມທັງການປ້ອງກັນ”, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ A/HRC/47/26, ວັນທີ 19 ເມສາ 2021, ວັກ 9.

⁵² ຄຳເຫັນທົ່ວໄປເລກທີ 2 ຂອງ CAT; ຄະນະກຳມະການສິດທິມະນຸດ, “ຄຳເຫັນທົ່ວໄປເລກທີ 28: ມາດຕາ 3 (ຄວາມສະເໝີພາບຂອງສິດທິລະຫວ່າງຊາຍ ແລະ ຍິງ)”, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ CCPR/C/21/Rev.1/Add.10, ວັນທີ 29 ມີນາ 2000.

⁵³ Šimonović, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ A/HRC/47/26, 2021, ວັກ 20.

(LPCVWC) ບໍ່ສອດຄ່ອງກັບກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ, ລວມທັງສົນທິສັນຍາ CEDAW ມາດຕາ 248 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ເຊິ່ງກຳນົດຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງອາຍາສຳລັບ ການຂົ່ມຂືນ ແລະ ການພະຍາຍາມຂົ່ມຂືນ, ໄດ້ນິຍາມການກະທຳຜິດໄວ້ວ່າ: “ ບຸກຄົນໃດ ຫາກ ໄດ້ໃຊ້ກຳລັງ, ໃຊ້ອາວຸດນາບຊູ, ໃຊ້ຍາສະຫຼົບ, ໃຊ້ສິ່ງມືນເມົາ ຫຼື ໃຊ້ວິທີອື່ນ ທີ່ເຮັດໃຫ້ຜູ້ອື່ນຕົກຢູ່ ໃນສະພາບບໍ່ສາມາດຊ່ວຍເຫຼືອຕົນເອງໄດ້ ຫຼື ສວຍໂອກາດເພື່ອທຳຊຳເລົາ ດ້ວຍການຂຶ້ນໃຈ ຂອງຜູ້ກ່ຽວ...” ບົດບັນຍັດນີ້ຕ້ອງໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາຮ່ວມກັບມາດຕາ 3 ຂໍ້ 9 ຂອງປະມວນ ກົດໝາຍອາຍາ, ເຊິ່ງກຳນົດນິຍາມຂອງ “ທຳຊຳເລົາ” ແລະ ຄຳນິຍາມນີ້ຖືກນຳໃຊ້ເພື່ອອະທິບາຍ ລັກສະນະການກະທຳຜິດຂອງການຂົ່ມຂືນ, ໂດຍລະບຸວ່າມັນແມ່ນ “ການເອົາອະໄວຍະວະເພດ ຊາຍ ສອດໃສ່ອະໄວຍະວະເພດຍິງ ຫຼື ເອົາອະໄວຍະວະເພດຍິງ ສຸບໃສ່ໃນອະໄວຍະວະເພດຊາຍ ຫຼື ການເອົາອະໄວຍະວະເພດ ໃສ່ອະໄວຍະວະອື່ນຂອງຮ່າງກາຍ.” ນອກຈາກນີ້, ມາດຕາ 251 ຍັງໄດ້ ກຳນົດໃຫ້ “ການໃຊ້ເລວຽມ” ເພື່ອໃຫ້ແມ່ຍິງມີເພດສຳພັນກັບຜູ້ກະທຳຜິດ ຫຼື ກັບບຸກຄົນອື່ນ ໂດຍທີ່ຂັດກັບເຈດຕະນາຂອງຜູ້ກ່ຽວ ວ່າເປັນການກະທຳຜິດທາງອາຍາ.

ໂດຍອີງມາດຕາ 04 ຂໍ້ 10 ຂອງກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ສະກັດກັ້ນການໃຊ້ ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ (LPCVWC) ໄດ້ນິຍາມການຂົ່ມຂືນກະທຳຊຳເລົາວ່າ: “ການ ໃຊ້ກຳລັງ, ໃຊ້ອາວຸດນາບຊູ, ໃຊ້ຍາສະຫຼົບ, ໃຊ້ສິ່ງມືນເມົາ ຫຼື ໃຊ້ວິທີອື່ນ ທີ່ເຮັດໃຫ້ຜູ້ຍິງ ແລະ ເດັກ ຕົກຢູ່ໃນສະພາບບໍ່ສາມາດຊ່ວຍເຫຼືອຕົນເອງໄດ້ ເພື່ອທຳຊຳເລົາດ້ວຍການຂຶ້ນໃຈຂອງ ຜູ້ຍິງ ຫຼື ເດັກ.”

ມາດຕາ 248 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ແມ່ນໄດ້ກຳນົດການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ ໂດຍ ບໍ່ໄດ້ອ້າງອີງຢ່າງຈະແຈ້ງເຖິງການຂາດການຍິນຍອມດ້ວຍຄວາມສະໝັກໃຈຕໍ່ການກະທຳທາງ ເພດດັ່ງກ່າວ, ແຕ່ໄດ້ອີງໃສ່ ການໃຊ້ກຳລັງ, ການຂົ່ມຂູ່, , ການໃຊ້ສິ່ງມືນເມົາ ຫຼື ວິທີການອື່ນ ທີ່ ຈະອ້າງອີງເຖິງບຸກຄົນທີ່ “ຕົກຢູ່ໃນສະພາບທີ່ບໍ່ສາມາດຊ່ວຍເຫຼືອຕົນເອງໄດ້” ຫຼື ການກະທຳ ດັ່ງກ່າວແມ່ນ “ຂັດກັບເຈດຕະນາ” ແມ່ນຍັງບໍ່ທັນໄດ້ກວມເອົາທຸກສະຖານະການທີ່ບໍ່ມີການ ຍິນຍອມຢ່າງຄົບຖ້ວນ⁵⁴, ເຊັ່ນ: ໃນກໍລະນີທີ່ມີການບັງຄັບເປັນຕົ້ນ. ບັນຫານີ້, ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ, ການຍິນຍອມແມ່ນອົງປະກອບສຳຄັນຂອງການ ກະທຳຜິດທາງເພດ, ດັ່ງທີ່ ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໄດ້ຍືນຍັນໄວ້ໃນຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ ສະບັບ ເລກທີ 35 ແລະ ແນວທາງວິນິດໄສທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.

ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ກຳນົດຢ່າງຊັດເຈນວ່າການຍິນຍອມແມ່ນຫຍັງ ຫຼື ອະທິບາຍຄວາມ ສຳພັນລະຫວ່າງການຍິນຍອມ ແລະ ການບັງຄັບແນວໃດ. ການລະເລີຍປະເດັນນີ້ເປີດຊ່ອງ ຫວ່າງໃຫ້ແກ່ການຕີຄວາມໝາຍທີ່ກວ້າງຂວາງເກີນສົມຄວນ, ໂດຍອາດມີການນຳເອົາປະເດັນ ຄວາມງຽບຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຫຼື ການທີ່ບໍ່ມີການຂັດຂຶ້ນທາງຮ່າງກາຍມາໃຊ້ເປັນ ເຫດຜົນປະເມີນວ່າຜູ້ເຄາະຮ້າຍໄດ້ໃຫ້ຄວາມຍິນຍອມຕໍ່ການກະທຳທາງເພດ ແລະ ການກະທຳ ຂອງຜູ້ກະທຳຜິດບໍ່ແມ່ນ "ຂັດກັບເຈດຕະນາ". ການຕີຄວາມໝາຍດັ່ງກ່າວ ແມ່ນແນວທາງ ປະຕິບັດທີ່ບໍ່ເໝາະສົມຢ່າງຍິ່ງ ແລະ ແຕ່ຫນ້າເສຍດາຍ ທີ່ຍັງສືບຕໍ່ເກີດຂຶ້ນຊ້ຳແລ້ວຊ້ຳອີກໃນ

⁵⁴ເບິ່ງເພີ່ມເຕີມ: Dubravka Šimonović, “ກອບກົດໝາຍຕົ້ນແບບວ່າດ້ວຍການຂົ່ມຂຶ້ນທຳຊຳເລົາ: ບົດລາຍງານຂອງຜູ້ລາຍງານພິເສດກ່ຽວ ກັບຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ, ສາເຫດ ແລະ ຜົນກະທົບ”, ເອກະສານ A/HRC/47/26/Add.1, ວັນທີ 15 ມິຖຸນາ 2021.

ສປປ ລາວ. ຕົວຢ່າງ: ອີງຕາມ ທະນາຍຄວາມ ທີ່ໃຫ້ສໍາພາດຕໍ່ ICJ ວ່າ: ໄດ້ມີບາງຄະດີ ທີ່ເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີຫຼັກຖານຊັດເຈນ ກ່ຽວກັບການຖືກບັງຄັບຂົ່ມຂູ່ (Blackmail) ຫຼື ການຂົ່ມຂູ່ຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງເປັນເວລາດົນນານ ເພື່ອບີບບັງຄັບໃຫ້ ຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຕ້ອງມີເພດສໍາພັນກັບຜູ້ກະທຳຜິດ, ແຕ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດຍັງຮຽກຮ້ອງໃຫ້ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ສະແດງຫຼັກຖານຢັ້ງຢືນວ່າຕົນເອງໄດ້ມີການຂັດຂືນ ເພື່ອທີ່ຈະສາມາດກໍານົດໃຫ້ການກະທຳດັ່ງກ່າວເປັນການຂົ່ມຂືນທຳຊໍາເລົາໄດ້.

ແນ່ນອນວ່າ, ການຕີຄວາມໝາຍໃນລັກສະນະທີ່ເປັນອັນຕະລາຍດັ່ງກ່າວ ແມ່ນສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນຢ່າງຊັດເຈນ ຢູ່ໃນຄວາມເຂົ້າໃຈທາງກົດໝາຍ ທີ່ໄດ້ຮັບການຍອມຮັບຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕົວຈິງ. ອີງຕາມປຶ້ມແບບຮຽນຂອງສະຖາບັນຍຸຕິທຳແຫ່ງຊາດລາວ ກ່ຽວກັບ ປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ທີ່ຈັດພິມໃນປີ 2022 ແລະ ຖືກນຳໃຊ້ໂດຍຜູ້ປະຕິບັດກົດໝາຍທົ່ວປະເທດ ເປັນເອກະສານອ້າງອີງມາດຕະຖານສໍາລັບການກໍານົດອົງປະກອບຂອງການກະທຳຜິດ. ເອກະສານດັ່ງກ່າວໄດ້ລະບຸວ່າ ມີສະຖານະການບາງຢ່າງທີ່ອາດຈະບໍ່ຖືວ່າເປັນການຂົ່ມຂືນທຳຊໍາເລົາ ເນື່ອງຈາກ “ການຍືນຍອມໂດຍທາງອ້ອມ.” ປຶ້ມແບບຮຽນດັ່ງກ່າວ ໄດ້ອະທິບາຍແນວຄວາມຄິດນີ້ວ່າ ສະຖານະການທີ່ບຸກຄົນໃດ ໜຶ່ງຖືກພິຈາລະນາວ່າໄດ້ໃຫ້ຄວາມຍືນຍອມໂດຍທາງອ້ອມຕໍ່ການຮ່ວມເພດ, ເຊິ່ງລວມທັງກໍລະນີທີ່ຄວາມຍືນຍອມນັ້ນ ຖືກຕີຄວາມໝາຍຈາກ “ສະພາບແວດລ້ອມທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ບຸກຄົນດັ່ງກ່າວໄດ້ຍອມໄປນຳຜູ້ຖືກຫາ ທັງທີ່ຮັບຮູ້ລ່ວງໜ້າແລ້ວວ່າ ການຮ່ວມເພດ ຫຼື ການຂົ່ມຂືນອາດຈະເກີດຂຶ້ນ, ຫຼື ຈາກຂໍ້ເທັດຈິງທີ່ວ່າ ເຂົາເຈົ້າໄດ້ຮ່ວມເດີນ ທາງໄປນຳບຸກຄົນດັ່ງກ່າວ ພຽງລ່າຜັງ ຫຼື ໄປເປັນກຸ່ມ ເພື່ອໄປຍັງສະຖານທີ່ມືດປ່ຽວໃນເວລາກາງຄືນ.”

ນອກຈາກນີ້, ການຕີຄວາມ ແລະ ທັດສະນະຄະດີທີ່ເປັນອັນຕະລາຍດັ່ງກ່າວຍັງແຜ່ຫຼາຍຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນສັງຄົມ, ດັ່ງທີ່ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນໃນຜົນການສຳຫຼວດຂອງອົງການ ແຄຣ໌ສາກິນ (CARE International) ປະຈຳ ສປປ ລາວ ໃນປີ 2022 ເຊິ່ງມີຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ 864 ຄົນ. ການສຳຫຼວດພົບວ່າຜູ້ຊາຍ 52.5% ແລະ ຜູ້ຍິງ 52% ເຫັນດີ ຫຼື ເຫັນດີຢ່າງຍິ່ງກັບຄວາມເຊື່ອທີ່ວ່າ ຖ້າຜູ້ຍິງບໍ່ໄດ້ຂັດຂືນທາງຮ່າງກາຍ, ກໍ່ບໍ່ສາມາດຖືວ່າມີການຂົ່ມຂືນທຳຊໍາເລົາເກີດຂຶ້ນ. ສິ່ງທີ່ໜ້າເປັນຫ່ວງກວ່ານັ້ນກໍຄື ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມການສຳຫຼວດທັງໝົດແມ່ນສະມາຊິກຂອງຄະນະກຳມະການສຸຂະພາບບ້ານ, ນາຍ ບ້ານ 60% ແລະ ໜ່ວຍໄກ່ແກ່ຍຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ 41% ຕ່າງກໍມີຄວາມຄິດເຫັນໃນທາງດຽວກັນ⁵⁵.

ຂໍ້ບົກຜ່ອງທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງນີ້ ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂໃນຂັ້ນຕອນການດຳເນີນງານມາດຕະຖານສໍາລັບການຕອບສະໜອງຂະແໜງຍຸຕິທຳ ແລະ ການປ້ອງກັນຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ (Standard Operating Procedures for the Justice Sector Response to and Prevention of Violence against Women and Children)⁵⁶, ເຊິ່ງມີຈຸດປະສົງເພື່ອເປັນ

⁵⁵ ⁵⁵ Sharon Smee, Athena Nguyen ແລະ Pimpisa Sriprasert, “Male Perceptions of Gender-Based Violence: Luang Namtha, Phongsaly, Oudomxay, and Savannakhet Provinces, Lao PDR”, CARE International in Lao PDR, ພະຈິກ 2022, ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້ທີ່: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-05/Male%20Perceptions%20of%20Gender%20Based%20Violence_FINAL.pdf

⁵⁶ ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້ທີ່: <https://www.undp.org/laopdr/publications/standard-operating-procedures-justice-sector-response-and-prevention-violence-against-women-and-children>

ແນວທາງໃຫ້ກັບເຈົ້າໜ້າທີ່ໃນຂະແໜງຍຸຕິທຳໃນການສືບສວນ-ສອບສວນ ບັນດາການກະທຳ ຜິດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ SGBV ໂດຍສະເພາະການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ. ຂໍ້ບົກຜ່ອງດັ່ງກ່າວຖືເປັນການ ບໍ່ສາມາດໃຫ້ເປັນໄປຕາມຫຼັກການບົກບ້ອງພາຍໃຕ້ສົນທິສັນຍາ CEDAW ແລະ ທັງເປັນການ ເປີດທາງໃຫ້ເກີດການລະ ເມີດສິດທິຂອງແມ່ຍິງກ່ຽວກັບຄວາມປອດໄພສ່ວນຕົວ, ຄວາມເປັນ ເອກະລາດ ແລະ ຄວາມສົມບູນຂອງຮ່າງກາຍ. ຊ່ອງຫວ່າງນີ້ຍັງໄດ້ຖືກຊີ້ໃຫ້ເຫັນໂດຍຄະນະ ກຳມະການ CEDAW ຢູ່ໃນບົດສະຫຼຸບຂໍ້ສັງເກດ ປີ 2024 ຕໍ່ ສປປ ລາວ, ໃນນັ້ນຄະນະກຳມະການ ໄດ້ສະແດງຄວາມກັງວົນກ່ຽວກັບ “ການຂາດຄຳນິຍາມຂອງການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ ໂດຍອີງໃສ່ ຫຼັກການຂາດຄວາມຍືນຍອມ” ແລະ ໄດ້ແນະນຳໃຫ້ ສປປ ລາວ “ຮັບຮອງເອົາຄຳນິຍາມຂອງ ການຂົ່ມຂືນໂດຍອີງໃສ່ຫຼັກການຂອງການຂາດຄວາມຍືນຍອມ”⁵⁷

ນອກຈາກບັນຫາການຍືນຍອມແລ້ວ, ຄຳນິຍາມຂອງ “ທຳຊຳເລົາ ” ໃນມາດຕາ 3 ຂໍ້ 9 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ເຊິ່ງໃຊ້ເພື່ອອະທິບາຍລັກສະນະຂອງອາຊະຍາກຳຂົ່ມຂືນ, ມີຂອບ ເຂດແຄບເກີນໄປ. ໂດຍການຈຳກັດການຂົ່ມຂືນໃຫ້ກັບການກະທຳທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ “ການເອົາ ອະໄວຍະວະເພດຊາຍ ສອດໃສ່ອະໄວຍະວະເພດຍິງ ຫຼື ເອົາອະໄວຍະວະເພດຍິງ ສຸບໃສ່ໃນອະໄວຍະ ວະເພດຊາຍ ຫຼື ການເອົາອະໄວຍະວະເພດ ໃສ່ອະໄວຍະວະອື່ນຂອງຮ່າງກາຍ.” ຄຳນິຍາມດັ່ງກ່າວ ບໍ່ສອດຄ່ອງກັບກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ. ຄຳນິຍາມທີ່ສອດຄ່ອງກັບ ມາດຕະຖານດັ່ງກ່າວຄວນກວມເອົາການກະທຳທາງເພດໃດໆ, ບໍ່ວ່າຈະເປັນການກະທຳທີ່ເລັກ ນ້ອຍ, ເຂົ້າໄປໃນສ່ວນໃດສ່ວນໜຶ່ງຂອງຮ່າງ ກາຍຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ຫຼື ຜູ້ກະທຳຜິດ, ດ້ວຍອະໄວ ຍະວະເພດ, ຫຼື ການໃສ່ວັດຖຸ ຫຼື ສ່ວນອື່ນຂອງຮ່າງກາຍເຂົ້າໄປໃນຮູທະວານ ຫຼື ອະໄວຍະວະເພດ ຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ດ້ວຍວັດຖຸ ຫຼື ສ່ວນອື່ນຂອງຮ່າງກາຍ⁵⁸.

ຄຳນິຍາມໃນປະຈຸບັນບໍ່ລວມເອົາການສອດເຂົ້າໄປໃນອະໄວຍະວະເພດຫຼາຍຮູບແບບ, ລວມທັງການສອດໃສ່ໃນປາກ ຫຼື ອະໄວຍະວະເພດດ້ວຍວັດຖຸ ແລະ ການສອດອະໄວຍະວະເພດ ຂອງ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ດ້ວຍອະໄວຍະວະສ່ວນອື່ນຂອງຮ່າງກາຍ ທີ່ບໍ່ແມ່ນ ໄວຍະວະ ເພດ, ເຊິ່ງຜິດຕິກຳເຫຼົ່ານີ້ ອາດຖືກຈັດເຂົ້າເປັນ ການກະທຳຜິດໃນຂໍ້ກ່າວຫາ “ການທຳ ອະນາຈານ” ພາຍໃຕ້ມາດຕາ 259 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ເຊິ່ງມີໂທດຕຳກວ່າການ ຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາຢ່າງຫຼວງຫຼາຍເມື່ອຖືກຕັດສິນວ່າມີຄວາມຜິດແທ້ ⁵⁹ ເຖິງແມ່ນວ່າຄຳສັບ

⁵⁷ ການສັງເກດການສະຫຼຸບຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW ກ່ຽວກັບສາທາລະນະລັດປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ, 2024, ວັກ 26 ແລະ 27.

⁵⁸ ເບິ່ງ, ຕົວຢ່າງ, ສານອາຍາສາກົນ (ICC), “ຄຳນິຍາມຂອງ ICC ກ່ຽວກັບການກະທຳຜິດທາງຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ (ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນ ພາກຜະນວກຂອງອົງປະກອບຂອງການກະທຳຜິດ ແລະ ກົດໝາຍໂລມ),” ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: <http://iccwomen.org/resources/crimesdefinition.html>, ເຊິ່ງກຳນົດຄຳນິຍາມການຂົ່ມຂືນວ່າເປັນ “ການເຄາະເຂົ້າໄປໃນຮ່າງກາຍຂອງຜູ້ກະທຳ ຜິດໂດຍການກະທຳທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດການແຊກຊຶມ, ບໍ່ວ່າຈະເລັກນ້ອຍ, ສ່ວນໃດສ່ວນໜຶ່ງຂອງຮ່າງກາຍຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ຫຼື ຜູ້ກະທຳຜິດດ້ວຍອະ ໄວຍະວະເພດ, ຫຼື ການແຊກວັດຖຸໃດໆ ຫຼື ສ່ວນອື່ນຂອງຮ່າງກາຍເຂົ້າໄປໃນຮູທະວານ ຫຼື ອະໄວຍະວະເພດຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ.” ນອກຈາກນີ້, ເບິ່ງ ກອບກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຂົ່ມຂືນແບບຢ່າງພາຍໃຕ້ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສາກົນທີ່ສະເໜີໂດຍອະດີດຜູ້ລາຍງານພິເສດຂອງສະຫະ ປະຊາຊາດກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ: ສາເຫດ ແລະ ຜົນກະທົບ, Dubravka Šimonović, “ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຂົ່ມຂືນ ແບບຢ່າງ: ບົດລາຍງານຂອງຜູ້ລາຍງານພິເສດກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ: ສາເຫດ ແລະ ຜົນກະທົບ,” ເອກະສານຂອງສະຫະປະຊາຊາດ. A/HRC/47/26/Add.1, ວັນທີ 15 ມິຖຸນາ 2021, ໜ້າ 6

⁵⁹ ມາດຕາ 259 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາໄດ້ກຳນົດ “ການກະທຳທີ່ບໍ່ເໝາະສົມ” ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້: “ບຸກຄົນໃດກໍຕາມທີ່ກະທຳການໃດໆທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມອັບອາຍທາງເພດຕໍ່ບຸກຄົນອື່ນໂດຍທີ່ບໍ່ຍອມຮັບຜູ້ນັ້ນຈະຖືກລົງໂທດຕັດອິດສະລະ ພາບຕັ້ງແຕ່ສາມເດືອນຫາສອງປີ, ຫຼື ໄດ້ຮັບການດັດສ້າງໂດຍບໍ່ຕັດອິດສະລະພາບ, ແລະ ຈະຖືກລົງໂທດປັບໃໝຕັ້ງແຕ່ 3,000,000 ກີບ ຫາ 10,000,000 ກີບ (ປະມານ 140-465 ໂດລາສະຫະລັດ).”

ຂອງຄຳນິຍາມດັ່ງກ່າວສາມາດຕີຄວາມໝາຍໄດ້ໃນທາງທິດສະດີວ່າ ກວມເອົາການຂົ່ມຂືນທຳ ຊຳເລົາເພດດຽວກັນ, ລວມທັງການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາລະຫວ່າງຜູ້ຊາຍດ້ວຍກັນ, ໂດຍສະເພາະ ຈາກປະໂຫຍກທີ່ວ່າ "ການສອດໃສ່ອະໄວຍະວະເພດເຂົ້າໄປໃນອະໄວຍະວະອື່ນໆຂອງຮ່າງກາຍ." ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ໃນທາງປະຕິບັດ ທະນາຍຄວາມຈຳນວນຫຼາຍທີ່ ICJ ໄດ້ສຳເລັດລະບຸວ່າ ການຕີ ຄວາມໝາຍ ແລະ ການບັງຄັບໃຊ້ຂໍ້ກຳນົດນີ້ຍັງສຸມໃສ່ການກະທຳທາງເພດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບອະ ໄວຍະວະເພດຊາຍ ແລະ ຍິງເປັນຫຼັກ.

ພຶດຕິກຳທີ່ເປັນສາເຫດໃຫ້ມີການລົງໂທດໜັກຂຶ້ນ

ພຶດຕິກຳທີ່ເປັນສາເຫດໃຫ້ມີການລົງໂທດໜັກຂຶ້ນສຳລັບການກະທຳຜິດໃນຂໍ້ຫາ ຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ ທີ່ກຳນົດໄວ້ໃນວັກ 2 ແລະ 3 ຂອງມາດຕາ 248 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ແມ່ນມີການລາຍງານວ່າ ບໍ່ຖືກນຳມາພິຈາລະນາ ໃນບາງກໍລະນີ. ຕົວຢ່າງ: ອົງຕາມຂໍ້ມູນທີ່ ICJ ໄດ້ຮັບຈາກທະນາຍຄວາມ ຜູ້ປະກອບອາຊີບຢູ່ໃນ ສຸບປ ລາວ ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ໃນຂະນະທີ່ມາດຕາ 248 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ໄດ້ກຳນົດສະຖານເພີ່ມໂທດ ໃນກໍລະນີທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍຈາກການ ຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາເປັນຜູ້ອົງທີ່ມີອາຍຸລະຫວ່າງ 15 ຫາ 18 ປີ ແລະ “ຢູ່ພາຍໃຕ້ການຄຸ້ມຄອງດູແລ ຂອງຜູ້ກະທຳຜິດ,” ຫຼື ໃນກໍລະນີທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍເປັນເດັກຍິງອາຍຸຕ່ຳກວ່າ 15 ປີ⁶⁰, ແຕ່ໃນ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕົວຈິງ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕ່າງໆ ມັກຈະອີງໃສ່ມາດຕາ 250, ເຊິ່ງກຳນົດການ ກະທຳຜິດວ່າເປັນ “ການທຳຊຳເລົາເດັກ”, ແທນທີ່ຈະດຳເນີນຄະດີຕາມມາດຕາ 248. ຫດຜົນ ໃນການປະຕິບັດດັ່ງກ່າວ ຖືກອ້າງວ່າ ເປັນຍ້ອນການດຳເນີນຄະດີ ພາຍໃຕ້ມາດຕາ 250 ແມ່ນ ມີຄວາມງ່າຍດາຍກວ່າ, ເນື່ອງຈາກ ອົງການໄອຍະການ ບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງພິສູດອົງປະກອບທັງໝົດ ຂອງການຂົ່ມຂືນກະທຳຊຳເລົາ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຫາກຖືກຕັດສິນວ່າ ມີຄວາມຜິດແທ້, ມາດຕາ 250 ແມ່ນມີກຳນົດໂທດ ທີ່ຕ່ຳກວ່າ ມາດຕາ 248.⁶¹

ການກຳນົດໂທດສຳລັບການກະທຳຜິດໃນຂໍ້ຫາ ຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ

ພາຍໃຕ້ມາດຕາ 249 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ ທີ່ມີຜົນຕໍ່ ເນື່ອງໄປເຖິງການຄາດຕະກຳ ອາດຈະມີໂທດຕັດອິດສະຫລະພາບ ຫຼື ໂທດປະຫານຊີວິດ, ເຊິ່ງ ເປັນແນວທາງທີ່ຂັດກັບກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ⁶². ຄະນະກຳມະການ ນິຕິສາດສາກົນ (ICJ) ຄັດຄ້ານໂທດປະຫານຊີວິດໂດຍບໍ່ມີຂໍ້ຍົກເວັ້ນ ແລະ ໃນທຸກກໍລະນີ, ໂດຍ

⁶⁰ ອົງຕາມມາດຕາ 248 ວັກ 02 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ຖ້າຜູ້ເຄາະຮ້າຍຈາກການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາອາຍຸລະຫວ່າງ 15 ຫາ 18 ປີ ທີ່ຢູ່ໃນ ການຄຸ້ມຄອງດູແລ ຫຼື ໃນການປິ່ນປົວຂອງຜູ້ກະທຳຜິດ, ຜູ້ກະທຳຜິດຈະຖືກລົງໂທດຕັດອິດສະຫລະພາບຕັ້ງແຕ່ ຫົກປີ ຫາ ສິບປີ ແລະ ປັບໃໝ ຕັ້ງແຕ່ 7,000,000 ກີບ ຫາ 50,000,000 ກີບ (ປະມານ 330–2,350 ໂດລາສະຫະລັດ). ໃນກໍລະນີທີ່ມີການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາດ້ວຍການປ່ຽນຜຽນກັນ , ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາເດັກຍິງອາຍຸຕ່ຳກວ່າ 15 ປີ, ການໃຊ້ກຳລັງໃນເວລາຂົ່ມຂືນ, ຫຼື ການຂົ່ມຂືນທີ່ເຮັດໃຫ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍພິການຖາວອນ ຫຼື ເສຍຊີວິດ, ຜູ້ກະທຳຜິດຈະຖືກລົງໂທດຕັດອິດສະຫລະພາບຕັ້ງແຕ່ສິບປີຫຼາຍກວ່າປີ ແລະ ປັບໃໝຕັ້ງແຕ່ 10,000,000 ກີບ ຫາ 70,000,000 ກີບ (ປະມານ 465–3,270 ໂດລາສະຫະລັດ).

⁶¹ ອົງຕາມມາດຕາ 250 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ... ບຸກຄົນໃດຫາກໄດ້ຮ່ວມເພດກັບ ເດັກຍິງ ຫຼື ເດັກຊາຍອາຍຸລະຫວ່າງ 15 ຫາ 18 ປີ ດ້ວຍ ການ ຕົວະຍົວ, ຫຼອກລວງ, ຊວນເຊື້ອ, ຊີ້ຈ້າງ, ຈອບອອຍ ຫຼື ຮູບແບບອື່ນໆ ຈະຖືກລົງໂທດຕັດອິດສະຫລະພາບຕັ້ງແຕ່ 1 ປີ ຫາ 3 ປີ ແລະ ປັບໃໝ ຕັ້ງແຕ່ 3,000,000 ຫາ 5,000,000 ກີບ (ປະມານ 140–235 ໂດລາສະຫະລັດ). ບຸກຄົນໃດຫາກໄດ້ຮ່ວມເພດກັບເດັກຍິງ ຫຼື ເດັກຊາຍອາຍຸ ລະຫວ່າງ 12 ຫາ 15 ປີ ດ້ວຍການຈ່າຍຄ່າຕອບແທນ ຫຼື ຕອບຜົນປະໂຫຍດດ້ວຍຮູບການໃດໜຶ່ງ ຈະຖືກລົງໂທດຕັດອິດສະຫລະພາບຕັ້ງແຕ່ 3 ຫາ 5 ປີ ແລະ ປັບໃໝຕັ້ງແຕ່ 5,000,000 ຫາ 7,000,000 ກີບ (ປະມານ 235–325 ໂດລາສະຫະລັດ). ບຸກຄົນໃດ ຫາກໄດ້ຮ່ວມເພດກັບ ເດັກຍິງ ຫຼື ເດັກຊາຍ ອາຍຸຕ່ຳກວ່າ 12 ປີ ດ້ວຍວິທີໃດກໍຕາມ ຈະຖືກພິຈາລະນາວ່າໄດ້ກະທຳຜິດການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ ແລະ ຈະຖືກລົງໂທດຕັດອິດສະຫລະ ພາບຕັ້ງແຕ່ 10 ຫາ 15 ປີ. ແລະ ຈະຖືກປັບໃໝລະຫວ່າງ 7,000,000 ກີບ ຫາ 15,000,000 ກີບ.

⁶² ເບິ່ງເພີ່ມເຕີມ: ຄະນະກຳມະການສິດທິມະນຸດ, “ຄຳເຫັນທົ່ວໄປເລກທີ 36 ກ່ຽວກັບມາດຕາ 6: ສິດໃນການມີຊີວິດຢູ່”, ເອກະສານສະຫະປະຊາ ຊາດ CCPR/C/GC/36, ວັນທີ 3 ກັນຍາ 2019, ວັກ 5, 10, 35.

ພິຈາລະນາວ່າ ເປັນການລະເມີດສິດໃນການມີຊີວິດຢູ່⁶³ ແລະ ເປັນຮູບແບບຂອງການລົງໂທດທີ່ ໄຮ້ມະນຸດສະທຳ, ແລະ ຢຽບຢຳກຽດສັກສີຢ່າງຮ້າຍແຮງທີ່ສຸດ. ນອກຈາກນີ້, ອົງການດັ່ງກ່າວ ຍັງ ໄດ້ລະບຸເພີ່ມເຕີມວ່າ ສະມັດຊາໃຫຍ່ຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ໂດຍສຽງຄະແນນສຽງສ່ວນ ຫຼາຍ, ໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ບັນດາລັດ ທີ່ຍັງຄົງນຳໃຊ້ໂທດປະຫານຊີວິດ ປະກາດໂຈະການການ ປະຕິບັດໂທດດັ່ງກ່າວຊົ່ວຄາວ, ເພື່ອແນໃສ່ການການລົບລ້າງຢ່າງຖາວອນ.⁶⁴

ໃນປະເດັນນີ້, ເຖິງແມ່ນວ່າ ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ ຈະ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ລັດຕ່າງໆໃຊ້ມາດຕະການທີ່ຈຳເປັນທັງໝົດ ເພື່ອຕອບສະໜອງຕໍ່ ຄວາມຮຸນ ແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ຢ່າງມີປະສິດທິພາບ, ລວມ ທັງການສືບສວນ-ສອບສວນຢ່າງວ່ອງໄວ ແລະ ເປັນກາງເພື່ອນຳຕົວຜູ້ກະທຳຜິດເຂົ້າສູ່ຂະບວນ ການຍຸຕິທຳ ຕະຫລອດຮອດການປົກປ້ອງ ແລະ ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນແກ່ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ ລອດຊີວິດ ຢ່າງມີຄວາມ ໝາຍ ຢ່າງໃດກໍຕາມຈຸດປະສົງດັ່ງກ່າວ ສາມາດ ແລະ ຕ້ອງດຳເນີນ ການໂດຍບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງໃຊ້ໂທດປະຫານຊີວິດ.

ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາຄູ່ສົມລົດ (Marital Rape)

ມາດຕາ 252 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາໄດ້ກຳນົດໂທດທາງອາຍາຕໍ່ກັບ "ການບັງຄັບ ຮ່ວມເພດກັບເມຍ" ແລະ ໃຫ້ນິຍາມການກະທຳຜິດດັ່ງກ່າວວ່າ: "ບຸກຄົນໃດ ຫາກໄດ້ຮ່ວມເພດ ກັບເມຍຕົນ ດ້ວຍການໃຊ້ກຳລັງ, ບັງຄັບ, ຂົ່ມຂູ່ ຊຶ່ງຜົນໃຈຂອງຜູ້ເປັນເມຍ ຫຼື ໃນເວລາທີ່ເມຍ ຢູ່ໃນສະພາບບໍ່ພ້ອມ ທີ່ຈະມີເພດສຳພັນ..". ເຊັ່ນດຽວກັນກັບບັນດາຂໍ້ກຳນົດກ່ຽວກັບການ ຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ, ການກະທຳຜິດໃນຂໍ້ຫາ "ການບັງຄັບຮ່ວມເພດກັບເມຍ" ດັ່ງກ່າວ ແມ່ນບໍ່ ທັນໄດ້ກຳນົດໃຫ້ "ການຂາດການຍິນຍອມ" ເປັນອົງປະກອບທີ່ຈຳເປັນຂອງການກະທຳຜິດ, ແຕ່ໄປອີງໃສ່ການໃຊ້ກຳລັງ, ການຂົ່ມຂູ່, ຫຼື ການບັງຄັບເປັນໂຕວັດແທກ. ນອກຈາກນີ້, ການ ອ້າງອີງເຖິງກໍລະນີທີ່ການກະທຳຜິດເກີດຂຶ້ນເມື່ອເມຍ "ບໍ່ຢູ່ໃນສະພາບທີ່ພ້ອມ" ນັ້ນ ຍັງບໍ່ ສາມາດສະທ້ອນເຖິງການຂາດການຍິນຍອມໄດ້ຢ່າງຄົບຖ້ວນ ແລະ ບໍ່ໄດ້ຄຳນຶງເຖິງສະຖານະ

⁶³ ສິດໃນການມີຊີວິດຢູ່ໄດ້ຮັບການຮັບປະກັນໂດຍເຄື່ອງມືສິດທິມະນຸດສາກົນ ແລະ ພາກພື້ນທີ່ສຳຄັນທັງໝົດ, ລວມທັງຖະແຫຼງການສາກົນ ວ່າດ້ວຍສິດທິມະນຸດ (ມາດຕາ 3), ສັນທິສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍສິດທິພົນລະເມືອງ ແລະ ສິດທິດ້ານການເມືອງ (ມາດຕາ 6), ອະນຸສັນຍາທາງ ເລືອກສະບັບທິສອງຂອງ ICCPR ກ່ຽວກັບການຍົກເລີກໂທດປະຫານຊີວິດ, ອະນຸສັນຍາເອີຣົບວ່າດ້ວຍສິດທິມະນຸດ (ມາດຕາ 2), ອະນຸສັນຍາ ສະບັບທິທຳກ່ຽວກັບການຍົກເລີກໂທດປະຫານຊີວິດໃນຍາມສັນຕິພາບ, ແລະ ອະນຸສັນຍາສະບັບທິສືບສາມກ່ຽວກັບການຍົກເລີກໂທດປະຫານ ຊີວິດໃນທຸກກໍລະນີ. ໂທດປະຫານຊີວິດແມ່ນບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂໄດ້, ມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະເກີດຄວາມຜິດພາດ, ແລະ ອາດຈະມີຜົນກະທົບທີ່ບໍ່ ສົມສ່ວນຕໍ່ກຸ່ມຄົນທີ່ຖືກກີດກັ້ນ ແລະ ກຸ່ມທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ. ການນຳໃຊ້ຂອງມັນບໍ່ພຽງແຕ່ລະເມື່ອຄຸນຄ່າທີ່ໄດ້ລະບຸໄວ້ໃນເຄື່ອງມືສິດທິມະນຸດ ສາກົນຕ່າງໆເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງທຳລາຍການສະແຫວງຫາຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ການພັດທະນາລະບົບກົດໝາຍທີ່ຍຸຕິທຳ ແລະ ມີມະນຸດສະທຳ. ໂທດ ປະຫານຊີວິດບໍ່ສາມາດບັນລຸຈຸດປະສົງຫຼັກຂອງການລົງໂທດໃນຂະບວນການຍຸຕິທຳທາງອາຍາ, ເຊິ່ງຄວນຈະເປັນການຟື້ນຟູ ແລະ ການເຊື່ອມ ໂຍງເຂົ້າສູ່ສັງຄົມຄືນ. ອີງໄປກວ່ານັ້ນ, ບໍ່ມີຫຼັກຖານທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າໂທດປະຫານຊີວິດເປັນຕົວສະກັດກັ້ນອາຊະຍາກຳທີ່ມີປະສິດທິພາບ. ດັ່ງນັ້ນ, ການຍົກເລີກໂທດປະຫານຊີວິດຈຶ່ງເປັນບາດກ້າວທີ່ສຳຄັນໃນການສ້າງໂລກທີ່ເຄົາລົບຄຸນຄ່າຂອງມະນຸດທຸກຄົນ ແລະ ສົ່ງເສີມຄວາມ ຍຸຕິທຳໂດຍອີງໃສ່ຄວາມຍຸຕິທຳ, ມະນຸດສະທຳ ແລະ ກົດລະບຽບຂອງກົດໝາຍ, ພ້ອມທັງປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການສົ່ງເສີມ ແລະ ປົກປ້ອງກຽດ ສັກສີ ແລະ ສິດທິມະນຸດ. ດ້ວຍເຫດຜົນນີ້, ICJ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ທຸກປະເທດທີ່ຍັງໃຊ້ໂທດປະຫານຊີວິດຍົກເລີກມັນ. ໃນລະຫວ່າງນີ້, ການນຳໃຊ້ການ ລົງໂທດ (ການຢຸດຊົ່ວຄາວ) ຄວນຖືກໂຈະ, ແລະ ສິດໃນການມີຊີວິດຢູ່ຄວນໄດ້ຮັບການເຄົາລົບຢ່າງເຕັມທີ່.

⁶⁴ ຕົວຢ່າງ, ມະຕິສະບັບວ່າສຸດທິຮັບຮອງໂດຍສະພາແຫ່ງຊາດສະຫະປະຊາຊາດໃນວັນທີ 17 ທັນວາ 2024, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ A/RES/79/179,

ການຂອງການບັງຄັບ, ເຊິ່ງຕາມກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດ ແລະ ກົດໝາຍ ອາຍາສາກົນ ແມ່ນຖືກເປັນບັດໄຈ ທີ່ເຮັດໃຫ້ການຍືນຍອມບໍ່ຖືກຕ້ອງ.

ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ການແຍກການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາຄູ່ສົມລົດ (Marital Rape) ອອກຈາກ ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາທົ່ວໄປ (rape simpliciter) ແລະ ການຈັດປະເພດໃຫ້ຄວາມຜິດດັ່ງກ່າວວ່າ ເປັນພຽງແຕ່ "ການບັງຄັບຮ່ວມເພດກັບເມຍ" ຊຶ່ງເປັນບັນຫາທີ່ໜ້າເປັນກັງວົນ. ເນື່ອງຈາກ ພາຍໃຕ້ປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ກາກະທຳຜິດນີ້ມີໂທດເປົາກວ່າການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາທົ່ວໄປ, ໂດຍມີໂທດຕັດອິດສະລະພາບແຕ່ ສາມເດືອນ ຫາ ໜຶ່ງປີ, ຫຼື "ດັດສ້າງໂດຍບໍ່ຕັດອິດສະລະພາບ ແລະ ມີໂທດປັບໃໝ"⁶⁵, ສະເພາະ "ການບັງຄັບຮ່ວມເພດກັບເມຍ" ທີ່ພາໃຫ້ມີການບາດເຈັບຜິດ ກ, ແມ່ນມີໂທດຕັດອິດສະລະພາບໜັກກວ່າຄື: ແຕ່ໜຶ່ງປີ ຫາ ຫ້າປີ ແລະ ມີໂທດປັບໃໝສູງ ກວ່າຄື: 1,000,000 ກີບ ຫາ 5,000,000 ກີບ (ປະມານ 45 - 230 ໂດລາສະຫະລັດ). ໃນທາງ ກົງກັນຂ້າມ, ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາທົ່ວໄປມີໂທດທີ່ຮຸນແຮງກວ່າຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ, ໂດຍມີໂທດ ຕັດອິດສະລະພາບ ຕັ້ງແຕ່ ສີ່ປີ ຫາ ຫົກປີ ແລະ ມີໂທດປັບໃໝຕັ້ງແຕ່ 5,000,000 ກີບ ຫາ 30,000,000 ກີບ (ປະມານ 230 - 1,388 ໂດລາສະຫະລັດ). ດັ່ງນັ້ນ, ໂທດສຳລັບ "ການບັງຄັບຮ່ວມ ເພດກັບເມຍ", ຫຼື ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາຄູ່ສົມລົດ, ຈຶ່ງມີໂທດໜ້ອຍກວ່າການຂົ່ມຂືນທຳຊຳ ເລົາແບບທົ່ວໄປຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ, ເຊິ່ງເນັ້ນໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບໃນການປົກປ້ອງ ທາງກົດໝາຍ ແລະ ກໍ່ໃຫ້ເກີດການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ.

ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ, ການລົງໂທດສຳລັບການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ ແລະ ການກະທຳຜິດທາງເພດອື່ນໆຕ້ອງສະທ້ອນເຖິງຄວາມຮຸນແຮງຂອງການກະທຳຜິດຢ່າງຄົບ ຖ້ວນ. ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງ "ການຂົ່ມຂືນ ທຳຊຳເລົາ" ແລະ "ການບັງຄັບຮ່ວມເພດກັບ ເມຍ", ທັງໃນດ້ານຂອງການນຳໃຊ້ສັບສະເພາະ ແລະ ອັດຕາຂອງໂທດເມື່ອມີຄຳຕັດສິນຂອງ ສານຍິ່ງເປັນການຍິ່ງຍືນແນວຄວາມຄິດທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ ແລະ ຈຳແນກກ່ຽວກັບການ ຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ. ໃນທາງທີ່ຖືກຕ້ອງ ການຂາດການຍືນຍອມ, ການໃຊ້ກຳລັງ ແລະ/ຫຼື ຄວາມ ສຳພັນລະຫວ່າງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ແລະ ຜູ້ກະທຳຜິດ, ຫຼື ການບໍ່ມີຄວາມສຳພັນດັ່ງກ່າວ, ຄວນເປັນ ບັດໄຈສຳຄັນໃນການພິຈາລະນາຄວາມຮຸນແຮງຂອງການກະທຳຜິດ. ນອກຈາກນີ້, ການກຳນົດ ໂທດທີ່ຕ່ຳກວ່າສຳລັບ ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາຄູ່ສົມລົດ ແລະ ການກຳນົດລັກສະນະການກະທຳ ດັ່ງກ່າວວ່າເປັນ "ການບັງຄັບຮ່ວມເພດກັບເມຍ" ແທນທີ່ຈະເປັນ "ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ", ຍັງເຮັດໃຫ້ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາເມຍຂອງຕົນ ຖືກເບິ່ງວ່າເປັນພຽງຄວາມຜິດສະຖານເປົາ ຫຼື ເປັນເລື່ອງເລັກນ້ອຍ.

⁶⁵ ມາດຕາ 47 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາໄດ້ກຳນົດ "ດັດສ້າງໂດຍບໍ່ຕັດອິດສະລະພາບ" ວ່າ "ການລົງໂທດທີ່ກຳນົດໃສ່ຜູ້ກະທຳຜິດຢູ່ບ່ອນ ເຮັດວຽກຂອງເຂົາເຈົ້າ ຫຼື ບ່ອນອື່ນ, ແລະ ເຊິ່ງຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ມີການຫັກງານເດືອນທັງໝົດຫ້າ (5) ຫາ ຊາວ (20) ເປັນເຊັ່ນຂອງເງິນເດືອນທັງໝົດ ຂອງລາວທີ່ຕ້ອງຈ່າຍໃຫ້ລັດຕາມຄຳຕັດສິນຂອງສານ."

ຄຳນິຍົມທາງເພດທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ ແລະ ທັດສະນະຄະຕິທີ່ຈຳແນກດັ່ງກ່າວ ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນໃນຜົນການສຳຫຼວດ ຂອງອົງການ ແຄຣ໌ ສາກິນ ປະຈຳ ສປປ ລາວ (CARE International in Lao PDR) ໃນປີ 2022, ເຊິ່ງມີຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມການສຳຫຼວດທັງໝົດ 864 ຄົນ, ໂດຍພົບວ່າ ມີການຍອມຮັບຢ່າງກວ້າງຂວາງຕໍ່ກັບການບັງຄັບຮ່ວມເພດກັບເມຍ. ການສຳຫຼວດໄດ້ເປີດເຜີຍວ່າຜູ້ຊາຍ 55% ເຫັນດີວ່າ ຜູ້ຍິງບໍ່ສາມາດປະຕິເສດການຮ່ວມເພດກັບຜົວຂອງຕົນໄດ້, ໃນຂະນະທີ່ ແມ່ຍິງ 68% ເຫັນດີ ຫຼື ເຫັນດີຢ່າງຍິ່ງວ່າ ຜູ້ຍິງຄວນຍິນຍອມໃຫ້ມີຮ່ວມເພດກັບຄູ່ຮັກຂອງຕົນທຸກຄັ້ງທີ່ຝ່າຍຊາຍຕ້ອງການ. ການຄົ້ນພົບເຫຼົ່ານີ້ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນຢ່າງຊັດເຈນວ່າ ກອບກົດໝາຍຂອງປະເທດ (ສປປ ລາວ) ບໍ່ພຽງແຕ່ສະທ້ອນເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຫາກຍັງມີສ່ວນເພີ່ມທະວີແນວຄິດຄຳນິຍົມທາງເພດທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ ແລະ ທັດສະນະຄະຕິທີ່ເປັນການຈຳແນກຕໍ່ ສິດທິໃນການຕັດສິນໃຈທາງເພດ (Sexual autonomy) ຂອງແມ່ຍິງ ທີ່ຜັງເລິກມາຢ່າງຍາວນານ⁶⁶

ການກຳນົດຊື່ທີ່ບໍ່ເໝາະສົມຂອງການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາລະຫວ່າງຄູ່ສົມລົດ (marital rape) ວ່າເປັນພຽງ "ການບັງຄັບຮ່ວມເພດກັບເມຍ" (Forcible Sexual Intercourse with One's Wife), ເຊິ່ງແຍກອອກຈາກການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາທົ່ວໄປ (Rape simpliciter) ແລະ ຈັດປະເພດໃຫ້ເປັນການກະທຳຜິດທີ່ມີຄວາມຮ້າຍແຮງໜ້ອຍກວ່ານັ້ນ, ແມ່ນຍັງໄດ້ສົ່ງຜົນກະທົບໃນແງ່ລົບທີ່ຕໍ່ເນື່ອງເພີ່ມຕື່ມອີກ. ນອກ ເໜືອໄປຈາກປະມວນກົດໝາຍອາຍາແລ້ວ, ມາດຕາ 51 ຂອງກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ສະກັດກັ້ນການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ (LPCVWC) ກຳນົດວ່າ: ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງອາດເຂົ້າສູ່ຂະບວນການໄກ່ເກ່ຍໄດ້ ພາຍໃຕ້ເງື່ອນໄຂ ດັ່ງນີ້: (i) ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງທີ່ເປັນການກະທຳຜິດທາງອາຍາ, (ii) ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງ ທີ່ເປັນການກະທຳຜິດໃນສະຖານລະຫຼຸໂທດ (ທີ່ກົດໝາຍກຳນົດໂທດຕຳນິວິຈານ ຫຼື ໂທດປັບໃໝ), ຫຼື (iii) ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງ ທີ່ເປັນການກະທຳຜິດໃນສະຖານໂທສານຸໂທດ (ໂທດຕັດອິດສະລະພາບ ແຕ່ໜຶ່ງປີລົງມາ). ເນື່ອງຈາກການລົງໂທດສຳລັບ "ການບັງຄັບຮ່ວມເພດໃນຊີວິດສົມລົດ" (Forced Sex within Marriage), ພາຍໃຕ້ທັງ LPCVWC ແລະ ປະມວນກົດໝາຍອາຍາມີຕັ້ງແຕ່ ລົງໂທດຕັດອິດສະຫລະພາບແຕ່ ສາມເດືອນ ຫາ ໜຶ່ງປີ ຫຼື ດັດສ້າງໂດຍບໍ່ຕັດອິດສະຫລະພາບ ແລະ ຖືກປັບໃໝ. ສະນັ້ນ, ກົດໝາຍຈຶ່ງສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ມີການເປີດຊ່ອງທາງໃຫ້ ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາລະຫວ່າງຄູ່ສົມລົດ ຫລື ການບັງຄັບຮ່ວມເພດກັບເມຍ ສາມາດເຂົ້າສູ່ຂະບວນການໄກ່ເກ່ຍພາຍໃນຂອບເຂດຂອງ LPCVWC ໄດ້.⁶⁷ ດັ່ງທີ່ໄດ້ມີ

⁶⁶ Sharon Smee, Athena Nguyen ແລະ Pimpisa Sriprasert, "ການຮັບຮູ້ຂອງຜູ້ຊາຍກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງໂດຍອີງໃສ່ເພດ: ແຂວງຫຼວງນ້ຳທາ, ແຂວງຜົ້ງສາລີ, ແຂວງອຸດົມໄຊ, ແລະ ແຂວງສະຫວັນນະເຂດ, ສປປ ລາວ", CARE International ໃນ ສປປ ລາວ, ພະຈິກ 2022, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່:

https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-05/Male%20Perceptions%20of%20Gender%20Based%20Violence_FINAL.pdf

⁶⁷ ຄວນສັງເກດວ່າການໄກ່ເກ່ຍພາຍໃນຂອບເຂດໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ, ເຊິ່ງເປັນອົງການທີ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດຈາກ LPCVWC ໃຫ້ເຮັດໜ້າທີ່ເປັນຜູ້ໄກ່ເກ່ຍ, ຕ້ອງໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາຮ່ວມກັບມາດຕາ 21 ຂອງດຳລັດວ່າດ້ວຍການໄກ່ເກ່ຍຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ (ສະບັບເລກທີ 626), ເຊິ່ງລະບຸປະເພດຂອງການກະທຳທີ່ອາດຈະເຂົ້າສູ່ຂະບວນການໄກ່ເກ່ຍ. ການກະທຳຜິດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ (SGBV), ຍົກເວັ້ນການຫລີ້ນຊູ້, ບໍ່ໄດ້ລວມຢູ່ໃນບັນຊີລາຍຊື່ນີ້. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ດຳລັດສະບັບເລກທີ 626 ບໍ່ໄດ້ລະບຸ

ການວິເຄາະໄວ້ໃນພາກທີ 3.2 ຂ້າງລຸ່ມນີ້, ສິ່ງດັ່ງກ່າວ ແມ່ນບໍ່ສອດຄ່ອງກັບກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ, ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງ ແມ່ນຂັດຕໍ່ສິດໃນການເຂົ້າເຖິງຄວາມ ຍຸຕິທຳ ແລະ ການໄດ້ຮັບການເຍຍຍວຍາ ທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ສຳລັບຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຈາກການຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV).

ຄຳແນະນຳ

- ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນປັບປຸງມາດຕາ 3 ຂໍ້ 9, ມາດຕາ 248, 249 ແລະ 251 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ພ້ອມທັງມາດຕາ 4 ຂອງກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ສະກັດກັ້ນການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ (LPCVWC), ເຊິ່ງເປັນບົດບັນຍັດທີ່ກຳນົດການກະທຳຜິດ ແລະ ຄຳນິຍາມຂອງການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ:

- ການສອດໃສ່ອະໄວຍະວະເພດທຸກປະເພດໂດຍປາສະຈາກຄວາມຍິນຍອມ, ບໍ່ວ່າຈະເປັນພຽງເລັກນ້ອຍກໍຕາມ, ບໍ່ວ່າຈະເປັນການສອດໃສ່ສ່ວນໃດສ່ວນໜຶ່ງ ຂອງຮ່າງກາຍ ຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ຫຼື ຜູ້ກະທຳຜິດ ດ້ວຍອະໄວຍະວະທາງເພດ ຫຼື ການສອດໃສ່ໃນຮູບຮ່າງກາຍ ຫຼື ອະໄວຍະວະເພດຂອງ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ດ້ວຍວັດຖຸສິ່ງຂອງ ຫຼື ອະໄວຍະວະສ່ວນອື່ນຂອງຮ່າງກາຍ, ລວມທັງການບັງຄັບ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນອື່ນ ໃຊ້ອະໄວຍະວະ ຫຼື ວັດຖຸສິ່ງຂອງ ເພື່ອສອດໃສ່ເຂົ້າໄປໃນຮ່າງກາຍຂອງຜູ້ກະທຳຜິດເອງ.

- ກຳນົດນິຍາມ ແລະ ສ້າງເງື່ອນໄຂສຳລັບ “ຄວາມຍິນຍອມ” ທີ່ເກີດຈາກຄວາມສະໝັກໃຈຢ່າງແທ້ຈິງ ແລະ ເປັນໄປຕາມເຈດຈຳນົງອັນເປັນອິດສະລະ, ພ້ອມທັງບັນຍັດໄວ້ຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າ ບໍ່ສາມາດສັນນິຖານ ຫຼື ຕີຄວາມໝາຍເອົາເອງວ່າ ຄວາມຍິນຍອມຈາກຄວາມງຽບຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ, ການບໍ່ຂັດຂືນ (ບໍ່ວ່າຈະເປັນທາງວາຈາ ຫຼື ທາງຮ່າງກາຍ), ພຶດຕິກຳທາງເພດໃນອະດີດ, ສະຖານະພາບ, ອາຊີບ, ຫຼື ຄວາມສຳພັນກັບຜູ້ຖືກຫາ. ນອກຈາກນີ້, ຕ້ອງນຳເອົາບັດໃຈກ່ຽວກັບ ສະພາບແວດລ້ອມ ຫຼື ສະຖານະການ ທີ່ມີລັກສະນະບັງຄັບ ມາຮ່ວມພິຈາລະນາ ຢ່າງເຂັ້ມງວດ ໃນການວິນິດໄສວ່າ ຄວາມຍິນຍອມນັ້ນ ເກີດຂຶ້ນໂດຍແທ້ຈິງ ຫຼື ບໍ່.

- ຍົກເລີກໂທດປະຫານຊີວິດໃນທຸກໆກໍລະນີ ລວມທັງກໍລະນີທີ່ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາເປັນສາເຫດພາໃຫ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍເສຍຊີວິດ.

- ຄະນະກຳມາທິການແຫ່ງຊາດເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ, ແມ່ ແລະ ເດັກ (NCAWMC) ແລະ ສະຖາບັນຍຸຕິທຳແຫ່ງຊາດລາວ ຄວນທົບທວນ ແລະ/ຫຼື ພັດທະນາແນວທາງໃໝ່ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າການຕີຄວາມໝາຍຂອງອົງປະກອບຂອງການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ ສອດຄ່ອງກັບກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສາກົນ, ລວມທັງຄຳແນະນຳທີ່ໄດ້ກ່າວມາຂ້າງເທິງ. ແນວທາງດັ່ງກ່າວຄວນກຳນົດຢ່າງຊັດເຈນກ່ຽວກັບຄວາມສຳພັນ ແລະ ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງມາດຕາ 248 ແລະ ມາດຕາ 250 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ໃນກໍລະນີທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຈາກການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາມີອາຍຸຕ່ຳກວ່າ 18 ປີ, ເພື່ອປ້ອງກັນການຕີຄວາມໝາຍຜິດ ຫຼື ການນຳໃຊ້ບົດບັນຍັດເຫຼົ່ານີ້ຜິດ.

- ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນຍົກເລີກ ຫຼື ປັບປຸງມາດຕາ 252 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ເຊິ່ງໄດ້ກຳນົດການກະທຳຜິດໃນສະຖານ "ການບັງຄັບຮ່ວມເພດກັບເມຍ" (forcible sexual intercourse with one's wife) ເພື່ອກຳນົດໃຫ້ການກະທຳຜິດໃນສະຖານ ຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ

ຫຼື ຄວບຄຸມອົງການອື່ນໆທີ່ອາດຈະດຳເນີນການໄກ່ເກຍພາຍໃນຂອບຂອງ LPCVWC, ເຊັ່ນ: ໜ່ວຍງານໃຫ້ຄຳປຶກສາ ແລະ ບົກບ້ອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ ແລະ, ເຈົ້າໜ້າສືບສອນ-ສອບສວນຂອງຕ່າງໜ່ວຍ, ອົງການໄອຍະການ, ຫຼື ສານປະຊາຊົນ.

ລະຫວ່າງຄູ່ສົມລົດ (Marital Rape) ຢ່າງເໝາະສົມ ແລະ ຮັບປະກັນວ່າການລົງໂທດທີ່ສອດຄ່ອງກັບຄວາມຮຸນແຮງຂອງການກະທຳ, ໂດຍຄຳນຶງເຖິງສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ມີການຫຼຸດຜ່ອນໂທດ ແລະ ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ມີການເພີ່ມໂທດ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທັງໝົດ, ຖ້າມີ.

ຂ. ການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ (TFGBV)

ການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ

ສປປ ລາວ ຍັງບໍ່ທັນມີກົດໝາຍສະເພາະທີ່ກຳນົດໃຫ້ການລ່ວງລະເມີດທາງເພດເປັນການກະທຳຜິດທາງອາຍາ, ລວມທັງຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ (Technology-Facilitated Gender-Based Violence: TFGBV) ເຖິງແມ່ນວ່າການກະທຳດັ່ງກ່າວຈະມີລັກສະນະທີ່ສົມຄວນໃຫ້ເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາ, ໂດຍສະເພາະກໍລະນີທີ່ມີການກະທຳຜິດຊໍ້າ ຫຼື ການກະທຳດຽວປະກອບດ້ວຍການກະທຳຜິດຫຼາຍສະຖານ. ປະຈຸບັນ, ມີພຽງແຕ່ກອບກົດໝາຍທີ່ຈຳກັດ ແລະ ກະແຈກກະຈາຍເທົ່ານັ້ນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບບັນຫານີ້.

ຕົວຢ່າງ: ມາດຕາ 83 ຂອງກົດໝາຍວ່າດ້ວຍແຮງງານ ຊຶ່ງໃຫ້ສິດແກ່ ຜູ້ອອກແຮງງານ (ລູກຈ້າງ) ສາມາດຍົກເລີກສັນຍາຈ້າງງານຂອງເຂົາເຈົ້າ ແລະ ຮຽກຮ້ອງຄ່າຊົດເຊີຍໃນກໍລະນີທີ່ມີການລົບກວນ, ລວນລາມ, ລ່ວງລະເມີດທາງເພດຈາກ ຜູ້ໃຊ້ແຮງງານ (ນາຍຈ້າງ) ຫຼື ໃນກໍລະນີ ຜູ້ໃຊ້ແຮງງານ (ນາຍຈ້າງ) ບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂພຶດຕິກຳດັ່ງກ່າວ. ນອກຈາກນີ້, ມາດຕາ 15 ຂອງກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ສະກັດກັ້ນການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ (LPCVWC) ໄດ້ກຳນົດໃຫ້ “ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ” ວ່າເປັນການກະທຳ ຫຼື ຄວາມພະຍາຍາມທີ່ກໍ່ຄວາມເສຍຫາຍຕໍ່ສິດທິທາງເພດຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ, ລວມທັງ “ການທຳລາຍມືກ,” “ການກະທຳທີ່ຫຍາບຊ້າທາງເພດ, ການເວົ້າຈາ ຫຼື ການສຳຜັດໃນລັກສະນະທາງເພດ ຊຶ່ງບໍ່ເປັນທີ່ຕ້ອງການຂອງຜູ້ຮັບຟັງ ຫຼື ຜູ້ຖືກສຳຜັດ ຫຼື ການສົ່ງຜູ້ຍິງ ຫຼື ເດັກໃຫ້ບຸກຄົນອື່ນ ເພື່ອເປົ້າໝາຍທາງເພດ” ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ພຶດຕິກຳທີ່ຕົກຢູ່ໃນຂໍ້ກຳນົດນີ້ ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ແມ່ນຖືກນຳໃຊ້ພຽງແຕ່ ມາດຕະການທີ່ບໍ່ແມ່ນທາງອາຍາ ເທົ່ານັ້ນ ເຊັ່ນ: “ການສຶກສາອົບຮົມ”, “ການປະນີປະນອມ” ຫຼື “ການໄກ່ເກ່ຍ”.

ການລ່ວງລະເມີດທາງເພດບາງຮູບແບບ ແມ່ນອາດສາມາດດຳເນີນຄະດີໄດ້ ພາຍໃຕ້ມາດຕາ 259 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ເຊິ່ງໄດ້ກຳນົດຄວາມຜິດໃນຂໍ້ຫາ “ການທຳອະນາຈານ” ແລະ ກຳນົດໃຫ້ກະທຳທີ່ມີລັກສະນະທາງເພດຊຶ່ງກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມອັບອາຍແກ່ບຸກຄົນອື່ນ ໂດຍຂັດກັບເຈດຈຳນົງຂອງບຸກຄົນດັ່ງກ່າວນັ້ນເປັນການກະທຳຜິດ. ໃນກໍລະນີດັ່ງກ່າວ, ມາດຕະການທາງອາຍາ ອາດຈະສາມາດນຳມາໃຊ້ບັງຄັບໄດ້ ໃນທາງທິດສະດີ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ກຳນົດນິຍາມວ່າ “ການກະທຳລັກສະນະທາງເພດທີ່ພາໃຫ້ເກີດຄວາມອັບອາຍ” ໝາຍເຖິງຫຍັງ, ເຊິ່ງສົ່ງຜົນໃຫ້ມີຂອບເຂດຂໍ້ກຳນົດນີ້ບໍ່ຊັດເຈນ, ສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດການຕີຄວາມຫມາຍທີ່ບໍ່ສອດຄ່ອງ ແລະ ຂາດແນວທາງທີ່ຊັດເຈນກ່ຽວກັບວິທີການພິສູດການກະທຳດັ່ງກ່າວໃນສະພາບການຂອງການດຳເນີນຄະດີອາຍາ. ດ້ວຍເຫດນີ້, ເຈົ້າໜ້າທີ່

ບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍໃນບາງກໍລະນີໄດ້ປະຕິເສດທີ່ຈະຮັບເອົາຄໍາຮ້ອງທຸກ, ເຖິງແມ່ນວ່າໃນກໍລະນີ ຮ້າຍແຮງເຊັ່ນ: ການກະທຳຜິດຊ້ຳ ຫຼື ການກະທຳທີ່ປະກອບເປັນຫຼາຍຖານຄວາມຜິດ ທີ່ແຍກ ອອກຈາກກັນ ກໍຕາມ. ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນທາງກົດໝາຍນີ້ເຮັດໃຫ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຈາກການລ່ວງລະເມີດທາງເພດຕົກຢູ່ໃນສະພາບທີ່ບໍ່ແນ່ນອນທາງກົດໝາຍ ແລະ ອີງຕາມຂໍ້ ມູນຈາກການສຳພາດທະນາຍຄວາມ ໃນການສຶກສານີ້, ຍັງເຮັດໃຫ້ເຫັນວ່າ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດ ຊີວິດຈຳນວນຫຼາຍບໍ່ກ້າທີ່ຈະຍື່ນຄໍາຮ້ອງຟ້ອງ ເນື່ອງຈາກຄາດວ່າຄະດີຂອງເຂົາເຈົ້າຈະບໍ່ໄດ້ຮັບ ການພິຈາລະນາຢ່າງຈິງຈັງ ຈາກລະບົບຍຸຕິທຳ ອັນເນື່ອງມາຈາກ ການຂາດບັນດາຂໍ້ກຳນົດທີ່ ຊັດເຈນ ແລະ ບັງຄັບໃຊ້ຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງໃນປະມວນກົດໝາຍອາຍາກ່ຽວກັບ ການລ່ວງລະເມີດ ທາງເພດ.

ບັນດາຂໍ້ກ່ຽວຂ້ອງນີ້ ໄດ້ຖືກຍັງຍື່ນໂດຍ ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໃນຂໍ້ສັງເກດບົດ ລາຍງານສະຫຼຸບຫຼ້າສຸດກ່ຽວກັບ ສປປ ລາວ, ໂດຍຄະນະກຳມະການໄດ້ແນະນຳການໃຫ້ບັບບຸງ ແກ້ໄຂ ປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ເພື່ອກຳນົດໃຫ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງ ບົນພື້ນຖານທາງເພດທຸກຮູບແບບເປັນການກະທຳຜິດທາງອາຍາຢ່າງຊັດເຈນ, ລວມທັງ "ການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ"⁶⁸

ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ (TFGBV)

ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ, ການກະທຳຄວາມຮຸນແຮງ ບົນພື້ນຖານທາງເພດດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ (TFGBV) ເປັນເຄື່ອງມື ເຊິ່ງກໍ່ໃຫ້ເກີດເສຍ ຫາຍຢ່າງຮ້າຍແຮງຕໍ່ສິດທິມະນຸດຂອງບຸກຄົນ ຄວນຖືກຫ້າມ ແລະ ໃນກໍລະນີທີ່ຮ້າຍແຮງທີ່ສຸດ ຄວນຈະຖືກລົງໂທດທາງອາຍາ, ໂດຍສະເພາະເມື່ອການກະທຳດັ່ງກ່າວເປັນການລະເມີດຄວາມ ສົມບູນທາງຮ່າງກາຍ, ທາງເພດ, ຫຼື ຈິດໃຈ ແລະ ເຂົ້າຄ່າຍເປັນຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງ ເພດດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ (TFGBV). ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ສປປ ລາວ ໃນປະຈຸບັນຍັງຂາດ ກອບກົດໝາຍສະເພາະເພື່ອຮອງຮັບ ແລະ ຈັດການກັບ TFGBV⁶⁹.

ໃນທາງປະຕິບັດ, ນອກເໜືອໄປຈາກບັນດາຂໍ້ກຳນົດກ່ຽວກັບ “ການທຳອະນາຈານ” ພາຍໃຕ້ມາດຕາ 259 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ເຊິ່ງໄດ້ຖືກວິເຄາະຂ້າງເທິງ, ກອບກົດໝາຍ ທີ່ມີຢູ່ສຳລັບການແກ້ໄຂບັນຫາການກະທຳທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງ ເພດດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ (TFGBV) ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຈຳກັດຢູ່ໃນບັນດາຂໍ້ກຳນົດທີ່ ກຳນົດການກະທຳຜິດ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການເຜີຍແຜ່ສື່ສາມາດຜ່ານສື່ສັງຄົມອອນລາຍ ພາຍໃຕ້ ມາດ ຕາ 169 ແລະ 267 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ເຊິ່ງຈະຖືກວິເຄາະຕື່ມອີກຂ້າງລຸ່ມນີ້, ເຊັ່ນດຽວກັນກັບການກະທຳຜິດທີ່ມີຄຳສັບທີ່ບໍ່ຊັດເຈນ. “ການສ້າງຄວາມເສຍຫາຍຜ່ານສື່ ສັງຄົມອອນລາຍ” ພາຍໃຕ້ມາດຕາ 168 ຂອງປະມວນກົດ ໝາຍອາຍາ ມັກຖືກນຳໃຊ້ໃນ ກໍລະນີການ ປ້ອຍດຳທາງອອນລາຍ ຫຼື ການໝິ່ນປະໝາດ. ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ອີງຕາມຂໍ້ມູນທີ່ ICJ ໄດ້ຮັບຈາກການສຳພາດທະນາຍຄວາມ ໃນການສຶກສານີ້, ບັນດາຂໍ້ກຳນົດນີ້ບໍ່ຄ່ອຍໄດ້ ຖືກນຳໃຊ້ໃນກໍລະນີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຕັກ

⁶⁸ ບົດສະຫຼຸບສັງລວມການສັງເກດການຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW ກ່ຽວກັບສາທາລະນະລັດປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ, 2024, ວັກ 27 (d) ແລະ (f).

⁶⁹ ICJ, “OGBV Law Checklist”, ພຶດສະພາ 2023, ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້ທີ່: <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2023/05/ICJ-OGBV-Law-Checklist.pdf>

ໂນໂລຊີ (TFGBV). ເຊິ່ງມີພຽງແຕ່ຄວາມພະຍາຍາມແກ້ໄຂບາງກໍລະນີໃນໄລຍະຜ່ານມາ, ແຕ່ຍັງບໍ່ມີຄວາມຄືບໜ້າທີ່ສໍາຄັນເທົ່າທີ່ຄວນຈົນມາຮອດປະຈຸບັນ.

ອີງຕາມແຫຼ່ງຂໍ້ມູນດຽວກັນ, ກໍລະນີສ່ວນໃຫຍ່ຂອງຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດດ້ວຍການນໍາໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ (TFGBV) ບໍ່ເຄີຍ ເຂົ້າສູ່ຂະບວນການຍຸຕິທໍາ ເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີການຍື່ນຄໍາຮ້ອງ ຫລື ລາຍງານກໍຕາມ. ການຂາດຄໍານິຍາມທາງກົດໝາຍ, ແນວທາງ ແລະ ມາດຕະຖານການບັງຄັບໃຊ້ທີ່ຊັດເຈນ ສົ່ງຜົນໃຫ້ກົດໝາຍທີ່ມີແມ່ນຂ້ອນຂ້າງໜ້ອຍ ທີ່ຈະຖືກນໍາໃຊ້ໃນທາງປະຕິບັດ. ນອກຈາກນີ້, ຂອບເຂດກົດໝາຍໃນປະຈຸບັນ ຍັງຂາດຄວາມຊັດເຈນພຽງພໍທີ່ຈະກວມເອົາຮູບແບບທົ່ວໄປຂອງ TFGBV ຢ່າງຈະແຈ້ງ, ລວມທັງການເປີດເຜີຍຂໍ້ມູນສ່ວນຕົວໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບຄວາມຍິນຍອມ, ເຊິ່ງໝາຍເຖິງ: ການເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນສ່ວນຕົວ, ເຊັ່ນ: ຂໍ້ມູນການຕິດຕໍ່, ດ້ວຍເຈດຕະນາຮ້າຍ ເພື່ອເປີດເຜີຍຜູ້ເຄາະຮ້າຍຈາກການຄຸກຄາມ; ການຂົ່ມຂູ່ທາງເພດ, ເຊິ່ງໝາຍເຖິງການຂົ່ມຂູ່ທີ່ຈະເຜີຍແຜ່ຮູບພາບ ຫຼື ເນື້ອຫາທີ່ໃກ້ຊິດເພື່ອບັງຄັບໃຫ້ສົ່ງເນື້ອຫາທີ່ຄ້າຍຄືກັນ ຫຼື ໃຫ້ການກະທຳທາງເພດ; ການຕິດຕາມທາງອອນລາຍ ແລະ ການຂົ່ມຂູ່ວ່າຈະເຜີຍແຜ່ເນື້ອຫາທີ່ມີລັກຊະນະໃກ້ຊິດ⁷⁰.

ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ, ມາດຕາ 169 ແລະ 267 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ກຳນົດບຸກຄົນວ່າ ເປັນການກະທຳຜິດສໍາລັບ " ບຸກຄົນໃດ ຫາກໄດ້ເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນ ທີ່ມີເນື້ອໃນ ສະແດງອອກຢ່າງຈະແຈ້ງ ເປັນຕົ້ນ ຮູບ, ພາບ ເຄື່ອນໄຫວ, ສຽງ ແລະ ວິດີໂອ ກ່ຽວກັບອະໄວຍະເພດ ແລະ ພຶດຕິກຳທາງເພດຂອງຄົນ ຜ່ານລະບົບຄອມພິວເຕີ.. " ນີ້ຍັງລວມເຖິງ "ບຸກຄົນໃດ ຫາກໄດ້ຜະລິດ ຫຼື ໄດ້ນຳເອົາໜັງສື, ຮູບ, ຝົມວິດີໂອ ແລະ ສິ່ງອື່ນທີ່ລາມົກ ຫຼື ສິ່ງອື່ນ ທີ່ຂັດກັບວັດທະນະທຳອັນດີງາມຂອງຊາດ ອອກຈາກໜ້າ ຫຼື ເຜີຍແຜ່ທາງກົງ ຫຼື ທາງອ້ອມ.. " ມາດຕາ 3 ຂໍ້ 10 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາໄດ້ກຳນົດ " ສິ່ງລາມົກ ໝາຍເຖິງ ສິ່ງທີ່ສະແດງອອກກ່ຽວກັບອະໄວຍະວະເພດ ແລະ ພຶດຕິກຳທາງເພດ ຂອງຄົນ ". ເຊັ່ນດຽວກັນກັບມາດຕາ 258 ກຳນົດວ່າ " ບຸກຄົນໃດ ຫາກໄດ້ເສບສົມ ຫຼື ໄດ້ເຜີຍອະໄວຍະວະເພດຂອງຕົນຕໍ່ໜ້າຊຸມຊົນ ຫຼື ສະຖານທີ່ສາທາລະນະ " ມີຄວາມຜິດ. ເຖິງແມ່ນວ່າຂໍ້ກຳນົດເຫຼົ່ານີ້ໃຫ້ພື້ນຖານທາງກົດໝາຍສໍາລັບການກຳນົດຄວາມຜິດທາງອາຍາ, ແຕ່ຂອບເຂດຂອງຂໍ້ກຳນົດດັ່ງກ່າວບໍ່ໄດ້ຈຳກັດພຽງແຕ່ການກະທຳທີ່ບໍ່ຍິນຍອມ ແລະ ດ້ວຍຄຳສັບທີ່ກວ້າງຂວາງຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ຖືກນໍາໃຊ້ກັບບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມກ່ຽວຊ້ອງ ໃນການສະແດງອອກທາງເພດ ຫຼື ການບໍລິການທາງເພດດ້ວຍຄວາມຍິນຍອມ ຫຼາຍກວ່າທີ່ຈະໃຊ້ເພື່ອແກ້ໄຂຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດດ້ວຍການນໍາໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ (TFGBV) ຢ່າງມີປະສິດທິພາບ.

ຂໍ້ກຳນົດເຫຼົ່ານີ້ຍັງລະເມີດເສລີພາບໃນການສະແດງອອກທາງດ້ານຄວາມຄິດ, ລວມທັງການສະແດງອອກຜ່ານການຟິມເຜີຍແຜ່, ການຂຽນ, ຫຼື ຮູບພາບ, ບໍ່ວ່າຈະເປັນໃນຮູບແບບຂອງນະວະນິຍາຍ, ບົດຄວາມ, ຫຼື ພາບປະກອບ, ໂດຍບໍ່ມີຂໍ້ຈຳກັດທີ່ຜິດກົດໝາຍ. ການຈຳກັດອິດສະລະພາບໃນການສະແດງອອກຕ້ອງປະຕິບັດຕາມເງື່ອນໄຂທີ່ເຂັ້ມງວດ ຈຳກັດຕາມກຳນົດໄວ້ໃນມາດຕາ 19 ຂໍ້ 3 ຂອງສັນທິສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍ ສິດທິພົນລະເມືອງ ແລະ ສິດທິ

⁷⁰ ICJ, "OGBV Law Checklist", ພິດສະພາ 2023, ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້ທີ່: <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2023/05/ICJ-OGBV-Law-Checklist.pdf>

ດ້ານການເມືອງ (ICCPR), ເຊິ່ງຍັງໃຊ້ໄດ້ກັບການສະແດງອອກທາງອອນລາຍ. ເງື່ອນໄຂເຫຼົ່ານີ້ ປະກອບມີ ຫຼັກການຂອງຄວາມຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ, ວັດຖຸປະສົງທີ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ, ຄວາມຈຳເປັນ, ຄວາມສົມດຸນ ແລະ ການບໍ່ຈຳແນກ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ຄຳສັບຕ່າງໆເຊັ່ນ "ຂັດກັບຮີດຄອງປະເພນີອັນດີງາມ" ບໍ່ໄດ້ຖືກນິຍາມໄວ້ໃນປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ລັກສະນະທີ່ກວ້າງຂວາງ ແລະ ຄວາມບໍ່ຊັດເຈນຂອງຄຳຊັບດັ່ງກ່າວລະເມີດຫຼັກການຂອງຄວາມຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ, ເຊິ່ງກຳນົດໃຫ້ກົດໝາຍທີ່ຈຳກັດເສລີພາບໃນການສະແດງອອກຕ້ອງຊັດເຈນ ພຽງພໍ ໃຫ້ບຸກຄົນສາມາດຄວບຄຸມພຶດຕິກຳຂອງເຂົາເຈົ້າໄດ້ຢ່າງເໝາະສົມ ແລະ ປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ເຈົ້າໜ້າຜູ້ບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍໃຊ້ອຳນາດຂອງເຂົາເຈົ້າໂດຍບໍ່ມີຂໍ້ຈຳກັດ. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ການເຮັດໃຫ້ການກະທຳດັ່ງກ່າວເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາຍັງລະເມີດຫຼັກການຂອງຄວາມຈຳເປັນ, ຄວາມສົມດຸນ ເຊິ່ງກຳນົດໃຫ້ຂໍ້ຈຳກັດໃດໆຕ້ອງຖືກຈຳກັດສະເພາະ, ບໍ່ກວ້າງເກີນໄປ ແລະ ເປັນມາດຕະການທີ່ມີຜົນກະທົບໜ້ອຍທີ່ສຸດຕໍ່ສິດທິເພື່ອບັນລຸຈຸດປະສົງການປົກປ້ອງທີ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ⁷¹.

ຄຳແນະນຳ:

- ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນອອກບັນດາຂໍ້ກຳນົດພາຍໃຕ້ປະມວນກົດໝາຍອາຍາກ່ຽວກັບການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ (TFGBV) ແລະ ຕ້ອງກຳນົດນິຍາມ, ຂໍ້ຫ້າມ ແລະ ກຳນົດທີ່ສອດຄ່ອງກັບມຄວາມຮຸນແຮງຂອງການກະທຳຜິດຢ່າງຊັດເຈນ, ລວມທັງໂທດທາງອາຍາສຳລັບການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ ແລະ TFGBV ທຸກຮູບແບບ ທີ່ລະເມີດຄວາມສົມບູນທາງຮ່າງກາຍ, ທາງເພດ ຫຼື ຈິດໃຈຂອງບຸກຄົນ, ລວມທັງການເປີດເຜີຍຂໍ້ມູນສ່ວນຕົວໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບຄວາມຍິນຍອມ, ການຂົ່ມຂູ່ທາງເພດ, ການຕິດຕາມທາງອອນລາຍ, ການເຜີຍແຜ່ເນື້ອຫາທີ່ມີລັກສະນະໃກ້ຊິດໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບຄວາມຍິນຍອມ ແລະ ການຂົ່ມຂູ່ທີ່ຈະເຜີຍແຜ່ເນື້ອຫາດັ່ງກ່າວ.
- ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນປັບປຸງຄວາມຄຸ້ມເຄື່ອຂອງບັນດາຂໍ້ກຳນົດທາງກົດໝາຍທີ່ກະແຈກກະຈາຍທີ່ກຳນົດການກະທຳຜິດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ, ລວມທັງການແກ້ໄຂມາດຕາ 168 ແລະ 259 ແລະ ການຊີ້ແຈງຄຳວ່າ "ຄວາມອັບອາຍທາງເພດ" ຫຼື "ການສ້າງຄວາມເສຍຫາຍຜ່ານສື່ສັງຄົມອອນລາຍ."
- ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນປັບປຸງບັນດາຂໍ້ກຳນົດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ການຜະລິດ, ການຈຳໜ່າຍ, ຫຼື ການເຜີຍແຜ່ "ສື່ລາມິກອານາຈານ" ພາຍໃຕ້ມາດຕາ 3, 169, 258 ແລະ 267 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ໂດຍຈຳກັດການນຳໃຊ້ສະເພາະກໍລະນີ ການຜະລິດ, ການຄອບຄອງ ແລະ ການເຜີຍແຜ່ ໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບຄວາມຍິນຍອມ, ຍົກເວັ້ນໃນກໍລະນີທີ່ກ່ຽວ ຂ້ອງກັບຮູບພາບລາມິກເດັກ.

ຄ. ການຄາດຕະກຳແມ່ຍິງຍ້ອນຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ

⁷¹ ຄະນະກຳມະການສິດທິມະນຸດແຫ່ງຊາດ, “ຄຳເຫັນທົ່ວໄປເລກທີ 34 ກ່ຽວກັບມາດຕາ 19: ເສລີພາບໃນການຄິດ ແລະ ການສະແດງອອກ”, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ CCPR/C/GC/34, ວັນທີ 12 ກັນຍາ 2011, ວັກ 25 ແລະ 26. ເບິ່ງຫຼັກການຂອງວັນທີ 8 ມີນາ ກ່ຽວກັບແຜນວຽກທາງສິດທິມະນຸດສຳລັບການນຳໃຊ້ກົດໝາຍອາຍາຕໍ່ພຶດຕິກຳທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບເພດ, ການສືບພັນ, ການໃຊ້ຢາເສບຕິດ, ເຊື້ອ HIV, ການບໍ່ມີທີ່ຢູ່ອາໄສ ແລະ ຄວາມທຸກຍາກ, ໂດຍສະເພາະຫຼັກການທີ 1 (ຫຼັກການຄວາມຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ), ຫຼັກການທີ 2 (ຫຼັກການຂອງການບາດເຈັບທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ), ຫຼັກການທີ 7 (ຂໍ້ຈຳກັດກ່ຽວກັບສິດທິມະນຸດຂອງກົດໝາຍອາຍາ), ແລະ ຫຼັກການທີ 8 (ການໃຊ້ສິດທິມະນຸດຢ່າງຖືກຕ້ອງ). ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: https://www.icj.org/wp-content/uploads/2023/03/Principles-Report_English.pdf

ການຄາດຕະກຳແມ່ຍິງຍ້ອນຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ ຫຼື femicide ໝາຍ ເຖິງການຄາດຕະກຳແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງໂດຍເຈດຕະນາຍ້ອນເພດຂອງບຸກຄົນ. ການກະທຳ ດັ່ງກ່າວຖືເປັນຮູບແບບທີ່ຮ້າຍແຮງທີ່ສຸດຂອງຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງ ບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ⁷² ແລະ ການລະເມີດສິດທິໃນການມີຊີວິດຢູ່ຂອງແມ່ຍິງທີ່ຮ້າຍ ແຮງທີ່ສຸດ. ສິ່ງນີ້ໄດ້ຮັບການບົກບ້ອງພາຍໃຕ້ມາດຕາ 6 ຂອງສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍ ສິດທິ ພົນລະເມືອງ ແລະ ສິດທິດ້ານການເມືອງ (ICCPR).

ລັດຕ່າງໆມີພັນທະ, ພາຍໃຕ້ຫຼັກການລະມັດລະວັງຮອບດ້ານ (due diligence), ໃນການ ບ້ອງກັນ, ສືບສວນ-ສອບສວນ, ດຳເນີນຄະດີ ແລະ ລົງໂທດການຄາດຕະກຳທີ່ຜິດກົດໝາຍ, ບໍ່ ວ່າຈະເປັນການກະທຳໂດຍລັດ ຫຼື ບຸກຄົນທົ່ວໄປ, ລວມທັງການຄາດຕະກຳແມ່ຍິງບົນພື້ນຖານ ທາງເພດ ⁷³. ບົດລາຍງານປີ 2023 ຂອງຜູ້ລາຍງານພິເສດຂອງສະຫະປະຊາຊາດກ່ຽວກັບການ ປະຫານຊີວິດທີ່ຜິດກົດໝາຍ. ໂດຍສະຫຼຸບ, ຜູ້ລາຍງານພິເສດ ໄດ້ສຶກສາແນວທາງທາງກົດໝາຍ ທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ໃນການຈັດການກັບ ຖານຄວາມຜິດການຄາດຕະກຳແມ່ຍິງບົນພື້ນຖານທາງ ເພດ (Femicide) ເຊິ່ງລວມທັງ ຮູບແບບການກຳນົດໃຫ້ເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາສະເພາະ ຫຼື ການຖືເອົາແຮງຈູງໃຈ ບົນພື້ນຖານທາງເພດ ເປັນພຶດຕິກຳທີ່ເປັນເຫດໃຫ້ເພີ່ມໂທດໜັກຂຶ້ນ ໃນຄະດີຄາດຕະກຳ. ພ້ອມນີ້, ຜູ້ລາຍງານພິເສດ ຍັງໄດ້ສະເໜີແນະໃຫ້ມີການຮັບຮອງ ຖານ ຄວາມຜິດການຄາດຕະກຳແມ່ຍິງ ໄວ້ໃນກົດໝາຍ ເພື່ອຍົກລະດັບຄວາມຕື່ນຕົວ ຂອງ ສາທາລະນະຊົນ ກ່ຽວກັບການຄາດຕະກຳແມ່ຍິງບົນພື້ນຖານທາງເພດ, ທັງເປັນການປັບປຸງ ຄຸນນະພາບ ຂອງການສືບສວນ-ສອບສວນ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບ ໃຫ້ດີຂຶ້ນ ⁷⁴.

ການຄາດຕະກຳແມ່ຍິງບົນພື້ນຖານທາງເພດພາຍໃຕ້ກົດໝາຍພາຍໃນປະເທດ

ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ສປປ ລາວ ບໍ່ໄດ້ກຳນົດການຄາດຕະກຳແມ່ຍິງຍ້ອນເພດຂອງ ບຸກຄົນນັ້ນ ຫຼື “femicide” ເປັນການກະທຳຜິດທາງອາຍາສະເພາະ ແລະ ບໍ່ໄດ້ຮັບຮອງແຮງຈູງ ໃຈທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບເພດໃຫ້ເປັນພຶດຕະກຳທີ່ເປັນເຫດໃຫ້ມີການລົງໂທດທີ່ໜັກຂຶ້ນພາຍໃຕ້ກົດ ໝາຍອາຍາ. ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ, ມາດຕາ 188 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາໄດ້ກຳນົດລະດັບ ການລົງໂທດທີ່ໜັກຂຶ້ນເມື່ອມີການກະທຳຜິດກັບກຸ່ມຄົນສະເພາະ ເຊັ່ນ: ການຄາດຕະກຳ ແມ່ຍິງຖືພາ, ເດັກນ້ອຍ, ຄູ່ສົມລົດ, ຍາດໃກ້ຊິດ, ຄົນພິການ, ຫຼືບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມສ່ຽງອື່ນໆ. ດັ່ງນັ້ນ, ການຄາດຕະກຳແມ່ຍິງທີ່ມີແຮງຈູງໃຈຈາກເພດຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ຈຶ່ງຖືກດຳເນີນຄະດີ ເປັນການຄາດຕະກຳທົ່ວໄປພາຍໃຕ້ປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ເຊິ່ງຍັງຄົງເປັນກອບກົດໝາຍ ຫຼັກທີ່ນຳໃຊ້ໄດ້.

⁷² UN Women, “Five essential facts to know about femicide,” ເຂົ້າເຖິງໃນວັນທີ 25 ພະຈິກ 2024 ເຂົ້າເຖິງໄດ້ທີ່:

<https://www.unwomen.org/en/articles/explainer/five-essential-facts-to-know-about-femicide>

⁷³ ເບິ່ງຜູ້ລາຍງານພິເສດກ່ຽວກັບການປະຫານຊີວິດທີ່ຜິດກົດໝາຍ, ການສາລະພາບ ຫຼື ການປະຫານຊີວິດໂດຍລ່າເມັງໃຈ, “ການຄາດຕະກຳ ຜູ້ຍິງ”, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ A/78/254, ວັນທີ 28 ກໍລະກົດ 2023, ວັກ 14.

⁷⁴ ຂໍ້ຄວາມຕົ້ນສະບັບ, ວັກ 35.

ການລົງໂທດ

ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍອາຍາຂອງ ສປປ ລາວ, ອາຊະຍາກຳຄາດຕະກຳອາດຈະມີໂທດປະຫານຊີວິດ⁷⁵. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຄະນະກຳມະການສິດທິມະນຸດຂອງສະຫະປະຊາຊາດ ໄດ້ຕັດສິນວ່າ ບາງດ້ານຂອງກົດໝາຍລາວກ່ຽວກັບໂທດປະຫານຊີວິດບໍ່ສອດຄ່ອງກັບພັນທະພາຍໃຕ້ ICCPR ແລະໄດ້ແນະນຳໃຫ້ ສປປ ລາວ ພິຈາລະນາຢ່າງຈິງຈັງກ່ຽວກັບການຍົກເລີກໂທດປະຫານຊີວິດສຳລັບທຸກໆການກະທຳຜິດ⁷⁶. ຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ) ຄັດຄ້ານການລົງໂທດປະຫານຊີວິດໂດຍບໍ່ມີຂໍ້ຍົກເວັ້ນ ແລະ ໃນທຸກກໍລະນີ ແລະ ຖືວ່າເປັນການລະເມີດສິດທິໃນການມີຊີວິດຢູ່ ແລະ ເປັນຮູບແບບຂອງການລົງໂທດທີ່ໂຫດຮ້າຍ, ໄຮ້ມະນຸດສະທຳ ແລະ ເປັນການດູກູກກຽດສັກສີ.

ໃນບາງກໍລະນີ, ໂທດປະຫານຊີວິດສາມາດຖືກພິຈາລະນາວ່າເປັນການຄາດຕະກຳແມ່ຍິງບິນຟື້ນຖານທາງເພດ(femicide) ແລະ ເປັນການຕັດສິດໃນການມີຊີວິດຢູ່ໂດຍພະລະການ, ໂດຍສະເພາະເມື່ອສາມາດບໍ່ໄດ້ນຳເອົາສາເຫດຫຼຸດ ຜ່ອນໂທດທີ່ມີຄວາມສຳຄັນ ມາພິຈາລະນາ ເປັນຕົ້ນແມ່ນ: ປະຫວັດການຖືກເຄາະຮ້າຍ ຈາກຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວທີ່ຍືດເອື້ອມາຍາວນານ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ສປປ ລາວ ບໍ່ທັນມີຂໍ້ກຳນົດ ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ຫຼຸດຜ່ອນໂທດບິນຟື້ນຖານທາງເພດໄວ້ໃນກົດໝາຍ ສຳລັບຄະດີທີ່ມີໂທດປະຫານຊີວິດ. ສົ່ງຜົນໃຫ້ກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບິນຟື້ນຖານທາງເພດ (SGBV), ເຊິ່ງອາດມີບົດບາດສຳຄັນໃນການກະທຳຜິດຖືກເບິ່ງຂ້າມ. ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ, ສາຍພົວພັນການສົມລົດ (The marital bond) ລະຫວ່າງ ຈຳເລີຍ ແລະ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ໃນຄະດີຄາດຕະກຳ "ເມຍ ຫຼື ຜົວ" ພັດຖົກປະກອບໃຫ້ເປັນສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເພີ່ມໂທດໜັກຂຶ້ນ ພາຍໃຕ້ມາດຕາ 188 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ເຊິ່ງອາດຈະນຳໄປສູ່ການລົງໂທດປະຫານຊີວິດ ແລະ ອາດມີຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ ແມ່ຍິງທີ່ກະທຳການຄາດຕະກຳ ເພື່ອຕອບໂຕ້ຕໍ່ການຖືກກະທຳຄວາມຮຸນແຮງຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງເປັນເວລາທີ່ຍາວນານ.

ໂດຍທົ່ວໄປ, ມາດຕາ 75-78 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ກຳນົດໃຫ້ສາມາດເພີ່ມ ຫຼື ຫຼຸດໂທດໄດ້ໂດຍພິຈາລະນາຈາກບັດໄຈຕ່າງໆເຊັ່ນ: ລັກສະນະ ແລະ ລະດັບອັນຕະລາຍຕໍ່ສັງຄົມທີ່ເກີດຈາກການກະທຳຄວາມຜິດ, ວິທີການກະທຳຜິດ, ຄວາມເຈດຕະນາຂອງຜູ້ກະທຳຜິດ ແລະ ສະຖານະການສ່ວນບຸກຂອງຜູ້ກະທຳຜິດ. ນອກຈາກນີ້, ມາດຕາ 190 ຍັງກຳນົດໃຫ້ສາມາດຫຼຸດຜ່ອນການລົງໂທດໄດ້ໃນກໍລະນີທີ່ມີການຄາດຕະກຳ. “ຍ້ອນຖືກແຕະຕ້ອງທາງດ້ານຈິດ ໃຈຢ່າງໜັກ ຈົນບໍ່ສາມາດຄຸມສະຕິໄວ້ໄດ້ ດ້ວຍການກະທຳອັນບໍ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍຂອງຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ” ໂດຍທີ່ຜູ້ກະທຳຜິດບໍ່ສາມາດຄວບຄຸມການກະທຳຂອງຕົນໄດ້.

ເຖິງວ່າບັນດາຂໍ້ກຳນົດເຫຼົ່ານີ້, ໂດຍຫຼັກການແລ້ວ, ອາດຈະສາມາດເປີດໂອກາດໃຫ້ບຸກຄົນ ທີ່ໄດ້ກໍ່ເຫດຄາດຕະກຳ ຕອບໂຕ້ຕໍ່ຄວາມຮຸນແຮງຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງຍາວນານ, ໄດ້ຮັບການຫຼຸດຜ່ອນໂທດກໍຕາມ, ແຕ່ການຂາດຂໍ້ກຳນົດທີ່ລະບຸໄວ້ຢ່າງຊັດເຈນ ໃຫ້ຕ້ອງພິຈາລະນາປະສົບການຊີວິດຕົວຈິງຂອງຜູ້ກະທຳຜິດ ໃນຖານະທີ່ເປັນ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນ

⁷⁵ ມາດຕາ 188 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ

⁷⁶ ຄະນະກຳມະການສິດທິມະນຸດແຫ່ງຊາດ, “ການສັງເກດການສະຫຼຸບກ່ຽວກັບບົດລາຍງານສະບັບທຳອິດຂອງສາທາລະນະລັດປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ”, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ CCPR/C/LAO/CO/1, ວັນທີ 23 ພະຈິກ 2018, ວັກ 17 ແລະ 18.

ແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV), ລວມທັງ ປະຫວັດການ ຖືກໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ ຫຼື ການຄວບຄຸມໂດຍການບີບບັງຄັບ ສົ່ງຜົນໃຫ້ໃນທາງ ປະຕິບັດມີການກຳນົດບົດບັນຍັດ ດ້າງກ່າວມາໃຊ້ຂ້ອນຂ້າງນ້ອຍ ດັ່ງທີ່ ທະນາຍຄວາມລາວ ເຊິ່ງ ICJ ໄດ້ສຳພາດໄດ້ຕັ້ງຂໍ້ສົງໄສໄວ້.

ຄຳແນະນຳ:

- ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນຍົກເລີກໂທດປະຫານຊີວິດໃນທຸກໆກໍລະນີ, ລວມທັງການຄາດຕະກຳ ແລະ ໃນລະຫວ່າງທີ່ ຍັງບໍ່ທັນສາມາດດຳເນີນການໄດ້, ລັດຖະບານຄວນປະກາດ ແລະ ກຳນົດ ໃຫ້ມີການໂຈະການໃຊ້ໂທດປະຫານຊີວິດໃນທາງປະຕິບັດຕົວຈິງ.
- ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນທົບທວນ ແລະ ປັບປຸງກົດໝາຍພາຍໃນປະເທດເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາ ການຄາດຕະກຳແມ່ຍິງບົນພື້ນຖານທາງເພດຢ່າງມີປະສິດທິພາບ, ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງ ແມ່ນການພິຈາລະນາການ ອອກກົດໝາຍສະເພາະກ່ຽວກັບການຄາດຕະກຳແມ່ຍິງບົນ ພື້ນຖານທາງເພດ (Femicide) ແລະ ຮັບປະກັນວ່າການລົງໂທດໃນກໍລະນີດັ່ງກ່າວບໍ່ຮຸນແຮງ ກວ່າການຄາດຕະກຳປະເພດອື່ນໆ, ເວັ້ນເສຍແຕ່ ຈະມີພຶດຕິກຳທີ່ເປັນສາເຫດໃຫ້ເພີ່ມໂທດ ໜັກຂຶ້ນ ຢ່າງສົມເຫດສົມຜົນ.
- ສະພາແຫ່ງຊາດ ຄວນພິຈາລະນາຂໍ້ກຳນົດ ຂໍ້ແກ້ຕົວ ແລະ ສາເຫດຂອງການຫລຸດຜ່ອນ ໂທດ ທີ່ມີລັກສະນະສະເພາະບົນພື້ນຖານທາງເພດ ໄວ້ໃນຂະບວນການພິຈາລະນາຄະດີ ທີ່ມີ ໂທດປະຫານຊີວິດ, ເຊິ່ງກວມເອົາຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານ ທາງເພດ (SGBV) ໃນທຸກຮູບແບບ.

໘. ການບໍ່ຈຳແນກ

ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໄດ້ເນັ້ນໜັກຊ້ຳແລ້ວຊ້ຳອີກວ່າ, ຍ້ອນວ່າແມ່ຍິງປະເຊີນກັບ ການຈຳແນກຫຼາຍຮູບແບບທີ່ທັບຊ້ອນກັນ, ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນ ພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ກຸ່ມແມ່ຍິງທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ທັງໃນລັກສະນະ ແລະ ລະດັບຄວາມຮຸນແຮງ. ຄວາມເປັນຈິງນີ້ຈຳເປັນຕ້ອງມີການສ້າງມາດຕະການທາງກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍສະເພາະ⁷⁷. ດັ່ງນັ້ນ, ການແກ້ໄຂບັນຫາ SGBV ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການພິຈາລະນາ ຢ່າງລະອຽດກ່ຽວກັບຂອບກົດໝາຍຂອງ ສປປ ລາວ ກ່ຽວກັບຄວາມສະເໝີພາບທາງເພດ ແລະ ການບໍ່ຈຳແນກ.

ສປປ ລາວ ມີພັນທະພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສາກົນທີ່ຈະລວມເອົາຫຼັກການຄວາມສະເໝີ ລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ແລະ ການບໍ່ຈຳແນກໃນການນຳໃຊ້ສິດທິມະນຸດເຂົ້າໃນກົດໝາຍພາຍໃນ, ລວມທັງລັດຖະທຳມະນູນ ແລະ ກົດໝາຍທີ່ກ່ຽວ ຂ້ອງ. ຫຼັກການເຫຼົ່ານີ້ຕ້ອງມີຜົນບັງຄັບໃຊ້

⁷⁷ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW ເລກທີ 35, ວັກ 12.

ແລະ ມີສະຖານະພາບສູງສຸດເໝືອນກົດໝາຍອື່ນໆ⁷⁸. ລັດຍັງມີໜ້າທີ່ປົກປ້ອງແມ່ຍິງຈາກການຈຳແນກຮູບແບບທີ່ທັບຊ້ອນກັນ. ໃນສະພາບການນີ້, ການອອກກົດໝາຍທີ່ຫ້າມການຈຳແນກໂດຍອີງໃສ່ເຫດຜົນທີ່ແຕກຕ່າງກັນນອກເໝືອນຈາກເພດແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍສຳລັບການປົກປ້ອງສິດທິມະນຸດຂອງແມ່ຍິງທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ ຫຼື ແມ່ຍິງທີ່ຖືກກົດກັ້ນ⁷⁹. ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ໃນທາງປະຕິບັດ, ລັດຖະທຳມະນູນຂອງລາວ ແລະ ກົດໝາຍອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຍັງຂາດຫຼັກປະກັນທາງກົດໝາຍ ທີ່ພຽງພໍເພື່ອປົກປ້ອງການຈຳແນກ, ລວມທັງການແກ້ໄຂຮູບແບບການຈຳແນກນອກເໝືອນຈາກເພດ.

ລັດຖະທຳມະນູນ

ເຖິງແມ່ນວ່າມາດຕາ 08 ຂອງລັດຖະທຳມະນູນແຫ່ງ ສປປ ລາວ ຈະໄດ້ຫ້າມ “ການປະພຶດທີ່ເປັນການຈຳແນກລະຫວ່າງກຸ່ມຊົນເຜົ່າ” ກໍຕາມ, ແຕ່ການປົກປ້ອງດັ່ງກ່າວຍັງບໍ່ທັນໄດ້ຂະຫຍາຍໄປເຖິງການຈຳແນກຢ່າງຊັດເຈນໃນເຫດ ຜົນອື່ນໆ, ເຊິ່ງລວມທັງເລື່ອງເພດ.

ມາດຕາ 36 ຂອງລັດຖະທຳມະນູນໄດ້ກຳນົດຕື່ມອີກວ່າ “ພົນລະເມືອງລາວ ໂດຍບໍ່ຈຳແນກ ຍິງ-ຊາຍ, ຖານະທາງດ້ານສັງຄົມ, ລະດັບການສຶກສາ, ຄວາມເຊື່ອ ແລະ ຊົນເຜົ່າ ລ້ວນແຕ່ມີຄວາມສະເໝີພາບຕໍ່ໜ້າກົດໝາຍ.” ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຄວາມສະເໝີພາບຕໍ່ໜ້າກົດໝາຍພຽງຢ່າງດຽວບໍ່ໄດ້ເທົ່າກັບພັນທະຂອງການບໍ່ຈຳແນກ. ຂໍ້ກຳນົດນີ້ຈຳກັດຂອບເຂດຂອງການປົກປ້ອງສະເພາະສະຖານະພາບບາງຢ່າງເທົ່ານັ້ນ ແລະ ບໍ່ໄດ້ກວມເອົາຜູ້ຖານທີ່ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງພາຍໃຕ້ພັນທະສິດທິມະນຸດສາກົນຂອງລາວ, ເຊັ່ນ: ເຊື້ອຊາດ, ສີຜິວ, ເພດ, ຄວາມຄິດເຫັນທາງການເມືອງ ຫຼື ອື່ນໆ, ຊັບສິນ, ການເກີດ, ວົດສະນິຍົມທາງເພດ, ອັດຕະລັກທາງເພດ ແລະ ສະຖານະພາບອື່ນໆ⁸⁰. ສຸດທ້າຍ, ມາດຕາ 36 ຍັງຈຳກັດຂອບເຂດຂອງການປົກປ້ອງໄວ້ສະເພາະ “ພົນລະເມືອງ” ເທົ່ານັ້ນ, ໃນຂະນະທີ່ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ, ຫຼັກການຂອງຄວາມສະເໝີພາບຕໍ່ໜ້າກົດໝາຍ ແລະ ການບໍ່ຈຳແນກຕ້ອງກວມເອົາທຸກຄົນໂດຍບໍ່ຄຳນຶງເຖິງສັນຊາດ.

ມາດຕາ 38 ຂອງລັດຖະທຳມະນູນໄດ້ກຳນົດວ່າ “ພົນລະເມືອງລາວ ຍິງ ແລະ ຊາຍ ມີສິດເທົ່າທຽມກັນທາງດ້ານການເມືອງ, ເສດຖະກິດ, ວັດທະນະທຳ, ສັງຄົມ ແລະ ຄອບຄົວ.” ໃນຂະນະທີ່ຂໍ້ກຳນົດນີ້ຈະສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມພະຍາຍາມທີ່ຈະຮັບຮອງຫຼັກການຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງຊາຍ, ແຕ່ຍັງບໍ່ພຽງພໍທີ່ຈະຖືເປັນການຮັບປະກັນການບໍ່ຈຳແນກໄດ້ຢ່າງທົ່ວເຖິງ ແລະ ຍັງບໍ່ໄດ້ກວມລວມເອົາບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງເພດ, ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໄດ້ສະທ້ອນເຖິງຄວາມກັງວົນໃນບົດລາຍງານຂອງລາວປະຈຳປີ 2024, ໂດຍໄດ້ສະແດງ

⁷⁸ ມາດຕາ 2 ຂອງສົນທິສັນຍາ CEDAW; ມາດຕາ 2, 3 ແລະ 26 ຂອງສົນທິສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍສິດທິພົນລະເມືອງ ແລະ ສິດທິດ້ານການເມືອງ (ICCPR); ມາດຕາ 3 ຂອງສົນທິສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍສິດດ້ານເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນະທຳ (ICESCR); ແລະ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 28 ຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW, ວັກ 31.

⁷⁹ ມາດຕາ 2(1) ແລະ 26 ຂອງ ICCPR; ມາດຕາ 2(2) ຂອງ ICESCR; ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ ເລກທີ 28 ຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW, ວັກ 18 ແລະ 31; ຄະນະກຳມະການ CESC, “ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ ເລກທີ 20: ການບໍ່ຈຳແນກສິດທິທາງດ້ານເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນະທຳ,” ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ ເລກທີ E/C.12/GC/20, 2009, ວັກ 17; ແລະ ຄະນະກຳມະການ CERD, “ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ ເລກທີ 25: ມິຕິດ້ານເພດຂອງການຈຳແນກເຊື້ອຊາດ,” ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ ເລກທີ A/55/18, 2000, ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ V.

⁸⁰ ຄະນະກຳມະການສິດທິມະນຸດຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດ, “ຂໍ້ສັງເກດການຕໍ່ບົດລາຍງານສະບັບທຳອິດຂອງສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ,” ເອກະສານສະບັບເລກທີ CCPR/C/LAO/CO/1, ວັນທີ 23 ພະຈິກ 2018, ວັກ 15.

ຄວາມວິຕົກກັງວົນ ຕໍ່ກັບ ການຂາດຂໍ້ບັນຍັດ ທີ່ລະບຸໄວ້ຢ່າງຈະແຈ້ງ ໃນລັດຖະທຳມະນູນ ກ່ຽວກັບ ການຫ້າມການຈຳແນກປະຕິບັດ ບົນພື້ນຖານທາງເພດ, ລວມທັງ ການຂາດກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານການຈຳແນກຢ່າງຮອບດ້ານ⁸¹.

ນອກຈາກນີ້, ລັກສະນະພື້ນຖານກ່ຽວກັບລົດສະນິຍົມທາງເພດ (Sexual Orientation), ອັດຕະລັກທາງເພດ(Gender Identity) ແລະ ການສະແດງອອກທາງເພດ (Gender Expression) ຫຼື SOGIE ແມ່ນຍັງບໍ່ທັນໄດ້ຮັບການຮັບຮອງຢ່າງຊັດເຈນພາຍໃນຂອບກົດໝາຍຂອງລາວ, ເຊິ່ງລວມທັງລັດຖະທຳມະນູນ, ສປປ ລາວ ຍັງບໍ່ທັນມີທັງກຸ່ມບຸກຄົນໂດຍລວມ ຫຼື ກົດໝາຍສະເພາະທີ່ມີຈຸດປະສົງເພື່ອປົກປ້ອງບຸກຄົນ LGBTQI+. ເຊິ່ງສົ່ງຜົນໃຫ້ ກຸ່ມຄົນດັ່ງກ່າວໂດຍທົ່ວໄປບໍ່ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງພາຍໃຕ້ກົດໝາຍທີ່ສຳຄັນ. ທີ່ໜ້າສັງເກດຄື, ແມ່ນຍັງບໍ່ມີລະບົບການຮັບຮອງອັດຕະລັກທາງເພດຕາມກົດໝາຍສຳລັບບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງເພດ.

ປະມວນກົດໝາຍອາຍາ

ເຖິງແມ່ນວ່າມາດຕາ 224 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ໄດ້ກຳນົດຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງອາຍາສຳລັບ "ການຈຳແນກເພດຍິງ⁸²", ໂດຍໃຫ້ຄຳນິຍາມຢ່າງກວ້າງຂວາງວ່າເປັນການກະທຳໃດໆທີ່ "ແບ່ງແຍກ, ກົດກັນ ຫຼື ຈຳກັດແມ່ຍິງໃນການເຄື່ອນໄຫວທາງດ້ານການເມືອງ, ເສດຖະກິດ, ວິທະຍາສາດ, ວັດທະນະທຳ, ສັງຄົມ ແລະ ຄອບຄົວ ໂດຍອີງໃສ່ເພດຂອງເຂົາເຈົ້າ," ແຕ່ບົດບັນຍັດນີ້ອາດຈະຂັດກັບກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ. ເຖິງແມ່ນວ່າການຈຳແນກທີ່ອີງໃສ່ເພດບາງຮູບແບບອາດຈະສົມຄວນໄດ້ຮັບການລົງໂທດທາງອາຍາ, ທາງແພ່ງ ຫຼື ທາງວິໄນ, ແຕ່ບໍ່ແມ່ນທຸກການກະທຳທັງໝົດພາຍໃຕ້ຄຳນິຍາມທີ່ກວ້າງຂວາງດັ່ງກ່າວຈະເໝາະສົມຕໍ່ການກຳນົດໂທດທາງອາຍາ, ໂດຍສະເພາະຖ້າໃນກໍລະນີທີ່ການກະທຳນັ້ນບໍ່ໄດ້ລະເມີດຕໍ່ຄວາມສົມບູນທາງດ້ານຮ່າງກາຍ, ທາງເພດ ຫຼື ຈິດໃຈຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ຫຼື ຜູ້ລອດຊີວິດ⁸³.

ນອກຈາກນີ້, ຜູ້ຊ່ຽວຊານດ້ານວິຊາການທີ່ ICJ ໄດ້ສຳພາດ ລາຍງານວ່າ ລະບົບຍຸຕິທຳໂດຍທົ່ວໄປມັກຕີຄວາມຫມາຍຂອງ "ການຈຳແນກ" ສະເພາະໃນສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບເພດທີ່ຖືກກຳນົດໄວ້ຕັ້ງແຕ່ກຳເນີດເທົ່ານັ້ນ. ການຕີຄວາມຫມາຍໃນລັກສະນະທີ່ແຄບດັ່ງກ່າວ ອາດຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ມີການຈຳແນກຕໍ່ບຸກຄົນ LGBTQI+ ຖືກເບິ່ງຂ້າມ, ເຖິງແມ່ນວ່າບຸກຄົນດັ່ງກ່າວອາດຈະປະເຊີນກັບການຈຳແນກຈາກລົດສະນິຍົມທາງເພດ, ເອກະລັກທາງເພດ, ຫຼື ການສະແດງອອກທາງເພດຂອງເຂົາເຈົ້າ.

ນອກຈາກນີ້, ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໄດ້ລະບຸໄວ້ໃນຂໍ້ສັງເກດການ ເຊິ່ງສະຫຼຸບຕໍ່ສປປ ລາວ ປີ 2024 ໄວ້ວ່າ, ເຖິງວ່າການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງຖືກກຳນົດວ່າເປັນຄະດີອາຍາພາຍໃຕ້ມາດຕາ 224 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ແຕ່ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຍັງບໍ່ທັນມີຄະດີໃດຖືກດຳເນີນ

⁸¹ ສະຫຼຸບການສັງເກດການຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW ກ່ຽວກັບສາທາລະນະລັດປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ, 2024, ວັກ 10 (ຂ)

⁸² ໃນທ້າຍກັບກັນ, ປະມວນກົດໝາຍອາຍາຍັງກຳນົດໃຫ້ມີການຈຳແນກຕໍ່ຜູ້ພິການ, ເດັກນ້ອຍ, ແລະ ຊົນເຜົ່າກຸ່ມນ້ອຍ ພາຍໃຕ້ມາດຕາ 225, 226, ແລະ 227 ຕາມລຳດັບ.

⁸³ ເບິ່ງຫຼັກການທີ 1 ແລະ 13 ຂອງ "ຫຼັກການ 8 ມີນາ".

ຄະດີ ແລະ ນຳຂຶ້ນສານເທື່ອ, ສ່ວນໜຶ່ງແມ່ນຍ້ອນ “ຄວາມນິຍົມທາງວັດທະນະທຳໃນການໄກ່
ເກ່ຍ.”⁸⁴

ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງຊາຍ

ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງຊາຍ, ທີ່ໄດ້ປະກາດໃຊ້ໃນປີ 2019, ໄດ້
ກຳນົດ “ຄວາມສະເໝີພາບ” ໃນມາດຕາ 2 ວ່າກວມເອົາຄວາມສະເໝີພາບໃນສິດ, ຜົນ
ປະໂຫຍດ, ໜ້າທີ່ ແລະ ໂອກາດຕ່າງໆ. ກົດໝາຍດັ່ງກ່າວໄດ້ກຳນົດກອບການການດຳເນີນງານ
ໂດຍລະບຸຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງອົງການລັດຖະບານຕ່າງໆ, ເຊັ່ນດຽວກັນກັບຜູ້ຊາຍແລະຜູ້ຍິງ
ໃນລະດັບຕ່າງໆ, ເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງຊາຍ. ນອກຈາກນີ້, ຍັງໄດ້ກຳນົດ
ແຜນປະຕິບັດງານໄລຍະ 5 ປີ ສຳລັບປີ 2021-2026, ໂດຍມອບໝາຍໃຫ້ຄະນະກຳມະການ ແລະ
ອົງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຈັດຕັ້ງປະຕິບັດມາດຕະການເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ
ຊາຍ. ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຫລາກຫລາຍທາງເພດ ບໍ່ໄດ້ຖືກຮັບຮອງ ຫຼື ລວມຢູ່ໃນ
ກອບກົດໝາຍດັ່ງກ່າວດັ່ງທີ່ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນໃນຊື່ຂອງກົດໝາຍ⁸⁵.

ຄຳແນະນຳ

- ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນຮັບຮອງບັນດາຂໍ້ກຳນົດສະເພາະໃນລັດຖະທຳມະນູນທີ່ຫ້າມການຈຳ
ແນກໃນທຸກເຫດຜົນທີ່ຖືກຫ້າມຢ່າງຈະແຈ້ງພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ, ລວມທັງ
ເຊື້ອຊາດ, ສີຜິວ, ຮູບແບບທາງເພດ, ເອກະລັກທາງເພດ ຫຼື ການສະແດງອອກ, ອາຍຸ, ເພດ,
ສາສະໜາ, ພາສາ, ຄວາມຄິດເຫັນທາງການເມືອງ ຫຼື ອື່ນໆ, ສະຖານະພາບຄວາມເປັນ
ພົນລະເມືອງ, ສັນຊາດ ຫຼື ສະຖານະພາບການເຄື່ອນຍ້າຍ, ຕົ້ນກຳເນີດ, ຊາດ, ສັງຄົມ ຫຼື
ຊົນເຜົ່າ, ເຊື້ອສາຍ, ສະຖານະພາບທາງດ້ານສຸຂະພາບ, ຄວາມຜິດການ, ຊັບສິນ, ສະຖານະພາບ
ທາງເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ, ຖິ່ນກຳເນີດ ຫຼື ສະຖານະພາບອື່ນໆ ແລະ ໃຫ້ຂະຫຍາຍຂອບ
ເຂດການປົກປ້ອງດັ່ງກ່າວໃຫ້ແກ່ບຸກຄົນໂດຍບໍ່ຄຳນຶງເຖິງສັນຊາດ.
- ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນການທົບທວນປະຈຳປີທົ່ວໄປ (UPR) ປີ 2025, ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນ
ອອກກົດໝາຍດ້ານການຈຳແນກທີ່ຄົບຖ້ວນເພື່ອໃຫ້ການປົກປ້ອງທີ່ມີປະສິດທິພາບທາງ
ດ້ານເນື້ອໃນ ແລະ ຂັ້ນຕອນຕໍ່ກັບການຈຳແນກທຸກຮູບແບບຂອງເຫດຜົນທີ່ຖືກຫ້າມພາຍ
ໃຕ້ກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ, ລວມທັງການຮັບຮອງລົດສະນິຍົມທາງເພດ, ເອກະລັກທາງ
ເພດ ແລະ ການສະແດງອອກທາງເພດເປັນລັກສະນະທີ່ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງ ແລະ ການຫ້າມ
ການຈຳແນກຍ້ອນເຫດຜົນດັ່ງກ່າວ⁸⁶.
- ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນປັບປຸງມາດຕາ 224 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ເພື່ອຮັບຮອງເພດ
ທັງໝົດ, ລວມທັງບຸກຄົນ LGBTQI+, ເປັນກຸ່ມທີ່ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງ ແລະ ໃຫ້ມີການຫ້າມ
ການຈຳແນກລົດສະນິຍົມທາງເພດ, ລວມທັງລັກສະນະທາງເພດ, ເອກະລັກທາງເພດ ແລະ
ການສະແດງອອກທາງເພດ ພ້ອມທັງກຳນົດການລົງໂທດທີ່ແທດເຫມາະກັບລະດັບຄວາມ
ຮຸນແຮງຂອງການກະທຳຜິດ.
- ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນຂະຫຍາຍຂອບເຂດຂອງກົດໝາຍວ່າດ້ວຍຄວາມສະເໝີພາບ
ລະຫວ່າງຍິງຊາຍໃຫ້ກວມເອົາບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຫລາກຫລາຍທາງເພດ ແລະ ຮັບປະກັນວ່າກົດ
ໝາຍດັ່ງກ່າວໄດ້ຮັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຢ່າງມີປະສິດທິ ພາບ.

⁸⁴ ການສັງເກດການສະຫຼຸບຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW ກ່ຽວກັບສາທາລະນະລັດປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ 2024, ວັກ 10(c).

⁸⁵ ການສັງເກດການສະຫຼຸບຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW ກ່ຽວກັບສາທາລະນະລັດປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ 2024, ວັກ 10–11.

⁸⁶ ກຸ່ມເຮັດວຽກກ່ຽວກັບ UPR, “ບົດລາຍງານຂອງກຸ່ມເຮັດວຽກກ່ຽວກັບການທົບທວນຄືນເປັນໄລຍະທົ່ວໄປ,” ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ
ເລກທີ A/HRC/60/7, ວັນທີ 11 ມິຖຸນາ 2025, ວັກ 121.61.

3. ອຸປະສັກທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ປະເຊີນຢູ່ເນື່ອງຈາກກົດໝາຍ ທີ່ມີການຈຳແນກ ແລະ ລະບົບຍຸຕິທຳຫຼາຍຝ່າຍ

ນອກເໜືອຈາກຊ່ອງຫວ່າງທາງກົດໝາຍ ແລະ ການບັງຄັບໃຊ້ທີ່ບໍ່ມີປະສິດທິພາບ, ກົດໝາຍບາງສະບັບຍັງສ້າງອຸປະສັກທີ່ສຳຄັນໃຫ້ແກ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ໃນການຊອກຫາຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ການແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ມີປະສິດທິພາບຕໍ່ກັບຄວາມເສຍຫາຍຂອງເຂົາເຈົ້າ. ກົດໝາຍດັ່ງກ່າວລວມມີທັງຂໍ້ກຳນົດກ່ຽວກັບການຈຳແນກ ທີ່ອ່ານວຍ ຫຼື ຍອມຮັບຮູບແບບ SGBV ບາງຮູບແບບ, ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດລັງເລ ຫຼື ບໍ່ກ້າທີ່ຈະລາຍງານຄວາມຮຸນແຮງດັ່ງກ່າວ. ນອກຈາກນີ້, ຍັງມີອຸປະສັກຕົວຈິງທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກການເຮັດວຽກຂອງກົນໄກລຸ່ມຊັ້ນ ຫຼື ກົນໄກການແກ້ໄຂທີ່ບໍ່ເປັນທາງການ, ເຊັ່ນດຽວກັນກັບລະບົບຍຸຕິທຳຕາມປະເພນີ, ເຊິ່ງໃນບາງກໍລະນີນຳໄປສູ່ການບໍ່ໄດ້ຮັບໂທດຕາມຕົວຈິງໃນກໍລະນີ SGBV⁸⁷.

3.1 ຂໍ້ກຳນົດກ່ຽວກັບການຈຳແນກໃນປະມວນກົດໝາຍອາຍາ

ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ, ໂດຍສະເພາະພາຍໃຕ້ສັນທິສັນຍາ CEDAW, ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ລັດພາຄີຍົກເລີກຂໍ້ກຳນົດທາງກົດໝາຍໃດໆທີ່ຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ ຫຼື ທີ່ "ຮັບຮອງ, ສົ່ງເສີມ, ອຳນວຍຄວາມສະດວກ, ເຮັດໃຫ້ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ, ຫຼື ຍອມຮັບ" ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ(SGBV). ໃນທຸກຮູບແບບລວມທັງກົດໝາຍທີ່ຂັດຂວາງ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດບໍ່ກ້າລາຍງານຄວາມຮຸນແຮງດັ່ງກ່າວ⁸⁸, ດັ່ງທີ່ໄດ້ອະທິບາຍຕື່ມອີກໂດຍຄະນະກຳມະການ CEDAW ພັນທະເຫຼົ່ານີ້ຂະຫຍາຍໄປເຖິງບົດບັນຍັດທາງອາຍາທີ່ລົງໂທດການຫຼຸດຊຸກ, ການລົງໂທດ "ແມ່ຍິງການຂາຍປະເວນີ" ແລະ ການທຳມິດສາຈານ, ພ້ອມທັງກົດໝາຍອາຍາອື່ນໆທີ່ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ແມ່ຍິງຢ່າງບໍ່ສົມສ່ວນ⁸⁹.

ຕໍ່ກັບປະເດັນນີ້, ປະມວນກົດໝາຍອາຍາຂອງລາວມີຫຼາຍບົດບັນຍັດທີ່ຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ, ເຊິ່ງຂັດກັບສັນທິ ສັນຍາ CEDAW, ລວມທັງບົດບັນຍັດທີ່ຄະນະກຳມະການ CEDAW ລະບຸໄວ້ກ່ອນໜ້ານີ້. ບົດບັນຍັດເຫຼົ່ານີ້ລວມມີການເຮັດໃຫ້ການຫຼຸດຊຸກເປັນການກະທຳຜິດທາງອາຍາ, ການລົງໂທດຜູ້ເຄາະຮ້າຍຈາກ ການຮ່ວມປະເວນີກັບຍາດໃກ້ຊິດ, ການຂາຍປະເວນີ, ການທຳມິດສາຈານ ແລະ ການທຳຊຳເລົາຂອງຜີຊຸ, ສຳມະເນນ, ແມ່ຂາວ ຫຼື ພ່ຂາວ. ໃນທາງປະຕິບັດ, ບົດບັນຍັດເຫຼົ່ານີ້ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ແມ່ຍິງເນື່ອງຈາກມາດຕະຖານທາງສັງຄົມທີ່ມີລະດັບເພດ ແລະ ຄວາມບໍ່ສົມດຸນຂອງອຳນາດ. ນອກຈາກນີ້ຍັງເປັນອຸປະສັກທີ່ສຳຄັນຕໍ່ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳໂດຍການປຸກຝັງຄວາມຢ້ານກົວຕໍ່ການຖືກຈັບກຸມ ຫຼື ການຖືກດຳເນີນ

⁸⁷ ຄຳເຫັນທົ່ວໄປ ເລກທີ 2 ຂອງຄະນະກຳມະການ CAT, ວັກ 18 ແລະ 21

⁸⁸ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ ເລກທີ 35 ຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW, ວັກ 29(c)(iii)

⁸⁹ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ ເລກທີ 35 ຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW, ວັກ 29(c)(i)

ຄະດີ ໃນບັນດາຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ, ເຊິ່ງນຳໄປສູ່ວາມກັງວົນ ບໍ່ກຳລາຍງານເຫດການ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຜູ້ກະທຳຄວາມຜິດ ບໍ່ໄດ້ຮັບໂທດອີກດ້ວຍ.

3.1.1 ການກຳນົດໃຫ້ການຫຼຸດລູກມີຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງອາຍາ

ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ, ລວມທັງຄຳວິນິໄສຂອງຄະນະກຳມະການສົນທິສັນຍາສະຫະປະຊາຊາດຕະຫລອດຮອດແນວທາງປະຕິບັດຂອງອົງການອະນາໄມໂລກກ່ຽວກັບການເບິ່ງແຍງການຫຼຸດລູກ⁹⁰, ໄດ້ກຳນົດໃຫ້ລັດທີ່ມີພັນທະ ຕ້ອງໄດ້ຍົກເລີກການຫຼຸດລູກເປັນອາຊະຍາກຳທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງອາຍາ ແລະ ຕ້ອງຮັບປະກັນການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຫຼຸດລູກເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງໜ້າທີ່ຂອງຕົນໃນການລົບລ້າງການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ປູກປ້ອງສິດທິໃນການມີສຸຂະພາບ, ໃນບັນດາສິດທິມະນຸດອື່ນໆ⁹¹. ການປະຕິເສດບໍ່ໃຫ້ແມ່ຍິງເຂົ້າເຖິງການຫຼຸດລູກທີ່ປອດໄພ ແລະ ຖືກກົດໝາຍ, ບໍ່ວ່າຈະກຳນົດໃຫ້ການຫຼຸດລູກເປັນອາຊະຍາກຳທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງອາຍາ, ການປະຕິເສດ ຫຼື ການບໍລິການທີ່ຊັກຊ້າໃນຫຼຸດລູກອອກທີ່ປອດໄພ, ຫຼື ການບັງຄັບໃຫ້ຖືພາຕໍ່ໄປ, ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວຖືວ່າເປັນການລະເມີດສິດທິໃນການບໍ່ຈຳແນກ, ສິດໃນການມີເສລີພາບທາງເພດ ແລະ ການຈະເລີນພັນ, ກຽດສັກສີຂອງມະນຸດ, ສຸຂະພາບ⁹² ແລະ ຄວາມເປັນສ່ວນຕົວ⁹³. ການປະຕິເສດການເຂົ້າເຖິງດັ່ງກ່າວຍັງຖືວ່າເປັນຮູບແບບຂອງຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ໃນບາງກໍລະນີ, ຖືວ່າເປັນການປະຕິບັດທີ່ໂຫດຮ້າຍ, ບໍ່ມີມະນຸດສະທຳ, ຫຼື ເປັນການດູກູກກຽດສັກສີ⁹⁴. ດັ່ງນັ້ນ, ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍອາຍາທົ່ວໄປ ແລະ ກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ, "ຫຼັກການ 8 ມີນາ" (8 March Principles) ຈຶ່ງກຳນົດວ່າການຫຼຸດລູກບໍ່ຄວນຖືກກຳນົດໃຫ້ຢູ່ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍອາຍາ ແຕ່ຄວນຖືກເອົາອອກຈາກຂອບເຂດຂອງກົດໝາຍອາຍາ⁹⁵.

ເຖິງວ່າຈະມີພັນທະເຫຼົ່ານີ້, ແຕ່ມາດຕາ 201 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາຍັງກຳນົດວ່າ "ການຫຼຸດລູກແມ່ນຜິດກົດໝາຍ" ເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາ, ບໍ່ວ່າຈະກະທຳຕໍ່ຕົນເອງ ຫຼື ຄົນອື່ນ, ລວມທັງຄວາມພະຍາຍາມໃນການກະທຳຜິດ, ຂໍ້ຕົກລົງຂອງລັດຖະມົນຕີທີ່ອອກໃນປີ 2021 ໄດ້ລະບຸເງື່ອນໄຂທີ່ອະນຸຍາດໃຫ້ຫຼຸດລູກ⁹⁶, ເຊັ່ນ: ເຫດຜົນທາງການແພດບາງຢ່າງ, ການຖືພາທີ່ເກີດ

⁹⁰ ອົງການອະນາໄມໂລກ (WHO), "ຄຳແນະນຳກ່ຽວກັບການດູແລການຫຼຸດລູກ," 2025. ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່:

<https://www.who.int/publications/i/item/B09573>

⁹¹ ຫ້ອງການຂອງຂ້າຫຼວງໃຫຍ່ເພື່ອສິດທິມະນຸດ (OHCHR), "ການຫຼຸດລູກ," 2020. ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່:

https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Women/WRGS/SexualHealth/INFO_Abortion_WEB.pdf

⁹² ຄະນະກຳມະການ CEDAW, ຄະດີ L.C. ທຽບກັບ ປະເທດເປຣູ, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດເລກທີ CEDAW/C/50/D/22/2009, ວັກ 8.15; ຄະນະກຳມະການ CESC, "ຄຳເຫັນທົ່ວໄປເລກທີ 22 ກ່ຽວກັບສິດທິໃນການມີສຸຂະພາບທາງເພດ ແລະ ການຈະເລີນພັນ," ເອກະສານເລກທີ E/C.12/GC/22, 2016, ວັກ 49.

⁹³ ຄະນະກຳມະການສິດທິມະນຸດສະຫະປະຊາຊາດ, Whelan ທຽບກັບໄອແລນ, ເອກະສານເລກທີ CCPR/C/119/D/2425/2014, ວັກ 7.8; Mellet ທຽບກັບໄອແລນ, ເອກະສານເລກທີ CCPR/C/116/D/2324/2013, ວັກ 7.7; K.L. ທຽບກັບເປຣູ, ເອກະສານເລກທີ CCPR/C/85/D/1153/2003, ວັກ 6.4; V.D.A. ທຽບກັບອາເຈນຕິນາ, ເອກະສານເລກທີ CCPR/C/101/D/1608/2007, ວັກ 9.3; ແລະ ຄຳເຫັນທົ່ວໄປຄັ້ງທີ 36 ຂອງຄະນະກຳມະການສິດທິມະນຸດກ່ຽວກັບມາດຕາ 6, ສິດໃນການມີຊີວິດ, ເອກະສານເລກທີ. CCPR/C/GC/36, ວັນທີ 3 ກັນຍາ 2019, ວັກ 8.

⁹⁴ Mellet v. Ireland, ວັກ 7.4–7.6; Whelan v. Ireland, ວັກ 7.6; K.L. v. Peru, ວັກ 6.3; V.D.A. v. Argentina, ວັກ 9.2.

⁹⁵ ຫຼັກການທີ 15 ຂອງ "ຫຼັກການ 8 ມີນາ". ເບິ່ງເພີ່ມເຕີມ ຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ), "ຫຼັກການ 8 ມີນາ ກ່ຽວກັບວິທີການທີ່ອົງໃສ່ສິດທິມະນຸດຕໍ່ກົດໝາຍອາຍາ ທີ່ກຳນົດການກະທຳຜິດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບເພດ, ສຸຂະພາບຈະເລີນພັນ, ການໃຊ້ຢາເສບຕິດ, HIV, ການບໍ່ມີທີ່ຢູ່ອາໄສ ແລະ ຄວາມທຸກຍາກ," ມີນາ 2023, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: https://www.icj.org/wp-content/uploads/2023/03/Principles-Report_English.pdf ('ຫຼັກການ 8 ມີນາ').

⁹⁶ Ministry of Health Lao PDR (MoH), "ຂໍ້ຕົກລົງວ່າດ້ວຍການຄຸ້ມຄອງ ການໃຫ້ຖືພາແທນ ແລະ ການໃຫ້ຫຼຸດລູກ (Health Minister Approvals on the

ຈາກການຂົ່ມຂືນ, ການບໍ່ປະສົບຜົນສໍາເລັດໃນການຄຸມກຳເນີດ, ການມີລູກຫຼາຍກວ່າສີ່ຄົນ, ຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ອາຍຸຍັງນ້ອຍ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ເຖິງແມ່ນວ່າຈະຕົກຢູ່ໃນກໍລະນີທີ່ກ່າວມານີ້, ການຫຼຸດລູກຍັງຕ້ອງໄດ້ຮັບອະນຸຍາດພາຍໃນເງື່ອນໄຂທີ່ອາຍຸຄົນບໍ່ເກີນ 28 ອາທິດເທົ່ານັ້ນ. ສິ່ງສໍາຄັນ, ເຖິງແມ່ນວ່າຈະໄດ້ຮັບອະນຸຍາດໃນບາງກໍລະນີ, ການຫຼຸດລູກຍັງຄົງຢູ່ພາຍໃຕ້ປະມວນກົດໝາຍອາຍາ ແລະ ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງບໍ່ສອດຄ່ອງ ກັບມາດຕະຖານ ສິດທິມະນຸດສາກົນ, ລວມທັງແນວທາງການປະຕິບັດຂອງອົງການອະນາໄມໂລກ. ອີງໄປກວ່ານັ້ນ, ການຫຼຸດລູກເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາອາດຈະເຮັດໃຫ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ SGBV ບໍ່ກຳລາຍງານຄວາມຮຸນແຮງຍ້ອນຄວາມຢ້ານກົວທີ່ຈະຖືກດໍາເນີນຄະດີຖ້າພວກເຂົາໄດ້ໃຊ້ການບໍລິການຫຼຸດລູກ ຫຼື ຖືກຮັບຮູ້ວ່າໄດ້ຫຼຸດລູກແບບຜິດກົດໝາຍ.

ອີງໄປກວ່ານັ້ນ, ເຖິງແມ່ນວ່າກົດໝາຍອະນຸຍາດໃຫ້ຫຼຸດລູກໄດ້ໃນຂອບເຂດທີ່ຈຳກັດ, ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຫຼຸດລູກທີ່ປອດໄພຍັງຄົງເປັນເລື່ອງຍາກ. ອີງຕາມທີ່ ICJ ໄດ້ສໍາພາດເຈົ້າໜ້າທີ່ສາທາລະນະສຸກໄດ້ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ບັນຫານີ້ເກີດມາຈາກການປະສົມປະສານຂອງປັດໄຈຕ່າງໆ, ລວມທັງຄວາມເຊື່ອທາງສາສະໜາທີ່ເຫັນວ່າການຫຼຸດລູກເປັນບາບ, ເຮັດໃຫ້ຜູ້ໃຫ້ບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບບາງຄົນປະຕິເສດທີ່ຈະໃຫ້ບໍລິການດັ່ງກ່າວ; ມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຫຼຸດລູກ; ການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນທີ່ຈຳກັດ ແລະ ການຂາດຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບສຸຂະພາບທາງເພດ ແລະ ການຈະເລີນພັນຂອງແມ່ຍິງ; ແລະ ການຂາດຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບສິດທາງກົດໝາຍໃນການເຂົ້າເຖິງການຫຼຸດລູກ, ໂດຍສະເພາະໃນເຂດຫ່າງໄກສອກຫຼີກ ຫຼື ເຂົ້າເຖິງຍາກ ແລະ ໃນບັນດາແມ່ຍິງທີ່ດ້ອຍໂອກາດ. ນອກຈາກນີ້, ຂັ້ນຕອນທາງລັດຖະການສໍາລັບການກະກຽມ ແລະ ອະນຸມັດເອກະສານໂດຍອົງການສາທາລະນະສຸກ, ເຊິ່ງໃນບາງກໍລະນີໃຊ້ເວລາຫຼາຍເກີນໄປ, ເຮັດໃຫ້ການຖືພາເກີນອາຍຸຖືພາຕາມກົດໝາຍ 28 ອາທິດ, ເຮັດໃຫ້ບໍ່ສາມາດຫຼຸດລູກໄດ້ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍພາຍໃນປະເທດທີ່ມີຢູ່.

ໃນສະພາບການນີ້, ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໄດ້ສະແດງຄວາມກັງວົນໃນຂໍ້ສັງເກດການສະຫຼຸບຕໍ່ ສປປ ລາວ ປີ 2024 ກ່ຽວກັບຂອບເຂດທີ່ຈຳກັດຂອງເຫດຜົນທີ່ອະນຸຍາດໃຫ້ຫຼຸດລູກ, ການຂາດການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຫຼຸດລູກທີ່ປອດໄພ ແລະ ການດໍາເນີນແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງທີ່ໄດ້ຮັບການຫຼຸດລູກ. ຄະນະກຳມະການໄດ້ແນະນຳໃຫ້ ສປປ ລາວຮັບຮອງເອົາການຫຼຸດລູກຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ ແລະ ຍົກເລີກການກະທຳຜິດທາງອາຍາໃນທຸກໆກໍລະນີ ລວມເຖິງການຮັບປະກັນວ່າແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງໄວລຸ້ນສາມາດເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຫຼຸດລູກທີ່ປອດໄພ ແລະ ການເບິ່ງແຍງຫຼັງການຫຼຸດລູກທີ່ພຽງພໍ⁹⁷.

Governance of Surrogacy and Abortion), 8 July 2021; and Laotian Times, 'Authorities Draft New Legislation on Surrogacy and Abortion in Laos,' 21 July 2021, available at: https://laotiantimes.com/2021/07/21/authorities-draft-new-legislation-on-surrogacy-and-abortion-in-laos/?fbclid=IwY2xjawQl_jNleHRuA2FlbQlXMQBicmlkETF2QzZVFVZGx4MktXbktQNTFpc3J0YwZhchHBfaWQQMjlYMDM5MTc4ODIwMDg5MgABHmbfVnuZRLktBEMo06TwfzSIYCoGoGazxPnDaVfa2kKrOUBuL4mSR6kxj7Z_aem_1fHF4RlmAL_bluvKKecO8Q

⁹⁷ ຂໍ້ສັງເກດສະຫຼຸບຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW ກ່ຽວກັບສາທາລະນະລັດປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ, 2024, ວັກ 42 ແລະ 43.

ຄໍາແນະນຳ:

- ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນຍົກເລີກ ຄວາມຜິດທາງອາຍາຂອງການຫຼຸດ, ລວມທັງການຍົກເລີກມາດຕາ 201 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ.
- ກະຊວງສາທາລະນະສຸກ ຄວນແກ້ໄຂອຸປະສັກທີ່ຍັງສືບຕໍ່ຈຳກັດ ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຫຼຸດ ທີ່ບອດໄພໃນ ສປປ ລາວ, ເຊິ່ງລວມທັງ ໂດຍການ:
 - ສົ່ງເສີມຄວາມຮັບຮູ້ຂອງສາທາລະນະກ່ຽວກັບສິດທິ, ແລະ ການບໍລິການຫຼຸດ, ລວມທັງຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບກົດໝາຍ, ຜູ້ໃຫ້ບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບທີ່ມີຢູ່, ການບໍລິການ ແລະ ສິດທິຂອງຄົນເຈັບ.
 - ສົ່ງເສີມຄວາມຮັບຮູ້ຂອງສາທາລະນະກ່ຽວກັບສິດທິ, ແລະ ການບໍລິການຫຼຸດ, ລວມທັງຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບກົດໝາຍ, ຜູ້ໃຫ້ບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບທີ່ມີຢູ່, ການບໍລິການ ແລະ ສິດທິຂອງຄົນເຈັບ.
 - ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຢ່າງຄົບຖ້ວນຕາມຄໍາແນະນຳການດູແລຮັກສາການຫຼຸດຂອງອົງການອະນາໄມໂລກ.

3.1.2 ການກຳນົດໃຫ້ການຂາຍປະເວນີ ມີຄວາມຜິດທາງອາຍາ

ໃນຊຸມປີມຸ່ງມານີ້, ເລຂາທິການໃຫຍ່ສະຫະປະຊາຊາດ, ຫ້ອງການຂ້າຫຼວງໃຫຍ່ເພື່ອສິດທິມະນຸດ, ພ້ອມທັງກົນໄກສິດທິມະນຸດ, ອົງການຈັດຕັ້ງ ແລະ ຜູ້ຊ່ຽວຊານທັງໃນລະດັບໂລກ ແລະ ພາກພື້ນ, ລວມທັງສານແຫ່ງຊາດ, ສະພານິຕິບັນຍັດ ແລະ ສະຖາບັນສິດທິມະນຸດແຫ່ງຊາດ, ໄດ້ສະແດງຄວາມກັງວົນກ່ຽວກັບຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ສິດທິມະນຸດຈາກປະມວນກົດໝາຍອາຍາທີ່ກຳນົດພຶດຕິກຳທາງເພດດ້ວຍຄວາມສະໝັກໃຈ, ລວມທັງການຂາຍປະເວນີເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາ. ໂດຍໄດ້ເນັ້ນໜັກເຖິງຜົນກະທົບທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ, ໂດຍກ່າວວ່າການເຮັດໃຫ້ການຂາຍປະເວນີມີຄວາມຜິດທາງອາຍານັ້ນເປັນການລະເມີດສິດທິມະນຸດຂອງຜູ້ຂາຍປະເວນີ, ເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາຕ້ອງຕົກຢູ່ໃນຄວາມຍ້ານກົວຕໍ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕ່າງໆ ແລະ ລູກຄ້າ, ເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາບໍ່ຢາກລາຍງານການກະທຳຜິດຍ້ອນຄວາມຍ້ານກົວຕໍ່ການຖືກດຳເນີນຄະດີ, ເພີ່ມຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການຖືກໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງ, ເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາຂາດການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການທີ່ຈຳເປັນເຊັ່ນ: ການເບິ່ງແຍງທາງການແພດ ແລະ ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ສົ່ງຜົນໃຫ້ຜູ້ກະທຳຜິດ ບໍ່ໄດ້ຮັບການລົງໂທດ⁹⁸. ຄະນະກຳມະການຂອງສະຫະປະຊາຊາດກ່ຽວກັບການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງຍັງໄດ້ອອກຮັບວ່າການເຮັດໃຫ້ການຂາຍປະເວນີມີຄວາມຜິດທາງອາຍານັ້ນ ເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງຕົກຢູ່ໃນສະຖານະການທີ່ບໍ່ຍຸຕິທຳ, ມີຄວາມສ່ຽງ ແລະ ມີການອັບອາຍ, ເຊິ່ງເປັນການທຳລາຍສິດທິມະນຸດຂອງພວກເຂົາ⁹⁹.

⁹⁸ ສະພາສິດທິມະນຸດ, “ບົດລາຍງານຂອງຜູ້ລາຍງານພິເສດກ່ຽວກັບສິດທິຂອງທຸກຄົນໃນການມີມາດຕະຖານສູງສຸດທີ່ເປັນໄປໄດ້ກ່ຽວກັບສຸຂະພາບທາງກາຍ ແລະ ຈິດໃຈ Anand Grover,” ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ ເລກທີ A/HRC/14/20, 27 ຕຸລາ 2010, ວັກ 42–43; ແລະ ກຸ່ມເຮັດວຽກກ່ຽວກັບການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ, “ສິດທິມະນຸດຂອງແມ່ຍິງໃນໂລກແຫ່ງການເຮັດວຽກທີ່ປ່ຽນແປງ,” ເອກະສານເລກທີ A/HRC/44/51, 2020, ວັກ 43; ແລະ ຜູ້ລາຍງານພິເສດກ່ຽວກັບສິດທິຂອງທຸກຄົນໃນການມີມາດຕະຖານສູງສຸດທີ່ເປັນໄປໄດ້ກ່ຽວກັບສຸຂະພາບທາງກາຍ ແລະ ຈິດໃຈ Tlaleng Mofokeng, “ຄວາມຮຸນແຮງ ແລະ ຜົນກະທົບຂອງມັນຕໍ່ສິດທິໃນການມີສຸຂະພາບ,” ເອກະສານເລກທີ A/HRC/50/28, 14 ຕຸລາ 2022, ວັກ 71.

⁹⁹ ກຸ່ມເຮັດວຽກກ່ຽວກັບການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ, “ສິດທິມະນຸດຂອງແມ່ຍິງໃນໂລກແຫ່ງການເຮັດວຽກທີ່ປ່ຽນແປງ,” ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ ເລກທີ A/HRC/44/51, 2020, ວັກ 42–43.

ຄວາມກັງວົນເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ນຳໄປສູ່ຄວາມເຂົ້າໃຈໃນລະດັບນານາຊາດທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນວ່າ ການຍົກເລີກການກະທຳຜິດທາງອາຍາຂອງການຂາຍປະເວນີໂດຍສະໝັກໃຈຂອງຜູ້ໃຫຍ່ນັ້ນຄື ການບໍ່ມີການບັງຄັບ, ການໃຊ້ກຳລັງ, ການໃຊ້ອຳນາດໃນທາງທີ່ຜິດ, ຫຼື ການສວຍໂອກາດ ແມ່ນສິ່ງຈຳເປັນເພື່ອຮັບປະກັນການປົກປ້ອງສິດທິມະນຸດພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສາກົນ. ຕົວຢ່າງ: ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໄດ້ຍອມຮັບວ່າການຂາຍປະເວນີເປັນການກະທຳຜິດທາງອາຍາເປັນຮູບແບບໜຶ່ງຂອງການຈຳແນກບົນພື້ນຖານທາງເພດ¹⁰⁰. ນອກຈາກນີ້, “ ຫຼັກການວັນທີ 8 ມີນາ” ຍັງຢືນຢັນວ່າການຂາຍປະເວນີໂດຍສະໝັກໃຈລະຫວ່າງຜູ້ໃຫຍ່ບໍ່ຄວນຖືກຖືວ່າເປັນການກະທຳຜິດທາງອາຍາ, ໂດຍມີເງື່ອນໄຂວ່າບໍ່ມີການບັງຄັບ, ການໃຊ້ກຳລັງ, ການໃຊ້ອຳນາດໃນທາງທີ່ຜິດ, ຫຼື ການສວຍໂອກາດ¹⁰¹.

ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ການຂາຍປະເວນີ ແລະ ກິດຈະກຳທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທາງເພດຍັງຄົງເປັນການກະທຳຜິດທາງອາຍາພາຍໃຕ້ກົດໝາຍຂອງລາວ, ໂດຍມາດຕາ 260 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາໄດ້ກຳນົດໃຫ້ບຸກຄົນໃດກໍຕາມທີ່ “ມີສ່ວນຮ່ວມ,” “ຊ່ວຍເຫຼືອ ຫຼື ອຳນວຍຄວາມສະດວກ,” ຫຼື “ຊີ້” ການບໍລິການທາງເພດເປັນການກະທຳຜິດທາງອາຍາ. ໃນທາງປະຕິບັດ, ການເຮັດໃຫ້ການຂາຍປະເວນີເປັນການກະທຳຜິດທາງອາຍາເຮັດໃຫ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ SGBV ບໍ່ກຳລາຍງານຄວາມຮຸນແຮງຍ້ອນຄວາມຢ້ານກົວຕໍ່ການຖືກດຳເນີນຄະດີ. ອີງຕາມຂໍ້ມູນຈາກກຸ່ມທີ່ສະໜັບສະໜູນສິດທິຂອງຜູ້ຂາຍປະເວນີໃຫ້ຮູ້ວ່າ ການເຮັດໃຫ້ພຶດຕິກຳດັ່ງກ່າວເປັນການກະທຳຜິດທາງອາຍານັ້ນ ຍັງເປັນໂອກາດໃຫ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ສໍາລາດບັງຫຼວງ ແລະ ລະເມີດສິດຂອງກຸ່ມຄົນເຫຼົ່ານີ້, ເຊັ່ນ: ການຂໍການບໍລິການໂດຍບໍ່ໄດ້ຄ່າຈ້າງ ແລະ ຍັງເຮັດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າບໍ່ກ້າທີ່ຈະລາຍງານການກະທຳຜິດ, ບໍ່ພຽງແຕ່ SGBV ເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ຍັງເຮັດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າ ບໍ່ກ້າທີ່ຈະລາຍງານການກະທຳຜິດອື່ນໆເຊັ່ນ: ການລັກຊັບ ຫຼື ການທຳຮ້າຍຮ່າງກາຍ.

ໃນປະເດັນນີ້, ຄະນະກຳມະການ CEDAW ຍັງໄດ້ສະແດງຄວາມກັງວົນໃນຂໍ້ສັງເກດການສະຫຼຸບຕໍ່ ສປປ ລາວປີ 2024 ກ່ຽວກັບການຊຸດຮີດ “ແມ່ຍິງທີ່ຂາຍປະເວນີ” ແລະ ກຳນົດໃຫ້ “ແມ່ຍິງທີ່ຂາຍປະເວນີ” ເປັນຄະດີອາຍາ. ຄະນະກຳມະການໄດ້ແນະນຳໃຫ້ ສປປ ລາວ ດຳເນີນ

¹⁰⁰ ຄະນະກຳມະການ CEDAW, “ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 19: ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ,” 1992, ວັກ 14–16; ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW ເລກທີ 35, ວັກ 29(c)(i); ເບິ່ງກຸ່ມເຮັດວຽກກ່ຽວກັບການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ, “ການລົບລ້າງການຈຳແນກຕໍ່ຜູ້ຄ້າຂາຍບໍລິການທາງເພດ ແລະ ການປົກປ້ອງສິດທິມະນຸດຂອງເຂົາເຈົ້າ,” ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດເລກທີ A/HRC/WG.11/39/1, ວັນທີ 7 ທັນວາ 2023, ວັກ 23. ເບິ່ງໄດ້ທີ່: <https://www.ohchr.org/en/documents/tools-and-resources/guidance-document-working-group-discrimination-against-women-and>

¹⁰¹ ຫຼັກການທີ 17 ຂອງ “ຫຼັກການ 8 ມີນາ” ລະບຸວ່າ “ການແລກປ່ຽນການບໍລິການທາງເພດລະຫວ່າງຜູ້ໃຫຍ່ທີ່ຍິນຍອມເພື່ອເງິນ, ສິນຄ້າ ຫຼື ການບໍລິການ, ລວມທັງການສືບສານ, ການໂຄສະນາ, ການສະເໜີ ຫຼື ການນຸ່ງໃຊ້ສະຖານທີ່ຮ່ວມກັນເພື່ອຈຸດປະສົງດັ່ງກ່າວ, ບໍ່ວ່າຈະຢູ່ໃນສາທາລະນະ ຫຼື ສ່ວນຕົວ, ບໍ່ຄວນຖືກກຳນົດວ່າເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາ, ຍົກເວັ້ນແຕ່ບໍ່ມີການບັງຄັບ, ການໃຊ້ກຳລັງ ຫຼື ການໃຊ້ອຳນາດໃນທາງທີ່ຜິດ.” ຫຼື, ກົດໝາຍອາຍາບໍ່ຄວນຖືວ່າບຸກຄົນທີ່ສາມຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດທາງດ້ານການເງິນ ຫຼື ຊັບສິນ, ທັງທາງກົງ ຫຼື ທາງອ້ອມ, ພາຍໃຕ້ເງື່ອນໄຂທີ່ຍຸດຕິທຳ, ໂດຍບໍ່ມີການບັງຄັບ, ການໃຊ້ກຳລັງ, ການໃຊ້ອຳນາດໃນທາງທີ່ຜິດ, ຫຼື ການສໍ້ໂກງ, ໃນການອຳນວຍຄວາມສະດວກ, ການຄຸ້ມຄອງ, ການສ້າງຕັ້ງ, ການຕິດຕໍ່, ການໂຄສະນາ, ການສະໜອງຂໍ້ມູນ, ຫຼື ການສະໜອງ ຫຼື ການເຊົ່າສະຖານທີ່ສຳລັບການແລກປ່ຽນການບໍລິການທາງເພດທີ່ຍິນຍອມລະຫວ່າງຜູ້ໃຫຍ່ເພື່ອເງິນ, ສິນຄ້າ, ຫຼື ການບໍລິການຕ່າງໆ.”

ການດັດແກ້ທາງກົດໝາຍທີ່ຈຳເປັນເພື່ອຍົກເລີກການ "ຂາຍປະເວນີ" ເປັນຄະດີທີ່ມີຄວາມ ຜິດທາງອາຍາ.¹⁰²

ຄຳແນະນຳ:

• ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນຍົກເລີກ ການຂາຍປະເວນີ ມາດຕາ 260 ຂອງປະມວນກົດໝາຍ ອາຍາ ທີ່ກຳນົດການບໍລິການທາງເພດລະຫວ່າງຜູ້ໃຫຍ່ທີ່ມີຄວາມສະໝັກໃຈວ່າເປັນການ ກະທຳຜິດ ບໍ່ໃຫ້ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງອາຍາສຳລັບບຸກຄົນທີ່ສາມທີ່ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ ທາງດ້ານການເງິນ ຫຼື ທາງອ້ອມທັງທາງກົງແລະ ທາງອ້ອມ ແລະ ມີບົດບາດໃນການອ່ານວຍ ຄວາມສະດວກ, ການຄຸ້ມຄອງ, ການສ້າງຕັ້ງ, ຫຼື ການໂຄສະນາການບໍລິການດັ່ງກ່າວພາຍໃຕ້ ເງື່ອນໄຂທີ່ຍຸດຕິທຳ.

3.1.3 ການກຳນົດໃຫ້ຜິດຕິກຳທາງເພດແບບສະໝັກໃຈໃນຮູບແບບອື່ນໆມີຄວາມຜິດ ທາງອາຍາ

ບົດບັນຍັດທາງກົດໝາຍອື່ນໆທີ່ຄະນະກຳມະການ CEDAW ຖືວ່າເປັນການຈຳແນກຕໍ່ ແມ່ຍິງ ແລະ ທີ່ຮັບຮອງ, ສົ່ງເສີມ, ອຳນວຍຄວາມສະດວກ, ເຮັດໃຫ້ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ, ຫຼື ຍອມຮັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV), ຫຼື ທີ່ ຂັດຂວາງ ຫຼື ກົດຂວາງແມ່ຍິງຈາກການລາຍງານ SGBV, ລວມມີກົດໝາຍທີ່ເຮັດໃຫ້ຜິດຕິກຳ ທາງເພດແບບສະໝັກໃຈເປັນອາຊະຍາກຳ, ເຊັ່ນ: ການທຳມິດສາຈານ ໃນນີ້ “ ຫຼັກການວັນທີ 08 ມີນາ” ຍັງເນັ້ນໜັກຕື່ມອີກວ່າ ຜິດຕິກຳທາງເພດແບບສະໝັກໃຈ, ໂດຍບໍ່ຄຳນຶງເຖິງ ສະຖານະພາບສົມລົດຂອງບຸກຄົນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ບໍ່ຄວນຖືກກຳນົດໃຫ້ເປັນອາຊະຍາກຳ¹⁰³.

ກ. ການທຳມິດສາຈານ

ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ມາດຕາ 247 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາກຳນົດວ່າ: “ບຸກຄົນທີ່ມີຜົວ ຫຼື ເມຍ ຫາກໄດ້ເສບສົມກັບຜູ້ອື່ນ” ແມ່ນຈະຖືກລົງໂທດ, ຄູ່ທຳມິດສະຈານກໍຈະຖືກລົງໂທດໃນ ສະຖານດຽວກັນ ແລະ ຄວາມພະຍາຍາມກໍການກະທຳຜິດກໍຈະຖືກລົງໂທດ. ບົດບັນຍັດນີ້ອາດ ຈະຖືກນຳໃຊ້ເພື່ອດຳເນີນຄະດີຕໍ່ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV¹⁰⁴ ແທນທີ່ຈະປົກປ້ອງ ຫຼື ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ພວກເຂົາກ້າທີ່ຈະກ້າວອອກມາ ແລະ ລາຍງານ (ຫຼື ແຈ້ງຄວາມ) ກ່ຽວກັບ ບັນຫາຄວາມຮຸນແຮງທີ່ພວກເຂົາໄດ້ປະເຊີນມາ.

¹⁰² ການສັງເກດສະຫຼຸບຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW ກ່ຽວກັບສາທາລະນະລັດປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ, 2024, ວັກ 30 ແລະ 31

¹⁰³ ເບິ່ງຫຼັກການທີ 16, ເຊິ່ງລະບຸວ່າ “ຜິດຕິກຳທາງເພດໂດຍສະໝັກໃຈ, ໂດຍບໍ່ຄຳນຶງເຖິງຮູບແບບຂອງກົດຈະກຳທາງເພດ, ເພດ/ເພດ, ຮູບ ແບບທາງເພດ, ອັດຕະລັກທາງເພດ ຫຼື ການສະແດງອອກທາງເພດຂອງບຸກຄົນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ຫຼື ສະຖານະພາບສົມລົດຂອງບຸກຄົນນັ້ນ, ຈະບໍ່ ຖືກຖືວ່າເປັນອາຊະຍາກຳພາຍໃຕ້ສະຖານະການໃດໆ. ດັ່ງນັ້ນ, ການພົວພັນທາງເພດໂດຍສະໝັກໃຈລະຫວ່າງບຸກຄົນເພດດຽວກັນ ຫຼື ບຸກຄົນ ເພດກົງກັນຂ້າມ, ຫຼື ການພົວພັນທາງເພດໂດຍສະໝັກໃຈກັບ ຫຼື ລະຫວ່າງບຸກຄົນຂ້າມເພດ, ບຸກຄົນທີ່ບໍ່ແມ່ນຄູ່ ແລະ ບຸກຄົນອື່ນໆທີ່ມີຮູບ ແບບທາງເພດທີ່ຫຼາກຫຼາຍ, ຫຼື ການພົວພັນນອກສົມລົດ, ບໍ່ວ່າຈະກ່ອນແຕ່ງດອງ ຫຼື ໃນລະຫວ່າງແຕ່ງດອງ, ອາດຈະບໍ່ຖືກຖືວ່າເປັນອາຊະຍາ ກຳ.”

¹⁰⁴ ເປັນທີ່ໜ້າສັງເກດວ່າ, ພາຍໃຕ້ມາດຕາ 21 ຂອງດຳລັດວ່າດ້ວຍການໄກ່ແກ່ຍຊັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ (ເລກທີ 626), ການທຳມິດສະຈານຖືກຈັດ ໃຫ້ເປັນປະເພດການກະທຳຜິດທາງອາຍາທີ່ອາດຈະຖືກໄກ່ແກ່ຍໄດ້ ຖ້າຜູ້ຮ້ອງທຸກບໍ່ຕ້ອງການດຳເນີນການທາງກົດໝາຍ ແຕ່ເລືອກທີ່ໄກ່ແກ່ຍ ຂັ້ນບ້ານແທນ.

ຂ. “ຄວາມສຳພັນທາງຍາດພີ່ນ້ອງທີ່ຕ້ອງຫ້າມ” ແລະ ການກຳນົດໃຫ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍຈາກ “ການຮ່ວມປະເວນີກັບຍາດໃກ້ຊິດ” ມີຄວາມຜິດທາງອາຍາ.

ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໄດ້ຮຽກຮ້ອງ ແລະ ຊຸກຍູ້ໃຫ້ລັດຕ່າງໆດຳເນີນທຸກໆມາດຕະການທີ່ຈຳເປັນ ເພື່ອລົບລ້າງຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດໃນຄອບຄົວຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ ລວມທັງໃຫ້ຍົກເລີກການກຳນົດຄວາມຜິດທາງອາຍາຕໍ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍຈາກ “ການຮ່ວມປະເວນີກັບຍາດໃກ້ຊິດ” (incest)¹⁰⁵, ຢ່າງໃດກໍຕາມ ແທນທີ່ຈະກຳນົດຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດໃນຄອບຄົວໃຫ້ເປັນການກະທຳຜິດທາງອາຍາຢ່າງຊັດເຈນ, ປະມວນກົດໝາຍອາຍາພັດໄດ້ກຳນົດໃຫ້ “ການຮ່ວມປະເວນີກັບຍາດໃກ້ຊິດ” (incest) ພາຍໃຕ້ມາດຕາ 255 ໂດຍໄດ້ນິຍາມວ່າແມ່ນ: “ການເສບສົມກັບ ພໍ່ ຫຼື ແມ່, ພໍ່ລ້ຽງ ຫຼື ແມ່ລ້ຽງ, ພໍ່ນ້າ ຫຼື ແມ່ນ້າ, ພໍ່ເຖົ້າ ຫຼື ແມ່ເຖົ້າ, ປູ່ ຫຼື ຍ່າ, ລູກຄົງ ຫຼື ລູກລ້ຽງ, ລູກນ້າ, ຫຼານສາຍຕັ້ງ ຫຼື ອ້າຍຄົງ, ເອື້ອຍຄົງ, ນ້ອງຄົງຂອງຕົນ.” ບົດບັນຍັດນີ້ໄດ້ກຳນົດໂທດຕໍ່ທັງສອງຝ່າຍ ທີ່ຢູ່ໃນຄວາມສຳພັນດັ່ງກ່າວ ໂດຍບໍ່ຄຳນຶງເຖິງຄວາມບໍ່ສົມດຸນດ້ານອຳນາດ, ໂດຍສະເພາະໃນກໍລະນີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບເດັກທີ່ອາດຈະເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍຈາກການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ¹⁰⁶. ນອກຈາກນີ້, ຂໍ້ກຳນົດນີ້ອາດຖືກນຳມາໃຊ້ເພື່ອ ດຳເນີນຄະດີກັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດພາຍໃນຄອບຄົວ ແລະ ເປັນອຸປະສັກຕໍ່ຕໍ່ການລາຍງານບັນຫາຄວາມຮຸນແຮງ.

ຄ. ການທຳຊຳເລົາຂອງພິຊ, ສຳມະເນນ, ແມ່ຂາວ ຫຼື ພໍ່ຂາວ

ອີກຂໍ້ກຳນົດໜຶ່ງທີ່ເປີດໂອກາດໃຫ້ມີການກະທຳທາງເພດໂດຍສະໝັກໃຈ ເຊິ່ງສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ແມ່ຍິງຢ່າງບໍ່ສົມສ່ວນ ແລະ ອາດຈະຖືກນຳໃຊ້ເພື່ອດຳເນີນຄະດີຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ຫຼື ໃນທາງປະຕິບັດແລ້ວ ເປັນການຂັດຂວາງການລາຍງານຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແມ່ນມາດຕາ 266 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ. ຂໍ້ກຳນົດນີ້ເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນໃດກໍຕາມ, ທັງຊາຍ ແລະ ຍິງ, ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຮ່ວມເພດໂດຍສະໝັກໃຈກັບການທຳຊຳເລົາຂອງພິຊ, ສຳມະເນນ, ແມ່ຂາວ ຫຼື ພໍ່ຂາວ, ລວມທັງຜູ້ທີ່ນັບຖືສາສະໜາດັ່ງກ່າວ ມີຄວາມຜິດທາງອາຍາ.

ຄຳແນະນຳ:

- ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນຍົກເລີກບັນດາຂໍ້ກຳນົດທີ່ເຮັດໃຫ້ການທຳມິດສາຈານ (ມາດຕາ 247 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ) ແລະ ການທຳຊຳເລົາຂອງພິຊ, ສຳມະເນນ, ແມ່ຂາວ ຫຼື ພໍ່ຂາວ (ມາດຕາ 266 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ) ເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາ. ການທຳມິດສາຈານ ຄວນຖືກປະຕິບັດຄືກັບເລື່ອງກົດໝາຍຄອບຄົວແພ່ງ ແລະ ບໍ່ຄວນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງອາຍາ. ແລະ

¹⁰⁵ ເບິ່ງຕົວຢ່າງທີ່ຜ່ານມາໃນການສັງເກດການສະຫຼຸບກ່ຽວກັບໝູ່ເກາະໄຊໂລມອນ: ຄະນະກຳມະການ CEDAW, “ການສັງເກດການສະຫຼຸບກ່ຽວກັບບົດລາຍງານຮອບທີສີ່ ແລະ ຮອບທີຫ້າກ່ຽວກັບໝູ່ເກາະໄຊໂລມອນ,” ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດເລກທີ CEDAW/C/SLB/CO/4-5, ວັນທີ 10 ກໍລະກົດ 2025, ວັກ 26.

¹⁰⁶ ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ມາດຕາ 150 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາໄດ້ກຳນົດວ່າການມີເພດສຳພັນກັບເດັກຍິງ ຫຼື ເດັກຊາຍທີ່ມີອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 18 ປີ ແມ່ນການກະທຳຜິດທາງອາຍາ.

• ກ່ຽວກັບ “ການຮ່ວມປະເພນີກັບຍາດໃກ້ຊິດ” ເຊິ່ງຖືກນິຍາມວ່າເປັນການກະທຳຜິດພາດໃຕ້ມາດຕາ 255 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ຂໍ້ກຳນົດນີ້ຄວນໄດ້ຮັບການດັດແກ້ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ: (i) ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກການລ່ວງລະເມີດທາງເພດໃນຄອບຄົວມີສິດທິຈະເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ການແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິພາບໂດຍບໍ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງອາຍາຕໍ່ການລ່ວງລະເມີດດັ່ງກ່າວ; ແລະ (ii) ການກະທຳທາງເພດໃນຄອບຄົວໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບຄວາມຍິນຍອມແມ່ນຖືກຖືວ່າເປັນອາຊະຍາກຳຢ່າງເໝາະສົມ.

3.2 ການອີງໃສ່ກົນໄກແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງເລືອກ

ອຸປະສັກອີກອັນໜຶ່ງຕໍ່ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ການແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິພາບໃນກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ແມ່ນການອີງໃສ່ລະບົບຍຸຕິທຳທີ່ບໍ່ເປັນທາງການ ຫຼື ແບບປະເພນີປະຕິບັດຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ. ຂະບວນການເຫຼົ່ານີ້ມັກຈະຖືກນຳສະເໜີເປັນກົນໄກການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງເລືອກ, ໂດຍເນັ້ນໜັກເຖິງ “ການປະນີປະນອມ” ແລະ “ການປອງດອງ”, ເຖິງຈະເປັນກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ SGBV ທີ່ຮ້າຍແຮງກໍຕາມ. ຊຶ່ງໃນບາງກໍລະນີທີ່ເກີດຂຶ້ນນັ້ນກົນໄກເຫຼົ່ານີ້ອາດຈະສາມາດແກ້ໄຂບັນຫາໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບຄືນຄວາມຍຸຕິທຳໃຫ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ. ເຖິງວ່າສະມັດຊາໃຫຍ່ສະຫະປະຊາຊາດຮັບຮູ້ວ່າກົນໄກດັ່ງກ່າວອາດຈະເປັນປະໂຫຍດໃນການຄຸ້ມຄອງຄວາມຍຸຕິທຳ, ແຕ່ກໍໄດ້ເນັ້ນໜັກວ່າການນຳໃຊ້ກົນໄກຂອງເຫຼົ່ານີ້ຕ້ອງ “ສອດຄ່ອງກັບກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ” ເທົ່ານັ້ນ.¹⁰⁷

ເຊັ່ນດຽວກັນກັບ ຫຼັກການທີ 07 ຂອງ “ຫຼັກການກ່ຽວກັບລະບົບຍຸຕິທຳຕາມຮີດຄອງປະເພນີຂອງຊົນເຜົ່າພື້ນ ເມືອງ ແລະ ປະເພນີປະຕິບັດອື່ນໆ, ສິດທິມະນຸດ ແລະ ຫລັກນິຕິທຳ”, ທີ່ພັດທະນາໂດຍຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ) ແລະ ຜູ້ຊ່ຽວຊານລະຫວ່າງປະເທດ, ຍິນຍັນວ່າລະບົບຍຸຕິທຳຕາມຮີດຄອງປະເພນີຂອງຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງ ແລະ ປະເພນີປະຕິບັດອື່ນໆ ຕ້ອງ “ດຳເນີນໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບສິດທິມະນຸດທີ່ໄດ້ຮັບການຍອມຮັບໃນລະດັບສາກົນ ແລະ ຫຼັກນິຕິທຳໃນຄວາມໝາຍທີ່ກວ້າງຂວາງທີ່ສຸດ”, ໂດຍສະເພາະໃນຂະບວນການທີ່ “ມີລັກສະນະເປັນ ຫຼື ສາມາດປຽບທຽບກັບການພິຈາລະນາຄະດີອາຍາ ແລະ ການລົງໂທດ ຫຼື ມີຜົນກະທົບຕໍ່ຜົນປະໂຫຍດພື້ນຖານຂອງຄູ່ກໍລະນີ”¹⁰⁸

ນອກຈາກນີ້, ໃນບາງກໍລະນີ, ຂະບວນການດັ່ງກ່າວຍັງຂັດກັບຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 33 ຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW, ເຊິ່ງລະບຸວ່າ: ໂດຍຫຼັກການແລ້ວ, ກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ບໍ່ຄວນແກ້ໄຂຜ່ານກົນໄກທີ່ບໍ່

¹⁰⁷ ກອງປະຊຸມໃຫຍ່ສະຫະປະຊາຊາດ, ‘ມະຕິທີ່ຮັບຮອງໂດຍກອງປະຊຸມໃຫຍ່ໃນວັນທີ 24 ກັນຍາ 2012’, ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດເລກທີ A/RES/67/1, ວັນທີ 30 ພະຈິກ 2012, ວັກ 15, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: <https://undocs.org/A/RES/67/1>

¹⁰⁸ ຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ), ‘ຫຼັກການກ່ຽວກັບຄວາມຍຸຕິທຳຂອງຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງ ແລະ ຄວາມຍຸຕິທຳຕາມປະເພນີ, ສິດທິມະນຸດ ແລະ ກົດລະບຽບຂອງກົດໝາຍ’, ເດືອນມິຖຸນາ 2022, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: https://www.icj.org/wp-content/uploads/2022/06/Principles-and-Commentary_Eng_March-2021.pdf

ເປັນທາງການ¹⁰⁹. ຖ້າກົນໄກດັ່ງກ່າວຈະຖືກນຳໃຊ້, ຄວນຖືກນຳໃຊ້ພຽງແຕ່ໃນກໍລະນີພິເສດເທົ່ານັ້ນ ແລະ ຕ້ອງໄດ້ຮັບການປະເມີນກ່ອນໂດຍທີມງານຜູ້ຊ່ວຍຊານສະເພາະດ້ານກ່ອນ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ໄດ້ໃຫ້ຄວາມຍິນຍອມຢ່າງແທ້ຈິງ ແລະ ໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນຄົບຖ້ວນ ແລະ ບໍ່ມີຄວາມສ່ຽງຕໍ່ບຸກຄົນທີ່ສາມ ຫຼື ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວຂອງເຂົາເຈົ້າ. ຖ້າກົນໄກດັ່ງກ່າວໄດ້ຮັບອະນຸຍາດໃຫ້ນຳໃຊ້, ຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການດຳເນີນໂດຍຜູ້ຊ່ວຍຊານທີ່ໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມໃນການຕອບສະໜອງຕໍ່ SGBV ແລະ ຕ້ອງປະກອບມີມາດຕະການປ້ອງກັນທີ່ເໝາະສົມເພື່ອປ້ອງກັນການຕົກເປັນຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍຊ້ຳສອງ¹¹⁰.

ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ພາຍໃຕ້ຂອບກົດໝາຍຂອງ ສປປ ລາວ, ຂະບວນການຍຸຕິທຳທີ່ບໍ່ເປັນທາງການ ຫຼື ລະບົບຍຸຕິທຳຕາມຮີດຄອງປະເພນີ ຍັງຖືກນຳໃຊ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ແລະ ມີລັກສະນະຂາດມາດຕະການປ້ອງກັນທີ່ພຽງພໍ, ເຊິ່ງສົ່ງຜົນໃຫ້ການປະຕິບັດທີ່ບໍ່ສອດຄ່ອງກັບກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ.

3.2.1 ກໍລະນີທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ຂະບວນການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງເລືອກອື່ນໄດ້

ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ສະກັດກັ້ນຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ (LPCVWC) ໄດ້ກຳນົດສາມທາງເລືອກໃນການແກ້ໄຂກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ ແທນການດຳເນີນຄະດີຂອງສານຄື: “ການສຶກສາອົບຮົມ”, “ການປະນີປະນອມ” ແລະ “ການໄກ່ເກ່ຍ” (“re-education”, “compromise”, and “mediation”).

ກ. “ການສຶກສາອົບຮົມ” ແລະ “ການປະນີປະນອມ”

ກົດໝາຍ LPCVWC ອະນຸຍາດໃຫ້ໃຊ້ມາດຕະການຕ່າງໆເຊັ່ນ “ການສຶກສາອົບຮົມ” ຫຼື “ການປະນີປະນອມ”, ເຊິ່ງອາດຈະດຳເນີນການໂດຍສະມາຊິກໃນຄອບຄົວ, ຍາດພີ່ນ້ອງໃກ້ຊິດ, ຜູ້ເຖົ້າຜູ້ແກ່ໃນໝູ່ບ້ານ, ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ, ຫຼື ໜ່ວຍງານໃຫ້ຄຳປຶກສາ ແລະ ບົກບ້ອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ¹¹¹, ໃນກໍລະນີທີ່ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ “ບໍ່ເປັນອັນຕະລາຍຮ້າຍແຮງ.”¹¹² ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ໃຫ້ຄຳຈຳກັດຄວາມຂອງຄຳວ່າ “ອັນຕະລາຍ” ຫຼື ສ້າງເງື່ອນໄຂສຳລັບການປະເມີນຄວາມຮຸນແຮງຂອງອັນຕະລາຍດັ່ງກ່າວ, ການກຳນົດຄຳສັບທີ່ມີຄວາມກຳກວມນີ້ ເຮັດໃຫ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ ແລະ ຜູ້ໄກ່ເກ່ຍ ມີອຳນາດໃນການໃຊ້ດຸນພິນິດຢ່າງກວ້າງຂວາງ, ສົ່ງຜົນໃຫ້ການຕັດສິນຕ່າງໆ ສ່ຽງຕໍ່ການຖືກຕີຄວາມໝາຍຕາມຄວາມຄິດເຫັນສ່ວນຕົວ ແລະ ອາດສະທ້ອນອັກຄະຕິ ຫຼື ທັດ ສະນະຄະຕິທີ່ເລືອກປະຕິບັດ, ໂດຍສະເພາະໃນບໍລິບົດສັງຄົມທີ່ຍັງຍຶດຖືລະບົບຊາຍເປັນໃຫຍ່ (Patriarchal social contexts)¹¹³

¹⁰⁹ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 33 ຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW, ວັກ 57(c).

¹¹⁰ ຕົ້ນສະບັບ, ວັກ 32(b).

¹¹¹ ມາດຕາ 49 ຂອງກົດໝາຍ LPCVWC.

¹¹² ມາດຕາ 47–48 ຂອງກົດໝາຍ LPCVWC.

¹¹³ ມາດຕາ 49 ຂອງກົດໝາຍ LPCVWC.

ຂ. “ການໄກ່ເກ່ຍ”

ກົດໝາຍ LPCVWC ຍັງອະນຸຍາດໃຫ້ນຳໃຊ້ “ການໄກ່ເກ່ຍ” (mediation), ເຊິ່ງອາດຈະດຳເນີນການໂດຍ ໜ່ວຍງານໃຫ້ຄຳປຶກສາ ແລະ ບົກບ້ອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ສືບສວນ - ສອບສວນ, ອົງການໄອຍະການ, ຫຼື ສານປະຊາຊົນ¹¹⁴, ໃນກໍລະນີທີ່ຄວາມຮຸນແຮງບໍ່ແມ່ນການກະທຳຜິດທາງອາຍາທີ່ຮ້າຍແຮງ ຖືກຈັດໃຫ້ເປັນ “ຄວາມຜິດສະຖານເບົາ (ໂທສານໂທດ)”, ຫຼື ມີໂທດສູງສຸດບໍ່ເກີນໜຶ່ງປີ, ກອບກົດໝາຍນີ້ ເຮັດໃຫ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ບົດບາດຍິງ-ຊາຍ (SGBV) ບາງຮູບແບບທີ່ມີຄວາມຮ້າຍແຮງ ຖືກນຳເຂົ້າສູ່ຂະບວນການ “ໄກ່ເກ່ຍ” ໄດ້ ລວມທັງການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາລະຫວ່າງຄູ່ສົມລົດ ຫລື ການບັງຄັບຮ່ວມເພດກັບເມຍ ພາຍໃຕ້ມາດຕາ 252 ຂອງປະມວນກົດໝາຍອາຍາ, ເຊິ່ງມີໂທດຈຳຄຸກດັ່ງແຕ່ ສາມເດືອນຫາໜຶ່ງປີ.

ໃນທາງປະຕິບັດ, ບັນທັດຖານທາງເພດທີ່ຍັງຖື ລະບົບຊາຍເປັນໃຫຍ່ (Patriarchal social contexts) ຍັງຜັງເລິກ, ການຖືກຕຳນິຕິຈາກສັງຄົມ ແລະ ອຸປະສັກທາງໂຄງສ້າງຕໍ່ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳຢ່າງເປັນທາງການ ເພີ່ມຄວາມສ່ຽງຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ ຄວາມບໍ່ຊັດເຈນທາງກົດໝາຍດັ່ງກ່າວຈະຖືກຕີຄວາມໃນທາງທີ່ຈຳກັດສິດທິຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ /ຜູ້ລອດຊີວິດ ເປີດຊ່ອງຫວ່າງໃຫ້ນຳໃຊ້ມາດຕະການ “ການສຶກສາອົບຮົມ,” “ການປະນີປະນອມ,” ແລະ “ການໄກ່ເກ່ຍ” ມານຳໃຊ້ ໄດ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງ, ເຖິງວ່າໃນບາງກໍລະນີ ຄວນນຳເຂົ້າສູ່ຂະບວນຍຸຕິທຳຢ່າງເປັນທາງການກໍຕາມ, ໂດຍສະເພາະກໍລະນີ SGBV ທີ່ຮ້າຍແຮງ.

ຄ. ໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ

ນອກຈາກນີ້, ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍ LPCVWC ຍັງໄດ້ລະບຸວ່າ ໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ ແມ່ນໜຶ່ງໃນອົງການທີ່ສາມາດເຮັດໜ້າທີ່ເປັນຜູ້ໄກ່ເກ່ຍໄດ້. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ນິຕິກຳນີ້ຍັງຕ້ອງໄດ້ຮັບການຕີຄວາມໝາຍຮ່ວມກັບມາດຕາ 21 ຂອງດຳລັດວ່າດ້ວຍການໄກ່ເກ່ຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ (ສະບັບເລກທີ 626)¹¹⁵, ເຊິ່ງກຳນົດປະເພດຂອງກໍລະນີທີ່ສາມາດນຳເຂົ້າສູ່ຂະບວນການ “ໄກ່ເກ່ຍ” ໄດ້. ທັງນີ້, ການກະທຳຜິດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ບໍ່ໄດ້ລວມຢູ່ໃນນິຕິກຳດັ່ງກ່າວນີ້. ດັ່ງນັ້ນ, ເຖິງແມ່ນວ່າກົດໝາຍວ່າດ້ວຍ LPCVWC ເບິ່ງຄືວ່າຈະເປີດໃຫ້ໃຊ້ຄຳວ່າ “ການໄກ່ເກ່ຍ”, ແຕ່ໂດຍຫຼັກການແລ້ວ, ໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ ບໍ່ຄວນດຳເນີນການໄກ່ເກ່ຍໃນກໍລະນີ SGBV.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຈາກການສຳພາດຂອງ ຄະນະກຳມະການນິຕິບຸກຄົນສາກົນ (ICJ) ກັບ ທະນາຍຄວາມ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ ທີ່ເຮັດວຽກຊ່ວຍເຫລືອ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ພົບວ່າ ໃນພາກປະຕິບັດຂອງ ໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ ຍັງຂາດຄວາມຮັບຮູ້ ແລະ ຍັງ

¹¹⁴ ມາດຕາ 52 ຂອງກົດໝາຍ LPCVWC

¹¹⁵ ເບິ່ງໄດ້ທີ່ : <https://laooofficialgazette.gov.la/kcfinder/upload/files/Decree%20english.pdf>

ມີຄວາມສັບສົນ ກ່ຽວກັບ ປະເພດກໍລະນີ/ຄະດີ ທີ່ສາມາດເຂົ້າສູ່ກົນໄກການແກ້ໄຂຂັດແຍ່ງ ທາງເລືອກ ແລະ ກໍລະນີ/ຄະດີ ທີ່ຕ້ອງເຂົ້າສູ່ຂະບວນຍຸຕິທຳຢ່າງເປັນທາງການ. ມີລາຍງານຫຼາຍ ສະບັບ ກ່ຽວກັບ ກໍລະນີ/ຄະດີ ເຊິ່ງກົດໝາຍກຳນົດໄວ້ຊັດເຈນວ່າ ບໍ່ສາມາດໄກ່ເກ່ຍໄດ້ ເປັນຕົ້ນ ການກະທຳຜິດທີ່ຮ້າຍແຮງ ເຊັ່ນ: ການຂົ່ມຂືນທຳຊຳເລົາ ແຕ່ບາງຄະດີຍັງຖືກນຳມາໄກ່ເກ່ຍ ແທນທີ່ຈະດຳເນີນຄະດີຕາມຂະບວນການທາງຕຸລາການ¹¹⁶.

ນອກຈາກນີ້, ຜູ້ຕາງໜ້າຈາກອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມຈຳນວນໜຶ່ງ ທີ່ໄດ້ໃຫ້ສຳພາດ ຕໍ່ຄະນະກຳມະການກົດໝາຍສາກົນ (ICJ) ໄດ້ລະບຸວ່າ ແນວຄວາມຄິດເລື່ອງ “ບ້ານປອດຄະດີ” ຫຼື “ບ້ານຕົວຢ່າງ” (the “case-free” or “model village”) ຄືອຸປະສັກໃນການລາຍງານເຫດການ SGBV ແລະ ການດຳເນີນຄະດີຕາມຂະບວນການຍຸຕິທຳທາງການ. ເນື່ອງຈາກມີລາຍງານວ່າ ຄະດີ/ຂັດແຍ່ງຕ່າງໆ ແມ່ນໄດ້ຖືກແກ້ໄຂແບບບໍ່ເປັນທາງການຢ່າງງຽບ ຢູ່ພາຍໃນບ້ານ ໂດຍບໍ່ໄດ້ມີການບັນທຶກຢ່າງເປັນທາງການ ເພື່ອຮັກສາສະຖານະການເປັນ “ບ້ານປອດຄະດີ” ໄວ້. ເຊິ່ງມີສາເຫດຫຼັກມາຈາກ ການຢ້ານຖືກຕຳນິວ່າ ສ້າງຄວາມເສື່ອມເສຍໃຫ້ແກ່ບ້ານ, ສ້າງ ຄວາມອັບອາຍ, ຫຼື ເຮັດໃຫ້ຊື່ສຽງ ແລະ ພາບພົດຂອງບ້ານເສຍຫາຍ. ຂໍ້ຄົ້ນພົບນີ້ ແມ່ນ ສອດຄ່ອງກັບບົດຄົ້ນຄວ້າໃນປີ 2022 ທີ່ຈັດໂດຍ ສະມາຄົມພັດທະນາບົດບາດຍິງ-ຊາຍ (GDA) ເຊິ່ງພົບວ່າ 25% ຂອງຜູ້ຕອບແບບສອບຖາມທັງໝົດ 563 ຄົນ ໄດ້ລະບຸວ່າ ສະຖານະການເປັນ ‘ບ້ານປອດຄະດີ’ ຫຼື ‘ບ້ານຕົວຢ່າງ’ ນັ້ນ ເປັນບັດໄຈຫຼັກ ທີ່ກົດກັນບໍ່ໃຫ້ມີການລາຍງານເຫດການ SGBV¹¹⁷.

3.2.2 ການຂາດຫວັກປະກັນທີ່ພຽງພໍສຳລັບການນຳໃຊ້ກົນໄກການແກ້ໄຂຂັດແຍ່ງ ທາງເລືອກ

ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວມາຂ້າງເທິງ, ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ, ການນຳໃຊ້ກົນໄກການແກ້ໄຂຂັດແຍ່ງທາງເລືອກໃນກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວຖືວ່າ ບໍ່ເໝາະສົມ ແລະ ບໍ່ ພຽງພໍສຳລັບການບັນລຸຄວາມຍຸຕິທຳ. ນອກຈາກນີ້ຍັງຂັດກັບຂໍ້ກຳນົດຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW ໃນຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 33, ເຊິ່ງແນະນຳບໍ່ໃຫ້ໃຊ້ກົນໄກດັ່ງກ່າວໃນການແກ້ໄຂ ການກະທຳຜິດໃນລັກສະນະນີ້¹¹⁸.

¹¹⁶ ເບິ່ງເພີ່ມເຕີມ: ກຸ່ມທະນາຄານໂລກ, ‘ບົດລາຍງານການສ້າງແຜນທີ່ສະຖາບັນກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງໂດຍອີງໃສ່ເພດ (GBV)’, ເດືອນ ເມສາ 2020, ໜ້າ 13–14, 16–17, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/300891594091530233/pdf/Lao-PDR-Gender-Based-Violence-Institutional-Mapping-Report.pdf>.

¹¹⁷ ດີນາ ວິໂອນາ, ‘ການສຶກສາວິເຄາະອຸປະສັກໃນການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳສຳລັບຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ,’ ‘ໂດຍສະເພາະ ແມ່ຍິງຈາກກຸ່ມຊົນເຜົ່າໃນນະຄອນ ຫຼວງວຽງຈັນ ແລະ ແຂວງອຸດົມໄຊ,’ ສະມາຄົມພັດທະນາບົດບາດຍິງ-ຊາຍ (GDA), ເດືອນມິຖຸນາ 2022, ເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-03/Report - Examining Barriers to Justice for Survivors of Gender-Based Violence-FINAL_Eng.pdf.

¹¹⁸ ຄະນະກຳມະການ CEDAW, ‘ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ ເລກທີ 33 ກ່ຽວກັບການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳຂອງແມ່ຍິງ,’ ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ ເລກທີ CEDAW/C/GC/33, ວັນທີ 3 ສິງຫາ 2015, ວັກ 57(c). ນອກຈາກນັ້ນ, ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ CEDAW ເລກທີ 35 ບໍ່ໄດ້ສະໜັບສະໜູນການສົງຄົມ ກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງທີ່ອີງໃສ່ເພດໄປສູ່ຂະບວນການແກ້ໄຂຂັດແຍ່ງທາງເລືອກ. ເບິ່ງ: ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ ເລກທີ 35, ວັກ 32(b).

ອີງໄປກວ່ານັ້ນ, ການນຳໃຊ້ກົນໄກການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງເລືອກໃນກໍລະນີ SGBV ໃນ ສປປ ລາວ ບໍ່ສາ ມາດຕອບສະໜອງເງື່ອນໄຂຂັ້ນຕ່ຳທີ່ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໄດ້ກຳນົດໄວ້ ໃນຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 35¹¹⁹. ໂດຍສະເພາະ, ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ກຳນົດໃຫ້ມີການປະເມີນລ່ວງ ໜ້າໂດຍໜ່ວຍງານທີ່ມີຄວາມຊ່ຽວຊານສະເພາະດ້ານທີ່ເປັນເອກະລາດເພື່ອຮັບປະກັນວ່າຜູ້ ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດມີການຍືນຍອມເຫັນດີຢ່າງແທ້ຈິງ ແລະ ຄົບຖ້ວນ. ມັນຍັງບໍ່ສາມາດໃຫ້ ອຳນາດແກ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດໃນການຕັດສິນໃຈຢ່າງເປັນອິດສະຫຼະກ່ຽວກັບການເຂົ້າ ເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ.

ກ. ການຂາດການຍືນຍອມລ່ວງໜ້າ ແລະ ການປະເມີນໂດຍໜ່ວຍງານທີ່ມີຄວາມ ຊ່ຽວຊານສະເພາະດ້ານທີ່ເປັນເອກະລາດ

ຂໍ້ບົກຜ່ອງນີ້ແມ່ນເຫັນໄດ້ຢ່າງຊັດເຈນໃນກົດໝາຍ LPCVWC, ເຊິ່ງບໍ່ໄດ້ກຳນົດໃຫ້ ຕ້ອງໄດ້ຮັບການຍືນຍອມຈາກຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດກ່ອນ ໃນກໍລະນີທີ່ແກ້ໄຂໂດຍ "ການ ສຶກສາອົບຮົມ" ຫຼື "ການປະນີປະນອມ". ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ, ມາດຕາ 53 ຂອງ LPCVWC ກຳນົດວ່າ "ການໄກ່ເກ່ຍ" ຕ້ອງອີງໃສ່ການຍືນຍອມ. ໂດຍໃຫ້ຄວາມສຳຄັນກັບຄວາມບອດໄພ ຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດເປັນຫຼັກ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບຕ້ອງໄດ້ຮັບການຍອມຮັບໂດຍຜູ້ ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດດ້ວຍຄວາມສະໝັກໃຈ¹²⁰.

ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ເຖິງວ່າໃນກົດໝາຍຮຽກຮ້ອງໃຫ້ ມີການຍືນຍອມຢ່າງຊັດເຈນ, ແຕ່ກໍ ຍັງມີຄວາມກັງວົນກ່ຽວກັບຄຸນນະພາບ ແລະ ຄວາມຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍຂອງການປະເມີນ ຄວາມຍືນຍອມດັ່ງກ່າວ. ຂະບວນການໄກ່ເກ່ຍສ່ວນໃຫຍ່ຖືກດຳເນີນໂດຍບຸກຄົນທີ່ຍັງມີຄວາມ ກັບຄວາມຄິດແບບມີການຈຳແນກທີ່ຖືເອົາຜູ້ຊາຍເປັນໃຫຍ່ ແລະ ມີອະຄະຕິທາງເພດ, ຂາດ ການຝຶກອົບຮົມທີ່ພຽງພໍໃນການແກ້ໄຂກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງ ບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV), ເຊິ່ງສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຕໍ່ຄວາມ ເປັນໄປໄດ້ທີ່ຈະໄດ້ຮັບການຍືນຍອມຢ່າງແທ້ຈິງ ແລະ ໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນທີ່ຄົບຖ້ວນ. ອີງຕາມການ ສຳພາດວິຊາການຂອງອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ ໂດຍຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ), ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ, ໂດຍທົ່ວໄປແມ່ນປະກອບດ້ວຍຜູ້ຊາຍເປັນ ສ່ວນໃຫຍ່ ແລະ ມີບົດບາດສຳຄັນໃນຂະບວນການໄກ່ເກ່ຍ, ເຖິງວ່າອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ ບາງສ່ວນຈະຝຶກອົບຮົມກ່ຽວກັບ SGBV ໃຫ້ໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານແລ້ວກໍຕາມ ແຕ່ ກໍຍອມຮັບວ່າຍັງບໍ່ທັນເຂັ້ມແຂງເທົ່າທີ່ຄວນ, ແລະ ຍັງບໍ່ທົ່ວເຖິງ ເນື່ອງຈາກມີໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂໍ້ ຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານຫຼາຍກວ່າ 20,000 ແຫ່ງທົ່ວປະເທດ, ໃນນັ້ນຍັງມີການປ່ຽນແປງທຸກໆຫ້າປີ ແລະ ຍັງການຂາດການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ. ດັ່ງນັ້ນ,

¹¹⁹ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ CEDAW ເລກທີ 35, ວັກ 32(b).

¹²⁰ ອີງຕາມມາດຕາ 54 ຂອງກົດໝາຍ LPCVWC, ໃນການໄກ່ເກ່ຍກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍ, ອົງການໄກ່ເກ່ຍອາດຈະໃຊ້ ມາດຕະການຕໍ່ຜູ້ກະທຳຜິດລວມທັງ: ການຂໍໂທດຕໍ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ, ຄອບຄົວຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ແລະ ຜູ້ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບອື່ນໆ; ຕັກ ເຕືອນ ສຶກສາ ອົບຮົມ ຜູ້ກະທຳຜິດເພື່ອໃຫ້ເຂົາເຈົ້າຮູ້ເຖິງຜົນສະທ້ອນທາງລົບຂອງການກະທຳຂອງເຂົາເຈົ້າ ແລະ ຢຸດຕິຜິດຕິກຳດັ່ງກ່າວ; ການຄຸ້ມຄອງພຶດຕິ ກຳທີ່ຮຸນແຮງ, ເຊັ່ນ: ການຜີ້ນຜູ້ສຸຂະພາບຈິດ, ການປິ່ນປົວການຕິດເຫຼົ້າ ແລະ ຢາເສບຕິດ, ການໃຫ້ບໍລິການສາທາລະນະໃນໄລຍະເວລາທີ່ ກຳນົດ; ຫຼື "ມາດຕະການອື່ນໆຕາມຄວາມຈຳເປັນ."

ຂະບວນການໄກ່ເກ່ຍຈຶ່ງຍັງມີຄວາມຄິດແບບຈຳແນກທາງເພດທີ່ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ສິດຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ແລະ ນຳໄປສູ່ການຖືກເຄາະຮ້າຍຊ້ຳສອງ.

ຄວາມກັງວົນ ກ່ຽວກັບແບບແຜນທາງເພດທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ ແລະ ທັດສະນະຄະຕິແບບຜູ້ຊາຍເປັນໃຫຍ່ໃນບັນດາຜູ້ທີ່ຮັບຜິດຊອບໃນການໄກ່ເກ່ຍແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍ.

ຈາກຜົນການສຳຫຼວດຂອງອົງການ ແຄຣ໌ ສາກິນ (CARE International) ປະຈຳ ສປປ ລາວ ໃນປີ 2022 ເຊິ່ງມີຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຈາກ 4 ແຂວງ ລວມທັງໝົດ 864 ຄົນ ຊຶ່ງໃຫ້ເຫັນຢ່າງຊັດເຈນ ສິ່ງທີ່ໜ້າຕົກໃຈຄື 100% ຂອງຜູ້ຕອບແບບສອບຖາມທີ່ເປັນສະມາຊິກຂອງຄະນະກຳມະການສາທາລະນະສຸກຂອງບ້ານ ເຫັນດີກັບຄວາມເຊື່ອ ທີ່ວ່າແມ່ຍິງຄວນອົດທົນຕໍ່ຄວາມຮຸນແຮງເພື່ອຮັກສາຄອບຄົວ. ນອກ ຈາກນີ້, ຫຼາຍກວ່າໜຶ່ງສ່ວນສາມຂອງສະມາຊິກໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂໍຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ ເຫັນດີກັບແນວຄວາມຄິດນີ້ເຊັ່ນກັນ¹²¹ ແລະ 59% ເຫັນດີກັບຄວາມເຊື່ອ ທີ່ວ່າຜູ້ຊາຍຄວນເປັນຜູ້ຕັດສິນໃຈໃນຄົວເຮືອນ¹²². ອີງໄປກວ່ານັ້ນ, ຜູ້ຕອບແບບສອບຖາມທັງໝົດທີ່ເປັນສະມາຊິກຂອງຄະນະກຳມະການສາທາລະນະສຸກຂອງບ້ານ ແລະ 41% ຂອງສະມາຊິກຂອງໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂໍຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານເຫັນດີກັບຄວາມເຊື່ອ ທີ່ວ່າຖ້າແມ່ຍິງບໍ່ຂັດຂຶ້ນທາງຮ່າງກາຍ, ຈະບໍ່ຖືວ່າເປັນການຂົ່ມຂຶ້ນໄດ້¹²³.

ຂ. ການໃຫ້ຄວາມສຳຄັນກັບ “ສະຖານະພາບ, ຄວາມໝັ້ນຄົງ ແລະ ຄວາມສາມັກຄີຂອງຄອບຄົວ”

ອີງຕາມກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ, ບັດໄຈຕ່າງໆເຊັ່ນ: ຄວາມສາມັກຄີໃນຄອບຄົວ ຫຼື ການຢູ່ຮ່ວມກັນບໍ່ຄວນເປັນບັດໄຈຕັດສິນ ໃນການກຳນົດວ່າມີຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວເກີດຂຶ້ນ ຫຼື ບໍ່ ຫລື ໃນການຕັດສິນໃຈວ່າຈະດຳເນີນຄະດີ ຫຼື ບໍ່. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ LPCVWC ອະນຸຍາດໃຫ້ຜູ້ໄກ່ເກ່ຍຈັດລຳດັບຄວາມສຳຄັນຂອງບັດໄຈດ້ານຄອບຄົວຫຼາຍກວ່າຄວາມປອດໄພຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຜູ້ກະທຳຜິດ.

ມາດຕາ 48 ແລະ 49 ຂອງ LPCVWC ກຳນົດວ່າ “ການສຶກສາອົບຮົມ” ແລະ “ການປະນີປະນອມ” ອາດຈະດຳເນີນການໂດຍສະມາຊິກໃນຄອບຄົວໂດຍມີຈຸດປະສົງເພື່ອ “ແກ້ໄຂຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ” ແລະ “ຮັກສາສະຖາບັນຄອບຄົວໃຫ້ມີຄວາມໝັ້ນຄົງ ແລະ ຮັກສາຄວາມສາມັກຄີປອງດອງພາຍໃນຄອບຄົວ.” ໃນກໍລະນີທີ່ຄວາມພະຍາຍາມດັ່ງກ່າວບໍ່ປະສົບຜົນສຳເລັດ, ຍາດເພີ່ນ້ອງໃກ້ຊິດ ຫຼື ຜູ້ເຖົ້າແກ່ໃນບ້ານອາດຈະແຊກແຊງ “ເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມເຂົ້າໃຈ, ຄວາມຮັກ, ການຄືນດີກັນ ແລະ ເພື່ອຍຸຕິຄວາມຮຸນແຮງ.” ນອກຈາກນີ້, ມາດຕາ 50 ຍັງໄດ້ມອບໝາຍບົດບາດດັ່ງກ່າວນີ້ໃຫ້ແກ່ ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຫຼື ຜູ້ກະທຳຜິດເປັນສະມາຊິກ, ໂດຍມີຈຸດປະສົງເພື່ອ “ຮັກສາຄວາມສາມັກຄີ, ການຄືນດີກັນ, ການຮ່ວມມື ແລະ ການຍຸຕິຄວາມຮຸນແຮງ.” ໂດຍລວມແລ້ວ, ບັນດາຂໍ້ກຳນົດເຫຼົ່ານີ້ໃຫ້ຄວາມ

¹²¹ Sharon Smee, Athena Nguyen, ແລະ Pimpisa Sriprasert, ‘ການຮັບຮູ້ຂອງຜູ້ຊາຍກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ: ແຂວງຫຼວງນ້ຳທາ, ຜັງສາລີ, ອຸດົມໄຊ, ແລະ ສະຫວັນນະເຂດ, ສປປ ລາວ,’ ອົງການ ແຄຣ໌ ສາກິນ (CARE International) ປະຈຳ ສປປ ລາວ, ພະຈິກ 2022, ໜ້າ 34.

¹²² ບົດຄວາມກ່ອນໜ້ານີ້, ໜ້າ 41

¹²³ ບົດຄວາມກ່ອນໜ້ານີ້, ໜ້າ 42

ສໍາຄັນກັບຄວາມສາມັກຄີໃນຄອບຄົວ. ສິ່ງນີ້ສ້າງຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການລະເລີຍການບົກປ້ອງຜູ້
ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຜູ້ກະທຳຜິດ.

ການໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນກັບບັດໄຈດັ່ງກ່າວ ມີຜົນກະທົບທາງລົບຢ່າງຮ້າຍແຮງໃນສະພາບ
ການທາງສັງຄົມທີ່ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວໄດ້ຮັບການຍອມຮັບຢ່າງກວ້າງຂວາງ. ຜົນການ
ສໍາຫຼວດຂອງອົງການ ແຄຣ໌ ສາກິນ (CARE International) ປະຈຳ ສປປ ລາວ ໃນປີ 2022 ເບີ
ວ່າຫຼາຍກວ່າເຄິ່ງໜຶ່ງຂອງຜູ້ຕອບແບບສອບຖາມທີ່ເປັນຜູ້ຊາຍເຫັນດີກັບຄວາມເຊື່ອ ທີ່ວ່າ
“ຜົວມີສິດທີ່ຈະລົງໂທດເມຍຂອງເຂົາເຈົ້າເມື່ອເຂົາເຈົ້າເຮັດຜິດ.” ນອກຈາກນີ້, ເກືອບສອງ
ສ່ວນສາມຂອງຜູ້ຕອບແບບສອບຖາມເຫັນດີ ຫຼື ເຫັນດີທີ່ສຸດກັບຄວາມເຊື່ອທີ່ວ່າ “ແມ່ຍິງ
ຄວນອົດທົນຕໍ່ຄວາມຮຸນແຮງເພື່ອຮັກສາຄອບຄົວ.”¹²⁴ ອີງໄປກວ່ານັ້ນ, ຄວາມຮຸນແຮງຖືກ
ເບິ່ງວ່າເປັນເລື່ອງສ່ວນຕົວ, ໂດຍເກືອບເຄິ່ງໜຶ່ງຂອງຜູ້ຕອບແບບສອບຖາມທີ່ເປັນຜູ້ຍິງ ແລະ
ສ່ວນໃຫຍ່ຂອງຜູ້ຕອບແບບສອບຖາມທີ່ເປັນຜູ້ຊາຍແມ່ນເຫັນດີກັບທັດສະນະນີ້¹²⁵.

ກ່ຽວກັບປະເດັນນີ້ ໃນບົດສະຫຼຸບຂອງບົດລາຍງານໄລຍະເວລາ ສະບັບທີ 10 ຂອງ ສປປ
ລາວ, ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໄດ້ສະແດງຄວາມກັງວົນກ່ຽວກັບ “ອຸປະສັກທີ່ຍັງຄົງຄ້າງ,
ລວມທັງການດູກຸກທາງສັງຄົມ, ຄວາມຢ້ານກົວຕໍ່ການແກ້ໄຂຄຳ, ຄວາມຄິດແບບອະຄະຕິທາງ
ເພດທີ່ຍັງຜັງເລິກ ແລະ ຄວາມຮູ້ທາງດ້ານກົດໝາຍທີ່ຈຳກັດ, ເຊິ່ງທັງໝົດນີ້ເປັນອຸປະສັກທີ່
ຂັດຂວາງເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງບໍ່ກ້າລາຍງານການຖືກລະເມີດສິດທິຂອງເຂົາເຈົ້າ.”
ຄະນະກຳມະການດັ່ງກ່າວ ຍັງໄດ້ສັງເກດເຫັນຕື່ມອີກວ່າ ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳຂອງແມ່ຍິງ
ແມ່ນຖືກຈຳກັດຕື່ມອີກ ໂດຍ “ການນຳໃຊ້ຂະບວນການໄກ່ເກ່ຍຢ່າງກວ້າງຂວາງ” ແລະ
ແນະນຳໃຫ້ ສປປ ລາວ ດຳເນີນມາດຕະການເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ “ການໄກ່ເກ່ຍ” ບໍ່ໄດ້ຮັບຄວາມ
ສໍາຄັນຫຼາຍກວ່າຂະບວນການຍຸຕິທຳທີ່ເປັນທາງການ.¹²⁶

ຄໍາແນະນຳ

• ສະພາແຫ່ງຊາດ ແລະ ລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ ຄວນປັບປຸງກົດໝາຍ LPCVWC ແລະ
ດຳລັດວ່າດ້ວຍການໄກ່ເກ່ຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງຂັ້ນບ້ານ (ປີ 2021), ອອກຄໍາແນະນຳລະບຽບ ແລະ/ຫຼື
ແນວທາງຢ່າງເປັນທາງການ, ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າການນຳໃຊ້ກົນໄກການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ
ທາງເລືອກແມ່ນສອດຄ່ອງກັບສົນທິສັນຍາ CEDAW ແລະ ຄໍາແນະນຳທົ່ວໄປສະບັບທີ 33
ແລະ 35 ຂອງຄະນະກຳມະການ, ພ້ອມທັງມາດຕະຖານອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ກົດໝາຍຄວນໄດ້
ຮັບການປັບປຸງເພື່ອ:

o ຮັບປະກັນວ່າຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງ
ບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ຈະບໍ່ຖືກສົ່ງຕໍ່ໂດຍອັດຕະໂນມັດໄປຫາກົນໄກການແກ້ໄຂຂໍ້
ຂັດແຍ່ງທາງເລືອກ, ບໍ່ວ່າຈະເປັນ "ການສຶກສາອົບ" "ການປະນີປະນອມ" ຫຼື "ການໄກ່ເກ່ຍ"
ແລະ ຕ້ອງໄດ້ຮັບການແຈ້ງໃຫ້ຊາບຢ່າງຈະແຈ້ງກ່ຽວກັບສິດທິຂອງເຂົາເຈົ້າໃນການຊອກຫາ
ຄວາມຍຸຕິທຳຜ່ານຂະບວນການຍຸຕິທຳທີ່ເປັນທາງການ; ແລະ

¹²⁴ ເອກະສານສະບັບກ່ອນໜ້ານີ້, ໜ້າ 29

¹²⁵ ເອກະສານສະບັບກ່ອນໜ້ານີ້, ໜ້າ 32

¹²⁶ ບົດສັງເກດການສະຫຼຸບຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW ກ່ຽວກັບ ສປປ ລາວ, 2024, ວັກ 12(b) ແລະ 13

໐ ໃນກໍລະນີທີ່ອະນຸຍາດໃຫ້ນໍາໃຊ້ກົນໄກການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງເລືອກເປັນແຕ່ລະກໍລະນີ ໄປ, ຕ້ອງໄດ້ຮັບການ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຫຼັງຈາກຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດໄດ້ໃຫ້ຄວາມຍິນຍອມຢ່າງແທ້ຈິງ ແລະ ໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນຢ່າງຄົບຖ້ວນ ແລະ ການຍິນຍອມດັ່ງກ່າວໄດ້ຖືກປະເມີນໂດຍທີມງານຜູ້ຊ່ວຍຊານສະເພາະດ້ານ. ນອກຈາກນີ້, ການຊີ້ນໍາ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງກົນໄກການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງເລືອກຄວນໄດ້ຮັບການມອບໝາຍໃຫ້ຜູ້ໄກ່ເກ່ຍ ຫຼື ຜູ້ໄກ່ເກ່ຍທີ່ເປັນເອກະລາດ ແລະ ໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມຢ່າງເປັນມືອາຊີບ ເຊິ່ງມີຄຸນສົມບູດພິເສດໃນການຈັດການກັບກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV). ອີງໄປກວ່ານັ້ນ, ກົນໄກດັ່ງກ່າວຕ້ອງບໍ່ໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນກັບຄວາມສາມັກຄີໃນຄອບຄົວຫຼາຍກວ່າຄວາມປອດໄພຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ແລະ ຕ້ອງມີມາດຕະການປ້ອງກັນຮີບດ່ວນເພື່ອປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ກາຍເປັນຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍຊໍ້າສອງ.

- ກະຊວງຍຸຕິທຳ ແລະ ຄະນະກຳມາທິການແຫ່ງຊາດເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ, ແມ່ ແລະ ເດັກ (NCAWMC) ຄວນເພີ່ມຈຳນວນທີ່ປຶກສາເພດຍິງທີ່ໄດ້ຮັບກຽນຝຶກອົບຮົມໃນການຕອບສະໜອງຕໍ່ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ແລະ ນຳໃຊ້ພະນັກງານດັ່ງກ່າວໃນໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງຊັ້ນບ້ານທັງໝົດ. ຜູ້ໃຫ້ຄໍາປຶກສາເຫຼົ່ານີ້ຄວນມີບົດບາດສໍາຄັນໃນຂະບວນການໄກ່ເກ່ຍບ່ອນທີ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດ ແລະ ຕ້ອງໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມຄຸນຄ່າກັບຜູ້ໄກ່ເກ່ຍເພດຊາຍ. ການຝຶກອົບຮົມດັ່ງກ່າວຕ້ອງສອດຄ່ອງກັບສິດທິຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດພາຍໃຕ້ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນ.
- ກະຊວງຍຸຕິທຳຄວນເພີ່ມທະວີຄວາມຮັບຮູ້ຂອງປະຊາຊົນກ່ຽວກັບກົດໝາຍທີ່ມີຢູ່ ແລະ ກົນໄກການປົກປ້ອງຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV), ຮັບປະກັນວ່າແມ່ຍິງໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນຢ່າງເຕັມທີ່ກ່ຽວກັບທາງເລືອກທາງກົດໝາຍຂອງເຂົາເຈົ້າ, ລວມທັງຊ່ອງທາງໃນການນໍາໃຊ້ສິດຂອງເຂົາເຈົ້າຜ່ານລະບົບຍຸຕິທຳທີ່ມີຢູ່.

4. ອຸປະສັກໃນທາງປະຕິບັດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນໃນການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳສໍາລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV)

ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ຍັງປະເຊີນກັບອຸປະສັກໃນທາງປະຕິບັດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນໃນການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ, ເຊິ່ງເປັນການລະເມີດພັນທະສິດທິມະນຸດສາກົນຂອງ ສປປ ລາວ, ລວມທັງບັນດາພັນທະພາຍໃຕ້ສົນທິສັນຍາ CEDAW ແລະ UNCAT¹²⁷. ອຸປະສັກເຫຼົ່ານີ້ເກີດມາຈາກຫຼາຍປັດໄຈ, ລວມທັງຄວາມຄິດແບບມີອະຄະຕິທາງເພດທີ່ເປັນອັນຕະລາຍໃນບັນດາຜູ້ປະຕິບັດວຽກງານຂົງເຂດຍຸຕິທຳ, ການຂາດລະບົບຍຸຕິທຳທີ່ຄໍານຶງເຖິງບົດບາດຍິງ-ຊາຍ,

¹²⁷ ນີ້ລວມທັງໜ້າທີ່ຂອງ ສປປ ລາວ ໃນການປ້ອງກັນ, ສືບສວນ-ສອບສວນ, ດໍາເນີນຄະດີ, ລົງໂທດ, ແລະ ໃຫ້ການແກ້ໄຂຕໍ່ການກະທຳ ຫຼື ການລະເລີຍຂອງບຸກຄົນທີ່ບໍ່ແມ່ນລັດ ທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ. ເບິ່ງເພີ່ມເຕີມ ຄໍາແນະນຳທົ່ວໄປ CEDAW ເລກທີ 33 ແລະ ຄໍາເຫັນທົ່ວໄປຂອງ CAT ເລກທີ 3.

ງົບປະມານບໍ່ພຽງພໍສໍາລັບການບົກບ້ອງ, ທີ່ພັກອາໄສທີ່ຈຳກັດ, ການຊ່ວຍເຫຼືອບໍ່ພຽງພໍ ແລະ ການຂາດການສະໜັບສະໜູນທີ່ເໝາະສົມໂດຍສະເພາະສໍາລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດທີ່ມີຄວາມພິການ.

4.1 ຄວາມຄຶດທີ່ມີອະຄະຕິທາງເພດໃນລະບົບຍຸຕິທຳ

ທັດສະນະອະຄະຕິທາງລົບໃນບັນດາຜູ້ປະຕິບັດວຽກງານຍຸຕິທຳມັກຈະນຳໄປສູ່ການຕໍານິຕິຕຽນ ແລະ ການເຮັດໃຫ້ຖືກຜູ້ເຄາະຮ້າຍກາຍເປັນຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍຊໍ້າສອງ, ເຊິ່ງເປັນອຸປະສັກຕໍ່ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳສໍາລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV). ພຶດຕິກຳດັ່ງກ່າວໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວຖືວ່າຂັດກັບມາດຕາ 2(d), 2(f) ແລະ 5(a) ຂອງສົນທິສັນຍາ CEDAW. ດັ່ງນັ້ນ, ຄະນະກຳມະການ CEDAW ຈຶ່ງໄດ້ແນະນຳໃຫ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂະບວນການທີ່ເປັນຄວາມລັບ ແລະ ຄຳນຶງເຖິງບົດບາດຍິງ-ຊາຍ. ເພື່ອຫຼີກເວັ້ນການຖືກຕິຕຽນໃນຂະບວນການພິຈາລະນາຄະດີ¹²⁸, ຄະນະກຳມະການຍັງໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ລັດທົບທວນດ້ານພະຍານຫຼັກຖານ ແລະ ກົດລະບຽບການບັງຄັບໃຊ້ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າບໍ່ເຂັ້ມງວດເກີນໄປ ຫຼື ມີອິດທິພົນຈາກການຈຳແນກເພດ¹²⁹. ໃນທ່ານອງດຽວກັນ, ຄະນະກຳມະການດ້ານການທໍລະມານຂອງສະຫະປະຊາຊາດ (CAT) ໄດ້ເນັ້ນໜັກເຖິງຄວາມສຳຄັນຂອງຂະບວນການຮ້ອງທຸກ ແລະ ການສືບສວນ-ສອບສວນທີ່ຄຳນຶງເຖິງບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກບົດບາດທາງເພດສາມາດເຂົ້າເຖິງວິທີແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິພາບໂດຍບໍ່ຕ້ອງຕົກເປັນຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍຊໍ້າສອງ¹³⁰.

ເຖິງວ່າຈະມີພັນທະເຫຼົ່ານີ້, ການຈຳແນກ ຫຼື ມີອະຄະຕິທາງເພດທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ ແລະ ການຕໍານິຕິຕຽນຕໍ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຍັງຄົງມີຢູ່ໃນລາວ, ທັງໃນລະດັບຊຸມຊົນ ແລະ ພາຍໃນລະບົບຍຸຕິທຳຢ່າງເປັນທາງການ. ການຈຳແນກ ແລະ ທັດສະນະອະຄະຕິທີ່ບໍ່ຕອບສະໜອງ ຫຼື ບໍ່ມີຄວາມຮູ້ສຶກດັ່ງກ່າວແມ່ນເຫັນໄດ້ຊັດເຈນໂດຍສະເພາະໃນການສອບຖາມຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກບົດບາດທາງເພດໂດຍເຈົ້າໜ້າທີ່ໃນລະບົບຍຸຕິທຳ. ອົງຕາມການສຳພາດທະນາຍ ຄວາມ ຂອງ ອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ ໂດຍຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ) ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ມີຫຼາຍກໍລະນີທີ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕ່ຳຫຼວດ, ໄອຍະການ ແລະ ຜູ້ພິພາດສາບໄດ້ນຳໃຊ້ວິທີການທີ່ຄຳນຶງເຖິງບົດບາດຍິງ-ຊາຍໃນການສືບສວນ-ສອບສວນ ແລະ ການດຳເນີນຄະດີຂອງສານ¹³¹. ກົງກັນຂ້າມເຈົ້າໜ້າທີ່ມັກຈະອີງໃສ່ສົມມຸດຖານ ທີ່ມີຈຳແນກ ແລະ ອະຄະຕິທາງເພດໂດຍການໃຊ້ຄຳສັບທີ່ກ່າວໂທດ, ເຮັດໃຫ້ອັບອາຍ, ຫຼື ກະທົບທາງດ້ານຈິດໃຈ ແລະ ໃນບາງກໍລະນີ, ໄດ້ຕັ້ງຄຳຖາມຢ່າງເປີດເຜີຍ ຫຼື ທຳລາຍຄວາມໜ້າເຊື່ອຖືຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ.

¹²⁸ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ CEDAW ເລກທີ 33, ວັກ 51(g)

¹²⁹ ດົນສະບັບ, ວັກ 51(h)

¹³⁰ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ CAT ເລກທີ 3, ວັກ 33

¹³¹ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ CEDAW ເລກທີ 33, ວັກ 51(g)

ໃນກໍລະນີການຂົ່ມຂືນ ແລະ ຮູບແບບອື່ນໆຂອງຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV), ທະນາຍຄວາມ ແລະ ຕົວແທນຈາກອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ ໃຫ້ຊາບວ່າ ເຈົ້າໜ້າທີ່ມັກຕັ້ງຄໍາຖາມກັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດດ້ວຍວິທີຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: “ຖ້າເຈົ້າບໍ່ຍິນຍອມ, ເປັນຫຍັງເຈົ້າຈຶ່ງໄປກັບຜູ້ກະທຳຜິດ?”; “ເປັນຫຍັງເຈົ້າຈຶ່ງບໍ່ຮ້ອງຂໍຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ?”; “ເຈົ້າມີຫຼັກຖານການຂັດຂືນບໍ?”; ຫຼື “ເປັນຫຍັງເຈົ້າຈຶ່ງຫາກະມາແຈ້ງຄວາມຕອນນີ້?” ນອກຈາກນີ້, ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຖືກຕັ້ງຄໍາຖາມກ່ຽວກັບວິຖີຊີວິດ ຫຼື ທາງເລືອກສ່ວນຕົວຂອງເຂົາເຈົ້າ, ເຊັ່ນວ່າເປັນຫຍັງຈຶ່ງຍ້ອມຜົມ, ມັກໄປທ່ຽວກາງຄືນບໍ່, ຫຼື ຕື່ມເຫຼົ້າຫຼືບໍ່. ໃນຫຼາຍໆກໍລະນີ, ຄໍາຖາມເຫຼົ່ານີ້ສະທ້ອນເຖິງອະຄະຕິ ແລະ ສົມມຸດຕິຖານທີ່ຈຳແນກແທນທີ່ຈະເປັນການພິຈາລະນາຫຼັກຖານທີ່ເໝາະສົມທາງດ້ານກົດໝາຍ.

ໃນຂະນະທີ່ຄໍາຖາມບາງຂໍ້ທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງອາດຈະບໍ່ເໝາະສົມຖ້າຖືກຖາມໂດຍບໍ່ມີລັກສະນະຊີ້ນຳ ແລະ ເພື່ອຈຸດປະສົງໃນການພິສູດຄວາມຈິງເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ມັນຈະກາຍເປັນບັນຫາເມື່ອນຳໃຊ້ຢ່າງຈຳກັດ ຫຼື ບໍ່ສົມສ່ວນ, ໂດຍບໍ່ໄດ້ພິຈາລະນາເຖິງສະພາບການໂດຍລວມ. ໂດຍສະເພາະ, ການເນັ້ນໜັກເກີນໄປກ່ຽວກັບບັດໄຈຕ່າງໆເຊັ່ນ: ຄວາມລຳຊ້າໃນການລາຍງານ ຫຼື ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ແລະ ຜູ້ຖືກຫາມັກຈະສົ່ງຜົນກະທົບຢ່າງບໍ່ເໝາະສົມຕໍ່ຜົນຂອງການສືບສວນ-ສອບສວນ ແລະ ເປັນບັດໄຈຕັດສິນວ່າອະດີຈະດຳເນີນໄປຕໍ່ຫຼືບໍ່. ການອີງໃສ່ຄໍາຖາມດັ່ງກ່າວຫຼາຍເກີນໄປນີ້ຍັງສອດຄ່ອງກັບຄວາມຄິດເຫັນຂອງຜູ້ຊ່ຽວຊານທີ່ຮວບຮວມໂດຍຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ). ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນທີ່ວ່າ ການອີງໃສ່ຄໍາຖາມ ແລະ ແນວຄວາມຄິດດັ່ງກ່າວເຮັດໃຫ້ຂາດຄວາມໜ້າເຊື່ອຖືໃນຂະບວນການຍຸຕິທຳທີ່ຄຳນຶງເຖິງບົດບາດຍິງ-ຊາຍ, ເນື່ອງຈາກມັນສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມຄິດແບບແຜນທາງເພດທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ ແລະ ສົມມຸດຖານທີ່ມີລັກສະນະຈຳແນກ¹³².

ໃນເລື່ອງນີ້, ໃນການສັງເກດການສະຫຼຸບກ່ຽວກັບບົດລາຍງານໄລຍະເວລາສະບັບທີ 10 ຂອງ ສປປ ລາວ, ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໄດ້ສະແດງຄວາມກັງວົນກ່ຽວກັບການມີຢູ່ຂອງ "ຄວາມຄິດແບບແຜນອະຄະຕິທາງເພດທີ່ຜັງເລິກ" ເຊິ່ງເປັນບັດໄຈທີ່ຂັດຂວາງ ບໍ່ໃຫ້ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງລາຍງານການຖືກລະເມີດສິດທິຂອງເຂົາເຈົ້າ. ຄະນະກຳມະການໄດ້ແນະນຳໃຫ້ ສປປ ລາວ ດຳເນີນມາດຕະການເພື່ອແກ້ໄຂອະຄະຕິທາງເພດໃນລະບົບຍຸຕິທຳ ແລະ ຄວາມຄິດອະຄະຕິທາງເພດທີ່ມີລັກສະນະຈຳແນກໃນຕົວຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍ¹³³.

¹³² ຄຳເຫັນທົ່ວໄປຄັ້ງທີສາມຂອງ CAT, ວັກ 33; ແລະ CEDAW, ‘Karen Tayag Vertido v. Philippines, Communication No. 18/2008,’ ວັນທີ 1 ກັນຍາ 2010, ວັກ 8.5–8.9.

¹³³ ຂໍສັງເກດການສະຫຼຸບຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW ກ່ຽວກັບ ສ.ປ.ປ. ລາວ, 2024, ວັກ 12–13.

4.2 ການຮັບປະກັນສະພາບແວດລ້ອມທີ່ຄ່ານຶງເຖິງຄວາມຮຸນແຮງບົດພື້ນຖານທາງເພດ

ທັດສະນະຄະດີທີ່ມີລັກສະນະການຈຳແນກໃນບັນດາຜູ້ປະຕິບັດວຽກງານຍຸຕິທຳຍັງສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນໃນຄວາມລົ້ມເຫຼວໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂັ້ນຕອນທີ່ລະອຽດອ່ອນຕໍ່ຄວາມຮຸນແຮງບົດພື້ນຖານທາງເພດ¹³⁴ ແລະ ການບໍ່ສາມາດສ້າງສະພາບແວດລ້ອມທີ່ເອື້ອອຳນວຍຕໍ່ການລາຍງານຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົດພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ໄດ້ຢ່າງເໝາະສົມ¹³⁵. ໃນທາງປະຕິບັດ, ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ມັກຈະປະເຊີນກັບການກາຍເປັນຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍຊໍ້າສອງ ໃນລະຫວ່າງການຕິດຕໍ່ພົວພັນກັບເຈົ້າໜ້າທີ່ໃນຂະບວນຍຸຕິທຳ, ເຊິ່ງຂັດກັບຄຳແນະນຳທົ່ວໄປຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW¹³⁶. ຕົວຢ່າງ: ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດມັກຖືກສອບສວນຊໍ້າແລ້ວຊໍ້າອີກໂດຍບໍ່ມີການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານຈິດໃຈ; ທະນາຍຄວາມຄົນໜຶ່ງໄດ້ກ່າວເຖິງກໍລະນີທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຕ້ອງໄດ້ກັບໄປເຝົ້າປະສົບການຄວາມຮຸນແຮງຂອງເຂົາເຈົ້າເຖິງຫ້າຄັ້ງ, ໂດຍຕອບຄຳຖາມດຽວກັນຊໍ້າແລ້ວຊໍ້າອີກ ເພາະວ່າເຈົ້າໜ້າທີ່ຕ່າງໆວ່າເຂົາເຈົ້າຕ້ອງການຂໍ້ມູນ ຫຼື ຄວາມກະຈ່າງແຈ້ງເພີ່ມເຕີມ.

ໂດຍລວມແລ້ວ, ການພົວພັນປະສານງານກັບບັນດາອົງການຍຸຕິທຳ ມັກຈະເກີດຂຶ້ນໂດຍບາສະຈາກເງື່ອນໄຂການສະໜັບສະໜູນທີ່ຈຳເປັນສຳລັບ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ໃນການນຳໃຊ້ສິດ, ການແຈ້ງຄວາມ ຫຼື ຮ້ອງຟ້ອງຕໍ່ການກະທຳຜິດ ແລະ ການເຂົ້າຮ່ວມໃນຂັ້ນຕອນການດຳເນີນຄະດີອາຍາຢ່າງມີຄວາມໝາຍ¹³⁷. ໃນລະຫວ່າງການສືບສວນ-ສອບສວນຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ຕ່າງໆ, ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຈະບໍ່ໄດ້ມີພື້ນທີ່ສຳລັບການລໍຖ້າແບບແຍກຕ່າງຫາກ ຫຼື ຫ້ອງສ່ວນຕົວສຳລັບການໃຫ້ຂໍ້ມູນທີ່ເປັນຄວາມລັບ ແລະ ໃນບາງກໍລະນີ, ການເອົາຄຳໃຫ້ການແມ່ນດຳເນີນຢູ່ຕໍ່ໜ້າຜູ້ຖືກຫາ. ເຊັ່ນດຽວກັນກັບ, ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ມັກບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງທາງເຂົ້າແຍກສະເພາະຂອງສານ ຫຼື ການພິຈາລະນາຄະດີແບບປິດລັບ, ບໍ່ສາມາດໃຫ້ການຜ່ານລະບົບທາງໄກໄດ້, ສົ່ງຜົນໃຫ້ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົດພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ຕ້ອງໃຫ້ການໂດຍປະເຊີນໜ້າກັບຜູ້ຖືກຫາໂດຍກົງ, ລວມທັງບຸກຄົນອື່ນໆທີ່ບໍ່ກ່ຽວຂ້ອງ ທີ່ມີຢູ່ໃນທີ່ປະຊຸມສານໃນມື້ດຽວກັນເພື່ອໃຫ້ການໃນຄະດີ ອື່ນໆ.

ສອດຄ່ອງກັບຄຳແນະນຳທົ່ວໄປສະບັບທີ 33, ລັດຕ່າງໆມີໜ້າທີ່ດຳເນີນມາດຕະການເພື່ອປ້ອງກັນການແກ້ແຄ້ນຕໍ່ແມ່ຍິງທີ່ສະແຫວງຫາການແກ້ໄຂຜ່ານລະບົບຍຸຕິທຳ¹³⁸, ເຊິ່ງເປັນໜ້າທີ່ທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນກົດໝາຍ LPCVWC¹³⁹. ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ອີງຕາມຂໍ້ມູນຂອງຕົວ

¹³⁴ ຄຳເຫັນທົ່ວໄປຄັ້ງທີສາມຂອງ CAT, ວັກ 33.

¹³⁵ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປຄັ້ງທີສາມຂອງ CEDAW, ວັກ 51(d).

¹³⁶ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 33 ຂອງ CEDAW, ວັກ 14–15 ແລະ 51(c).

¹³⁷ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ CEDAW ເລກທີ 33, ວັກ 51(d).

¹³⁸ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປ CEDAW ເລກທີ 33, ວັກ 51(d).

¹³⁹ ຕົວຢ່າງ, ມາດຕາ 29 ແລະ 30 ຂອງກົດໝາຍ LPCVWC ໃຫ້ອຳນາດແກ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕ່າງໆໃນການແຊກແຊງທັນທີເພື່ອຢຸດຕິຄວາມຮຸນແຮງ ແລະ ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ເຄາະຮ້າຍໂດຍການຮັບຟັງຄຳໃຫ້ການ, ເກັບກຳຂໍ້ມູນ, ແລະ ປະເມີນສະຖານະການ. ນອກຈາກນັ້ນ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕ່າງໆຕ້ອງສົ່ງເລື່ອງຕ່າງໆໄປໃຫ້ສານເພື່ອມາດຕະການປົກປ້ອງພາຍໃຕ້ມາດຕາ 43 ແລະ ບັງຄັບໃຊ້ມາດຕະການປົກປ້ອງສຸກເສີນເມື່ອຈຳເປັນພາຍໃຕ້ມາດຕາ 44.

ແທນ ອົງການຈັດຕັ້ງທາງທາງສັງຄົມ ແລະ ທະນາຍຄວາມຫຼາຍທ່ານ ທີ່ຄະນະກຳມະການ ນິຕິສາດສາກົນ (ICJ)ໄດ້ສຳພາດ, ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕ່າງໆໄດ້ໃຫ້ຄວາມສຳຄັນກັບຄວາມ ກັງວົນກ່ຽວກັບຄວາມປອດໄພຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ, ເຊັ່ນດຽວກັນກັບຄວາມປອດ ໄພຂອງທະນາຍຄວາມ. ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕ່າງໆໄດ້ພະຍາຍາມ ຫຼື ນຳໃຊ້ມາດຕະການສະກັດກັ້ນ ສຸກເສີນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ, ເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີເຫດຜົນທີ່ຊັດເຈນກໍຕາມ ໃນບາງກໍລະນີ, ຜູ້ເຄາະ ຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ຍັງຕ້ອງສືບຕໍ່ປະເຊີນກັບຄວາມຮຸນແຮງ ຫຼື ການແກ້ແຄ້ນຫຼັງຈາກລາຍ ງານເຫດການຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດໃນຄອບຄົວໂດຍບໍ່ມີການດຳເນີນການໃດໆຈາກເຈົ້າໜ້ າທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.

4.3 ການຂາດແຄນບຸກຄະລາກອນເພດຍິງທີ່ໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມໃນລະບົບຍຸຕິທຳ ແລະ ອຸປະສັກໃນການເປັນຜູ້ຕາງໜ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ

ນອກຈາກນີ້, ຍັງມີອຸປະສັກທາງປະຕິບັດອື່ນໆ ທີ່ເຮັດໃຫ້ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນ ພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV), ລວມທັງການຂາດແຄນບຸກຄະລາກອນເພດຍິງໃນລະບົບຍຸຕິທຳ. ຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ) ໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕ່າງໆເພດຍິງ ທີ່ເຮັດວຽກ ສະເພາະຍັງມີຈຳນວນຈຳກັດ ຕົວແທນຈາກອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ ລາຍງານວ່າ ສະເພາະ ໃນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ເພດຍິງທີ່ໃຫ້ບໍລິການກໍຍັງບໍ່ພຽງພໍ ເຊັ່ນດຽວກັນກັບໜ່ວຍ ໄກ່ແກ່ຍຂັດແຍ່ງຂັດຂຽນທີ່ສ່ວນໃຫຍ່ເປັນຜູ້ຊາຍສາເຫດກໍຍ້ອນຂາດແຄນສະມາຊິກທີ່ ເປັນເພດຍິງ,

ໃນການເປັນຜູ້ຕາງໜ້າທາງດ້ານກົດໝາຍ, ອີງຕາມຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ຮັບຈາກສະພາ ທະນາຍຄວາມແຫ່ງ ສປປ ລາວ (Lao Bar Association –LBA) ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ວັນທີ 01 ກັນຍາ 2024, ໃນທົ່ວປະເທດທີ່ມີປະຊາກອນປະມານ 7.5 ລ້ານຄົນ, ທະນາຍຄວາມທີ່ຂຶ້ນທະບຽນກັບ LBA ທັງ ຫມົດ ມີພຽງແຕ່ 529 ຄົນ, ໃນນັ້ນທະນາຍຄວາມເພດຍິງມີພຽງ 133 ຄົນເທົ່ານັ້ນ.

ອີງໄປກວ່ານັ້ນ, ທະນາຍຄວາມ, ລວມທັງຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບການແຕ່ງຕັ້ງໂດຍລັດ, ມັກຈະປະ ເຊີນກັບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການເຂົ້າເຖິງເອກະສານໃນສຳນວນຄະດີ ແລະ ພະຍານຫຼັກຖານທີ່ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕ່າງໆ ແລະ ອົງໄອຍະການເກັບໂຮມໄວ້ໃນຂະນະປະຕິບັດໜ້າທີ່ ໃນການຊ່ວຍເຫຼືອ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົດພື້ນຢານທາງ ເພດ (SGBV), ເຖິງແມ່ນວ່າມາດຕາ 71 ຂອງກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການດຳເນີນຄະດີອາຍາ ຈະ ຮັບປະກັນສິດຂອງທະນາຍຄວາມໃນການເຂົ້າເຖິງສຳນວນຄະດີ ແລະ ສຳເນົາເອກະສານຄະດີ ໄດ້, ແຕ່ໃນທາງປະຕິບັດເຂົ້າເຈົ້າໜ້າທີ່ກຸຖືກປະຕິເສດການເຂົ້າເຖິງດັ່ງກ່າວ. ຕ່າງໆ ແລະ ອົງການໄອຍະການມັກອ້າງເຖິງເຫດຜົນຕ່າງໆເຊັ່ນ: ການເປີດເຜີຍຂໍ້ມູນອາດຈະສົ່ງຜົນກັບຮູບ ຄະດີ ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ເຫດຜົນດັ່ງກ່າວເປັນອຸປະສັກຕໍ່ການເຂົ້າເຖິງການໃຫ້ຄຳປຶກສາທາງດ້ານ ກົດໝາຍທີ່ມີຄຸນນະພາບ ແລະ ມີຄວາມອ່ອນໄຫວທາງເພດຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ ຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຕໍ່ລະບົບຍຸຕິທຳ ແລະ ການແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ມີປະສິດທິພາບ¹⁴⁰.

¹⁴⁰ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 33 ຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW, ວັກ 13 ແລະ 16(c).

4.4 ພາລະທີ່ຕົກຢູ່ກັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດໃນການຮອບຮວມຫຼັກຖານ ແລະ ການພິສູດຄວາມເສຍຫາຍ

ຕົວແທນຈາກອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມຍັງໄດ້ເນັ້ນໜັກເຖິງ ການຂາດຄວາມເຂັ້ມແຂງທາງດ້ານວິຊາການ, ຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງບັນດາເຈົ້າໜ້າທີ່ຍຸຕິທຳໃນການຮອບຮວມ ແລະ ເກັບກຳຫຼັກຖານທາງດ້ານນິຕິວິທະຍາໃນກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV). ສິ່ງຜົນໃຫ້ຫຼາຍກໍລະນີ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ຕ້ອງໄດ້ດຳເນີນການຊອກຫາຫຼັກຖານທາງການແພດດ້ວຍຕົນເອງ ແລະ ຮັບຜິດຊອບຄ່າໃຊ້ຈ່າຍທີ່ເກີດຂຶ້ນ. ນອກຈາກນີ້, ທະນາຍຄວາມຈຳນວນໜຶ່ງໄດ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນຕໍ່ຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ) ວ່າ ອຸປະສັກໃນພາກປະຕິບັດຂອງການຂໍເອກະສານໃບຢັ້ງຢືນທາງການແພດຕົວຢ່າງ ຈຳນວນຜູ້ຊ່ວຍຊາບທີ່ຮັບຜິດຊອບກໍລະນີ SGBV ຍັງຈຳກັດ ເຮັດໃຫ້ຕ້ອງໃຊ້ເວລາລໍຖ້າດົນ ແລະ ມີຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການສູນເສຍຫຼັກຖານອັນສຳຄັນ. ອີງໄປກວ່ານັ້ນ, ເຖິງແມ່ນວ່າຈະໄດ້ຮັບໃບຢັ້ງຢືນທາງການແພດແລ້ວກໍຕາມຍັງບໍ່ສາມາດໃຊ້ເປັນຫຼັກຖານໄດ້ ຖ້າຫາກບໍ່ໄດ້ອອກໂດຍ ໂຮງໝໍຫຼັກ 05 ແຫ່ງທີ່ກຳນົດໄວ້ໃນຄຳແນະນຳມາດຕະຖານສຳລັບການຕອບສະໜອງ ແລະ ປ້ອງກັນຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກໃນຂະບວນການຍຸຕິທຳ, ເຊິ່ງທັງໝົດຕັ້ງຢູ່ໃນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ.

ພາລະນີ້ຍັງຂະຫຍາຍໄປສູ່ການຮຽກຮ້ອງຄ່າຊົດເຊີຍທາງດ້ານການເງິນ, ເຊິ່ງເປັນຮູບແບບການຊົດເຊີຍທີ່ມີໃຫ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ເຖິງວ່າໂດຍທົ່ວໄປສາມາດນຳໃຊ້ອຳນາດພາຍໃຕ້ມາດຕາ 480 ແລະ 481 ຂອງປະມວນກົດໝາຍແພ່ງເພື່ອກຳນົດຄ່າຊົດເຊີຍສຳລັບຄວາມເສຍຫາຍທາງດ້ານຈິດໃຈ, ຊີວິດ, ຫຼື ເສດຖະກິດ, ແຕ່ທະນາຍຄວາມທີ່ຖືກສຳພາດໂດຍຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ) ຍັງສັງເກດເຫັນວ່າອຸປະສັກສ່ວນໜຶ່ງແມ່ນຍັງມາຈາກຂໍ້ກຳນົດທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຕ້ອງສະໜອງ "ຫຼັກຖານ" ຫຼື ໃບບິນ ທີ່ເປັນລາຍລັກອັກສອນ, ເພື່ອພິສູດຄວາມເສຍຫາຍທີ່ເຂົາເຈົ້າໄດ້ຮັບ ເຊິ່ງຂໍ້ກຳນົດນີ້ສ້າງຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ, ຍ້ອນເຂົາເຈົ້າຕ້ອງດຳເນີນການຂໍເອກະສານດ້ວຍຕົນເອງ. ຕົວຢ່າງ: ໃນກໍລະນີທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຕ້ອງໄດ້ນຳໃຊ້ໃບຢັ້ງຢືນທາງການແພດເພື່ອພິສູດຄວາມເສຍຫາຍທາງດ້ານຈິດໃຈ.

4.5 ການເຂົ້າເຖິງທີ່ພັກອາໄສຊົ່ວຄາວທີ່ຈຳກັດ ແລະ ຮູບແບບການສະໜັບສະໜູນອື່ນໆ.

ຄະນະກຳມະການ CEDAW ໄດ້ເນັ້ນໜັກເຖິງຄວາມສຳຄັນຂອງການຮັບປະກັນວ່າຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ສາມາດເຂົ້າເຖິງການຊ່ວຍເຫຼືອດ້ານການເງິນ, ສູນສັງຄົມສົງເຄາະ ບ່ອນພັກອາໄສທີ່ປອດໄພຊົ່ວຄາວ, ສາຍດ່ວນ, ພ້ອມທັງການບໍລິການທາງການແພດ, ຈິດຕະສັງຄົມ ແລະ ການໃຫ້ຄຳປຶກສາ¹⁴¹. ນອກຈາກນີ້, ຄະນະກຳມະການໄດ້ກ່າວວ່າລັດຄວນປະຕິບັດມາດຕະການທີ່ມີປະສິດທິພາບເພື່ອປົກປ້ອງ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອແມ່ຍິງຜູ້ທີ່ເປັນຜູ້ຮ້ອງທຸກ ແລະ ເປັນ

¹⁴¹ ຄຳແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 33 ຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW, ວັກ 16(b)

ພະຍານໃນຄະດີ SGBV ກ່ອນ, ໃນລະຫວ່າງ ແລະ ຫຼັງຈາກການດໍາເນີນຄະດີທາງກົດໝາຍ. ມາດຕະການດັ່ງກ່າວຄວນປະກອບມີການເຂົ້າເຖິງການຊ່ວຍ ເຫຼືອດ້ານການເງິນ; ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານກົດໝາຍທີ່ມີຄຸນນະພາບໂດຍບໍ່ເສຍຄ່າ ຫຼື ມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຕ່ຳ; ການບໍລິການສຸຂະພາບທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນຜົນກະທົບຂອງຄວາມຮຸນແຮງ, ລວມທັງສຸຂະພາບຈິດ, ສຸຂະພາບທາງເພດ ແລະ ສຸຂະພາບຈະເລີນພັນ; ສາຍດ່ວນຟຣີ 24 ຊົ່ວໂມງ ແລະ ສູນສະໜັບສະໜູນ, ການຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ການສົ່ງຕໍ່ທີ່ມີອຸປະກອນພຽງພໍ ແລະ ບອດໄພ, ເຊັ່ນດຽວກັນກັບທີ່ພັກອາໄສສໍາລັບແມ່ຍິງ, ເດັກນ້ອຍ ແລະ ສະມາຊິກຄອບຄົວອື່ນໆຕາມຄວາມຈໍາເປັນ¹⁴².

ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ການບໍລິການທີ່ຈໍາເປັນເຫຼົ່ານີ້ຫຼາຍຢ່າງຍັງບໍ່ມີ ຫຼື ບໍ່ມີປະສິດທິພາບໃນສປປ ລາວ. ບໍ່ມີກອງທຶນສະເພາະສໍາລັບການຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ແລະ ບໍ່ມີກອງທຶນສະເພາະສໍາລັບແມ່ຍິງເພື່ອຮັບປະກັນວ່າພວກເຂົາຈະໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂທີ່ພຽງພໍເມື່ອຜູ້ກະທຳຜິດບໍ່ສາມາດ ຫຼື ບໍ່ຕັ້ງໃຈທີ່ຈະຊົດເຊີຍຄວາມເສຍຫາຍ. ເຖິງວ່າຈະມີຄໍາແນະນຳຊ້ຳແລ້ວຊ້ຳອີກກ່ຽວກັບບັນຫາເຫຼົ່ານີ້, ຄະນະກຳມະການ CEDAW ຍັງສືບຕໍ່ໃຫ້ຄໍາແນະນຳເຫຼົ່ານີ້¹⁴³. ຊ່ອງວ່າງດ້ານງົບປະມານເຫຼົ່ານີ້ຍັງສົ່ງຜົນກະທົບຢ່າງຫຼວງຫຼາຍຕໍ່ມາດຕະການປ້ອງກັນ ແລະ ການຊ່ວຍເຫຼືອ, ເຮັດໃຫ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຫຼາຍຄົນບໍ່ມີການຊ່ວຍເຫຼືອທີ່ຈໍາເປັນ ແລະ ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍທີ່ພວກເຂົາມີສິດໄດ້ຮັບ.

ໃນສະພາບການທີ່ບໍ່ມີຊັບພະຍາກອນພຽງພໍ, ຈຳນວນທີ່ພັກອາໄສສຸກເສີນທີ່ດໍາເນີນການໂດຍພາກລັດສໍາລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ຍັງຄົງຈຳກັດຫຼາຍ¹⁴⁴. ອີງຕາມຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ), ປະຈຸບັນມີທີ່ພັກອາໄສຊົ່ວຄາວ ທີ່ດໍາເນີນການໂດຍລັດພຽງແຕ່ສາມແຫ່ງ, ທັງໝົດແມ່ນສະໜອງໂດຍສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ¹⁴⁵. ເຊິ່ງໃນຄວາມເປັນຈິງທີ່ພັກອາໄສເຫຼົ່ານີ້ມີຄວາມສໍາຄັນຫຼາຍສໍາລັບການຮັບປະກັນການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ¹⁴⁶, ແຕ່ຈຳນວນທີ່ມີຢູ່ຍັງບໍ່ພຽງພໍທີ່ຈະຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການໃນປະຈຸບັນ. ໃນຂະນະດຽວກັນ, ທະນາຍຄວາມທີ່ຖືກສໍາພາດໂດຍ ICJ ໄດ້ເປີດເຜີຍວ່າ ທີ່ພັກອາໄສຊົ່ວຄາວບໍ່ແມ່ນທາງເລືອກທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຕ້ອງການສໍາລັບພວກເຂົາ ເນື່ອງຈາກຂາດໂອກາດການປະກອບອາຊີບ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານການເງິນໃນລະຫວ່າງການພັກເຊົາຊົ່ວຄາວຂອງພວກເຂົາ. ດັ່ງນັ້ນ, ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຫຼາຍຄົນຍັງຕ້ອງປະເຊີນກັບຄວາມສ່ຽງ ໂດຍການເລືອກທີ່ຈະບໍ່ພັກຢູ່ໃນທີ່ພັກອາໄສຊົ່ວຄາວນັ້ນ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດເຮັດວຽກຫາເງິນໄດ້, ເຖິງແມ່ນວ່າ ຈະຕ້ອງປະເຊີນກັບຄວາມສ່ຽງດ້ານຄວາມປອດໄພຂອງຕົນເອງກໍຕາມ.

ສຸດທ້າຍ, ກ່ຽວກັບການຊ່ວຍເຫຼືອດ້ານພາສາ, ເຖິງແມ່ນວ່າ ລັດຖະບານ ສປປ ລາວ ຮັບຮູ້ວ່າມີ 50 ກຸ່ມຊົນເຜົ່າໃນ ສປປ ລາວ, ແຕ່ການສະໜັບສະໜູນດ້ານພາສາຍັງຂາດແຄນ. ແຕ່

¹⁴² ຄໍາແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 33 ຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW, ວັກ 31(a)(iii)

¹⁴³ ຄໍາແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 35 ຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW, ວັກ 33(b) ແລະ ຄໍາແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 33, ວັກ 19(d)

¹⁴⁴ ຄໍາເຫັນທົ່ວໄປເລກທີ 3 ຂອງຄະນະກຳມະການດ້ານການທົດສອບ (CAT), ວັກ 18

¹⁴⁵ ສໍານັກຂ່າວລາວ, “ແຂວງບໍ່ແກ້ວເປີດສູນບໍລິຫານປ້ອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ,” ວັນທີ 26 ເມສາ 2023. ເຜີຍແຜ່ທີ່: <https://kpl.gov.la/EN/detail.aspx?id=72694>

¹⁴⁶ ຄໍາແນະນຳທົ່ວໄປເລກທີ 33 ຂອງຄະນະກຳມະການ CEDAW, ວັກ 16(b)

ຢ່າງໜ້ອຍຜູ້ຊ່ວຍຊານທ່ານໜຶ່ງທີ່ເຮັດວຽກຢ່າງໃກ້ຊິດກັບໜ່ວຍງານໃນຂະບວນຍຸຕິທຳ ແລະ ໄດ້ຮັບການສຳພາດໂດຍຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ) ໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນເຖິງການຂາດແຄນນາຍແປພາສາມີອາຊີບສຳລັບພາສາຊົນເຜົ່າກຸ່ມນ້ອຍ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນນາຍແປພາສາເພດຍິງ, ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳສຳລັບກຸ່ມຄົນທີ່ຖືກກົດຂວາງຍິ່ງຫຍຸ້ງຍາກຂຶ້ນ.

4.6 ການຂາດການສະໜັບສະໜູນທີ່ພຽງພໍສຳລັບ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ທີ່ມີຄວາມພິການ

ໃນຖານະທີ່ເປັນລັດພາຄີຂອງສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິຂອງຄົນພິການ (CRPD), ສປປ ລາວ ມີພັນທະທີ່ຈະຮັບປະກັນວ່າຄົນພິການສາມາດເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳຢ່າງມີປະສິດທິພາບໂດຍອີງໃສ່ຜູ້ຖືກທຽມກັນກັບບຸກຄົນ ອື່ນໆ¹⁴⁷. ນອກຈາກນີ້, ຕ້ອງໃຊ້ມາດຕະການທີ່ເໝາະສົມເພື່ອປົກປ້ອງຄົນພິການຈາກການຂູດຮີດ, ຄວາມຮຸນແຮງ ແລະ ການລ່ວງລະເມີດທຸກຮູບແບບ, ລວມທັງຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ແລະ ຕ້ອງໃຊ້ຄວາມເອົາໃຈໃສ່ຢ່າງລະມັດລະວັງໃນການສືບສວນ-ສອບສວນ, ດຳເນີນຄະດີ ແລະ ລົງໂທດຜູ້ກະທຳຜິດ¹⁴⁸. ສປປ ລາວ ຍັງມີໜ້າທີ່ທີ່ຈະສະໜອງກົນໄກການຮັບຮູ້ຄວາມພິການ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນບຸກຄົນໃນການຮັບຮູ້, ຫຼີກລ່ຽງ ແລະ ລາຍງານການລ່ວງລະເມີດ, ພ້ອມທັງສົ່ງເສີມການຟື້ນຟູ, ການປິ່ນປົວ ແລະ ການເຊື່ອມໂຍງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດໃຫ້ສາມາດກັບຄືນສູ່ຄອບຄົວ, ສັງຄົມ¹⁴⁹. ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ໃນທາງປະຕິບັດ, ການສະໜັບສະໜູນຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ທີ່ມີຄວາມພິການ ຍັງບໍ່ພຽງພໍຢ່າງຮ້າຍແຮງ, ລວມທັງໃນຂັ້ນຕອນເບື້ອງຕົ້ນ ຂອງການແຈ້ງຄວາມ, ການຮ້ອງທຸກ.

ຄະນະກຳມະການ CRPD ໄດ້ຮັບຮູ້ວ່າ ແມ່ຍິງພິການປະເຊີນກັບຄວາມສ່ຽງສູງກວ່າຜູ້ອື່ງທົ່ວໄປໃນການຕົກເປັນ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍຈາກຄວາມຮຸນແຮງ, ການຂູດຮີດ ແລະ ການລ່ວງລະເມີດ¹⁵⁰. ໃນ ສປປ ລາວ, ຍັງບໍ່ມີສະຖິຕິແຫ່ງຊາດກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ຕໍ່ຄົນພິການ; ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວມາແລ້ວ, ການສຳຫຼວດທີ່ດຳເນີນໂດຍ ອົງການ ແຄຣ໌ ສາກົນ (CARE International) ປະຈຳສປປ ລາວ ໃນປີ 2022 ໄດ້ພົບຂໍ້ມູນຄວາມຈິງທີ່ໜ້າຕົກໃຈວ່າ 40% ຂອງແມ່ຍິງພິການຈຳນວນ 15 ຄົນທີ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນການສຶກສາລາຍງານວ່າປະສົບກັບ SGBV.

ອຸປະສັກຫຼາຍຢ່າງຍັງສືບຕໍ່ກົດຂວາງຄົນພິການໃນການເຂົ້າເຖິງ ການລາຍງານຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ແລະ ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ, ເຊິ່ງສົ່ງຜົນໃຫ້ຜູ້ກະທຳຜິດລອຍນວນ ບໍ່ໄດ້ຮັບການລົງໂທດ ແລະ ຄວາມບໍ່ຊັດເຈນທາງດ້ານໂຄງສ້າງ, ອຸປະສັກເຫຼົ່ານີ້ລວມເຖິງການເພິ່ງພາອາໄສຜູ້ດູແລ, ຊ່ອງວ່າງໃນກອບ

¹⁴⁷ ມາດຕາ 13 ຂອງສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິຂອງຄົນພິການ (CRPD)

¹⁴⁸ ຄະນະກຳມະການ CRPD, “ຄຳເຫັນທົ່ວໄປເລກທີ 3: ມາດຕາ 6 ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງພິການ,” ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ CRPD/C/GC/3, ວັນທີ 2 ກັນຍາ 2016, ວັກ 26 (“ຄຳເຫັນທົ່ວໄປເລກທີ 3 ຂອງ CRPD”)

¹⁴⁹ ມາດຕາ 16 ຂອງສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິຂອງຄົນພິການ (CRPD),

¹⁵⁰ ຄຳເຫັນທົ່ວໄປທີສາມຂອງ CRPD, ວັກ 29.

ກົດໝາຍ, ການຂາດຂໍ້ມູນທີ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້, ການທີ່ບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງສະຖາບັນຍຸຕິທຳ ແລະ ການບໍ່ມີປະສິດທິພາບໃນການອ່ານວຍຄວາມສະດວກໃນຂະບວນການພິຈາລະນາຄະດີ.

ຄົນພິການຫຼາຍຄົນແມ່ນຂຶ້ນກັບຜູ້ດູແລ. ອົງຕາມຜູ້ຊ່ວຍຊານທີ່ຖືກສຳພາດໂດຍ ຄະນະ ກຳມະການນິຕິສາດສາ ກົນ (ICJ) ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ຜູ້ກະທຳຜິດຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມ ຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ຕໍ່ຄົນພິການໃນລາວທີ່ຖືກລາຍງານເລື້ອຍໆທີ່ສຸດ ແມ່ນສະມາຊິກໃນຄອບຄົວ ຫຼື ຍາດພີ່ນ້ອງໃກ້ຊິດ, ເຊິ່ງມັກຈະເປັນຜູ້ດູແລເຊັ່ນກັນ. ໃນ ສະຖານະການດັ່ງກ່າວ, ບໍ່ແປກໃຈທີ່ຄົນພິການກ່ຽວກັບຖ້າພວກເຂົາລາຍງານຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ ເຈົ້າໜ້າທີ່ ອາດສົ່ງຜົນໃຫ້ຕົນສູນເສຍການສະໜັບສະໜູນທີ່ຈຳເປັນນີ້. ດັ່ງນັ້ນ, ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ ຜູ້ລອດຊີວິດຈຶ່ງລັງເລໃຈ ຫຼື ບໍ່ເຕັມໃຈທີ່ຈະດຳເນີນການເພື່ອຊອກຫາຄວາມຍຸຕິທຳ ເພາະຍ້າຍ ວ່າຈະສູນເສຍການເພິ່ງພາອາໄສທີ່ສຳຄັນນີ້. ອົງຕາມຂໍ້ມູນທີ່ ICJ ໄດ້ສຳພາດ ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ ເຮັດວຽກເພື່ອສະໜັບສະໜູນຄົນພິການໃນລາວທີ່ມີປະສົບການ, ພົບວ່າໃນໄລຍະທົດສະວັດທີ່ ຜ່ານມາ ບໍ່ມີກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ຄົນພິການ, ລວມທັງຄວາມຮຸນແຮງທາງຮ່າງກາຍ ແລະ ທາງເພດ, ທີ່ອົງການຈັດຕັ້ງເຫຼົ່ານີ້ສະໜັບສະໜູນ, ໄດ້ເຂົ້າສູ່ລະບົບຍຸຕິທຳຢ່າງເປັນທາງການ. ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ, ກໍລະນີເຫຼົ່ານີ້ມັກຈະຖືກແກ້ໄຂໃນລະດັບບ້ານຜ່ານການຕົກລົງກ່ຽວກັບຄ່າ ເສຍຫາຍທາງແພ່ງເພື່ອຊົດເຊີຍຄ່າເສຍຫາຍ, ຍ້ອນຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດບໍ່ຕ້ອງການ ດຳເນີນການທາງກົດໝາຍ ຫຼື ຍ້ອນຄວາມກົດດັນຈາກສະມາຊິກໃນຄອບຄົວ.

ກ່ຽວກັບຊ່ອງວ່າງທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍ, ຄະນະກຳມະການ CRPD ໄດ້ ສະແດງຄວາມກັງວົນ.

ໃນການສັງເກດການສະຫຼຸບກ່ຽວກັບບົດລາຍງານສະບັບທຳອິດຂອງ ສປປ ລາວ ໃນປີ 2022 ກ່ຽວກັບການຂາດບັນດາຂໍ້ກຳນົດພາຍໃຕ້ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ການສະກັດກັ້ນ ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ (LPCVWC) ທີ່ສະໜັບສະໜູນລະບົບການສົ່ງຕໍ່ທີ່ ມີຄວາມຮັບຮູ້ເຖິງຄວາມພິການ, ການບໍລິການພື້ນຟູສຸຂະພາບ ແລະ ສະຖານທີ່, ມາດຕະການ ພື້ນຟູສັງຄົມ, ຂໍ້ມູນທີ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້ ແລະ ການສຶກສາກ່ຽວກັບການຂຸດຮິດ, ຄວາມຮຸນ ແຮງ ແລະ ການລ່ວງລະເມີດ, ຄະນະກຳມະການໄດ້ແນະນຳໃຫ້ ສປປ ລາວ ຮັບປະກັນວ່າກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍທັງໝົດກ່ຽວກັບການປ້ອງກັນ ແລະ ການສະກັດກັ້ນຄວາມຮຸນແຮງທຸກ ຮູບແບບ, ລວມທັງ LPCVWC, ຈະຕ້ອງກວມເອົາ ແລະ ລວມເອົາຄົນພິການຢ່າງຊັດເຈນ¹⁵¹.

ນອກເໜືອໄປຈາກຊ່ອງວ່າງທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍເຫຼົ່ານີ້, ອຸປະສັກທາງ ປະຕິບັດຍັງຄົງມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ. ຂໍ້ມູນທີ່ຄະນະກຳມະການນິຕິສາດ ສາກົນ (ICJ) ໄດ້ຮັບ ຈາກທະນາຍຄວາມ ແລະ ຕົວແທນອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ ຊີ້ໃຫ້ເຫັນ ວ່າ ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດບາງຄົນບໍ່ຮູ້ວ່າຕົວເອງຖືກລ່ວງລະເມີດ ແລະ ບໍ່ຮູ້ວ່າຕ້ອງລາຍ ງານການຖືກລ່ວງລະເມີດນັ້ນແນວໃດ. ເຖິງແມ່ນວ່າຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຕ້ອງການລາຍ ງານເຫດ ການ, ການເຂົ້າເຖິງທາງດ້ານຮ່າງກາຍຍັງຄົງເປັນອຸປະສັກອັນໃຫຍ່ຫຼວງຕໍ່ການເຂົ້າ ເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ. ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດມັກຈະປະເຊີນກັບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການ

¹⁵¹ ຄະນະກຳມະການວ່າດ້ວຍສິດທິຂອງຄົນພິການ, “ການສັງເກດການສະຫຼຸບກ່ຽວກັບບົດລາຍງານສະບັບທຳອິດຂອງສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ,” ເອກະສານສະຫະປະຊາຊາດ CRPD/C/LAO/CO/1, ວັນທີ 30 ກັນຍາ 2022, ວັກ 28-29.

ເດີນທາງໄປແຈ້ງຄວາມກັບຕໍາຫຼວດ, ໄອຍະການ, ສານ ແລະ ອົງການຍຸຕິທຳອື່ນໆ, ເຊິ່ງຫຼາຍແຫ່ງ ຄົນພິການບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້. ການລາຍງານຫລື ແຈ້ງຄວາມເຮັດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າຮູ້ສຶກບໍ່ປອດໄພ ຫຼື ເກືອບເປັນໄປບໍ່ໄດ້ສໍາລັບຜູ້ພິການ. ນອກຈາກນີ້, ອຸປະກອນຊ່ວຍເຫຼືອ ຫຼື ສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກເຊັ່ນ: ໄມ້ຄໍ້າເທົ້າ ຫຼື ເຄື່ອງຊ່ວຍຍ່າງມັກຈະບໍ່ມີຢູ່ໃນສະຖານທີ່ດັ່ງກ່າວ.

ອຸປະສັກການສື່ສານຍິ່ງຊ້າເຕີມບັນຫາເຫຼົ່ານີ້ໃຫ້ຮ້າຍແຮງຂຶ້ນ. ຄະນະກຳມະການນິຕິສາດສາກົນ (ICJ) ໄດ້ສໍາເລັດ ທະນາຍຄວາມ ແລະ ຕົວແທນອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ ໃຫ້ຮູ້ວ່າເອກະສານທາງກົດໝາຍມັກຈະມີໃຫ້ໃນຮູບແບບທີ່ຜູ້ພິການບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້, ເຊັ່ນ: ເອກະສານເຈ້ຍ ຫຼື ໄຟລ໌ຮູບພາບທີ່ບໍ່ສາມາດອ່ານໄດ້ດ້ວຍເຕັກໂນໂລຊີຊ່ວຍເຫຼືອ. ນອກຈາກນີ້, ຍັງມີການຂາດແຄນຜູ້ແປພາສາມືທີ່ມີຄຸນວຸດທິ. ສິ່ງນີ້ຍັງຈຳກັດຄວາມສາມາດຂອງຜູ້ພິການໃນການເຂົ້າຮ່ວມຂະບວນການທາງກົດໝາຍຢ່າງມີຄວາມໝາຍ.

ຄວາມກັງວົນເຫຼົ່ານີ້ ຍັງໄດ້ຮັບການສະທ້ອນໂດຍຄະນະກຳມະການ CRPD ໃນຂໍ້ສັງເກດແບບການສະຫຼຸບຂອງ ໃນປີ 2022, ເຊິ່ງໄດ້ເນັ້ນໃຫ້ເຫັນເຖິງການຂາດການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳສໍາລັບຜູ້ພິການຍ້ອນບໍ່ມີມາດຕະການທີ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້ ແລະ ເໝາະສົມກັບອາຍຸ, ການເຂົ້າເຖິງພື້ນທີ່ທາງກາຍະພາບ, ຂໍ້ມູນ ແລະ ຂະບວນການສື່ສານທີ່ໃຊ້ໃນລະບົບຍຸຕິທຳທີ່ຈຳກັດ, ຄລິນິກກົດໝາຍ ແລະ ຊ່ອງທາງຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້, ຄວາມເຂົ້າໃຈທີ່ບໍ່ພຽງພໍກ່ຽວກັບຂະບວນການທາງກົດໝາຍສໍາລັບຜູ້ພິການ ແລະ ຄວາມຮັບຮູ້ທີ່ຈຳກັດກ່ຽວກັບສິດທິຂອງຜູ້ພິການໃນບັນດາເຈົ້າໜ້າທີ່ ຕຸລາການ ແລະ ເຈົ້າໜ້າທີ່ບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍ¹⁵².

ຄໍາແນະນຳ:

- ຄະນະກຳມະການທຶນການແຕ່ງຊາດເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ, ແມ່ ແລະ ເດັກ (NCAWMC), ຮ່ວມກັບກະຊວງຍຸຕິທຳ, ຄວນເສີມຂະຫຍາຍການຝຶກອົບຮົມໃຫ້ແກ່ພະນັກງານຂະແໜງຍຸຕິທຳ ແລະ ອົງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກ່ຽວກັບການນໍາໃຊ້ກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານສິດທິມະນຸດສາກົນໃນການສືບສວນ-ສອບສວນ, ການດໍາເນີນຄະດີ, ການຕັດສິນ ແລະ ການຕັດສິນລົງໂທດຄະດີຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV), ພ້ອມທັງປ້ອງກັນ ແລະ ກຳຈັດອະຄະຕິທາງເພດໃນລະບົບຍຸຕິທຳ.
- ກະຊວງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບ ແລະ ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນ ຄວນສ້າງຕັ້ງໜ່ວຍງານ SGBV ສະເພາະພາຍໃນລະບົບຕໍາຫຼວດ ແລະ ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນເພື່ອຮັບປະກັນການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍພາຍໃນທີ່ສອດຄ່ອງ, ມີປະສິດທິພາບ ແລະ ເນັ້ນໃສ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍເປັນໃຈນກາງຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບການມີຢູ່, ໜ້າທີ່ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງຂອງໜ່ວຍງານດັ່ງກ່າວ ຄວນເປີດເຜີຍຕໍ່ສາທາລະນະ.
- ຜູ້ບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍຄວນຍຸດຕິການປະຕິບັດໃດທີ່ເຮັດໃຫ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV ເປັນຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍຊ້າສອງຕະຫຼອດຂະບວນການທາງກົດໝາຍ ແລະ ສ້າງສະພາບແວດລ້ອມທີ່ເອື້ອອໍານວຍຕໍ່ການປົກປ້ອງສິດທິຂອງເຂົາເຈົ້າ, ເຮັດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າສາມາດໃຊ້ສິດຂອງເຂົາເຈົ້າໃນການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ການແກ້ໄຂໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບ.

¹⁵² ຂໍ້ຄວາມດົນສະບັບ, ວັກ 22

ນອກຈາກນີ້, ຕ້ອງປ້ອງກັນການແກ້ແຄ້ນໂດຍການສະໜອງມາດຕະການປ້ອງກັນທີ່ ພຽງພໍ.

• ໃນຖານະເປັນເລື່ອງຮີບດ່ວນ, ກະຊວງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບ ຄວນເພີ່ມຈຳນວນເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດຍິງທີ່ໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມໃນການຈັດການກັບຄະດີ SGBV ແລະ ສົ່ງເສີມການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນທຸກລະດັບຂອງຂະແໜງຍຸຕິທຳ.

• ສະພາທະນາຍຄວາມ ແຫ່ງ ສປປລາວ ລາວຄວນເພີ່ມຈຳນວນທະນາຍຄວາມທີ່ໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມ, ລວມທັງທະນາຍຄວາມຍິງທີ່ມີຄຸນວຸດທິ. ຮັບປະກັນວ່າບຸກຄົນເຫຼົ່ານີ້ສາມາດໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານກົດໝາຍທີ່ມີຄຸນນະພາບ, ມີການຄໍານຶງເຖິງບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ແລະ ບໍ່ເສຍຄ່າແກ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV.

• ກະຊວງຍຸຕິທຳ ຄວນເພີ່ມຈຳນວນນາຍແປພາສາ, ໂດຍສະເພາະນາຍແປພາສາເພດຍິງ ແລະ ຜູ້ທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນພາສາຊົນເຜົ່າກຸ່ມນ້ອຍທີ່ໃຊ້ກັນຢ່າງກວ້າງຂວາງ.

• NCAWMC ແລະ ສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວຄວນສ້າງຕັ້ງກອງທຶນສະເພາະເພື່ອໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານການເງິນ ແລະ ຮູບແບບອື່ນໆຂອງການຊ່ວຍເຫຼືອແກ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ SGBV.

• ກະຊວງສາທາລະນະສຸກ ແລະ ກະຊວງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບ ຄວນໃຫ້ການຝຶກອົບຮົມ ແລະ ຈັດສັນງົບປະມານທີ່ພຽງພໍແກ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດ ແລະ ຜູ້ໃຫ້ບໍລິການສາທາລະນະສຸກ ກ່ຽວກັບການເກັບກຳ ແລະ ຮັກສາຫຼັກຖານທາງນິຕິວິທະຍາໃນຄະດີ SGBV, ລວມທັງເອກະສານກ່ຽວກັບຄວາມເສຍຫາຍທາງດ້ານຮ່າງກາຍ, ທາງເພດ, ຈິດໃຈ ແລະ ເສດຖະກິດທີ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດໄດ້ຮັບ.

• ສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວຄວນເພີ່ມຈຳນວນ ແລະ ຮັບປະກັນການມີທີ່ພັກອາໄສຊົ່ວຄາວຂອງລັດ ສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ, ໂດຍສະເພາະໃນເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ເຂດຫ່າງໄກສອກຫຼີກ. ການບໍລິການທັງໝົດຕ້ອງສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້ທົ່ວໄປ, ມີຊັບພະຍາກອນພຽງພໍ ແລະ ຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ.

• NCAWMC ຄວນສ້າງລະບົບເພື່ອເກັບກຳ, ວິເຄາະ ແລະ ເຜີຍແຜ່ສະຖິຕິກ່ຽວກັບຈຳນວນຄຳຮ້ອງທຸກໃນທຸກຮູບແບບຂອງຄະດີ SGBV, ລວມທັງຄະດີທີ່ເກີດຜ່ານການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ; ຈຳນວນ ແລະ ປະເພດຂອງຄຳສັ່ງປົກປ້ອງ; ອັດຕາການຢຸດຕິ ຫຼື ຖອນຄຳຮ້ອງທຸກ; ອັດຕາການດຳເນີນຄະດີ ແລະ ການຕັດສິນລົງໂທດ; ກຳນົດເວລາຂອງການດຳເນີນຄະດີ; ແນ່ໃສ່ການລົງໂທດຜູ້ກະທຳຜິດ ຕາມປະເພດ ແລະ ລະດັບຂອງຄວາມຮຸນແຮງ, ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ ແລະ ຜູ້ກະທຳຜິດ ແລະ ຮູບແບບການຈຳແນກທີ່ທັບຊ້ອນກັນ, ເຊັ່ນດຽວກັນກັບສະຖານະພາບຄວາມພິການຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດ.

• ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກ (SGBV) ທີ່ພິການ ສາມາດເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳໄດ້ຢ່າງເຕັມທີ່:

o ສະພາແຫ່ງຊາດຄວນຮັບປະກັນວ່າ ກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍທັງໝົດກ່ຽວກັບການຕ້ານ ແລະ ການສະກັດກັ້ນຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV) ເຊັ່ນ: ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຕ້ານ ແລະ ການສະກັດກັ້ນຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ (LPCVWC), ແມ່ນລວມເອົາຜູ້ພິການ.

໐ ກະຊວງຍຸຕິທຳ ແລະ ກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການສັງຄົມ ຄວນດຳເນີນມາດຕະການເພື່ອຮັບປະກັນການເຂົ້າເຖິງທາງດ້ານຮ່າງກາຍ, ຂໍ້ມູນ ແລະ ການສື່ສານ ເຊັ່ນ: ການສະໜອງນາຍແປພາສາມືມືອາຊີບ, ການຜະລິດເອກະສານ Braille ແລະ ການສະໜອງມາດຕະການອຳນວຍຄວາມສະດວກອື່ນໆທີ່ເໝາະສົມ.

໐ ກະຊວງຍຸຕິທຳ, ກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການສັງຄົມ ຄວນໃຫ້ການຝຶກອົບຮົມໃຫ້ແກ່ພະນັກງານສານ, ຜູ້ພິພາກສາ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕຳຫຼວດ ແລະ ເຈົ້າໜ້າທີ່ບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍອື່ນໆກ່ຽວກັບສິດທິຂອງຜູ້ພິການໃຫ້ທົ່ວເຖິງ, ໂດຍສະເພາະສິດທິໃນການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ການແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິພາບສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍ/ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງບົນພື້ນຖານທາງເພດ (SGBV), ເຊັ່ນດຽວກັນກັບສິດທິທຸກໆດ້ານຂອງຜູ້ພິການໂດຍສະເພາະ ການເຂົ້າເຖິງກົດໝາຍໃນລະດັບທີ່ເທົ່າທຽມກັນກັບບຸກຄົນອື່ນໆ.

Commission Members

April 2026

President:

Prof. Carlos Ayala, Venezuela

Vice-Presidents:

Justice Radmila Dragicevic-Dicic, Serbia

Justice Sir Nicolas Bratza, United Kingdom

Executive Committee:

(Chair) Ms. Roberta Clarke, Barbados

Ms. Nahla Haidar El Addal, Lebanon

Mr. Mazen Darwish, Syria

Justice Qinisile Mabuza, Eswatini

Ms. Mikiko Otani, Japan

Prof. Marco Sassoli, Italy/Switzerland

Mr. Wilder Tayler, Uruguay

Other Commission Members:

Africa

Justice Azhar Cachalia, Africa

Justice Moses Chinhengo, Africa

Ms. Jamesina Essie L. King, Africa

Justice Charles Mkandawire, Africa

Justice Aruna Narain, Africa

Justice Lillian Tibatemwa-Ekirikubinza, Africa

Justice Sanji Monageng, Africa

Justice Willy Mutunga, Africa

Mr. Lawrence Mute, Africa

Asia & Europe

Justice Ajit Prakash Shah, Asia

Justice Kalyan Shrestha, Asia

Ms. Ambiga Sreenevasan, Asia

Ms. Miyeon Kim, Asia

Prof. Kyong-Wahn Ahn, Asia

Justice Adolfo Azcuna, Asia

Dr. Elizabeth Biok, Asia

Ms. Chinara Aidarbekova, Europe

Justice Martine Comte, Europe

Ms. Gulnora Ishankhanova, Europe

Ms. Asne Julsrud, Europe

Justice Egbert Myjer, Europe

Dr. Jarna Petman, Europe

Ms. Patricia Schulz, Europe

Ms. Anne Ramberg, Europe

Professor Laurence Burgorgue-Larsen, Europe

Middle East & North Africa

Ms. Hadeel Abdel Aziz, MENA

Mr. Mazen Darwish, MENA

Mr. Gamal Eid, MENA

Justice Kalthoum Kennou, MENA

Justice Fatsah Ouguergouz, MENA

Mr. Michael Sfard, MENA

Justice Marwan Tashani, MENA

Ms. Mona Rishmawi, MENA

Americas

Mr. Reed Brody, Americas

Ms. Catalina Botero, Americas

Prof. José Luis Caballero Ochoa, Americas

Prof. Juan Méndez, Americas

Prof. Mónica Pinto, Americas

Prof. Victor Rodriguez Rescia, Americas

Mr. Alejandro Salinas Rivera, Americas

Prof. Rodrigo Uprimny Yepes, Americas

Justice Claudia Paz y Paz, Americas

Ms. Roberta Clarke, Americas

Ms. Beth Van Schaack, Americas

Mr. Eduardo Ferrer MacGregor, Americas

International
Commission
of Jurists

Rue des Buis 3
P.O. Box 1740
1201 Geneva
Switzerland

t +41 22 979 38 00

f +41 22 979 38 01

www.icj.org